Baudžiamoji byla Nr. 1A-293-177/2016
Procesinio sprendimo kategorijos:
1.1.3.7; 1.1.4.5.2; 1.1.8.1.1; 1.1.9.6;
(S)
1.2.14.5.2; 1.2.18.10; 2.1.3.2; 2.1.7.4;
2.1.15.3.3.3; 2.4.6.2.1; 2.4.6.3.1;
2.4.6.3.2; 2.4.6.3.3; 2.4.6.3.4

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

N U O S P R E N D I S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2016 m. vasario 1 d.
Vilnius

Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininkės Violetos Ražinskaitės (pranešėjos),
teisėjų: Albino Bielskio, Svajūno Knizlerio,
dalyvaujant atsarginei teisėjai Danutei Milašienei,
sekretoriaujant: Laurai Gruodienei, Audronei Rasiulienei, Živilei Vološinienei,
dalyvaujant prokurorams: Nijolei Frolovai, Sauliui Verseckui,
gynėjams: Algirdui Miškiniui, Vytautui Sviderskiui, Leonorai Vasiliauskienei, Arūnui Petrauskui (tol, kol baudžiamoji byla dėl jo ginamosios V. V. apeliacinės instancijos teisme buvo išskirta), Arvydui Milučiui (tol, kol baudžiamoji byla dėl jo ginamosios V. V. apeliacinės instancijos teisme buvo išskirta), Sauliui Juzukoniui, Benediktui Paulauskui, Mariui Zabitai, Jonui Pliugžmai,
juridinio asmens (duomenys neskelbtini) ir juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atstovėms: Violetai Bazienei, Jūratei Kleinauskienei,
nuteistiesiems: V. U., V. V. (tol, kol baudžiamoji byla dėl jos apeliacinės instancijos teisme nebuvo išskirta), V. G., M. L.,
civilinio ieškovo Valstybinės mokesčių inspekcijos atstovei Ievai Venskutonytei,
civilinio ieškovo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriaus atstovei Eglei Lajauskienei,
specialistams: Nijolei Galvanauskienei, Artūrui Nedzinskui, Andriui Chaževskui, Birutei Maciulevičienei, Svetlanai Lepiochinai, Mariui Barkauskui,
teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal **Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros (toliau – ir Generalinė prokuratūra) prokuroro, nuteistųjų V. U. (V. U.), V. G., nuteistosios M. L. gynėjo advokato Mariaus Zabitos, juridinių asmenų** (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini) **atstovų** apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos teismo 2013 m. liepos 12 d. nuosprendžio, kuriuo:

V. U. pripažintas kaltu padaręs nusikaltimus, numatytus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – ir BK) 24 straipsnio 4 dalyje ir 222 straipsnio 1 dalyje, 182 straipsnio 2 dalyje, ir nubaustas:

pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 222 straipsnio 1 dalį – 190 MGL (23 750 Lt) dydžio bauda;

pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo) – laisvės atėmimu 4 metams;

vadovaujantis BK 63 straipsnio 1, 2 dalimis, 5 dalies 1 punktu, paskirtos bausmės subendrintos apėmimo būdu, griežtesne bausme apimant švelnesnę bausmę, ir galutinė subendrinta bausmė paskirta laisvės atėmimas 4 metams, bausmę nustatant atlikti pataisos namuose.

V. U. pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį bei 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės turtinių teisių įgijimo) išteisintas nepadarius veikos, turinčios nusikaltimo požymių.

V. G. pripažintas kaltu padaręs nusikaltimus, numatytus BK 24 straipsnio 6 dalyje ir 222 straipsnio 1 dalyje, 182 straipsnio 2 dalyje, ir nubaustas:

pagal BK 24 straipsnio 6 dalį ir 222 straipsnio 1 dalį – 100 MGL (12 500 Lt) dydžio bauda;

pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo), pritaikius BK 54 straipsnio 3 dalį – 275 MGL (35 750 Lt) dydžio bauda;

vadovaujantis BK 63 straipsnio 1, 2 dalimis, 5 dalies 1 punktu, paskirtos bausmės subendrintos apėmimo būdu, griežtesne bausme apimant švelnesnę bausmę, ir galutinė subendrinta bausmė paskirta 275 MGL (35 750 Lt) dydžio bauda.

M. L. pripažinta kalta padariusi nusikaltimus, numatytus BK 222 straipsnio 1 dalyje, 182 straipsnio 2 dalyje, ir nubausta:

pagal BK 222 straipsnio 1 dalį – 160 MGL (20 000 Lt) dydžio bauda;

pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo) – laisvės atėmimu 1 metams;

vadovaujantis BK 63 straipsnio 1, 2 dalimis, 5 dalies 1 punktu, paskirtos bausmės subendrintos apėmimo būdu, griežtesne bausme apimant švelnesnę bausmę, ir galutinė subendrinta bausmė paskirta laisvės atėmimas 1 metams, bausmę nustatant atlikti pataisos namuose.

M. L. pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės turtinių teisių įgijimo) išteisinta nepadarius veikos, turinčios nusikaltimo požymių.

Baudžiamoji byla dėl *juridiniam asmeniui* (duomenys neskelbtini) pateiktų kaltinimų pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, 182 straipsnio 2 dalį nutraukta, juridiniam asmeniui pasibaigus po reorganizavimo.

Iš V. U. ir V. V. priteista solidariai valstybei padarytai žalai atlyginti 3 009 043 Lt (duomenys neskelbtini) nesumokėtų mokesčių ir įmokų valstybei 2004–2006 metais, iš tos sumos solidariai su V. G. ir M. L. 2005–2006 metais (duomenys neskelbtini) nesumokėtų: 2 751 140 Lt gyventojų pajamų mokesčio, 11 559 Lt gyventojų pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų, 5 032 Lt įmokų į garantinį fondą.

Iš V. U., V. V. ir M. L. priteista solidariai valstybei padarytai žalai atlyginti 855 347 Lt (duomenys neskelbtini) 2005–2006 metais nesumokėtų socialinio draudimo įmokų, iš tos sumos solidariai su V. G. 2006 metais (duomenys neskelbtini) nesumokėtų 580 056 Lt socialinio draudimo įmokų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – ir BPK) 115 straipsnio 3 dalies 2 punktu, prokuroro pareikštas 6 050 475,05 Lt ieškinys paliktas nenagrinėtas.

Vadovaujantis BK 151 straipsnio 8 dalimi, nuosprendžiui įsiteisėjus, Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimais (duomenys neskelbtini) paskirtoms valstybės dotacijoms taikytas laikinas nuosavybės teisės apribojimas panaikintinas ir grąžintinos į valstybės biudžetą: Vyriausiosios rinkimų komisijos 2007 m. balandžio 6 d. sprendimu Nr. 250 paskirta 1 907 230,37 Lt dotacija, Vyriausiosios rinkimų komisijos 2007 m. rugsėjo 6 d. sprendimu Nr. 309 paskirta 1 903 616,86 Lt dotacija ir Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. balandžio 14 d. sprendimu Nr. 17 paskirta 2 542 490,72 Lt dotacija.

Vadovaujantis BK 72 straipsnio 1, 2 dalimis, 2006 m. gegužės 17 d. kratos metu automobilyje ,,VW Passat“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) rasti 29 984,40 Lt ir 906,63 eurai konfiskuoti kaip nusikalstamos veikos rezultatas.

Tuo pačiu nuosprendžiu *V. V.* pripažinta kalta pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 222 straipsnio 1 dalį, 182 straipsnio 2 dalį, o pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį bei 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės turtinių teisių įgijimo) išteisinta nepadarius veikos, turinčios

nusikaltimo požymių, tačiau dėl jos Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 28 d. nutartimi baudžiamoji byla išskirta. Dėl šios priežasties V. V. pateikti kaltinimai, prokuroro apeliacinio skundo dalis, kurioje prašoma ją pripažinti kalta, bei V. V. apeliacinis skundas šiame nuosprendyje nedėstomi ir dėl jų nepasisakoma; jos veiksmai, nustatyti skundžiamu teismo nuosprendžiu, nurodomi tik tiek, kiek jie būtini, vertinant kitų asmenų veiksmus bei jų kvalifikavimą, o šio nuosprendžio aprašomojoje dalyje aprašant veikas, dėl kurių kiti apeliantai pripažinti kaltais, V. V. toliau įvardijama kaip asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, jos pavardė tam tikrais atvejais minima, tik aptariant byloje esančius įrodymus.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

V. U., V. V., dėl kurios baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta (toliau – ir asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta), V. G. bei M. L. pripažinti kaltais ir nuteisti už tai, kad V. U., asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, V. G. laikotarpiu nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d., M. L. laikotarpiu nuo 2005 m. kovo 15 d. iki 2006 m. gegužės 17 d., veikdami bendrininkų grupe su asmeniu, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas remiantis BK 39^1 straipsnio 1 dalimi, apgaulingai tvarkė juridinio asmens (duomenys neskelbtini) teisės aktų reikalaujamą buhalterinę apskaitą, dėl to negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005 ir 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio bei struktūros.

V. U., eidamas vadovaujančias pareigas viešajame juridiniame asmenyje, būdamas (duomenys neskelbtini) pirmininkas (nuo 2003 m. spalio 18 d. iki 2006 m. rugpjūčio 26 d.), siekdamas neteisėto politinės partijos (duomenys neskelbtini) finansavimo ir norėdamas išvengti veiksmingos (duomenys neskelbtini) bei su ja susijusių politinių kampanijų finansavimo kontrolės, būdamas atsakingas pagal Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo (toliau – Buhalterinės apskaitos įstatymas) 21 straipsnį už juridinio asmens apskaitos organizavimą, veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, turėdamas teisę atstovauti juridiniam asmeniui, priimti sprendimus juridinio asmens vardu ir kontroliuoti juridinio asmens veiklą, turėdamas tikslą dalies ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių nefiksuoti Buhalterinės apskaitos įstatyme bei Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatyme (toliau – Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymas) numatytuose apskaitos dokumentuose bei apskaitos registruose, 2004 m. pavasarį, tiksliai tyrimo bei teisminio bylos nagrinėjimo metu nenustatytu laiku, bet ne anksčiau kaip 2004 m. kovo mėn., pavedė asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, kuris faktiškai vykdė (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotojos pareigas, o 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. buvo įgaliotas pasirašyti (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms (Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai (toliau – ir VSDFV), Valstybinei mokesčių inspekcijai (toliau – ir VMI), Statistikos departamentui ir kt.), darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, organizuoti apgaulingą (dvigubą) (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymą pažeidžiant teisės aktų, reglamentuojančių buhalterinės apskaitos tvarkymą, reikalavimus, nurodydamas privalomas įtraukti į apskaitą ūkines operacijas ir ūkinius įvykius, neoficialiai gaunamas ir išleidžiamas pinigines lėšas, turtą, naudojamus (duomenys neskelbtini) veikloje, apskaityti neoficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje, siekiant sudaryti (duomenys neskelbtini) veikloje panaudotų, bet oficialios apskaitos registruose neapskaitytų piniginių lėšų suvestines ataskaitas, taip pat davė atskirus nurodymus atlikti konkrečias ūkines finansines operacijas, jų neapskaitant (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose.

Asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, vykdydamas V. U. pavedimą dėl apgaulingos (dvigubos) (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos organizavimo, veikdamas bendrininkų grupe, 2004 m. pavasarį, bet ne anksčiau kaip kovo

mėn., pavedė N. S. *(toliau – ir asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas)*, vesti apgaulingą (dvigubą) (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, nesilaikant teisės aktų reikalavimų, šio asmens veiklą kontroliavo, duodavo konkrečius nurodymus vykdyti Buhalterinės apskaitos įstatyme numatytuose apskaitos dokumentuose bei apskaitos registruose nefiksuotų piniginių lėšų pajamavimą ir išlaidavimą bei priimti ir saugoti savo darbo vietoje, uždarosios akcinės bendrovės (toliau – UAB) „(duomenys neskelbtini)“ patalpose adresu: (duomenys neskelbtini), jos (asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta) tiesiogiai ar per kitus asmenis perduotas, (duomenys neskelbtini) veikloje naudojamas neoficialias pinigines lėšas, kurias pagal atskirus pavedimus išduoti arba pervesti jai (asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta) ar kitiems asmenims arba tiesiogiai apmokėti (duomenys neskelbtini) vykdomas ūkines operacijas, išmokėti neoficialų darbo užmokestį (duomenys neskelbtini) darbuotojams ar kitiems su (duomenys neskelbtini) veikla susijusiems asmenims. Nuo 2005 m. kovo 15 d. ji nurodė derinti savo veiksmus su (duomenys neskelbtini) iždininke *M. L.* bei teikti ataskaitas jai (asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta) apie (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitytas gaunamas ir išleidžiamas lėšas, jų likutį, o metams pasibaigus apie jos tvarkytoje neoficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje apskaitytas lėšas atsiskaityti jai (asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta) bei (duomenys neskelbtini) pirmininkui *V. U.* ir taip organizavo apgaulingą juridinio asmens (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymą.

Asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, būdamas nesusijęs su (duomenys neskelbtini) darbo santykiais, veikdamas bendrininkų grupe, vykdydamas asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, bei atskirais atvejais *V. G.* nurodymus, nesilaikydamas teisės aktų nustatytos buhalterinės apskaitos vedimo tvarkos, UAB „(duomenys neskelbtini)“ patalpose adresu: (duomenys neskelbtini), vedė neoficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, kurioje pajamavo ir išlaidavo Buhalterinės apskaitos įstatyme nustatytuose apskaitos dokumentuose bei apskaitos registruose nefiksuotas (duomenys neskelbtini) pinigines lėšas, pagal asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, nurodymus iš jos tiesiogiai ar iš kitų asmenų priimdavo ir saugodavo (duomenys neskelbtini) veikloje naudojamas pinigines lėšas, kurias pagal asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, ar *V. G.* nurodymus išduodavo ar pervesdavo asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, ar kitiems asmenims, pagal atskirus nurodymus tiesiogiai apmokėdavo atskiras (duomenys neskelbtini) vykdomas ūkines operacijas ir išmokėdavo neoficialų darbo užmokestį (duomenys neskelbtini) darbuotojams, kitiems su (duomenys neskelbtini) veikla susijusiems asmenims, savo veiksmus nuo 2005 m. kovo 15 d. derino su (duomenys neskelbtini) iždininke (vyriausiąja buhaltere) *M. L.*, taip pat nuolat teikė ataskaitas asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, apie (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitytas gaunamas ir išleidžiamas lėšas, o metams pasibaigus parengdavo bei pateikdavo asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, ir (duomenys neskelbtini) pirmininkui *V. U.* metinę ataskaitą apie (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitytas gaunamas ir išleidžiamas lėšas.

V. G., (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo V. U. padėjėjas, (duomenys neskelbtini) atsakingasis sekretorius, nuo 2004 m. kovo 5 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. įgaliotas atstovauti (duomenys neskelbtini) pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, pagal (duomenys neskelbtini) statuto 15 straipsnį būdamas atsakingas už (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimą, veikdamas (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, siekdamas neteisėto politinės partijos (duomenys neskelbtini) finansavimo bei norėdamas išvengti veiksmingos (duomenys neskelbtini) ir su ja susijusių politinių kampanijų finansavimo kontrolės, veikdamas bendrininkų grupe, žinodamas apie (duomenys neskelbtini) apgaulingai tvarkomą buhalterinę apskaitą – apie ne visų (duomenys neskelbtini) lėšų apskaitymą oficialioje buhalterinėje apskaitoje – pats duodavo pavedimus asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, dėl dalies (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų lėšų

panaudojimo: kuro išlaidų, susijusių su (duomenys neskelbtini) veikla, kompensavimo bei jo (V. G.), kaip fizinio asmens, vardu teikiamų (duomenys neskelbtini) skyriams akcinės bendrovės (toliau – AB) „(duomenys neskelbtini)“ (buvusi AB „(duomenys neskelbtini)“) telekomunikacinių paslaugų apmokėjimo iš neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų, laikomų pas asmenį, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, bei neapskaitomų šių ūkinių operacijų teisės aktų reikalaujama tvarka (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose, arba pats iš neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų jas apmokėdavo ir taip padėjo apgaulingai tvarkyti juridinio asmens (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą.

M. L., nuo 2005 m. kovo 15 d. būdama (duomenys neskelbtini) iždininkė ir pagal Buhalterinės apskaitos įstatymo 11 straipsnio 1 dalį būdama atsakinga už buhalterinių įrašų teisingumą, vykdydama asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, nurodymus bei žinodama, kad (duomenys neskelbtini) veikloje naudojamos Buhalterinės apskaitos įstatyme numatytuose apskaitos dokumentuose ir apskaitos registruose nefiksuotos (duomenys neskelbtini) piniginės lėšos, kurios naudojamos (duomenys neskelbtini) darbuotojų neoficialiam bei atskirais atvejais oficialiam darbo užmokesčiui mokėti, žinodama, kad (duomenys neskelbtini) grynųjų pinigų kasoje vykdomos grynųjų pinigų operacijos neteisingai atvaizduojamos (duomenys neskelbtini) kasos dokumentuose, veikdama bendrininkų grupe, 2005–2006 m. apgaulingai tvarkė (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, nesilaikydama teisės aktų nustatytos buhalterinės apskaitos tvarkos. (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitė jai ir kitiems asmenims mokamo neoficialaus darbo užmokesčio, kitų pajamų bei išlaidų, neskaičiavo nuo vykdomų mokėjimų privalomų mokėti mokesčių (gyventojų pajamų, pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų, socialinio draudimo įmokų, įmokų į Garantinį fondą), derino savo veiksmus su neoficialių (duomenys neskelbtini) piniginių lėšų apskaitą vedusiu *asmeniu, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas*, perduodama atskirų asmenų oficialaus ir neoficialaus darbo užmokesčio mokėjimą bei (duomenys neskelbtini) kasos grynųjų pinigų perteklių, nevedė turto (išskyrus pinigus) ir jo judėjimo apskaitos, nefiksavo (duomenys neskelbtini) finansinių įsipareigojimų finansiniams metams pasibaigus bei nedeklaravo (duomenys neskelbtini) skolų.

V. U., asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, vykdant jo duotą pavedimą dėl apgaulingos (dvigubos) (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos organizavimo, gavo *asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas*, parengtas (duomenys neskelbtini) neoficialių 2004–2006 metais gautų ir partijos veikloje panaudotų, tačiau (duomenys neskelbtini) veikoje apskaitos registruose neapskaitytų piniginių lėšų ataskaitas, per *asmenį, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta*, kontroliavo 2004–2006 metais vykdytą neoficialių piniginių lėšų apskaitą bei šių lėšų panaudojimą (duomenys neskelbtini) veikloje ir taip organizavo apgaulingą (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymą.

Dėl tokių bendrininkų grupės V. U., asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, V. G., M. L. bei asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, nusikalstamų veiksmų, apgaulingai tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, pažeidžiant:

2004 m. rugpjūčio 23 d. Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymas) Nr. IX-2428 1 straipsnio reikalavimą užtikrinti politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo teisėtumą bei viešumą; to paties įstatymo 19 straipsnyje keliamą reikalavimą politinės partijos buhalterinę apskaitą tvarkyti šio ir Buhalterinės apskaitos įstatymų nustatyta tvarka,

2001 m. lapkričio 6 d. Buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 4 straipsnio reikalavimus apskaitos informacijai – buhalterinę apskaitą tvarkyti taip, kad apskaitos informacija būtų: 1) tinkama, objektyvi ir palyginama; 2) pateikiama laiku; 3) išsami ir naudinga vidaus ir išorės vartotojams; to paties įstatymo 6 straipsnio 2 dalies reikalavimą į apskaitą privalomai įtraukti visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius, susijusius su turto, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu, bei 12 straipsnio 1, 2 dalių reikalavimus visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius

pagrįsti apskaitos dokumentais, kurie surašomi ūkinės operacijos ir ūkinio įvykio metu arba jiems pasibaigus ar įvykus,

1999 m. sausio 12 d. Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymo Nr. VIII-1020 17 straipsnio 1, 2 dalių reikalavimą registruoti visas gaunamas lėšas ir dovanas, nurodyti jų sumas, aukotojų, kurie paaukojo daugiau kaip 100 Lt, pavardes bei adresus arba pavadinimą, būstinės adresą ir registracijos kodą, kai aukotojas yra juridinis asmuo ar įmonė, neturinti juridinio asmens teisių, nevykdant šio įstatymo 7 straipsnio 2, 3 dalių nuostatų gautas anonimines aukas (dovanas), (kai apskaitos dokumentuose nenurodomi duomenys apie finansavimo šaltinį dėl to, kad jis yra nežinomas, arba jei aukotojas nesutinka, kad jo pavardė bei paaukota suma būtų nurodyta apskaitos dokumentuose), per 10 dienų perduoti jas į valstybės biudžetą; to paties įstatymo 16 straipsnio 3 dalies reikalavimą, draudžiantį finansuoti politines partijas ir politines organizacijas per trečiuosius asmenis,

2004 m. rugpjūčio 23 d. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 10 straipsnio 6, 7 dalių reikalavimą privalomai aukas registruoti aukų lapuose ir finansavimo apskaitos žiniaraštyje, nurodyti jų sumas, aukotojus, jų kodą ar registracijos kodą, adresą ar buveinės adresą, kai aukotojas yra juridinis asmuo, taip pat nevykdant šio įstatymo 11 straipsnio 1 dalies reikalavimo, draudžiančio naudoti politinėms partijoms ar politinėms kampanijoms gautas aukas, kurios neatitinka šio įstatymo reikalavimų, o tokias aukas gavus, jei aukotojas žinomas, per 5 darbo dienas nuo tokios aukos gavimo dienos jam raštu pasiūlyti atsiimti auką, nurodant atsisakymo priimti auką priežastis; jeigu aukotojas yra nežinomas arba žinomas aukotojas per 3 darbo dienas nuo rašytinio pranešimo apie pasiūlymą atsiimti auką grąžinamos aukos nepriima, per 5 darbo dienas privalomai tokią auką perduoti turinčiam teisę teikti labdarą juridiniam asmeniui; to paties įstatymo 12 straipsnio 3 dalies reikalavimą politinės kampanijos finansavimo sutartis, patvirtinančias politinės kampanijos dalyvio (aukos gavėjo) ir aukotojo turtinius ir neturtinius (politinius) įsipareigojimus, sudaryti raštu, jas pasirašant politinės kampanijos dalyviui (aukos gavėjui), politinės kampanijos iždininkui ir aukotojui, šias sutartis skelbiant viešai, tuo pačiu draudžiant sudaryti slaptus įsipareigojimus,

laikotarpiu nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d. į juridinio asmens (duomenys neskelbtini) oficialią buhalterinę apskaitą nebuvo įtrauktos visos ūkinės operacijos, susijusios su turto, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu, t. y.:

2004–2006 metais neįrašyta į oficialią buhalterinę apskaitą 25 116 846,88 Lt pajamų ir 23 724 317,88 Lt išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu, iš jų: 2004 metais – 13 086 328,43 Lt pajamų ir 13 068 385,24 Lt išlaidų; 2005 metais – 7 616 650,28 Lt pajamų ir 6 910 135,20 Lt išlaidų; 2006 metais – 4 413 868,17 Lt pajamų ir 3 745 797,44 Lt išlaidų, iš jų:

2004 metais – 160 978,18 Lt pajamų, susijusių su turto pasikeitimu, gautų per trečiuosius asmenis, ir 160 978,18 Lt išlaidų už prekes bei paslaugas, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu, padengtų per trečiuosius asmenis,

2004–2006 metais – 423 682,09 Lt nuosavų lėšų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu,

2004 metais – 140 000 Lt pajamų natūra, todėl ūkinės operacijos, susijusios su turto pasikeitimu, nebuvo įrašytos į oficialią buhalterinę apskaitą,

2006 metais – 53 275,35 Lt (duomenys neskelbtini) filialų gautų pajamų ir 53 275,35 Lt (duomenys neskelbtini) filialų turėtų išlaidų,

2004–2005 metais – 64 702,21 Lt pajamų ir išlaidų, pervestų iš asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, A. Ž., A. S. asmeninių sąskaitų į (duomenys neskelbtini) darbuotojų ar kitų su jos veikla susijusių asmenų asmenines sąskaitas ir skirtų (duomenys neskelbtini) skyrių veiklai finansuoti,

2004–2006 metais – 40 671,67 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų AB „ (duomenys neskelbtini)“ („(duomenys neskelbtini)“) (duomenys neskelbtini) veiklai teiktoms telekomunikacijų paslaugoms, suteiktoms V. G. vardu, apmokėti,

2004–2006 metais – 2 881 847,75 Lt pajamų ir išlaidų, gautų ir panaudotų per trečiąjį asmenį – UAB „(duomenys neskelbtini)“,

2005–2006 metais – 927 837,00 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų dienraščio „(duomenys neskelbtini)“ prenumeratai,

2005–2006 metais – 331 633,63 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų (duomenys neskelbtini) turui per Lietuvą finansuoti,

2005 metais – 43 164 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų 2005 m. rugpjūčio 6-7 d. vykusiam (duomenys neskelbtini) sąskrydžiui finansuoti,

2004 metais – 1 436 870 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų (duomenys neskelbtini) rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą I ir II turui finansuoti,

2004–2006 metais – 43 810 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų jaunimo organizacijos „(duomenys neskelbtini)“ veiklai finansuoti,

2004-2005 metais – 355 627,57 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų reklaminiams suvenyrams, baldams, kompiuterinei ir biuro technikai įsigyti,

2004 metais – 59 124 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų politikos konsultanto J. N. (J. N.) paslaugoms apmokėti,

2004–2006 metais – 101 313,36 Lt įsipareigojimų, 21 220,42 Lt turėtų gautų ir 80 362,73 Lt turėtų išlaidų, apskaitytų kitų ūkio subjektų buhalterinėje apskaitoje pagal jų pateiktus buhalterinės apskaitos dokumentus,

2004–2006 metais (duomenys neskelbtini) pirko ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 131 034,87 Lt, iš jų: 2004 metais – už 22 274,72 Lt, 2005 metais – už 62 124,88 Lt, 2006 metais – už 46 635,27 Lt, tačiau nevedė turto (išskyrus pinigus) ir jo judėjimo apskaitos, be to, dalies ilgalaikio ir trumpalaikio turto pirkimas ar kitoks įsigijimas buvo apskaitytas neoficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje, todėl negalima nustatyti, kiek ir kokio turto 2004–2006 metais buvo nupirkta ar kitaip įsigyta ir kokia buvo turto likutinė vertė 2004, 2005 bei 2006 m. pabaigai,

debitorių ir kreditorių registre nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d. 2006 m. gruodžio 31 dieną (duomenys neskelbtini) fiksavo bendrą 479 804,93 Lt skolą įvairiems ūkio subjektams, bet skolų ir jų padengimo ataskaitiniu laikotarpiu nedeklaravo, be to, nesant (duomenys neskelbtini) skolų apskaitos registrų 2004 m. gruodžio 31 d., 2005 m. gruodžio 31 d. ir tarpusavio skolų suderinimo aktų už 2004, 2005 ir 2006 metus su ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes bei paslaugas, nesudarė galimybės nustatyti tikslios (duomenys neskelbtini) skolų būklės 2004 m. gruodžio 31 d., 2005 m. gruodžio 31 d. ir patikrinti, kad (duomenys neskelbtini) bendra skola ūkio subjektams 2006 m. gruodžio 31 d. iš tikrųjų sudarė 479 804,93 Lt.

Tokiais bendrininkų grupės nusikalstamais veiksmais buvo apgaulingai tvarkoma (duomenys neskelbtini) buhalterinė apskaita – vedama dviguba buhalterija, tvarkoma atskira neoficialių piniginių lėšų apskaita, t. y. (duomenys neskelbtini) ne visas ūkines finansines veiklos operacijas, susijusias su turto, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu, 2004–2006 metais įrašė į oficialią buhalterinę apskaitą. (duomenys neskelbtini) oficialioje buhalterinėje apskaitoje buvo parodytos ne visos 2004, 2005 ir 2006 metų ataskaitinių laikotarpių ūkinės finansinės operacijos: 2004 metais – 13 086 328,43 Lt, 2005 metais – 7 616 650,28 Lt, 2006 metais – 4 413 868,17 Lt pajamų; 2004 metais – 13 068 385,24 Lt, 2005 metais – 6 910 135,20 Lt, 2006 metais – 3 745 797,44 Lt išlaidų. (duomenys neskelbtini) neapskaitė oficialioje buhalterinėje apskaitoje, t. y. gavo ir naudojo pinigines lėšas be apskaitos, netvarkė ilgalaikio turto apskaitos, dėl to negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005 ir 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio bei struktūros.

Be to, *V. U., asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, V. G. bei M. L.* pripažinti kaltais ir nuteisti už tai, kad, veikdami bendrininkų grupe, juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai apgaule išvengė didelės vertės turtinės prievolės mokėti valstybei privalomus mokesčius ir įmokas.

V. U., eidamas vadovaujančias pareigas viešajame juridiniame asmenyje, būdamas (duomenys neskelbtini) pirmininkas (nuo 2003 m. spalio 18 d. iki 2006 m. rugpjūčio 26 d.), turėdamas teisę atstovauti juridiniam asmeniui, įskaitant teisę atstovauti (duomenys neskelbtini)

sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, priimti sprendimus juridinio asmens vardu ir kontroliuoti juridinio asmens veiklą, bei *asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta,* nuo 2004 m. pavasario, bet ne anksčiau kaip nuo 2004 m. kovo mėn. faktiškai vykdžiusi (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotojos pareigas, 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. įgaliota pasirašyti (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms (VSDFV, VMI, Statistikos departamentui ir kt.), darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo bei atleidimo ir taip turėdama teisę atstovauti juridiniam asmeniui, veikdami bendrininkų grupe juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais, siekdami apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės (duomenys neskelbtini) naudai mokėti valstybei privalomus mokesčius ir įmokas, žinodami, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl bendrininkų grupės (V. U., asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, V. G. bei asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas) apgaulingai tvarkomos buhalterinės apskaitos, pažeisdami Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, 2005 m. vasario 25 d. įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą 2004 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 6 085 147,20 Lt pajamų ir 6 081 722,93 Lt išlaidų, vėliau (tiksliai nenustatytą dieną) įrašė į patikslintą 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 6 009 769,94 Lt pajamų ir 5 853 475,67 Lt išlaidų, 211 870 Lt partijos skolą (skolos likutį) politinės kampanijos laikotarpiu (iš viso), iš kurių 152 870 Lt buvo padengta ataskaitinių metų laikotarpiu, bei 59 000 Lt skolos likutį ataskaitinių metų pabaigoje, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 13 086 328,43 Lt pajamų ir 13 068 385,24 Lt išlaidų, nedeklaravo 2004 m. gruodžio 31 d. bendraja likutine verte įsigyto ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 22 274,72 Lt bei turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais ir neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, o deklaruotų 2004 m. gruodžio 31 d. turimų skolų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini) prekes ir paslaugas, šias deklaracijas pasirašė. 2005 m. kovo 1 d. 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracija (pirminė) su žinomai neteisingais duomenimis pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, o 2005 m. gegužės 5 d. Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui pateikta patikslinta 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracija.

V. U. ir asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, organizavus, vykdant vieningą bendrininkų grupės sumanymą, siekiant apgaule (duomenys neskelbtini) naudai išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti valstybei privalomus mokesčius, pažeidus 2002 m. liepos 2 d. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – Gyventojų pajamų mokesčio įstatymas) Nr. IX-1007 24 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kad mokestį išskaičiuojantis asmuo, mokestiniu laikotarpiu išmokėjęs išmokas, pagal mokesčio mokėjimo tvarką priskiriamas A klasės pajamoms, privalo deklaruoti išmokėtas išmokas, išskaičiuotą ir sumokėtą pajamų mokestį, buvo įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie pajamas, turtą ir jų naudojimą į nustatyta tvarka patvirtintas deklaracijas – mėnesines ir metinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas ((duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini)), kurios pateiktos Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui:

2004 m. liepos 14 d. į 2004 m. birželio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2005 m. liepos 15 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. rugpjūčio 16 d. į 2004 m. liepos mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. rugpjūčio 16 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. rugsėjo 15 d. į 2004 m. rugpjūčio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. rugsėjo 16 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. spalio 13 d. į 2004 m. rugsėjo mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. spalio 15 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. lapkričio 15 d. į 2004 m. spalio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. lapkričio 16 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. sausio 15 d. į 2004 m. gruodžio 15 d. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2005 m. sausio 17 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. vasario 12 d. į 2004 m. metinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2005 m. vasario 15 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

V. U. ir *M. L.*, paskirta 2005 m. kovo 15 d. (duomenys neskelbtini) vyriausiąja buhaltere (iždininke) bei remiantis (duomenys neskelbtini) Statuto 16 straipsniu įgaliota tvarkyti partijos lėšas ir turtą bei atstovauti (duomenys neskelbtini) sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, vykdydami bendrininkų grupės vieningą sumanymą bei veikdami bendrai, siekdami apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės (duomenys neskelbtini) naudai mokėti valstybei privalomus mokesčius ir įmokas, žinodami, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija ir partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų bei išlaidų dėl bendrininkų grupėje (V. U., asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, V. G., M. L. ir asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas) apgaulingai tvarkytos buhalterinės apskaitos, pažeisdami Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinės politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, tiksliai ikiteisminio tyrimo ir teisminio nagrinėjimo metu nenustatytą dieną įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą 2005 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 1 972 057,23 Lt pajamų ir 1 672 821,77 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 7 616 650,28 Lt pajamų ir 6 910 135,20 Lt išlaidų, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 62 124,88 Lt bei turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais ir neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. turimų skolų, jų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini) prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė bei 2006 m. kovo 1 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2005 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su žinomai neteisingais duomenimis Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui;

M. L., vykdydama bendrininkų grupės vieningą sumanymą apgaule (duomenys neskelbtini) naudai išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti valstybei privalomus mokesčius, 2006 m. rugpjūčio 17 d. (duomenys neskelbtini) įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą patikslintą 2005 metų

(duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 1 957 031,38 Lt pajamų ir 1 628 310,57 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo 7 616 650,28 Lt pajamų ir 6 910 135,20 Lt išlaidų, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 62 124,88 Lt bei turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais ir neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. turimų skolų, jų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė bei 2006 m. rugpjūčio 18 d. (duomenys neskelbtini) pateikė patikslintą 2005 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su žinomai neteisingais duomenimis Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui;

V. U. ir *asmeniui*, *dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta,* organizavus, vykdant vieningą bendrininkų grupės sumanymą ir veikiant bendrininkų grupe su *M. L.,* tiksliai ikiteisminio tyrimo bei teisminio nagrinėjimo metu nenustatytą dieną ji (M. L.) įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą 2006 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 1 911 661 Lt pajamų ir 2 058 228 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo 4 413 868,17 Lt pajamų ir 3 745 797,44 Lt išlaidų, nedeklaravo 2006 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 46 635,27 Lt bei turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais ir neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2006 m. gruodžio 31 d. debitorių ir kreditorių registre fiksuotos 479 804,93 Lt skolos įvairiems ūkio subjektams bei jos nepagrindė tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini) prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė bei 2007 m. vasario 28 d. (duomenys neskelbtini) M. L. pateikė 2006 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su žinomai neteisingais duomenimis Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

V. U. organizavus, vykdant bendrininkų grupės vieningą sumanymą, *asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta,* ir *M. L.*, veikdamos bendrai (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, siekdamos apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės (duomenys neskelbtini) naudai mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, pažeisdamos 2002 m. liepos 2 d. Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 24 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kad mokestį išskaičiuojantis asmuo, mokestiniu laikotarpiu išmokėjęs išmokas, pagal mokesčio mokėjimo tvarką priskiriamas A klasės pajamoms, privalo deklaruoti išmokėtas išmokas, išskaičiuotą ir sumokėtą pajamų mokestį, įrašė į mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas, pasirašė ir teikė jas valstybės įgaliotai institucijai – Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui:

2005 m. balandžio 15 d. įrašė į 2005 m. kovo mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. balandžio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. gegužės 16 d. įrašė į 2005 m. balandžio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. gegužės 16 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. birželio 15 d. įrašė į 2005 m. gegužės mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. birželio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. liepos 15 d. įrašė į 2005 m. birželio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. liepos 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. rugpjūčio 15 d. įrašė į 2005 m. liepos mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. rugpjūčio 16 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. rugsėjo 15 d. įrašė į 2005 m. rugpjūčio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. rugsėjo 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. spalio 17 d. įrašė į 2005 m. rugsėjo mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. spalio 17 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. lapkričio 15 d. įrašė į 2005 m. spalio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. lapkričio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. gruodžio 15 d. įrašė į 2005 m. lapkričio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. gruodžio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2006 m. sausio 16 d. įrašė į 2005 m. gruodžio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2006 m. sausio 16 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

V. U. ir *asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta,* organizavus, vykdant bendrininkų grupės vieningą sumanymą, veikiant bendrininkų grupe su *M. L.* ir *V. G.*, kuris, būdamas (duomenys neskelbtini) atsakingasis sekretorius, remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 15 straipsniu būdamas atsakingas už (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimą, turėdamas teisę atstovauti (duomenys neskelbtini)i, siekdami apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės (duomenys neskelbtini) naudai mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, žinodami, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija ir partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų bei išlaidų dėl bendrininkų grupės (V. U., asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, V. G., M. L. ir asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas) apgaulingai tvarkomos buhalterinės apskaitos, pažeisdami 2002 m. liepos 2 d. Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 24 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kad mokestį išskaičiuojantis asmuo, mokestiniu laikotarpiu išmokėjęs išmokas, pagal mokesčio mokėjimo tvarką priskiriamas A klasės pajamoms, privalo deklaruoti išmokėtas išmokas, išskaičiuotą ir sumokėtą pajamų mokestį, jie (M. L. ir V. G.) įrašė į mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, pasirašė bei teikė jas valstybės įgaliotai institucijai – Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui:

2006 m. rugpjūčio 4 d. įrašė į 2005 metų metinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2006 m. rugpjūčio 7 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2007 m. rugpjūčio 3 d. įrašė į 2006 m. sausio–gegužės mėn. mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurias 2007 m. rugpjūčio 3 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

Vykdant bendrininkų grupės vieningą sumanymą apgaule išvengti didelės vertės mokestinės prievolės (duomenys neskelbtini) naudai mokėti valstybei privalomus mokesčius ir įmokas, *M. L.*, *V. U.* ir *asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta,*

organizavus, 2007 m. rugpjūčio 3 d. įrašė į 2006 metų metinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2007 m. rugpjūčio 3 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

Vykdant bendrininkų grupės vieningą sumanymą, *V. U.* organizavus, *asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta*, ir *M. L.*, veikdamos bendrai 2005–2006 metais, bei *M. L.*, veikdama bendrai 2006 metais su *V. G.*, siekdami apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės (duomenys neskelbtini) naudai mokėti valstybei privalomus mokesčius ir įmokas, žinodami, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija ir partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų bei išlaidų dėl bendrininkų grupės (V. U., asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, V. G., M. L. ir asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas) apgaulingai tvarkomos buhalterinės apskaitos, pažeisdami 2004 m. lapkričio 4 d. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo (toliau – Valstybinio socialinio draudimo įstatymas) Nr. IX-2535 7 straipsnio 1 dalies ir 10 straipsnio reikalavimus teikti finansines apyskaitas, ataskaitas apie apdraustiesiems asmenims apskaičiuotas sumas bei socialinio draudimo įmokas, kitus dokumentus, reikalingus socialinio draudimo įmokoms ir socialinio draudimo stažui apskaičiuoti, deklaruojant pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, įrašė į Valstybinio socialinio draudimo bei Sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių (duomenys neskelbtini) privalėjo skaičiuoti ir mokėti socialinio draudimo įmokas, jas pasirašė bei teikė valstybės įgaliotai institucijai – VSDFV Vilniaus miesto skyriui, t. y. *asmuo, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta*, ir *M. L.:*

2005 m. balandžio 14 d. įrašė į 2005 m. I ketvirčio Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2005 m. balandžio 14 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2005 m. liepos 12 d. įrašė į 2005 m. II ketvirčio Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2005 m. liepos 14 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2005 m. spalio 17 d. įrašė į 2005 m. III ketvirčio Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2005 m. spalio 18 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2006 m. sausio 13 d. įrašė į 2005 m. IV ketvirčio Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2006 m. sausio 16 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui;

M. L. ir *V. G.:*

2006 m. balandžio 13 d. įrašė į 2006 m. I ketvirčio Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2006 m. balandžio 13 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2006 m. liepos 17 d. įrašė į 2006 m. II ketvirčio Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2006 m. rugpjūčio 8 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui.

Tokiais bendrininkų grupės veiksmais, veikiant apgaule juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai, (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metais išvengė didelės turtinės prievolės mokėti į valstybės biudžetą privalomus mokesčius ir įmokas, kurių bendra suma sudaro 3 864 390 Lt, iš jų:

2 992 452 Lt gyventojų pajamų mokesčio: 2004 metais – 241 312 Lt, 2005 metais – 784 875 Lt, 2006 m. sausio–gegužės mėn. – 1 966 265 Lt;

2005 metais – 11 559 Lt pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų;

855 347 Lt socialinio draudimo įmokų: 2005 metais – 275 291 Lt, 2006 m. sausio–gegužės mėn. – 580 056 Lt;

5 032 Lt įmokų į Garantinį fondą: 2005 metais – 1 619 Lt, 2006 m. sausio–gegužės mėn. – 3 413 Lt.

V. U. buvo kaltinamas tuo, kad, eidamas vadovaujančias pareigas viešajame juridiniame asmenyje, būdamas (duomenys neskelbtini) pirmininkas, turėdamas teisę atstovauti juridiniam asmeniui, įskaitant teisę atstovauti (duomenys neskelbtini) sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, taip pat turėdamas teisę priimti sprendimus juridinio asmens vardu ir kontroliuoti juridinio asmens veiklą, veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu oficialiose ataskaitose – 2005–2006 m. laikotarpiu (duomenys neskelbtini) (duomenys neskelbtini) metinėse finansinės veiklos deklaracijose – pateikė apgaulingus duomenis apie juridinio asmens (duomenys neskelbtini) pajamas bei turtą ir šiuo pareiškimu suklaidino valstybės institucijas: VMI bei Lietuvos Respublikos vyriausiąją rinkimų komisiją (toliau – ir VRK), kuri, nežinodama apie apgaulingų duomenų įrašymą į pateiktas (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas, neteisėtai skyrė (duomenys neskelbtini)i dotacijas ir kompensaciją, dėl to valstybė patyrė didelės turtinės žalos, ir taip apgaule įgijo didelės vertės turtines teises (duomenys neskelbtini) naudai toliau nurodytomis aplinkybėmis.

V. U., veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, žinodamas, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija ir partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų bei išlaidų dėl jo ir V. V. suburtos bei vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdamas Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinės politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, veikdamas kartu su (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoja *V. V.*, 2005 m. vasario 25 d. juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu įrašė į oficialią 2004 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 6 085 147,20 Lt pajamų ir 6 081 722,93 Lt išlaidų, ją pasirašė, vėliau įrašė į patikslintą 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 6 009 769,94 Lt pajamų ir 5 853 475,67 Lt išlaidų, 211 870 Lt partijos skolą (skolos likutį) politinės kampanijos laikotarpiu (iš viso), iš kurių 152 870 Lt buvo padengta ataskaitinių metų laikotarpiu, bei 59 000 Lt skolos likutį ataskaitinių metų pabaigoje, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 13 086 328,43 Lt pajamų ir 13 068 385,24 Lt išlaidų, nedeklaravo 2004 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 22 274,72 Lt bei turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais ir neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, o deklaruotų 2004 m. gruodžio 31 d. turimų skolų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini) prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė ir 2005 m. kovo 1 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su apgaulingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, o 2005 m. gegužės 5 d. patikslintą deklaraciją – Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui. Šiuo pareiškimu *V. U.* suklaidino nurodytas valstybės institucijas bei apgaule įgijo didelės vertės turtines teises (duomenys neskelbtini) naudai gauti valstybės dotacijas ir kompensacijas, nes VRK, nežinodama apie (duomenys neskelbtini) vykdomą nusikalstamą veiklą – apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą bei apgaulingų duomenų įrašymą į metinę finansinės veiklos

deklaraciją, neteisėtai 2005 m. balandžio 15 d. sprendimu Nr. 20 skyrė (duomenys neskelbtini)i 337 155,22 Lt dotaciją, 2005 m. rugpjūčio 24 d. sprendimu Nr. 44 – 457 073 Lt kompensaciją, 2005 m. spalio 5 d. sprendimu – 330 841,56 Lt dotaciją.

V. U., veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, žinodamas, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija ir partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų bei išlaidų dėl jo ir V. V. suburtos bei vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S., M. L. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdamas Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, veikdamas kartu su (duomenys neskelbtini) vyriausiąja buhaltere (iždininke) *M. L.*, juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu įrašė į oficialią 2005 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas ir turtą, nes deklaravo 1 972 057,23 Lt pajamų ir 1 672 821,77 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 7 616 650,28 Lt pajamų ir 6 910 135,20 Lt išlaidų, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 62 124,88 Lt bei turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais ir neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. turimų skolų, jų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė ir 2006 m. kovo 1 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2005 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su apgaulingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK bei Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui. Šiuo pareiškimu V. U. suklaidino nurodytas valstybės institucijas ir apgaule įgijo didelės vertės turtines teises (duomenys neskelbtini) naudai gauti valstybės dotacijas bei kompensacijas, nes VRK, nežinodama apie (duomenys neskelbtini) vykdomą nusikalstamą veiklą – apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą ir apgaulingų duomenų įrašymą į metinę finansinės veiklos deklaraciją, neteisėtai 2006 m. kovo 3 d. sprendimu Nr. (duomenys neskelbtini) skyrė 1 114 558,04 Lt dotaciją.

Dėl organizuotos grupės veiksmų apgaulingai tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą ir apgaulingų duomenų įrašymo į oficialias 2004–2005 metų (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas bei jų pateikimo VRK ir VMI 2005–2006 metais (duomenys neskelbtini) apgaule įgijus didelės vertės turtines teises bei neteisėtai paskyrus dotacijas ir kompensaciją, valstybei buvo padaryta didelės turtinės 2 239 627,74 Lt žalos.

Šiais veiksmais V. U. buvo kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje.

Be to, *V. U.* buvo kaltinamas tuo, kad eidamas vadovaujančias pareigas viešajame juridiniame asmenyje, būdamas (duomenys neskelbtini) pirmininkas, turėdamas teisę atstovauti juridiniam asmeniui, įskaitant teisę atstovauti (duomenys neskelbtini) sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms (duomenys neskelbtini) finansines deklaracijas bei ataskaitas, taip pat turėdamas teisę priimti sprendimus juridinio asmens vardu ir kontroliuoti juridinio asmens veiklą, veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu oficialiose ataskaitose organizavo apgaulingų duomenų apie juridinio asmens (duomenys neskelbtini) veiklą ir turtą pateikimą (duomenys neskelbtini) 2007 metų metinėje finansinės veiklos deklaracijoje ir šiuo pareiškimu suklaidino valstybės institucijas: VMI bei VRK, kuri, nežinodama apie apgaulingų duomenų įrašymą į pateiktas (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas, neteisėtai skyrė (duomenys neskelbtini)i dotacijas ir kompensaciją, dėl to valstybė patyrė didelės turtinės žalos, o (duomenys neskelbtini) apgaule įgijo didelės vertės turtines teises toliau nurodytomis aplinkybėmis.

V. U., veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, kartu su *V. V.* subūrė bei vadovavo organizuotai V. V., V. G. ir N. S. bendrininkų grupei bei jų vykdytai nusikalstamai veikai – apgaulingam buhalterinės apskaitos tvarkymui, tuo pačiu, pažeisdamas

Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinės politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, šiais savo veiksmais 2004–2005 metų laikotarpiu organizavo žinomai neteisingų duomenų apie (duomenys neskelbtini) pajamas ir išlaidas, turtą įrašymą į nustatyta tvarka patvirtintą 2006 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją bei jos teikimą valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, o būtent: 2007 m. vasario 27 d. (duomenys neskelbtini) į nustatyta tvarka patvirtintą 2006 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją buvo įrašyti apgaulingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes buvo deklaruota 1 911 661 Lt pajamų ir 2 058 228 Lt išlaidų, tačiau nedeklaruota 4 413 868,17 Lt pajamų ir 3 745 797,44 Lt išlaidų, nedeklaruotas 2006 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigytas ilgalaikis ir trumpalaikis turtas už 46 635,27 Lt bei turtas, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais ir neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaruotos 2006 m. gruodžio 31 d. debitorių ir kreditorių registre fiksuotos 479 804,93 Lt skolos įvairiems ūkio subjektams bei jos nepagrįstos tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, bei 2007 m. vasario 28 d. (duomenys neskelbtini) ši 2006 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracija su žinomai neteisingais duomenimis buvo pateikta valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui; šiuo pareiškimu buvo suklaidintos nurodytos valstybės institucijos bei apgaule įgytos didelės vertės turtinės teisės (duomenys neskelbtini) naudai gauti valstybės dotacijas, nes VRK, nežinodama apie (duomenys neskelbtini) vykdomą nusikalstamą veiklą – apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą bei apgaulingų duomenų įrašymą į metinę finansinės veiklos deklaraciją, neteisėtai 2007 m. balandžio 6 d. sprendimu Nr. (duomenys neskelbtini) skyrė 1 907 230,37 Lt dotaciją, 2007 m. rugsėjo 6 d. sprendimu Nr. (duomenys neskelbtini) – 1 903 616,86 Lt dotaciją.

Dėl organizuotos grupės veiksmų apgaulingai tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą ir apgaulingų duomenų įrašymo į oficialias 2006 metų (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas bei jų pateikimo VRK ir VMI 2007 metais (duomenys neskelbtini)i apgaule įgijus didelės vertės turtines teises bei neteisėtai paskyrus dotacijas, valstybei buvo padaryta didelės turtinės 3 810 847,23 Lt žalos.

Šiais veiksmais V. U. buvo kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, numatytą BK 24 straipsnio 4 dalyje ir 182 straipsnio 2 dalyje.

Juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) buvo kaltinamas tuo, kad būdamas viešasis juridinis asmuo, veikdamas per savo atstovus (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.*, (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį *V. V.*, (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį, (duomenys neskelbtini) atsakingą sekretorių *V. G.*, pastariesiems nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. veikiant organizuota grupe kartu su N. S., nuo 2005 m. pavasario – kartu su (duomenys neskelbtini) vyriausiąja buhaltere (iždininke) *M. L.*, 2004–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) apgaulingai tvarkė teisės aktų reikalaujamą buhalterinę apskaitą toliau nurodytomis aplinkybėmis, dėl to negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005, 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

(duomenys neskelbtini), veikdama per viešojo juridinio asmens vadovą *V. U.*, remiantis Buhalterinės apskaitos įstatymo 21 straipsniu atsakingą už apskaitos organizavimą pagal šio įstatymo reikalavimus, veikiantį juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, turintį teisę atstovauti juridiniam asmeniui, priimti sprendimus juridinio asmens vardu bei kontroliuoti juridinio asmens veiklą, 2004 m. pavasarį siekdamas dalies ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių nefiksuoti Buhalterinės apskaitos įstatyme bei Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatyme numatytuose apskaitos dokumentuose bei apskaitos registruose, pavedė *V. V.* organizuoti dvigubą (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymą, pažeidžiant teisės aktų, reglamentuojančių buhalterinės apskaitos tvarkymą, reikalavimus, tuo pačiu nurodė privalomas

įtraukti į apskaitą ūkines operacijas ir ūkinius įvykius, neoficialiai gaunamas bei išleidžiamas pinigines lėšas, turtą, naudojamus (duomenys neskelbtini) veikloje, apskaityti neoficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje, siekiant sudaryti (duomenys neskelbtini) veikloje panaudotų, bet oficialios apskaitos registruose neapskaitytų piniginių lėšų suvestines ataskaitas, taip pat davė atskirus nurodymus atlikti konkrečias ūkines finansines operacijas, jų neapskaitant (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose. (duomenys neskelbtini) pirmininkas *V. U.* gaudavo *N. S.* parengtas (duomenys neskelbtini) neoficialių 2004–2006 metais gautų ir partijos veikloje panaudotų, tačiau (duomenys neskelbtini) veikoje apskaitos registruose neapskaitytų piniginių lėšų ataskaitas, tuo būdu 2004–2006 metais kontroliavo sistemingai vykdytą atskirą neoficialių lėšų apskaitą bei šių lėšų panaudojimą (duomenys neskelbtini) veikloje ir nusikalstamoje veikloje dalyvavusių asmenų veiklą.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovą (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją *V. V.*, 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini), pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, 2004–2006 metais organizavo dvigubos (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymą, pavesdama *N. S.* vykdyti Buhalterinės apskaitos įstatyme numatytuose apskaitos dokumentuose bei apskaitos registruose nefiksuotų piniginių lėšų pajamavimą ir išlaidavimą bei pagal jos nurodymus priimti ir saugoti savo darbo vietoje, UAB „(duomenys neskelbtini)“ patalpose, adresu: (duomenys neskelbtini), jos tiesiogiai ar per kitus asmenis perduotas, (duomenys neskelbtini) veikloje naudojamas pinigines lėšas, kurias pagal *V. V.* bei *V. G.* nurodymus išduoti arba pervesti *V. V.* ar kitiems asmenims ar pagal atskirus nurodymus tiesiogiai apmokėti atskiras (duomenys neskelbtini) vykdomas ūkines operacijas ir išmokėti neoficialų darbo užmokestį (duomenys neskelbtini) darbuotojams ar kitiems su (duomenys neskelbtini) veikla susijusiems asmenims, derinti savo veiksmus su (duomenys neskelbtini) vyriausiąja buhaltere (iždininke) *M. L.* bei nuolatos teikti ataskaitas *V. V.* apie (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitytas gaunamas ir išleidžiamas lėšas, o metams pasibaigus apie jos tvarkytoje neoficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje apskaitytas lėšas atsiskaityti *V. V.* bei (duomenys neskelbtini) pirmininkui *V. U.*.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovą (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo V. U. padėjėją, (duomenys neskelbtini) atsakingąjį sekretorių *V. G.*, 2004 m. kovo 5 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini), pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, bei remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 15 straipsniu atsakingą už (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimą, 2004–2006 metais organizavo (duomenys neskelbtini) dvigubos buhalterinės apskaitos tvarkymą, duodamas rašytinius ir žodinius nurodymus *N. S.* dėl dalies (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų lėšų panaudojimo: kuro išlaidų, susijusių su (duomenys neskelbtini) veikla, kompensavimo bei V. G. kaip fizinio asmens vardu teikiamų (duomenys neskelbtini) skyriams AB „(duomenys neskelbtini)“ (buvusio AB „(duomenys neskelbtini)“) telekomunikacinių paslaugų apmokėjimo iš pas N. S. buvusių neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų, neapskaitant šių ūkinių operacijų teisės aktų reikalaujama tvarka (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose.

(duomenys neskelbtini), veikdama per partijos pirmininko V. U. ir V. V. suburtos bei vadovaujamos organizuotos grupės narę *N. S.*, nesusijusią su (duomenys neskelbtini) darbo santykiais, vykdžiusią *V. V.* ir atskirais atvejais *V. G.* nurodymus, nesilaikydama teisės aktų nustatytos buhalterinės apskaitos vedimo tvarkos, UAB „(duomenys neskelbtini)“ patalpose adresu: (duomenys neskelbtini), vykdė neoficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, kurioje *N. S.* pajamavo ir išlaidavo Buhalterinės apskaitos įstatyme nustatytuose apskaitos dokumentuose bei apskaitos registruose nefiksuotas (duomenys neskelbtini) pinigines lėšas, pagal *V. V.* nurodymus iš jos tiesiogiai ar iš kitų asmenų priimdavo ir saugodavo (duomenys neskelbtini) veikloje naudojamas pinigines lėšas, kurias pagal *V. V.* ar *V. G.* nurodymus išduodavo ar pervesdavo *V. V.* ar

kitiems asmenims, pagal atskirus nurodymus tiesiogiai apmokėdavo atskiras (duomenys neskelbtini) vykdomas ūkines operacijas bei išmokėdavo neoficialų darbo užmokestį (duomenys neskelbtini) darbuotojams ar kitiems su (duomenys neskelbtini) veikla susijusiems asmenims, savo veiksmus derindavo su (duomenys neskelbtini) iždininke (vyriausiąja buhaltere) *M. L.*, taip pat nuolat teikė ataskaitas *V. V.* apie (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitytas gaunamas ir išleidžiamas lėšas, o metams pasibaigus parengdavo bei pateikdavo *V. V.* ir (duomenys neskelbtini) pirmininkui *V. U.* metinę ataskaitą apie (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitytas gaunamas bei išleidžiamas lėšas.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovą (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) *M. L.*, remiantis Buhalterinės apskaitos įstatymo 11 straipsnio 1 dalimi atsakingą už buhalterinių įrašų teisingumą, 2005–2006 metais apgaulingai tvarkė (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, nesilaikydama teisės aktų nustatytos buhalterinės apskaitos tvarkos, nes *M. L.* (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitė asmenims mokamo neoficialaus darbo užmokesčio, kitų pajamų ir išlaidų, neskaičiavo nuo vykdomų mokėjimų privalomų mokėti mokesčių (gyventojų pajamų, pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų, socialinio draudimo įmokų, įmokų į Garantinį fondą), derino savo veiksmus su neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų apskaitą vedusia *N. S.*, perduodama jai atskirų asmenų oficialaus ir neoficialaus darbo užmokesčio mokėjimą bei (duomenys neskelbtini) kasos grynųjų pinigų perteklių, nevedė turto (išskyrus pinigus) ir jo judėjimo apskaitos, nefiksavo (duomenys neskelbtini) finansinių įsipareigojimų finansiniams metams pasibaigus bei nedeklaravo (duomenys neskelbtini) skolų.

Dėl tokių organizuotos grupės bendrininkų (duomenys neskelbtini) pirmininko *V. U.*, (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotojos *V. V.*, (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėjo ir (duomenys neskelbtini) atsakingojo sekretoriaus *V. G.*, taip pat *N. S.* ir (duomenys neskelbtini) vyriausiosios buhalterės (iždininkės) *M. L.* nusikalstamų veiksmų vedant dvigubą (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, pažeidžiant:

2004 m. rugpjūčio 23 d. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 1 straipsnio reikalavimą užtikrinti politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo teisėtumą bei viešumą,

2004 m. rugpjūčio 23 d. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 19 straipsnio reikalavimą politinės partijos buhalterinę apskaitą tvarkyti šio ir Buhalterinės apskaitos įstatymų nustatyta tvarka,

2001 m. lapkričio 6 d. Buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 4 straipsnio reikalavimus apskaitos informacijai – buhalterinę apskaitą tvarkyti taip, kad apskaitos informacija būtų: 1) tinkama, objektyvi ir palyginama; 2) pateikiama laiku; 3) išsami bei naudinga vidaus ir išorės vartotojams,

2001 m. lapkričio 6 d. Buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 6 straipsnio 2 dalies reikalavimą į apskaitą privalomai įtraukti visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius, susijusius su turto, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu,

2001 m. lapkričio 6 d. Buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 12 straipsnio 1, 2 dalių reikalavimą visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius pagrįsti apskaitos dokumentais, kurie surašomi ūkinės operacijos ir ūkinio įvykio metu arba jiems pasibaigus ar įvykus,

1999 m. sausio 12 d. Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymo Nr. VIII-1020 17 straipsnio 1, 2 dalių reikalavimą registruoti visas gaunamas lėšas bei dovanas, nurodyti jų sumas, aukotojų, kurie paaukojo daugiau kaip 100 Lt, pavardes ir adresus arba pavadinimą, būstinės adresą bei registracijos kodą, kai aukotojas yra juridinis asmuo ar įmonė, neturinti juridinio asmens teisių, nevykdant šio įstatymo 7 straipsnio 2, 3 dalių nuostatų gautas anonimines aukas (dovanas), (kai apskaitos dokumentuose nenurodomi duomenys apie finansavimo šaltinį dėl to, kad jis yra nežinomas, arba jei aukotojas nesutinka, kad jo pavardė bei paaukota suma būtų nurodyta apskaitos dokumentuose), per 10 dienų perduoti jas į valstybės biudžetą,

1999 m. sausio 12 d. Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymo Nr. VIII-1020 16 straipsnio 3 dalies reikalavimą, draudžiantį finansuoti politines partijas ir politines organizacijas per trečiuosius asmenis,

2004 m. rugpjūčio 23 d. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 10 straipsnio 6, 7 dalių reikalavimą privalomai aukas registruoti aukų lapuose ir finansavimo apskaitos žiniaraštyje, nurodyti jų sumas, aukotojus, jų kodą ar registracijos kodą, adresą ar buveinės adresą, kai aukotojas yra juridinis asmuo, taip pat nevykdant šio įstatymo 11 straipsnio 1 dalies reikalavimo, draudžiančio naudoti politinėms partijoms ar politinėms kampanijoms gautas aukas, kurios neatitinka šio įstatymo reikalavimų, o, tokias aukas gavus, jei aukotojas yra žinomas, per 5 darbo dienas nuo tokios aukos gavimo dienos jam raštu pasiūlyti atsiimti auką, nurodant atsisakymo priimti auką priežastis; jeigu aukotojas yra nežinomas arba žinomas aukotojas per 3 darbo dienas nuo rašytinio pranešimo apie pasiūlymą atsiimti auką grąžinamos aukos nepriima, per 5 darbo dienas privalomai tokią auką perduoti turinčiam teisę teikti labdarą juridiniam asmeniui,

2004 m. rugpjūčio 23 d. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 12 straipsnio 3 punkto reikalavimą politinės kampanijos finansavimo sutartis, patvirtinančias politinės kampanijos dalyvio (aukos gavėjo) ir aukotojo turtinius ir neturtinius (politinius) įsipareigojimus, sudaryti raštu, jas pasirašant politinės kampanijos dalyviui (aukos gavėjui), politinės kampanijos iždininkui ir aukotojui, šias sutartis skelbiant viešai, tuo pačiu draudžiant sudaryti slaptus įsipareigojimus,

nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d. (duomenys neskelbtini) į oficialią buhalterinę apskaitą neįtraukė visų ūkinių operacijų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu, o būtent:

2004–2006 metais neįrašė į oficialią buhalterinę apskaitą 25 116 846,88 Lt pajamų ir 23 724 317,88 Lt išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu, iš jų: 2004 m. – 13 086 328,43 Lt pajamų ir 13 068 385,24 Lt išlaidų; 2005 m. – 7 616 650,28 Lt pajamų ir 6 910 135,20 Lt išlaidų; 2006 m. – 4 413 868,17 Lt pajamų ir 3 745 797,44 Lt išlaidų, iš jų į (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą neįrašė:

2004 metais – 160 978,18 Lt pajamų, susijusių su turto pasikeitimu, gautų per trečiuosius asmenis, ir 160 978,18 Lt išlaidų už prekes bei paslaugas, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu, padengtų per trečiuosius asmenis,

2004–2006 metais – 423 682,09 Lt nuosavų lėšų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu,

2004 metais – 140 000 Lt pajamų natūra, todėl ūkinės operacijos, susijusios su turto pasikeitimu, nebuvo įrašytos į oficialią buhalterinę apskaitą,

2006 metais – 53 275,35 Lt (duomenys neskelbtini) filialų gautų pajamų ir 53 275,35 Lt (duomenys neskelbtini) filialų turėtų išlaidų,

2004–2005 metais – 64 702,21 Lt pajamų ir išlaidų, pervestų iš N. S., A. Ž., A. S. asmeninių sąskaitų į (duomenys neskelbtini) darbuotojų ar kitų su jos veikla susijusių asmenų asmenines sąskaitas, ir skirtų (duomenys neskelbtini) skyrių veiklai finansuoti,

2004–2006 metais – 40 671,67 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų AB „ (duomenys neskelbtini)“ („(duomenys neskelbtini)“) (duomenys neskelbtini) veiklai teikiamoms telekomunikacijų paslaugoms, suteiktoms V. G. vardu, apmokėti,

2004–2006 metais – 2 881 847,75 Lt pajamų ir išlaidų, gautų ir panaudotų per trečiąjį asmenį – UAB „(duomenys neskelbtini)“,

2005–2006 metais – 927 837 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų dienraščio „(duomenys neskelbtini)“ prenumeratai,

2005–2006 metais – 331 633,63 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų (duomenys neskelbtini) turui per Lietuvą finansuoti,

2005 metais – 43 164 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų 2005 m. rugpjūčio 6–7 d. vykusiam (duomenys neskelbtini) sąskrydžiui finansuoti,

2004 metais – 1 436 870 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų (duomenys neskelbtini) rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą I ir II turui finansuoti,

2004–2006 metais – 43 810 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų jaunimo organizacijos „(duomenys neskelbtini)“ veiklai finansuoti,

2004–2005 metais – 355 627,57 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų reklaminiams suvenyrams, baldams, kompiuterinei bei biuro technikai įsigyti,

2004 metais – 59 124 Lt pajamų ir išlaidų, skirtų politikos konsultanto J. N. paslaugoms apmokėti,

2004–2006 metais – 101 313,36 Lt įsipareigojimų, 21 220,42 Lt turėtų gautų ir 80 362,73 Lt turėtų išlaidų, apskaitytų kitų ūkio subjektų buhalterinėje apskaitoje pagal jų pateiktus buhalterinės apskaitos dokumentus;

taip pat:

2004–2006 metais (duomenys neskelbtini) pirko ilgalaikio ir trumpalaikio turto už 131 034,87 Lt, iš jų: 2004 m. – už 22 274,72 Lt, 2005 m. – už 62 124,88 Lt, 2006 m. – už 46 635,27 Lt, tačiau nevedė turto (išskyrus pinigus) ir jo judėjimo apskaitos, be to, dalies ilgalaikio ir trumpalaikio turto pirkimas ar kitoks įsigijimas buvo apskaitytas neoficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje, todėl negalima nustatyti, kiek bei kokio turto 2004–2006 metais buvo nupirkta ar kitaip įsigyta ir kokia buvo turto likutinė vertė 2004 m., 2005 m., 2006 m. pabaigai,

debitorių ir kreditorių registre nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d. 2006 m. gruodžio 31 dieną (duomenys neskelbtini) fiksavo bendrą 479 804,93 Lt skolą įvairiems ūkio subjektams, bet skolų ir jų padengimo ataskaitiniu laikotarpiu nedeklaravo, be to, nesant (duomenys neskelbtini) skolų apskaitos registrų 2004 m. gruodžio 31 d., 2005 m. gruodžio 31 d. bei tarpusavio skolų suderinimo aktų už 2004 m., 2005 m. ir 2006 m. su ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes bei paslaugas, nesudarė galimybės nustatyti tikslios (duomenys neskelbtini) skolų būklės 2004 m. gruodžio 31 d., 2005 m. gruodžio 31 d. ir patikrinti, kad (duomenys neskelbtini) bendra skola ūkio subjektams 2006 m. gruodžio 31 d. iš tikrųjų sudarė 479 804,93 Lt.

Dėl šių organizuotos grupės nusikalstamų veiksmų apgaulingai tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, (duomenys neskelbtini) sistemingai buvo vedama dviguba buhalterija, tvarkoma atskira neoficialių piniginių lėšų apskaita, t. y. (duomenys neskelbtini) ne visas ūkinės finansinės veiklos operacijas, susijusias su turto, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu, 2004–2006 metais įrašė į oficialią buhalterinę apskaitą. (duomenys neskelbtini) oficialioje buhalterinėje apskaitoje buvo parodytos ne visos 2004, 2005 ir 2006 metų ataskaitinių laikotarpių ūkinės finansinės operacijos: 2004 m. – 13 086 328,43 Lt, 2005 m. – 7 616 650,28 Lt, 2006 m. – 4 413 868,17 Lt pajamų; 2004 m. – 13 068 385,24 Lt, 2005 m. – 6 910 135,20 Lt, 2006 m. – 3 745 797,44 Lt išlaidų (duomenys neskelbtini) neapskaitė oficialioje buhalterinėje apskaitoje, t. y. gavo ir naudojo pinigines lėšas be apskaitos, netvarkė ilgalaikio turto apskaitos, dėl to negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005, 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

Dėl vykdyto apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, nesilaikant teisės aktų reikalavimų, (duomenys neskelbtini) 2004, 2005 ir 2006 metų finansinės veiklos deklaracijose, pateiktose Vilniaus apskrities VMI ir VRK, mėnesinėse bei metinėse pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijose ((duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini)), pateiktose Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, ketvirtinėse valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansinėse ataskaitose (forma Nr. 4), pateiktose VSDFV Vilniaus miesto skyriui, buvo įrašyti žinomai neteisingi (apgaulingi) duomenys apie (duomenys neskelbtini) veiklą, turtą, pajamas ir jų naudojimą, be to, į valstybės biudžetą nebuvo sumokėta 3 864 390 Lt privalomų mokesčių ir įmokų.

Šiais savo veiksmais (duomenys neskelbtini) buvo kaltinama padariusi nusikalstamą veiką, numatytą BK 222 straipsnio 1 dalyje, ji kaip juridinis asmuo buvo trauktina baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 222 straipsnio 2 dalį.

Be to, *juridinis asmuo (duomenys neskelbtini)* buvo kaltinamas tuo, kad, būdamas viešasis juridinis asmuo, veikdamas per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.*, (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį *V. V.*, (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį, (duomenys neskelbtini) atsakingą sekretorių *V. G.*, (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) *M. L.*, veikiančius organizuota grupe, siekdamas išvengti mokesčių, 2004–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) įrašė žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, turtą ir jų naudojimą į nustatyta tvarka patvirtintas ataskaitas bei deklaracijas: metines (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, mėnesines ir metines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas ((duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini)), ketvirtines valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas (forma Nr. 4) bei jas teikė valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK, Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, VSDFV Vilniaus miesto skyriui, taip apgaule išvengė didelės vertės turtinės prievolės savo naudai mokėti valstybei privalomus mokesčius ir įmokas toliau nurodytomis aplinkybėmis.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.* ir (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją *V. V.*, 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini)i, pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, tokiu būdu turinčios teisę atstovauti juridiniam asmeniui, pastariesiems veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad (duomenys neskelbtini) buvo vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje buvo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, siekdama apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, 2005 m. vasario 25 d. (duomenys neskelbtini) įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą 2004 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 6 085 147,20 Lt pajamų ir 6 081 722,93 Lt išlaidų, vėliau įrašė į patikslintą 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 6 009 769,94 Lt pajamų ir 5 853 475,67 Lt išlaidų, 211 870 Lt partijos skolą (skolos likutį) politinės kampanijos laikotarpiu (iš viso), iš kurių 152 870 Lt buvo padengta ataskaitinių metų laikotarpiu, bei 59 000 Lt skolos likutį ataskaitinių metų pabaigoje, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 13 086 328,43 Lt pajamų ir 13 068 385,24 Lt išlaidų, taip pat nedeklaravo 2004 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio bei trumpalaikio turto už 22 274,72 Lt ir turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais bei neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, o deklaruotų 2004 m. gruodžio 31 d. turimų skolų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, deklaracijas pasirašė bei 2005 m. kovo 1 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su žinomai neteisingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, o 2005 m. gegužės 5 d. (duomenys neskelbtini) patikslintą deklaraciją – Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.* ir (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) *M. L.*, remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 16 punktu turinčią teisę tvarkyti partijos lėšas ir turtą bei turinčią teisę atstovauti (duomenys neskelbtini), sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms

institucijoms (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, pastariesiems veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad (duomenys neskelbtini) buvo vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje buvo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S., M. L. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, siekdama apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, 2005 m. (duomenys neskelbtini) įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą 2005 m. (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 1 972 057,23 Lt pajamų ir 1 672 821,77 Lt išlaidų, vėliau 2006 m. rugpjūčio 17 d. (duomenys neskelbtini), veikdama per atstovą *M. L.*, įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą patikslintą 2005 m. (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 1 957 031,38 Lt pajamų ir 1 628 310,57 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo 7 616 650,28 Lt pajamų ir 6 910 135,20 Lt išlaidų, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio bei trumpalaikio turto už 62 124,88 Lt ir turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais bei neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. turimų skolų, jų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, deklaracijas pasirašė bei 2006 m. kovo 1 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2005 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su žinomai neteisingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, vėliau 2006 m. rugpjūčio 18 d. (duomenys neskelbtini) pateikė patikslintą 2005 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su žinomai neteisingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovą, vadovaujantį asmenį (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) *M. L.*, remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 16 punktu turinčią teisę tvarkyti partijos lėšas ir turtą bei turinčią teisę atstovauti (duomenys neskelbtini)i, sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, pastarajai veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad 2006 m. sausio–gegužės mėnesiais (duomenys neskelbtini) buvo vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje buvo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S., M. L. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, siekdama apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, 2007 m. vasario 27 d. (duomenys neskelbtini) įrašė į nustatyta tvarka patvirtintą 2006 m. (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 1 911 661 Lt pajamų ir 2 058 228 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo 4 413 868,17 Lt pajamų ir 3 745 797,44 Lt išlaidų, nedeklaravo 2006 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio bei trumpalaikio turto už 46 635,27 Lt ir turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais bei neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2006 m. gruodžio 31 d. debitorių ir kreditorių registre fiksuotos 479 804,93 Lt skolos įvairiems ūkio subjektams bei jos nepagrindė tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė bei 2007 m. vasario 28 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2006 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos

deklaraciją su žinomai neteisingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.* ir (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją *V. V.*, 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini)i, pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, tokiu būdu turinčios teisę atstovauti juridiniam asmeniui, pastariesiems veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir jiems subūrus bei vadovaujant organizuotai V. V., V. G. ir N. S. bendrininkų grupei bei jų vykdytai nusikalstamai veikai – apgaulingam buhalterinės apskaitos tvarkymui, dėl ko pažeidžiant 2002 m. liepos 2 d. Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 24 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kad mokestį išskaičiuojantis asmuo, mokestiniu laikotarpiu išmokėjęs išmokas, pagal mokesčio mokėjimo tvarką priskiriamas A klasės pajamoms, privalo deklaruoti išmokėtas išmokas, išskaičiuotą ir sumokėtą pajamų mokestį, siekdama apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti privalomus mokesčius bei įmokas, 2004–2005 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) į mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas įrašė žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir jas teikė valstybės įgaliotai institucijai – Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, o būtent:

2004 m. liepos 14 d. į 2004 m. birželio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2005 m. liepos 15 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. rugpjūčio 16 d. į 2004 m. liepos mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. rugpjūčio 16 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. rugsėjo 15 d. į 2004 m. rugpjūčio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. rugsėjo 16 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. spalio 13 d. į 2004 m. rugsėjo mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. spalio 15 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2004 m. lapkričio 15 d. į 2004 m. spalio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. lapkričio 16 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. sausio 15 d. į 2004 m. gruodžio 15 d. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2004 m. sausio 17 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. vasario 12 d. į 2004 m. metinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) įrašyti žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir 2005 m. vasario 15 d. ši deklaracija pateikta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

(duomenys neskelbtini), atstovaujama vadovaujančių asmenų: (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotojos *V. V.*, nuo 2005 m. sausio 3 d. įgaliotos atstovauti (duomenys neskelbtini)i, pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, tokiu būdu turinčios teisę atstovauti juridiniam asmeniui, (duomenys neskelbtini)

atsakingojo sekretoriaus *V. G.*, remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 15 straipsniu atsakingo už (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimą, bei (duomenys neskelbtini) vyriausiosios buhalterės (iždininkės) *M. L.*, remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 16 straipsniu turinčios teisę tvarkyti partijos lėšas ir turtą bei turinčios teisę atstovauti (duomenys neskelbtini)i, sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms nustatyta tvarka patvirtintas deklaracijas, pastariesiems veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad (duomenys neskelbtini) buvo vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje buvo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama 2002 m. liepos 2 d. Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 24 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kad mokestį išskaičiuojantis asmuo, mokestiniu laikotarpiu išmokėjęs išmokas, pagal mokesčio mokėjimo tvarką priskiriamas A klasės pajamoms, privalo deklaruoti išmokėtas išmokas, išskaičiuotą ir sumokėtą pajamų mokestį, siekdama apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės (duomenys neskelbtini) naudai mokėti privalomus mokesčius bei įmokas, veikdama per savo atstovus *V. V.*, *V. G.* ir *M. L.*, 2005–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) įrašė į mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų bei kitų asmenų pajamas ir teikė jas valstybės įgaliotai institucijai – Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, o būtent:

2005 m. balandžio 15 d. įrašė į 2005 m. kovo mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. balandžio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. gegužės 16 d. įrašė į 2005 m. balandžio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. gegužės 16 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. birželio 15 d. įrašė į 2005 m. gegužės mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. birželio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. liepos 15 d. įrašė į 2005 m. birželio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. liepos 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. rugpjūčio 15 d. įrašė į 2005 m. liepos mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. rugpjūčio 16 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. rugsėjo 15 d. įrašė į 2005 m. rugpjūčio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. rugsėjo 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. spalio 17 d. įrašė į 2005 m. rugsėjo mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. spalio 17 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. lapkričio 15 d. įrašė į 2005 m. spalio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. lapkričio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2005 m. gruodžio 15 d. įrašė į 2005 m. lapkričio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2005 m. gruodžio 15 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2006 m. sausio 16 d. įrašė į 2005 m. gruodžio mėn. mėnesinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2006 m. sausio 16 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2006 m. rugpjūčio 4 d. įrašė į 2005 metų metinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2006 m. rugpjūčio 7 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2007 m. rugpjūčio 3 d. įrašė į 2006 m. sausio–gegužės mėn. mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurias 2007 m. rugpjūčio 3 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui,

2007 m. rugpjūčio 3 d. įrašė į 2006 metų metinę pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaraciją ((duomenys neskelbtini)) žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) darbuotojų ir kitų asmenų pajamas, kurią 2007 m. rugpjūčio 3 d. pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją *V. V.*, 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini), pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, tokiu būdu turinčios teisę atstovauti juridiniam asmeniui, (duomenys neskelbtini) atsakingąjį sekretorių *V. G.*, remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 15 straipsniu atsakingą už (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimą, bei (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) *M. L.*, remiantis (duomenys neskelbtini) statuto 16 straipsniu turinčią teisę tvarkyti partijos lėšas ir turtą bei turinčią teisę atstovauti (duomenys neskelbtini)i, sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms nustatyta tvarka patvirtintas ataskaitas, pastariesiems veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad (duomenys neskelbtini) buvo vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje buvo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama 2004 m. lapkričio 4 d. Valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-2535 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus bei 10 straipsnio reikalavimus teikti finansines apyskaitas, ataskaitas apie apdraustiesiems asmenims apskaičiuotas sumas ir socialinio draudimo įmokas, kitus dokumentus, reikalingus socialinio draudimo įmokoms bei socialinio draudimo stažui apskaičiuoti, deklaruojant pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, siekdama apgaule išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, 2005–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) į valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių (duomenys neskelbtini) privalėjo skaičiuoti bei mokėti socialinio draudimo įmokas, ir teikė jas valstybės įgaliotai institucijai – VSDFV Vilniaus miesto skyriui, o būtent:

2005 m. balandžio 14 d. įrašė į 2005 m. I ketvirčio valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2005 m. balandžio 14 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2005 m. liepos 12 d. įrašė į 2005 m. II ketvirčio valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas,

nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2005 m. liepos 14 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2005 m. spalio 17 d. įrašė į 2005 m. III ketvirčio valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2005 m. spalio 18 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2006 m. sausio 13 d. įrašė į 2005 m. IV ketvirčio valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2006 m. sausio 16 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2006 m. balandžio 13 d. įrašė į 2006 m. I ketvirčio valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2006 m. balandžio 13 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui,

2006 m. liepos 17 d. įrašė į 2006 m. II ketvirčio valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansinę ataskaitą (forma Nr. 4) žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, nuo kurių turi būti skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, kurią 2006 m. rugpjūčio 8 d. pateikė VSDFV Vilniaus miesto skyriui.

Dėl organizuotos grupės veiksmų apgaulingai tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą ir žinomai neteisingų duomenų įrašymo į nurodytas 2004–2006 metų (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas, į nurodytas 2004–2006 metų mėnesines ir metines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas ((duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini)), valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas (forma Nr. 4) 2004–2006 metais (duomenys neskelbtini) neapskaičiavo ir apgaule išvengė didelės vertės turtinės prievolės sumokėti į valstybės biudžetą 3 864 390 Lt privalomų mokesčių bei įmokų, iš jų:

2 992 452 Lt gyventojų pajamų mokesčio,

11 559 Lt pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų,

855 347 Lt socialinio draudimo įmokų,

5 032 Lt įmokų į Garantinį fondą.

Šiais savo veiksmais (duomenys neskelbtini) buvo kaltinama padariusi nusikalstamą veiką, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje, ji kaip juridinis asmuo buvo trauktina baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 182 straipsnio 5 dalį.

Be to, juridinis asmuo *(duomenys neskelbtini)* buvo kaltinamas tuo, kad būdamas viešasis juridinis asmuo, veikdamas per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.* bei (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją *V. V.*, 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini)i, pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, tokiu būdu turinčią teisę atstovauti juridiniam asmeniui, (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę *M. L.*, 2004–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu oficialiose ataskaitose – (duomenys neskelbtini) metinėse finansinės veiklos deklaracijose pateikė apgaulingus duomenis apie juridinio asmens (duomenys neskelbtini) veiklą bei turtą ir šiuo pareiškimu suklaidino valstybės institucijas: VMI bei VRK, kuri, nežinodama apie apgaulingų duomenų įrašymą į pateiktas (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas, neteisėtai skyrė (duomenys neskelbtini)i dotacijas ir kompensaciją, dėl to valstybė patyrė didelės turtinės žalos, o (duomenys neskelbtini) apgaule įgijo didelės vertės turtines teises toliau nurodytomis aplinkybėmis.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.* bei (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją *V. V.*, 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini)i, pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo,

tokiu būdu turinčią teisę atstovauti juridiniam asmeniui, pastariesiems veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, 2005 m. vasario 25 d. (duomenys neskelbtini) juridinio asmens – (duomenys neskelbtini) vardu įrašė į oficialią 2004 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas ir turtą bei jų naudojimą, nes deklaravo 6 085 147,20 Lt pajamų ir 6 081 722,93 Lt išlaidų, vėliau įrašė į patikslintą 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 6 009 769,94 Lt pajamų ir 5 853 475,67 Lt išlaidų, 211 870 Lt partijos skolą (skolos likutį) politinės kampanijos laikotarpiu (iš viso), iš kurių 152 870 Lt buvo padengta ataskaitinių metų laikotarpiu, bei 59 000 Lt skolos likutį ataskaitinių metų pabaigoje, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 13 086 328,43 Lt pajamų ir 13 068 385,24 Lt išlaidų, taip pat nedeklaravo 2004 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio bei trumpalaikio turto už 22 274,72 Lt ir turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais bei neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, o deklaruotų 2004 m. gruodžio 31 d. turimų skolų nepagrindė debitorių ir kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, deklaracijas pasirašė bei 2005 m. kovo 1 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su apgaulingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, o 2005 m. gegužės 5 d. pateikė patikslintą deklaraciją Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui. Šiuo pareiškimu (duomenys neskelbtini) suklaidino nurodytas valstybės institucijas bei apgaule įgijo didelės vertės turtines teises gauti valstybės dotacijas ir kompensacijas, nes Vyriausioji rinkimų komisija, nežinodama apie (duomenys neskelbtini) vykdomą nusikalstamą veiklą – apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą bei apgaulingų duomenų įrašymą į metinę finansinės veiklos deklaraciją, neteisėtai 2005 m. balandžio 15 d. sprendimu Nr. 20 skyrė (duomenys neskelbtini)i 337 155,22 Lt dotaciją, 2005 m. rugpjūčio 24 d. sprendimu Nr. 44 – 457 073 Lt kompensaciją, 2005 m. spalio 5 d. sprendimu – 330 841,56 Lt dotaciją.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką *V. U.* bei (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) *M. L.*, turinčią teisę atstovauti (duomenys neskelbtini)i, sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, pastariesiems veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S., M. L. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu įrašė į oficialią 2005 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) veiklą ir turtą, nes deklaravo 1 972 057,23 Lt pajamų ir 1 672 821,77 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 7 616 650,28 Lt pajamų ir 6 910 135,20 Lt išlaidų, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio bei trumpalaikio turto už 62 124,88 Lt ir turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais bei neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2005 m. gruodžio 31 d. turimų skolų, jų nepagrindė debitorių ir

kreditorių registro duomenimis bei tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini) prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė bei 2006 m. kovo 1 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2005 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su apgaulingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui. Šiuo pareiškimu (duomenys neskelbtini) suklaidino nurodytas valstybės institucijas bei apgaule įgijo didelės vertės turtines teises (duomenys neskelbtini) naudai gauti valstybės dotacijas ir kompensacijas, nes VRK, nežinodama apie (duomenys neskelbtini) vykdomą nusikalstamą veiklą – apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą bei apgaulingų duomenų įrašymą į metinę finansinės veiklos deklaraciją, neteisėtai 2006 m. kovo 3 d. sprendimu Nr. 11 skyrė 1 114 558,04 Lt dotaciją.

(duomenys neskelbtini), veikdama per savo atstovą, vadovaujantį asmenį: (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) *M. L.*, turinčią teisę atstovauti (duomenys neskelbtini)i, sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, pastarajai veikiant (duomenys neskelbtini) naudai bei interesais ir žinant, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija bei partijos veikloje yra buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų ir išlaidų dėl (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. bei V. V. suburtos ir vadovaujamos organizuotos grupės bendrininkų V. V., V. G., N. S., M. L. vykdytos nusikalstamos veikos – apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo, pažeisdama Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinėje politinės finansinės veiklos deklaracijoje deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, 2007 m. vasario 27 d. (duomenys neskelbtini) juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu įrašė į oficialią 2006 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ir jų naudojimą, nes deklaravo 1 911 661 Lt pajamų ir 2 058 228 Lt išlaidų, tačiau nedeklaravo į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų 4 413 868,17 Lt pajamų ir 3 745 797,44 Lt išlaidų, nedeklaravo 2006 m. gruodžio 31 d. bendrąja likutine verte įsigyto ilgalaikio bei trumpalaikio turto už 46 635,27 Lt ir turto, kurio įsigijimas buvo nepagrįstas juridinę galią turinčiais apskaitos dokumentais bei neįrašytas į oficialią buhalterinę apskaitą, nedeklaravo 2006 m. gruodžio 31 d. debitorių ir kreditorių registre fiksuotos 479 804,93 Lt skolos įvairiems ūkio subjektams bei jos nepagrindė tarpusavio atsiskaitymo aktais su kitais ūkio subjektais, teikusiais (duomenys neskelbtini)i prekes ir paslaugas, deklaraciją pasirašė bei 2007 m. vasario 28 d. (duomenys neskelbtini) pateikė 2006 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaraciją su apgaulingais duomenimis valstybės įgaliotoms institucijoms: VRK ir Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui. Šiuo pareiškimu suklaidino nurodytas valstybės institucijas bei apgaule įgijo didelės vertės turtines teises (duomenys neskelbtini) naudai gauti valstybės dotacijas ir kompensacijas, nes VRK, nežinodama apie (duomenys neskelbtini) vykdomą nusikalstamą veiklą – apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą bei apgaulingų duomenų įrašymą į metinę finansinės veiklos deklaraciją, neteisėtai 2007 m. balandžio 6 d. sprendimu Nr. 250 skyrė 1 907 230,37 Lt dotaciją, 2007 m. rugsėjo 6 d. sprendimu Nr. 309 – 1 903 616,86 Lt dotaciją.

Dėl organizuotos grupės veiksmų apgaulingai tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą ir apgaulingų duomenų įrašymo į oficialias 2004–2006 metų (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas bei jų pateikimo VMI ir VRK 2005–2007 metais (duomenys neskelbtini)i apgaule įgijus didelės vertės turtines teises bei neteisėtai paskyrus dotacijas ir kompensaciją, valstybei buvo padaryta didelės turtinės 6 050 475,05 Lt žalos.

Šiais savo veiksmais (duomenys neskelbtini) buvo kaltinama padariusi nusikalstamą veiką, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje, ji kaip juridinis asmuo buvo trauktina baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 182 straipsnio 5 dalį.

Vilniaus apygardos teismas 2013 m. liepos 12 d. nuosprendžiu V. U. ir asmenį, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės turtinių teisių įgijimo) bei 24 straipsnio 4 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį išteisino, o juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini)i baudžiamąją bylą nutraukė.

Teismas nurodė, kad byloje nėra duomenų, jog kaltinimui aktualiu laikotarpiu VRK būtų nustačiusi politinės partijos (duomenys neskelbtini) padarytus pažeidimus ar VMI būtų atlikusi kokius nors mokestinius patikrinimus ir surašiusi patikrinimo aktus, kurie būtų kvalifikuoti kaip šiurkštus įstatymo pažeidimas. Deklaracijų su apgaulingais duomenimis pateikimas VRK nelaikytinas esmine šios institucijos apgaule, remiantis teismų praktika pažymint, kad nors turtinė teisė įgyjama neteisėtai, tačiau apgaulė nepadaro esminės įtakos nukentėjusiajam ar kitam asmeniui apsispręsti dėl šių veiksmų atlikimo, tokiu atveju apgaulė nedaro veikos sukčiavimu. Dėl to nenustatęs privalomo sukčiavimo požymio – esminės apgaulės, teismas padarė išvadą, kad kaltinamieji V. U. ir V. V. nepadarė veikos, turinčios šio nusikaltimo požymių.

Juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) pasibaigė, jį reorganizavus. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.95 straipsnyje nustatyta, kad juridinis asmuo pasibaigia likvidavimo ar reorganizavimo būdu, o tai reiškia, kad juridinis asmuo baigė egzistuoti. Nagrinėjamu atveju įstatymas išsprendė civilinės atsakomybės klausimą, tačiau įstatymas nereglamentuoja baudžiamosios atsakomybės, juridiniam asmeniui pasibaigus po reorganizavimo. Nesant teisinio reguliavimo dėl juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės, jam pasibaigus, teismas taikė įstatymo analogiją ir baudžiamąją bylą juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini)i nutraukė.

Generalinės prokuratūros prokuroras apeliaciniame skunde nurodė, kad nuosprendis keistinas dėl kai kurių išvadų neatitikimo faktinių bylos aplinkybių, netinkamo baudžiamojo įstatymo taikymo ir neteisingai paskirtos bausmės.

Nepagrįsta teismo išvada, kad nuteistieji veikė ne organizuota, bet bendrininkų grupe. Vertindamas bendrininkavimo formos požymius, teismas nepagrįstai juos vertino, atskirai analizuodamas apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo bei didelės vertės turtinės prievolės išvengimo apgaule (sukčiavimo) faktines aplinkybes, nes vienas iš organizuotos grupės požymių yra susitarimas dėl kelių nusikalstamų veikų padarymo, tad bendrininkavimas organizuota grupe turėtų būti vertinamas bendrai, o ne atsietai pagal padarytas veikas. Juo labiau kad teismas nurodė, jog inkriminuojamos nusikalstamos veikos padarytos idealiąja sutaptimi, taigi bendrininkams savo veiksmais siekiant padaryti kelias nusikalstamas veikas.

Vertindamas bendrininkavimo formos požymius, teismas akcentavo, kad nenustatytas bendrininkų bendras susitarimas daryti nusikalstamas veikas, tačiau bendrininkų susitarimas tokias veikas daryti negali būti laikomas kriterijumi, kuris leistų atriboti bendrininkų grupę nuo organizuotos grupės, nes dalis šių bendrininkavimo formų požymių sutampa.

Nurodydamas, kad kaltinamieji veikė bendrininkų grupe apgaulingai tvarkydami buhalterinę apskaitą (duomenys neskelbtini), teismas V. U. ir V. V. veiksmus kvalifikavo kaip organizatorių, V. G. – kaip padėjėjo, ir tik M. L. pripažinta nusikaltimo vykdytoja. Teismas neatkreipė dėmesio, kad nėra galimybės pripažinti kaltinamuosius veikus bendrininkų grupe, nes darant šią veiką nebuvo dviejų nusikaltimo vykdytojų, o tai yra privalomas bendrininkų grupės požymis.

Tam, kad asmenų grupė būtų pripažinta organizuota grupe, visiškai pakanka BK 25 straipsnio 3 dalyje aiškiai numatytų minimalių tokios grupės požymių, apibūdinančių veikimo tikslą ir vaidmenų ar užduočių pasiskirstymą. Dėl to teismas nepagrįstai akcentavo bendrininkų išankstinį susitarimą kaip privalomą organizuotos grupės požymį, nes toks požymis iš esmės buvo būdingas, tik vertinant organizuotos grupės požymius, suformuotus teismų praktikos pagal 1961 m. Baudžiamąjį kodeksą. 2003 m. įsigaliojusiame Baudžiamajame kodekse numatyta, kad organizuota grupė gali susiformuoti bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje, t. y. gali būti susitarta veikti kartu tiek rengimosi padaryti nusikaltimą stadijoje, tiek jau pradėtos ir tęsiamos veikos metu iki nusikalstamos veikos baigimo momento. Taigi teismo nuosprendyje nurodytas išankstinis susitarimas kaip būtinas organizuotos grupės požymis prieštarauja šiuo metu galiojančiame Baudžiamajame kodekse pateiktai organizuotos grupės sąvokai tuo aspektu, jog pačiame Baudžiamajame kodekse aiškiai numatyta, kad organizuota grupė gali susiformuoti bet kurioje stadijoje. Tai paneigia visų nusikaltimo bendrininkų išankstinio susitarimo būtinybę, todėl toks teismo pateiktas organizuotos grupės požymių aiškinimas nepagrįstai susiaurino įstatymų leidėjo numatytos organizuotos grupės sampratą.

Pagal teismų praktiką pakanka, kad bent du asmenys susitartų daryti kelis arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, o kiti bendrininkai prie nusikalstamos veikos darymo gali prisijungti ir vėliau iki tokios veikos pabaigos (nutartis Nr. 2K-123/2010). Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad pirminis susitarimas dėl apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo, taigi ir dėl žinomai neteisingų duomenų apie (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą pateikimo valstybės institucijoms, siekiant išvengti didelės vertės turtinės prievolės mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, buvo sudarytas tarp (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. ir V. V., kuri, vykdydama minėtą susitarimą, pavedė N. S. vesti atskirą neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų apskaitą, o M. L. prie nusikalstamų veikų prisijungė tik 2005 m., pradėjusi dirbti (duomenys neskelbtini) iždininke. Nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina, kad apgaulinga buhalterinė apskaita buvo tvarkoma ir tokiu būdu apgaule išvengiama mokėti privalomus mokesčius bei įmokas pagal V. U. ir V. V. pirminį susitarimą daryti šias nusikalstamas veikas, todėl to pakanka pripažinti, jog buvo dviejų asmenų susitarimas daryti kelis nusikaltimus, iš jų vieną – sunkų, kuriam padaryti pasitelkti kiti asmenys. Tai, kad kiti organizuotos grupės nariai prie daromų nusikalstamų veikų prisijungė vėliau, nepaneigia veikus organizuota grupe.

Prokuroras ginčija teismo išvadą, kad buvus organizuotą grupę paneigia tai, jog nėra duomenų apie M. L. ir N. S. tiesioginius susitarimus su V. U., joms nebuvo žinomi kitų nuteistųjų tarpusavio susitarimai. Pagal teismų praktiką, įrodinėjant buvus susitarimą, nėra būtina nustatyti, kad bendrininkai išsamiai aptarė nusikalstamos veikos darymo detales. Organizuotos grupės bendrininkų neturi sieti bendras tiesioginis susitarimas, nėra netgi būtina, kad visi organizuotos grupės nariai pažinotų vienas kitą. Pakanka, kad organizuotos grupės nariai suvoktų veikiantys grupe su kitais asmenimis ir siekiantys konkrečių padarinių. Nusikalstamos veikos iniciatoriai į nusikalstamą veiką gali įtraukti kitus asmenis, pavesdami jiems atskiras užduotis, ir visų organizuotoje grupėje dalyvaujančių asmenų veiksmų visuma padeda pasiekti norimų nusikalstamų tikslų (Lietuvos apeliacinio teismo nutartis Nr. 1A-34/2012, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-463/2012). Taigi visi organizuotos grupės nariai nebūtinai turi bendrai tiesiogiai susitarti tarpusavyje. Toks susitarimas gali būti pasiektas ir netiesiogiai, kaip nagrinėjamoje byloje, kai susitarimas tarp V. U. ir N. S., M. L. dėl apgaulingos apskaitos tvarkymo bei sukčiavimo sudaromas per kitą nusikalstamos veikos organizatorių – V. V.. Be to, teismo nustatytos faktinės aplinkybės leidžia teigti, jog N. S. ir M. L. žinojo bei suprato, kad apgaulinga buhalterinė apskaita tvarkoma ne vien V. V. iniciatyva ir sumanymu, bet derinant savo veiksmus su V. U.. Jos abi žinojo bei suprato, kad nusikalstamas veikas organizuoja ir kontroliuoja būtent (duomenys neskelbtini) pirmininkas V. U..

Teismas nepagrįstai nurodė, kad byloje nėra duomenų kaltinamuosius pasiskirsčius vaidmenimis ar atlikus skirtingas užduotis, t. y. nenustatyti būtini organizuotos grupės požymiai. Pats teismas nustatė, nors V. U. ir V. V. veiksmai kvalifikuoti kaip nusikalstamų veikų organizatorių ir iš dalies vykdytojų (sukčiavimo veikoje), tačiau jų vaidmenys bei užduotys darant nusikaltimą nėra identiški. Tai matėsi, individualizuojant jiems skiriamas bausmes ir nurodžius, kad V. U. vaidmuo buvo pagrindinis. Ši teismo nurodyta aplinkybė taip pat atskleidžia organizuotos grupės, kurioje bendrininkai atlieka skirtingą vaidmenį, požymį, nes tais atvejais, kai organizuotoje grupėje yra keli nusikalstamos veikos organizatoriai, yra galima ir dažniausiai egzistuoja tam tikra hierarchija, vaidmenų pasiskirstymas tiek pagal veiklos sritis, tiek pagal nusikalstamą įtaką kitiems bendrininkams ar nusikaltimo vykdymui. Nagrinėjamoje byloje ta hierarchija tarp nusikalstamos veikos organizatorių ir jų įtaka apgaulingos apskaitos tvarkymui akivaizdi. Organizuotos grupės viršūnėje – (duomenys neskelbtini) pirmininkas V. U., kuris vadovauja žemesnės grandies organizatorei V. V., pats nedalyvauja vykdomoje kasdienėje nusikalstamoje veikloje atliekant vienas ar kitas ūkines operacijas, kurios neįtraukiamos į buhalterinę apskaitą ir finansuojamos iš neoficialios (duomenys neskelbtini) kasos, bet vykdo nusikalstamos veikos, jame dalyvaujančių asmenų, nelegalių piniginių srautų kontrolę, sprendžia esminius partijos nelegalios finansinės veiklos klausimus (pvz. dėl darbo užmokesčio) ir iškylančias problemas (pvz. jis informuojamas apie neoficialioje kasoje pastebėtą lėšų trūkumą), duoda atskirus nurodymus vykdyti vienus ar kitus mokėjimus iš neoficialios (duomenys neskelbtini) kasos. V. V., veikdama pagal V. U. nurodymus,

derindama su juo savo veiksmus, tiesiogiai vadovauja kasdienei nusikalstamai veikai, duoda nurodymus ir neoficialią apskaitą tvarkančiai N. S., ir oficialiai partijos iždininkei M. L., kurios vykdė konkrečias joms priskirtas užduotis – N. S. vedė neoficialių pinigų apskaitą, t. y. turėjo konkrečią jai priskirtą užduotį priimti neoficialius (duomenys neskelbtini) pinigus, juos išduoti, vesti jų apskaitą, sudaryti ir teikti veikos organizatoriams neoficialių pinigų (pajamų bei išlaidų) ataskaitas, o M. L. apgaulingai tvarkė oficialią buhalterinę apskaitą, sudarė ir teikė valstybės įgaliotoms institucijoms ataskaitas bei deklaracijas su žinomai neteisingais duomenimis apie partijos pajamas, turtą, turimus mokėti privalomus mokesčius ir įmokas. Teismas nustatė, kad V. G. irgi vykdė specifines užduotis, susijusias su telekomunikacinių paslaugų teikimu (duomenys neskelbtini)i, taip pat partijos veiklai panaudoto kuro išlaidų kompensavimu, duodamas nurodymus šias išlaidas dengti iš neoficialios (duomenys neskelbtini) kasos, taip padėdamas apgaulingai tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą.

Taigi įvardinti asmenys turėjo skirtingus vaidmenis bei užduotis, o tai atspindi šios susiformavusios grupės organizuotumą, hierarchiją ir nuosekliai pasirinktą veikimo būdą, kas leidžia daryti išvadą, kad ši asmenų grupė atitiko nusikalstamų veikų darymo metu galiojusiame Baudžiamajame kodekse organizuotai grupei keliamus reikalavimus.

Be to, analizuojant nuosprendyje išdėstytas faktines bylos aplinkybes galima daryti išvadą, kad nustatyti ir kiti organizuotą grupę apibūdinantys papildomi požymiai: nusikalstama veika tęsėsi ilgą laiko tarpą, beveik trejus metus, t. y. sistemingai; ji nebuvo atsitiktinė, buvo gerai suplanuota; padaryta itin didelė turtinė žala valstybei, kuri neatlyginta. Iš bylos faktinių aplinkybių matyti, kad nusikalstama veika (apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymas, dvigubos buhalterijos vedimas) buvo gerai organizuota: neoficialios apskaitos tvarkymas pavestas ne (duomenys neskelbtini) buhalteriui (iždininkui), bet šiai veiklai samdomas kitas visiškai pašalinis asmuo – N. S.; (duomenys neskelbtini) neoficialios lėšos saugomos ne (duomenys neskelbtini) būstinėje ar kitose partijos patalpose, bet slaptavietėje – UAB „(duomenys neskelbtini)“, kur tuo pačiu N. S. vedė neoficialių pinigų apskaitą. Šios aplinkybės atskleidžia gerą nusikalstamų veikų suplanavimą, o tai taip pat atskleidžia didesnį nusikalstamas veikas padariusių asmenų organizuotumo lygį.

Taigi byloje nustatyti ir nuosprendyje atskleisti tokie svarbūs organizuotos grupės požymiai kaip organizuotos grupės pastovumas, nusikalstamų ryšių tarp šių asmenų ilgalaikiškumas, jų tvirtumas (nustatyta, kad N. S. norėjo pasitraukti iš organizuotos grupės nusikalstamos veiklos, tačiau nusikaltimo organizatorė V. V. ją įkalbėjo tą veiklą tęsti, jai padidintas atlygis už tokią veiklą), nusikalstamos veikos sistemiškumas, užduočių ir vaidmenų tarp grupės narių pasiskirstymas, grupės narių veiksmų kontrolė bei koordinavimas (ataskaitų apie neoficialias, neapskaitytas pajamas ir išlaidas, jų gavimą bei panaudojimą teikimas veikų organizatorei V. V., o atskirais periodais ir V. U.), konspiracijos laikymasis (vengimas kalbėti telefonu, neoficialių pajamų šaltinių ir kai kurių išlaidų kodavimas sutartiniais simboliais, žodžiais), nusikalstamos veikos pėdsakų slėpimas (duomenų ištrynimas iš elektroninių laikmenų).

Visi išdėstyti teismo nustatyti nusikalstamų veikų bendrininkų veiklos požymiai įrodo, kad nuteistieji veikė būtent organizuota grupe. Dėl to teismas, nurodęs, kad kaltinamųjų atsakomybę sunkinanti aplinkybė yra tai, jog jie nusikaltimus padarė, veikdami bendrininkų grupe, neteisingai pritaikė baudžiamąjį įstatymą, nes jų atsakomybę sunkinančia aplinkybe pripažintina tai, kad jie nusikaltimus padarė, veikdami organizuota grupe.

Teismo sprendimas už nusikalstamą veiką, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje, V. G. taikyti BK 54 straipsnio 3 dalį yra nemotyvuotas ir nepagrįstas.

Teismas neatsižvelgė į V. G. dalyvavimą bei vaidmenį, apgaulingai tvarkant buhalterinę apskaitą, nors, kaip nurodė nuosprendyje, šias veikas įvertino kaip padarytas, esant idealiai sutapčiai. Taigi skiriant bausmę už sukčiavimą turėjo būti atsižvelgta ir į V. G. dalyvavimą, padedant apgaulingai tvarkyti buhalterinę apskaitą, nes sukčiavimas padarytas būtent dėl apgaulingos buhalterinės apskaitos, sudarius deklaracijas su žinomai neteisingais duomenimis ir juos pateikus valstybės įgaliotoms institucijoms.

V. G. padėjo apgaulingai tvarkyti buhalterinę apskaitą (duomenys neskelbtini), atlikdamas specifines užduotis – duodamas pavedimus neoficialią apskaitą tvarkiusiai N. S. kompensuoti kuro

išlaidas, apmokėti jo kaip fizinio asmens vardu (duomenys neskelbtini)i teikiamas telekomunikacines paslaugas iš neapskaitytų (duomenys neskelbtini) piniginių lėšų arba kartais pats jas apmokėdamas iš neapskaitytų piniginių lėšų.

Iš bylos faktinių aplinkybių matyti, kad V. G. kaip fizinio asmens vardu telekomunikacinės paslaugos (duomenys neskelbtini)i buvo teikiamos visą inkriminuojamos nusikalstamos veikos (apgaulingos buhalterinės apskaitos) laikotarpį. Taigi jo dalyvavimas apgaulingai tvarkant buhalterinę apskaitą truko ilgą laiką, jam visada buvo žinoma, kad (duomenys neskelbtini) vykdoma nusikalstama veika, slepiamos (duomenys neskelbtini) pajamos ir išlaidos, valstybės įgaliotoms institucijoms teikiamos deklaracijos ir ataskaitos su žinomai neteisingais duomenimis. Tuo pačiu jis suprato, kad tokiu būdu (duomenys neskelbtini) išvengia mokėti valstybei privalomus mokesčius ir įmokas, nors nusikalstamos veikos pradžioje jis pats asmeniškai tokių (duomenys neskelbtini) deklaracijų ir ataskaitų nepasirašydavo.

Svarbu ir tai, kad tris iš keturių finansinių deklaracijų bei ataskaitų, pagal kurias išvengta mokėti privalomus mokesčius ir įmokas, V. G. pateikė valstybės įgaliotoms institucijoms jau po to, kai teisėsaugos institucijos išaiškino bei nutraukė apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymą (duomenys neskelbtini), t. y. po 2006 m. gegužės 17 d., o būtent, jos pateiktos 2006 m. liepos 17 d., 2006 m. rugpjūčio 4 d. ir 2007 m. rugpjūčio 3 d. Taigi minėtu laikotarpiu užimdamas atsakingas pareigas (duomenys neskelbtini), būdamas (duomenys neskelbtini) atsakingasis sekretorius, ne tik nesiėmė priemonių užkirsti kelią nusikalstamoms pasekmėms atsirasti, bet, priešingai, nusikalstamą veiką įgyvendino iki galo. Būdamas išsilavinęs, inkriminuojamų nusikalstamų veikų metu jau turėdamas teisės bakalauro laipsnį ir studijuodamas gauti teisės magistro laipsnį, V. G. puikiai suprato savo daromų veikų pavojingumą valstybei bei visuomenei, tačiau daromų nusikalstamų veiksmų nenutraukė ir toliau juos tęsė. Jis minėtas deklaracijas bei ataskaitas pasirašė kaip deklaracijas teikiančios įstaigos ((duomenys neskelbtini)) vadovas.

Be to, V. G. nepripažino savo kaltės, nepadėjo byloje nustatyti tiesos, visiškai nesigailėjo dėl savo nusikalstamo elgesio. Byloje nenustatyta jo atsakomybę lengvinančių aplinkybių, nustatyta jo atsakomybę sunkinanti aplinkybė.

Vertinant nuosprendyje išdėstytas faktines aplinkybes, galima daryti išvadą, kad teismas nenustatė jokių išimtinių aplinkybių, kurios rodytų mažesnį V. G. padarytų nusikalstamų veikų pavojingumą: nusikalstamos veikos truko ilgą laiką; nusikaltimai nebuvo atsitiktiniai, bet gerai suplanuoti ir vykdyti sistemingai; jais padaryta didelė turtinė žala.

Teismas neįvardijo ir jokių V. G. asmeninių savybių, kurios leistų manyti esant pagrindą taikyti BK 54 straipsnio 3 dalyje numatytą teisingumo principą. Teismo nurodytas V. G. antraeilis vaidmuo darant nusikaltimus nelaikytinas išimtine aplinkybe.

Beje, teismo paskirta bauda, atsižvelgiant į įstatymo numatytas bausmių sudėjimo ir keitimo taisykles, yra net griežtesnė, nei minimali laisvės atėmimo bausmė.

Dėl to darytina išvada, kad teismas netinkamai taikė baudžiamąjį įstatymą. Šioje dalyje teismo nuosprendis turi būti keičiamas ir V. G. skiriama BK 182 straipsnio 2 dalyje numatyta mažesnė nei vidutinė, bet didesnė nei minimali laisvės atėmimo bausmė.

Teismas V. U. nepagrįstai išteisino pagal BK 182 straipsnio 2 dalį dėl didelės vertės turtinės teisės įgijimo gauti valstybės dotacijas ir kompensaciją.

Politinių partijų teisė gauti valstybės dotacijas numatyta Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje. To paties įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje numatyta politinių partijų teisė į dalies išlaidų politinei kampanijai kompensavimą. Tačiau ši teisė gauti valstybės dotacijas ir kompensacijas nėra absoliuti ir priklausoma tik nuo rinkimų rezultatų. Pirmiausia politinės partijos teisė gauti valstybės dotacijas ir kompensacijas priklauso nuo jos teisėtos, sąžiningos veiklos.

Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje nurodyta: nustačius, kad politinė partija padarė šiurkštų šio įstatymo pažeidimą, VRK sprendimu partijai neskiriamas valstybės biudžeto dotacijos pusmetinis dydis. Politinė partija turi teisę pradėti gauti biudžeto asignavimo dydį tik kitą pusmetį nuo pažeidimo pašalinimo.

To paties įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, priimdama sprendimą dėl kompensacijos, VRK turi įvertinti, ar finansuojant politines kampanijas nėra šiurkščių įstatymo pažeidimų.

Taigi jeigu VRK ar VMI tokius pažeidimus būtų nustačiusi iki VRK sprendimo skirti dotacijas ir kompensacijas, ši jų nebūtų skyrusi.

Aptariamo įstatymo 15 straipsnio 3 dalyje apibrėžta, kas laikytina šiurkščiais įstatymo pažeidimais. Nors tuo metu galiojusi Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo redakcija aiškiai neapibrėžė, kas apskritai laikytina šiurkščiu šio įstatymo pažeidimu, kaip tai padaryta vėlesnėje įstatymo redakcijoje, tačiau negalima sutikti su teismo išvada, kad pagal kaltinime nurodytų nusikalstamų veikų padarymo metu galiojusią redakciją visiškai nebuvo jokio šiurkštaus įstatymo pažeidimo paaiškinimo, nes jame buvo išdėstyti tam tikri principai. Šiurkštus šio įstatymo pažeidimas buvo siejamas būtent su neteisėtu politinės partijos, politinės kampanijos finansavimo pažeidimu.

Nustatyta, kad (duomenys neskelbtini) nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. buvo vykdoma nusikalstama veika – apgaulingai tvarkoma buhalterinė apskaita, vedama dviguba buhalterija, (duomenys neskelbtini) savo veikloje naudojo į oficialią apskaitą neįtrauktas pajamas, kuriomis dengė įvairias partinės veiklos išlaidas, iš jų neteisėtai finansavo 2004 m. politinę rinkimų kampaniją į Lietuvos Respublikos Seimą. Nustatytos faktinės aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad tokia nusikalstama veikla šiurkščiai pažeidė aptariamo įstatymo 2 straipsnio 7 dalies reikalavimą metinės finansinės veiklos deklaracijose deklaruoti visas per finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas ir kitas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, taip pat kitus šio įstatymo reikalavimus, numatytus 10 straipsnio 6, 7 dalyse, 11 straipsnio 1 dalyje, 12 straipsnio 3 punkte, 17 straipsnio 1, 2 dalyse, 19 straipsnyje. Galiausiai tokia nusikalstama (duomenys neskelbtini) veika šiurkščiai pažeidė esminį politinių partijų finansavimo principą, numatytą minėto įstatymo 1 straipsnyje – užtikrinti politinių partijų ir politinių kampanijų teisėtumą bei viešumą.

Išdėstytų aplinkybių visuma leidžia daryti neabejotiną išvadą, kad (duomenys neskelbtini) vykdytos kaltinamųjų veikos (apgaulinga buhalterinė apskaita, sukčiavimas apgaule išvengiant mokėti didelės vertės privalomus mokesčius) laikytinos šiurkščiu Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimu. Ši aplinkybė leidžia daryti išvadą, kad dėl šiurkštaus Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimo kaltinime nurodytais laikotarpiais (duomenys neskelbtini) neturėjo teisės gauti valstybės dotacijų ir kompensacijos, numatytų minėto įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje ir 15 straipsnio 1 dalyje, nors pagal rinkimų rezultatus jai tokios dotacijos ir kompensacija priklausytų.

Nepagrįsta teismo išvada, kad šiurkštų Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimą galėjo konstatuoti tik pati VRK ir (ar) VMI. Tokį pažeidimą sąlygojo kaltinamųjų vykdyta nusikalstama veikla, kurią išaiškino teisėsaugos institucijos bei kuri ištirta ir patvirtinta teisme, todėl akivaizdu, kad, VRK priimant sprendimus dėl valstybės dotacijų ir kompensacijos skyrimo (duomenys neskelbtini)i, tokie duomenys apie (duomenys neskelbtini) vykdytą neteisėtą, nusikalstamą partijos finansavimo veiklą buvo nežinomi. Tai vertintina kaip sprendimą dėl dotacijų ir kompensacijos priėmusios institucijos apgaulė.

Norint nustatyti, ar minėta apgaulė, kaltinamiesiems pateikus deklaracijas su žinomai neteisingais duomenimis apie (duomenys neskelbtini) finansinę veiklą, laikytina esmine, VRK priimant sprendimus dėl dotacijų ir kompensacijos skyrimo, reikia atsižvelgti į VRK 2007 m. lapkričio 23 d. rašte Nr. (duomenys neskelbtini) išdėstytą poziciją, kad, jeigu neteisingų (apgaulingų) duomenų pateikimo politinės partijos finansinės veiklos deklaracijoje faktą patvirtintų teismas, vertinant pažeidimo mastą ir aplinkybes, atsirastų pagrindas spręsti klausimą dėl valstybei padarytos žalos, paskyrus dotaciją, atlyginimo, atsižvelgiant į pateiktus apgaulingus duomenis. Dėl to negalima sutikti su teismo vertinimu, kad politinės partijos finansinės veiklos deklaracijos su apgaulingais finansinės veiklos duomenimis VRK neturi esminės įtakos, skiriant tokiai politinei partijai įstatyme numatytas dotacijas ir kompensacijas.

Taigi žinomai neteisingų duomenų nurodymas finansinės veiklos deklaracijose, svarbių duomenų nutylėjimas apie tikrąsias (duomenys neskelbtini) pajamas bei išlaidas laikytinas valstybės institucijų apgaule, kuri buvo esminė, turėjusi lemiamos įtakos VRK apsisprendimui dėl dotacijų ir kompensacijų skyrimo minėtu laikotarpiu, nes VRK nežinojo ir negalėjo žinoti, kad dėl kaltinamųjų vykdytų nusikalstamų veikų (duomenys neskelbtini) neturėjo teisės gauti kaltinime nurodytų valstybės dotacijų ir kompensacijų dėl padaryto šiurkštaus Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimo. Dėl to išteisinamasis nuosprendis šioje dalyje naikintinas.

Įvertinus byloje nustatytas faktines aplinkybes, kad vienais atvejais kaltinamieji buvo vykdytojai, o kitais – organizatoriai, atsižvelgus į tai, kad šios veikos padarytos sutaptyje su apgaulingu apskaitos tvarkymu (duomenys neskelbtini), tokie jų veiksmai laikytini vienu tęstiniu nusikaltimu ir turi būti kvalifikuoti be nuorodos į BK 24 straipsnio 4 dalį.

Skiriant bausmę V. U. už sukčiavimą, būtina atsižvelgti į teismo nuosprendyje išdėstytus bausmės skyrimo pagrindus ir motyvus, įvertinti tai, kad pagal VRK sprendimus (duomenys neskelbtini) neteisėtai apgaule įgijo teisę ir gavo daugiau kaip 6 mln. litų dotacijų bei kompensaciją, tuo padarydami didelę žalą Lietuvos valstybei.

Pripažinus V. U. kaltu dėl didelės vertės turtinės teisės įgijimo apgaule, turėtų būti patenkintas teisme valstybinį kaltinimą palaikiusių prokurorų pateiktas civilinis ieškinys atlyginti žalą, padarytą nusikalstamu būdu gavus valstybės dotacijas ir kompensaciją, numatant, kad nusikalstamais veiksmais padaryta žala (6 050 475,05 Lt) turi būti priteista solidariai iš kaltinamųjų V. U. ir juridinio asmens (duomenys neskelbtini), jeigu būtų patenkintas šiame apeliaciniame skunde išdėstytas prašymas dėl reorganizuoto juridinio asmens patraukimo baudžiamojon atsakomybėn.

Dėl juridinio asmens (duomenys neskelbtini) priimtas sprendimas baudžiamąją bylą nutraukti yra nepagrįstas, įstatymo analogija pritaikyta netinkamai. Nėra nei teisinga, nei pagrįsta teisine ir faktine prasme sulyginti juridinio asmens reorganizavimą su fizinio asmens mirtimi.

CK 2.97 straipsnyje nurodyta, kad juridiniai asmenys gali būti reorganizuojami jungimo (prijungimo, sujungimo) ir skaidymo (išdalijimo, padalijimo) būdu. Po juridinio asmens reorganizavimo vieni juridiniai asmenys pasibaigia, tačiau jų veiklą tęsia po reorganizavimo likę (ar naujai sukurti) juridiniai asmenys, kuriems pereina visos reorganizuojamų asmenų teisės ir pareigos. Juridinio asmens reorganizavimas negali būti prilygintas fizinio asmens mirčiai, nes reorganizuotas juridinis asmuo, nors ir pakeitęs savo juridinį statusą, gavęs naują juridinio asmens kodą, pavadinimą, adresą ir pan., toliau tęsia savo veiklą, vykdo pasibaigusio juridinio asmens teises bei pareigas, t. y. toks juridinis asmuo ir toliau išlieka „gyvybingas“, negali būti laikomas „mirusiu“.

Lietuvos Respublikoje nėra teismų praktikos dėl juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės po jo reorganizavimo, todėl, sprendžiant reorganizuoto juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės klausimus, reikėtų atsižvelgti į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-355/2010, 2K-7-84/2012, bendruosius teisės mokslo formuojamus principus dėl juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės. Lietuvos teisės mokslo doktrina šio klausimo nėra nagrinėjusi, todėl reikėtų remtis užsienio šalių mokslininkų darbais. R. G. knygoje „Įmonių baudžiamoji atsakomybė ir prevencija“ nurodoma, kad, sprendžiant dėl reorganizuoto juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės, būtina nustatyti reorganizuoto asmens veiklos tęstinumą pagal tokius kriterijus: 1) ar naujoji įmonė iš prieš tai buvusios įmonės gauna turtą; 2) ar naujoji įmonė pasekėja vykdo analogišką veiklą, kaip ir senoji; 3) ar naujoje įmonėje pasekėjoje dirba tie patys valdantieji asmenys bei darbuotojai, kaip ir senojoje.

Remiantis minėtose kasacinėse nutartyse išdėstytais ir teisės teorijoje formuluojamais principais galima daryti išvadą, kad (duomenys neskelbtini) ir po jos reorganizavimo į naują juridinį asmenį (duomenys neskelbtini) turi būti traukiama baudžiamojon atsakomybėn, nes: 1) naujasis juridinis asmuo – (duomenys neskelbtini) tęsia prieš tai buvusio juridinio asmens tą pačią veiklą, todėl jis laikytinas nusikalstamų veikų, kuriomis buvo kaltinama (duomenys neskelbtini), subjektu; 2) (duomenys neskelbtini) reorganizavosi į naują juridinį asmenį, susijungdama su (duomenys

neskelbtini), kuri, kaip pati nurodė savo viešai skelbiamame 2012 m. finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte, neturėjo jokio turto, padalinių, patalpų partijos veiklai vykdyti ir jokios aktyvios veiklos nevykdė; 2012 m. negavo jokių piniginių lėšų (nario mokesčio, fizinių ar juridinių asmenų aukų, jokių kitų lėšų iš kitų politinėms partijoms leidžiamų pajamų šaltinių); paskutiniaisiais metais nedalyvavo jokiose rinkiminėse kampanijose, nekėlė savo kandidatų rinkimuose; vienintelį kartą dalyvavo 2008 m. Seimo rinkimuose koalicijoje kartu su (duomenys neskelbtini), kuriuose pagrindinius kandidatus iškėlė ne savo partijos, bet (duomenys neskelbtini) narius; 3) (duomenys neskelbtini)iki reorganizavimo buvo formaliai egzistuojanti politinė partija, nevykdžiusi jokios realios veiklos, nedalyvavusi šalies politiniame gyvenime, todėl galima daryti išvadą, kad naujas juridinis asmuo – (duomenys neskelbtini) tęsia prieš tai realiai veikusios (duomenys neskelbtini) vykdytą veiklą; 4) naujas juridinis asmuo tik formaliai pakeitė savo teisinį statusą, gavo naują juridinio asmens kodą, tačiau faktiškai vykdo prieš tai veikusios (duomenys neskelbtini) veiklą; partijos centrinė būstinė yra tose pačiose patalpose, kaip ir prieš tai veikusios (duomenys neskelbtini); naujas juridinis asmuo naudojasi senosios partijos simbolika, internetiniu adresu; 5) naujam juridiniam asmeniui vadovauti paskirti iš esmės tie patys asmenys; 6) tai leidžia teigti, kad naujas juridinis asmuo faktiškai žino, jog fiziniai asmenys kaltinami padarę nusikaltimus reorganizuoto asmens naudai ir interesais, žino apie juridiniam asmeniui gresiančią baudžiamąją atsakomybę, kaltinamų fizinių asmenų atliktus nusikalstamus veiksmus bei jų rezultatus ir tai toleruoja, vadinasi, tai priimtina ir naujam juridiniam asmeniui.

Įvertinus išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad reorganizuotas juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) turi būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už teismo nuosprendyje nurodytas fizinių asmenų padarytas nusikalstamas veikas juridinio asmens – (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, kadangi byloje nustatytos juridinio asmens (duomenys neskelbtini) baudžiamosios atsakomybės sąlygos, numatytos BK 20 straipsnyje, taip pat teismo ištirtų įrodymų pakanka juridinio asmens (duomenys neskelbtini) kaltei konstatuoti.

Už padarytas nusikalstamas veikas (duomenys neskelbtini) skirtina finansinė bausmė – bauda. Nusikalstamų veikų padarymo laikotarpiu galiojusi BK 47 straipsnio 4 dalis juridiniams asmenims numatė iki 10 000 MGL dydžio baudą. Įvertinus, kad nusikalstamos veikos padarytos išimtinai juridinio asmens naudai ir interesais, šias veikas padarė organizuota grupė, vadovaujama juridinio asmens vadovo (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U., už padarytas nusikalstamas veikas juridiniam asmeniui turi būti skiriama artima maksimaliai bausmė.

Pripažinus (duomenys neskelbtini) kalta pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, iš jos solidariai turi būti priteisti civiliniai ieškiniai.

Teismas, taikydamas BK 72 straipsnio reikalavimus, turto konfiskavimo klausimus išsprendė ne visa apimtimi, todėl šis apkaltinamojo nuosprendžio trūkumas turi būti ištaisytas.

Skundžiamu nuosprendžiu nustatyta, kad dėl nuteistųjų veiksmų 2004–2006 metais į oficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą nebuvo įrašyta 25 116 846,88 Lt pajamų ir 23 724 317,88 Lt išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu.

Šios (duomenys neskelbtini) veikloje panaudotos lėšos neatitiko Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo reikalavimų, todėl niekada nebūtų priimtos ir panaudotos partijos veikloje teisėtai, šios lėšos bei jų panaudojimas dėl nurodytos priežasties niekada negalėjo būti įtrauktos į (duomenys neskelbtini) oficialią buhalterinę apskaitą, deklaruotos įgaliotoms valstybės institucijoms. Dėl to visos šios į oficialią (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktos 25 116 846,88 Lt pajamos laikytinos nusikalstamos veikos – apgaulingos buhalterinės apskaitos rezultatu ir turėtų būti konfiskuotos, vadovaujantis BK 72 straipsnio 1, 2 dalimis, tačiau to negalima padaryti, nes didžioji dalis šių lėšų jau panaudota (duomenys neskelbtini) veiklai finansuoti.

BK 72 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad tais atvejais, kai konfiskuotinas turtas yra paslėptas, suvartotas, priklausantis tretiesiems asmenims ar jo negalima paimti dėl kitų priežasčių, teismas iš kaltininko išieško konfiskuotino turto vertę atitinkančią pinigų sumą. Atsižvelgiant į šias nuostatas bei ikiteisminio tyrimo metu surastą (duomenys neskelbtini) neoficialios kasos pinigų likutį, iš (duomenys neskelbtini) privaloma išieškoti 25 083 732,07 Lt.

Minėtų lėšų išieškojimas, kaip BK 72 straipsnio 5 dalyje numatyta turto konfiskavimo forma, iš (duomenys neskelbtini) turi būti vykdomas net tuo atveju, jeigu naujas juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) nebūtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, nes nusikalstamų veikų padarymo metu galiojusi BK 72 straipsnio 3 dalies redakcija numatė ir kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims priklausančio turto privalomą konfiskavimą, jeigu jie žinojo arba turėjo ir galėjo žinoti, kad tas turtas, pinigai ar už juos naujai įgytos vertybės gautos iš nusikalstamos veikos, nepaisant to, ar tie asmenys patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

Prokuroras apeliaciniame skunde prašė:

1. Panaikinti nuosprendžio dalį dėl: V. U. išteisinimo pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį, 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės turtinių teisių įgijimo apgaule); V. G. pritaikytos BK 54 straipsnio 3 dalies, skiriant bausmę pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, ir jam paskirtų bausmių subendrinimo; baudžiamosios bylos nutraukimo (duomenys neskelbtini)i ir palikto nenagrinėto prokuroro civilinio ieškinio dėl padarytos žalos, (duomenys neskelbtini)i neteisėtai gavus dotacijas bei kompensacijas, atlyginimo ir šioje dalyje priimti naują nuosprendį:

V. U. pripažinti kaltu padarius nusikaltimą, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje (apgaule įgijus didelės vertės turtinę teisę (duomenys neskelbtini) naudai), ir skirti bausmę laisvės atėmimą 5 metams;

vadovaujantis BK 63 straipsnio 1, 2, 4 dalimis, 5 dalies 2 punktu, paskirtą bausmę subendrinti iš dalies sudedant su skundžiamu nuosprendžiu paskirta bausme pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo apgaule) ir skirti subendrintą bausmę laisvės atėmimą 6 metams; šią bausmę apėmimo būdu, griežtesne bausme apimant švelnesnę, subendrinti su skundžiamu nuosprendžiu paskirta bausme pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 222 straipsnio 1 dalį ir skirti galutinę subendrintą bausmę laisvės atėmimą 6 metams, ją atliekant pataisos namuose;

V. G. pagal BK 182 straipsnio 2 dalį skirti bausmę laisvės atėmimą 1 metams ir 6 mėnesiams;

vadovaujantis BK 63 straipsnio 1, 2 dalimis, 5 dalies 2 punktu, paskirtą bausmę subendrinti apėmimo būdu, griežtesne bausme, paskirta pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, apimant skundžiamu nuosprendžiu pagal BK 222 straipsnio 1 dalį paskirtą švelnesnę bausmę, ir skirti galutinę subendrintą bausmę laisvės atėmimą 1 metams ir 6 mėnesiams, ją atliekant pataisos namuose;

juridinį asmenį (duomenys neskelbtini), į kurį reorganizuota (duomenys neskelbtini), pripažinti kaltu padarius nusikaltimą, numatytą BK 222 straipsnio 1 dalyje (dėl apgaulingos apskaitos tvarkymo), ir skirti bausmę 5 000 MGL (625 000 Lt) dydžio baudą;

juridinį asmenį (duomenys neskelbtini), į kurį reorganizuota (duomenys neskelbtini), pripažinti kaltu padarius nusikaltimą, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje (apgaule išvengus didelės vertės turtinės prievolės), ir skirti bausmę 7 000 MGL (875 000 Lt) dydžio baudą;

juridinį asmenį (duomenys neskelbtini), į kurį reorganizuota (duomenys neskelbtini), pripažinti kaltu padarius nusikaltimą, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje (apgaule įgijus didelės vertės turtinę teisę), ir skirti bausmę 8 000 MGL (1 000 000 Lt) dydžio baudą;

vadovaujantis BK 63 straipsnio 1, 2, 4 dalimis, 5 dalies 2 punktu, paskirtas bausmes subendrinti iš dalies sudedant bausmes, paskirtas pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, ir skirti subendrintą bausmę 10 000 MGL (1 250 000 Lt) dydžio baudą; šią bausmę apėmimo būdu, griežtesne bausme apimant švelnesnę, subendrinti su bausme, paskirta pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, ir skirti galutinę subendrintą bausmę 10 000 MGL (1 250 000 Lt) dydžio baudą;

vadovaujantis BK 72 straipsnio 5 dalimi, išieškoti iš (duomenys neskelbtini) suvartoto konfiskuotino turto vertę atitinkančią pinigų sumą – 25 083 732,07 Lt;

iš V. U. ir juridinio asmens (duomenys neskelbtini) solidariai išieškoti 6 050 475,05 Lt valstybės naudai padarytai žalai atlyginti.

2. Nuosprendžio dalį pakeisti:

pripažinti, kad nuteistieji V. U., V. G. ir M. L. nusikaltimus, numatytus BK 222 straipsnio 1 dalyje, 182 straipsnio 2 dalyje, padarė veikdami organizuota grupe, ir tai pripažinti jų atsakomybę sunkinančia aplinkybe;

iš V. U. ir juridinio asmens (duomenys neskelbtini) solidariai išieškoti 3 009 043 Lt (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metais nesumokėtų mokesčių bei įmokų valstybei, iš tos sumos solidariai su V. G. ir M. L. (duomenys neskelbtini) 2005–2006 metais nesumokėtų: 2 751 140 Lt gyventojų pajamų mokesčio, 11 559 Lt gyventojų pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų, 5 032 Lt įmokų į Garantinį fondą valstybės naudai padarytai žalai atlyginti;

iš V. U., M. L. ir juridinio asmens (duomenys neskelbtini) solidariai išieškoti 855 347 Lt (duomenys neskelbtini) 2005–2006 metais nesumokėtų socialinio draudimo įmokų, iš tos sumos solidariai su V. G. 2006 metais (duomenys neskelbtini) nesumokėtų 580 056 Lt socialinio draudimo įmokų valstybės naudai padarytai žalai atlyginti.

Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde nurodė, kad nuosprendis naikintinas dėl esminio baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimo, nuosprendyje išdėstytų teismo išvadų neatitikimo faktinių bylos aplinkybių, netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo ir neteisingai paskirtos bausmės. Teismo išvados pagrįstos spėjimais bei prielaidomis, o ne surinktais ir teisme išanalizuotais įrodymais. Įrodymus teismas vertino tendencingai, neobjektyviai, visiškai ignoruodamas baudžiamosios teisės doktrinoje įtvirtintus nekaltumo prezumpcijos bei teisingo teismo principus. Teismas ištyrė ne visus įrodymus, padarė esminius Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimus.

Pažeistos apelianto teisės, numatytos Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – ir Konstitucija) 31 straipsnio 2 dalyje, BPK 44 straipsnio 5 dalyje, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 6 straipsnio 1 dalyje, nes bylą išnagrinėjo šališkas teismas. Teismui buvo pateiktas prašymas nusišalinti nuo šios baudžiamosios bylos nagrinėjimo būtent dėl objektyviai pagrįsto baiminimosi dėl teismo šališkumo, nes Vilniaus apygardos teismo oficialioje interneto svetainėje, kurioje reiškiami vieši šios teisminės institucijos pareiškimai viešajai erdvei, buvo nurodyta, kad teismas prarado kantrybę (duomenys neskelbtini) byloje, tačiau teismas, nesivadovaudamas Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) ir Lietuvos teismų praktika (EŽTT bylos *Piersack prieš Belgiją, Micallef prieš Maltą, Lavents prieš Latviją, Fey prieš Austriją ir kt.*, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-195/2010), šį prašymą nepagrįstai atmetė. Teismo šališkumą patvirtina tokie faktai: apelianto imuniteto pažeidimas; pagrįstų gynybos prašymų netenkinimas; nesuteikimas kaltinamiesiems ir jų gynėjams pertraukos pasiruošti gynybai, teisme pakeitus kaltinimą; atsisakymas apklausti liudytojus R. R., S. M., M. R., D. V. ir kt.

Teismas nuosprendyje nepasisakė dėl baudžiamojo proceso metu pateiktų dviejų kaltinimų ir nepateikė motyvų, kodėl pasirėmė tik prokuroro pakeistame kaltinime pateikta nauja nusikalstamos veikos kvalifikacija. Be to, teismas neatnaujino įrodymų tyrimo dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių apie juridinį asmenį (duomenys neskelbtini), o tik baigiamųjų kalbų metu informavo proceso dalyvius, jog teisme gauti dokumentai, susiję su juridinio asmens (duomenys neskelbtini) reorganizavimu ir naujo juridinio asmens (duomenys neskelbtini) įregistravimu Juridinių asmenų registre, šiais teisme neištirtais dokumentais rėmėsi nuosprendyje. Tokiais veiksmais teismas padarė esminį Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimą, suvaržė apelianto teisę į teisingą procesą, ir tai sukliudė teismui išsamiai bei nešališkai išnagrinėti bylą ir priimti teisingą nuosprendį.

Teismas nepagrįstai rėmėsi liudytojų N. S. ir V. J. parodymais, nes jie yra melagingi, nenuoseklūs, neatitinka BPK 20 straipsnio reikalavimų (nutartis Nr. 2K-214/2013). Minėtų liudytojų veiksmai buvo bendri, tyčiniai ir kryptingi dirbtinai bei aktyviai kriminalizuoti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą ir jos tvarkymą. Nuo liudytojų N. S. bei V. J. parodymų neatsiejami liudytojų D. B., A. S., A. Ž. parodymai, tačiau visus šiuos liudytojus sieja giminystės ar kitokie artimi santykiai. Be to, teisme nustatyta, kad V. J.-B. ir D. B. galbūt padarė nusikalstamas veikas. Teismas neatkreipė dėmesio į (duomenys neskelbtini) skyrių darbuotojų parodymus, kad tik

ikiteisminio tyrimo metu sužinojo, jog į jų asmenines sąskaitas, jiems to nežinant, buvo pervestos pinigų sumos iš A. S., A. Ž. sąskaitų, ir dėl šių aplinkybių nepasisakė.

Teismas neįvertino N. S. nenuoseklių parodymų: dėl jos pirminių veiksmų su neapskaitytais pinigais, 2006 m. balandžio 3 d. orderio Nr. (duomenys neskelbtini) išdavimo, jos vykimo ir ataskaitų pateikimo V. U., 2006 m. balandžio 3 d. orderyje Nr. (duomenys neskelbtini) esančių įrašų, kurių teismas nepatikrino ir nepašalino iškilusių abejonių, klastojimo. Be to, byloje esantys kiti duomenys nepatvirtino orderyje nurodytos pinigų sumos buvimo ir išdavimo 2006 m. balandžio 3 d. ar kitą dieną. Pirmą kartą apie bendravimą su apeliantu N. S. prabilo kelintą kartą apklausta kaip įtariamoji 2006 m. gegužės 22 d. Po šios apklausos ji dar kelis kartus buvo apklausta, tačiau tik 2006 m. rugsėjo 20 d. pakartojo tą patį pasakojimą apie tariamą lankymąsi Seime 2006 m. vasario mėnesį. Apklausta teisme liudytoja N. S. pakeitė savo ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus ir aiškino, jog pas apeliantą lankėsi net keturis kartus.

Liudytojos parodymų tikrumu verčia abejoti tai, jog 2004 m. gruodžio 13 d. neva paruošia 2004 m. metinę ataskaitą, kuri turėtų būti paruošta metams pasibaigus, ir jos neišsaugoja. Be to, kompiuterijos specialistas parodė, jog kompiuterinių tyrimų metu netyrė trečiųjų asmenų galimybės prisijungti prie tirtų kompiuterių, daryti failų keitimus ir pan., todėl abejotinas N. S. kompiuteryje rastas 2004 m. gruodžio 15 d. elektroninis laiškas. V. V. atsiųstame tekste esančios frazės iškrenta iš konteksto, todėl abejotinas jų tikrumas. Liudytojos N. S. parodymai, duoti 2006 m. gegužės 22 d., siejami su V. V. 2006 m. vasario 6 d. elektroninio laiško data, tačiau svarbu tai, kad ir šiuo atveju ataskaitos likučiai skaičiuojami tik vasario 27 ar 28 d. ir neištirtas ryšys su 2006 m. vasario mėnesio kasos knygoje pinigų judėjimą atspindinčiais duomenimis.

Liudytoja V. J. ikiteisminio tyrimo metu apklausta du kartus: pirmą kartą ji parodė, jog V. U. jos tvarkoma (duomenys neskelbtini) buhalterine apskaita nelabai domėjosi, o antrą kartą – jog jis buhalterine apskaita nesidomėjo. Tačiau abiejose apklausose liudytoja nurodė, jog ji su N. S. paruošė bendrą (duomenys neskelbtini) oficialios ir neoficialios buhalterijos duomenų ataskaitą bei, su ja ir V. V. vieną kartą nuvykusios į Seimą, ten ilgai laukė prie V. U. durų, o užėjusios užtruko visai trumpai. Liudytojos V. J. parodymai apie vieną kartą V. U. pateiktą oficialią ir neoficialią buhalterinę apskaitą kartu su N. S. bei V. V. vertintini kaip išgalvoti, nenuoseklūs, neatitinkantys tikrovės, nes jų nepatvirtina kiti įrodymai, jie prieštarauja objektyviems įrodymams. Iš Valstybės apsaugos departamento (toliau – VAD) duomenų matyti, kad V. J. pas V. U. buvo vienintelį kartą 2004 m. balandžio 15 d. ir tik jai buvo užsakytas vienkartinis leidimas. Be to, ši liudytoja anksčiau teista už dokumentų klastojimą, tačiau parodymus davė specialia tvarka, numatyta BK 82 straipsnio 3 dalyje ir 235 straipsnyje.

Šių liudytojų parodymai nepatikimi, daugeliu atvejų jų nepatvirtina jokie bylos duomenys, tačiau, remdamiesi šiais parodymais ir peržengdami leistinas savo kompetencijos ribas, savo išvadas padarė FNTT prie LR VRM Ūkinės finansinės veiklos tyrimo Vilniaus apskrities skyriaus specialistai, o teismas, pažeisdamas minėtų liudytojų ir specialistų išvadų vertinimo reikalavimus, tokiomis išvadomis pagrindė nuosprendį.

2012 m. spalio 26 d. prokuroro prašymas pakeisti pirminį kaltinimą yra neteisėtas, nepagrįstas ir turėtų būti netenkinamas, nes asmuo gali būti traukiamas atsakomybėn tik pagal tą įstatymo redakciją, kuri galiojo veikos padarymo metu, išskyrus tą, kuri lengvina asmens padėtį. Teismas neanalizavo gynybos argumentų dėl nusikalstamų veikų, numatytų BK 182 straipsnyje ir BK 220 straipsnyje, atribojimo, dėl jų nepasisakė. Be to, teismo cituojama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-P-78/2012 neaptaria BK 182 straipsnyje ir BK 220 straipsnyje numatytų veikų atskyrimo požymių, joje faktinės aplinkybės nėra tapačios, o iš esmės skiriasi nuo skundžiamame nuosprendyje dėstomų faktinių aplinkybių, todėl turėjo būti vadovaujamasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimis Nr. 2K-P-100/2008, 2K-7-109/2013.

Net ir sutikus, jog apelianto veikoje galėjo būti kokios nors nusikalstamos veikos požymių, ji nepagrįstai kvalifikuota pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, kadangi teismas neatkreipė dėmesio į BK 205 straipsnio 1 dalies, 220 straipsnio 1 dalies ir 182 straipsnio 2 dalies konkurencingumą bei koliziją, nes šias normas sieja: jose nurodomas nusikalstamos veikos tikslas suklaidinti kitą asmenį, siekiant išvengti mokesčių; tyčia – kaltininko suvokimas, kad jis sąmoningai pateikia objektyvios

tikrovės neatitinkančią informaciją; žodis „apgaulė“, nurodantis svetimo turto neteisėto įgijimo būdą, bei nuosprendyje nustatytas būdas pateikiant (duomenys neskelbtini) deklaracijas ir ataskaitas su žinomai neteisingais duomenimis valstybės institucijoms. Pirminis kaltinimas buvo ir byla perduota nagrinėti teismui, inkriminuojamas veikas kvalifikuojant pagal BK 205 straipsnio 1 dalį, 24 straipsnio 4 dalį ir 205 straipsnio 1 dalį, 220 straipsnio 1 dalį, 24 straipsnio 4 dalį ir 220 straipsnį, 24 straipsnio 4 dalį ir 222 straipsnio 1 dalį. Iš nuosprendžio bei bylos duomenų matyti, jog, pateikiant (duomenys neskelbtini) deklaracijas ir ataskaitas su žinomai neteisingais duomenimis, pagrindinis tikslas buvo ne siekis apgaule išvengti didelės vertės mokestinių prievolių, bet nuslėpti juridinio asmens buhalterinėje apskaitoje buvus neapskaitytų pinigų (BK 222 straipsnis), tačiau tai buvo galima padaryti, tik pateikiant deklaracijas su objektyvios tikrovės neatitinkančia informacija. Tai atitiktų veikos kvalifikavimą pagal BK 205 straipsnio l dalį, 220 straipsnio 1 dalį. Šioje byloje pažeista įstatymo saugoma vertybė tiesiogiai atitinka BK 220 straipsnio saugomą objektą – duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimo tvarką, o ne BK 182 straipsnio 2 dalyje numatytus objektus – nuosavybę, turtines teises ir turtinius interesus.

Teismas neteisingai ir nepagrįstai apelianto veiksmus įvertino kaip sukčiavimą, kadangi nepateikė jokių argumentų, kuriais remiantis būtų galima konstatuoti bei teigti, kad tikrovės neatitinkančios informacijos įrašymas numato apgaulės požymius, t. y. nenustatė būtinojo požymio – apgaulės – sudedamųjų dalių. Kita vertus, nuosprendyje nurodyta aplinkybė, kad V. U. (duomenys neskelbtini) vardu įrašė ir pasirašė į oficialią 2004 metų (duomenys neskelbtini) metinę finansinės veiklos deklaraciją apgaulingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) veiklą ir turtą bei jo naudojimą, įrodo BK 220 straipsnyje numatytą būtiną sąlygą – neteisingų duomenų įrašymą į deklaraciją.

Teismas formaliai konstatavo apelianto tiesioginę tyčią sukčiauti. Esant normų konkurencijai, kiekviena speciali norma turi prioritetą prieš bendrąją normą, todėl nuteisto pagal skundžiamame nuosprendyje išdėstytas aplinkybes asmens veika, teismui nutarus priimti apkaltinamąjį nuosprendį, turi būti kvalifikuojama pagal BK 220 straipsnio 1 dalį, o ne pagal BK 182 straipsnio 2 dalį.

Nuteistasis V. U. nesutinka su jam paskirta bausme. Teisingai kvalifikavus veiką pagal BK 220 straipsnio 1 dalį, teismas galėtų taikyti BK 55 straipsnio nuostatas. Be to, jis nepagrįstai pripažintas organizatoriumi. Teismas konstatavo, jog jis neatlygino žalos, bet padarytos žalos dydis yra diskutuotinas dėl specialistų išvadų ydingumo. Nepripažįstantis savo kaltės nuteistasis neturi pareigos atlyginti žalos, nepasibaigus teisminiam procesui ir teismui nepripažinus jo kaltės.

Teismas neištyrė visų bylai reikšmingų aplinkybių: neapklausė svarbias aplinkybes galėjusių patvirtinti arba paneigti liudytojų, neįtraukė galimai darant nusikalstamas veikas galėjusių dalyvauti ar apie jas žinojusių asmenų, nepatikrino surinktų įrodymų (parašų deklaracijose ir kituose dokumentuose), nepateikė priedų prie 2007 m. rugsėjo 7 d. specialisto išvados Nr. 5-1/132 ir 2007 m. spalio 15 d. specialisto išvados Nr. 5-1/157, dėl to teisme buvo nagrinėjami kaltinimai pagal kaltinamąjį aktą, kuris neatitinka griežtų BPK 219 straipsnio reikalavimų.

Teismas nekritiškai vertino kompiuterijos specialistų tyrimo išvadas bei T. D., L. M., A. C. apklausas teisme. Specialistų atliktas tyrimas ir pateiktos išvados nėra patikimos, nepilnos, techniškai ir teisiškai neišsamios, grįstos prielaidomis, nesugebant atsakyti į elementarius klausimus apie atlikto tyrimo metodologiją bei būdus. Specialistas T. D. nesugebėjo objektyviai paaiškinti, kuo remdamasis išrūšiavo surastus 5 348 dokumentus, iš kurių didelę dalį priskyrė (duomenys neskelbtini)i. Kompiuterio failo laikas (sukūrimas, modifikavimas) siejamas su kompiuterio vidiniu laikrodžiu, kurį galima elementariai ir be pėdsakų pakeisti pagal keičiančiojo nuožiūrą. Specialistas pripažino, kad netyrė, ar nebuvo pakeista kompiuterinio failo data. Be to, specialistas nežino tyrimo metodologijos ir tvarkos, o išvadas pagrindė subjektyvia nuojauta ar kieno nors nurodymu. Jis negalėjo atsakyti, ar tyrime panaudota kompiuterinė programa *EnCase* yra sertifikuota. Specialistė L. M. tik patvirtino pateiktų išvadų abejotiną prasmę nurodydama, kad negali garantuoti, jog jos tirtų failų data nebuvo keista ar redaguota. Dėl paminėtų aplinkybių specialistų išvadomis negalima remtis kaip įrodymais.

Surašant specialisto išvadas Nr. 5-1/132 ir Nr. 5-1/157, nebuvo laikomasi FNTT prie LR VRM direktoriaus 2003 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 46V patvirtintų Ūkinės finansinės veiklos objektų tyrimo bei specialisto išvados pateikimo taisyklių. Atliekant tyrimus, nepadaryta įvairių veiksmų: nepaimti iš N. S. ir kitų asmenų paaiškinimai dėl (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymo, neišsiaiškinta įrašų be jokių rekvizitų priklausomybė, nevertintas tiriamų dokumentų ir juose nurodytų ūkinių operacijų turinys. Specialistai nebuvo objektyvūs (nesidomėjo, ar (duomenys neskelbtini) buvo vedama ,,juodoji“ buhalterija), negalėjo duoti išsamių paaiškinimų, pažeidė pareigą duoti nešališkas išvadas. Be to, specialistų išvados dėl (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos pagrįstos neteisingais matematiniais skaičiavimais, skirtingų metodikų taikymu, neteisingu Lietuvos banko skelbiamo oficialaus lito ir užsienio valiutų keitimo kurso naudojimu, neteisingu (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos laikotarpio nustatymu (nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2004 m. liepos 31 d.), prielaidomis, jose daug netikslumų, elementarių klaidų bei nepagrįstų vertinimų. Dėl to išvadų duomenys negali būti pripažinti tinkamais įrodymais.

Teismas skundžiamame nuosprendyje nepasisakė dėl išdėstytų specialistų išvadose padarytų klaidų vertinimo, todėl priimant nuosprendį liko nepašalinti prieštaravimai tarp specialisto išvadų dėl (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos ir kitų byloje surinktų įrodymų, o teismo atsisakymas skirti (duomenys neskelbtini) finansų buhalterinę ekspertizę parodė išankstinį teismo nusistatymą dėl specialisto išvadų vertinimo bei šališkumą.

Teismas netinkamai vertino byloje esančius įrodymus dėl ieškinio pagrįstumo, todėl nepagrįstai patenkino pareikštus VMI ir *Sodros* civilinius ieškinius. Ieškovai savo ieškinius grindė procesiškai tinkamai nepatvirtinta, finansiškai ir teisiškai ydinga specialisto išvada Nr. 5-1/132. Teismas lakoniškai nurodė, kad žala atlyginama iš kaltų asmenų, tačiau neįvertino aplinkybių dėl skirtingo nuteistiesiems inkriminuojamo ir minimoje išvadoje tirto laikotarpių. Teismas konstatavo apelianto kaltę jam inkriminuojamu laikotarpiu (nuo 2004-07-31), tačiau jo kaltės už ankstesnį, nei 2004-07-31 laikotarpį, nepagrindžia jokie dokumentai. Jis nėra pripažintas kaltu už veikas, padarytas iki 2004-07-31, todėl, nesant kaltės, atsakomybė atlyginti žalą negali kilti.

Teismas realia laisvės atėmimo bausme nuteisė (duomenys neskelbtini) buhalterę M. L., tačiau analogiška veika, kurią bendrininkaudama su kitais nuteistaisiais padarė ir tai nustatė teismas V. J.-B. bei galimai jos motina D. B., byloje liko teisiškai neįvertinta. Tokiu būdu nustačius, kad V. J.-B. ir D. B. dalyvavo darant nusikalstamas veikas, tačiau nenustačius jų vaidmens nuosprendyje neteisingai nurodytos galimai nusikalstamų veikų padarymo aplinkybės. Apeliantui ir kitiems nuteistiesiems inkriminuojamos veikos negali būti vertinamos atskirai nei nuo D. B., nei nuo V. J.-B. veikų, nes jos yra skundžiamu nuosprendžiu tirto vieningo veikų mechanizmo dalis. Dėl išdėstytų argumentų galutiniame procesiniame sprendime teismas negalėjo visapusiškai ir teisingai pasisakyti dėl nuteistųjų asmenų baudžiamosios atsakomybės, neįvardindamas neperduotų teismui asmenų veiksmų ir jų teisiškai neįvertindamas.

Nagrinėjama byla negali būti išsamiai ir nešališkai išnagrinėta teisme, nes teismas neturi galimybės nustatyti ar paneigti buvus bendrininkų grupę tarp atiduotų teismui kaltinamųjų ir asmenų, dėl kurių ikiteisminis tyrimas nebuvo atliekamas, tačiau teisme paaiškėjo akivaizdūs nusikalstamų veikų požymiai, detalizuoti kiekvieno asmens, kaltinime įvardinto kaip bendrininko, vaidmens bei kaltės turinio, nes byloje, kaip to reikalauja BPK 219 straipsnio 2 punktas, nėra visų įtariamųjų, kuriems šiuo atveju privalo būti pareikšti įtarimai ir surašytas kaltinamasis aktas, jeigu nusikalstamas veikas, kaip manoma, padarė bendrininkų grupė ir bendrininkai žinomi.

Neįvertinus D. B. ir V. J.-B. galimai padarytų nusikalstamų veikų, nėra galimybių objektyviai bei visapusiškai įvertinti ir nuteistiesiems inkriminuojamų veikų.

Dėl to, apelianto nuomone, ikiteisminio tyrimo metu surašytas ir pirmosios instancijos teismui pateiktas bei teismo posėdyje ištirtas iš esmės BPK 219 straipsnio reikalavimų neatitinkantis kaltinamasis aktas.

Politinės partijos buhalterinių įrašų teisingumą užtikrina buhalteris, deklaraciją vėliau pasirašo politinės partijos vadovas, metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją privalomai tvirtinta politinės partijos valdymo organas. Finansinę ir bendrą veiklą audituoja auditorius. Tokiu būdu politinė partija gali teikti valdžios institucijoms tik politinės partijos

valdymo organų patvirtintą finansinės veiklos deklaraciją. Buhalterinės apskaitos įstatyme vartojama vadovo sąvoka neturi būti suprantama siaurai ir apimti tik vienasmenį juridinio asmens valdymo organą, tačiau, priklausomai nuo Lietuvos Respublikos teisės aktuose ir konkretaus juridinio asmens priimtuose aktuose įtvirtinto reglamentavimo, apima ir kolegialius valdymo organus, kurių veikla apima ir finansines funkcijas. Tokia išvada daroma iš Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo ir Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymo nuostatų, išskiriančių politinės partijos vadovo ir politinės partijos valdymo organo kompetenciją vykdant bei organizuojant politinės partijos buhalterinę apskaitą, ją patvirtina Politinių partijų ir organizacijų įstatymas bei Politinių partijų įstatymas. Pastarųjų teisės aktų nuostatų analizė patvirtina, kad politinė partija turi turėti šiuos organus: suvažiavimą, kolegialius valdymo organus, vadovą. Tokiu būdu atsakomybės subjektai pagal Buhalterinės apskaitos įstatymo 21 straipsnį yra ne tik buhalteris ir vadovas, bet gali būti ir politinės partijos valdymo organų nariai, priklausomai nuo jų atliekamų funkcijų bei veiksmų.

Teismas iš esmės neskyrė dėmesio (duomenys neskelbtini) vidaus teisės aktų, ypač partijos statuto, analizei. Atsižvelgiant į Statute įtvirtintas kompetencijos ribas, (duomenys neskelbtini) tarybos, prezidiumo ir kontrolės komisijos nariai dalyvavo priimant, tikrinant bei tvirtinant (duomenys neskelbtini) iždininko pateikiamas einamąsias, ketvirtines ir metines ataskaitas, įforminant jų patikrinimo aktus, sprendžiant kitus ūkinius bei finansinius reikalus, teikiant konsultacijas ir rekomendacijas, todėl akivaizdu, kad neapklausus (duomenys neskelbtini) organų narių, nenustačius vadovavimo organų kompetencijos ribų, nebuvo išsamiai ištirtos nusikalstamos veikos aplinkybės, dėl to priimtas nepagrįstas ir neteisėtas nuosprendis.

Nepagrįstas teismo sprendimas dėl dotacijų grąžinimo valstybei. Skundžiamu nuosprendžiu panaikinus laikiną nuosavybės teisės apribojimą, dotacijos privalo būti grąžintos teisėtam jų savininkui. Teismas nepagrįstai nepasisakė dėl to, kad pasibaigusio juridinio asmens (duomenys neskelbtini) teises po reorganizavimo procedūrų perėmė naujas juridinis asmuo – (duomenys neskelbtini). BPK nereglamentuoja juridinio asmens reorganizavimo tvarkos, todėl šioje teisinėje situacijoje nepakanka remtis baudžiamojo proceso įstatymu, bet būtina vadovautis CK 2.95-2.114 straipsnių nuostatomis, reglamentuojančiomis juridinių asmenų pabaigą ir pertvarkymą. Reorganizavus juridinį asmenį, remiantis CK 2.97 straipsniu, reorganizuojamo juridinio asmens teisės pereina naujam juridiniam asmeniui. (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini)reorganizuotos sujungimo būdu į naują juridinį asmenį – (duomenys neskelbtini), kuriai, vadovaujantis CK 2.97 straipsnio 4 dalimi, perėjo visos reorganizuojamų juridinių asmenų teisės ir pareigos nuo (duomenys neskelbtini) įregistravimo Juridinių asmenų registre. Teisių perėmimą juridinio asmens pabaigos atveju reguliuoja CK 2 knygos VIII skyrius. Teisių perėmimas visada įvyksta juridinių asmenų reorganizavimo ir pertvarkymo atvejais, kadangi po juridinio asmens reorganizavimo (pertvarkymo) visada lieka vienas ar daugiau jo veiklą tęsiančių asmenų, kuriems pereina pasibaigusio ar pertvarkyto juridinio asmens teisės. Teismas priėmė sprendimą grąžinti dotacijas į valstybės biudžetą, nors akivaizdu, kad valstybė neturi jokių teisių į paminėtas dotacijas. VRK sprendimais dotacijos skirtos juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini)i ir nėra jokių vėlesnių aktų, keičiančių tokius sprendimus. Dotacijos išduotos teisėtu pagrindu, dėl jų niekada nekilo teisinio ginčo.

Teismas konstatavo, kad dotacijos grąžintinos valstybei, tačiau nuosprendyje matyti šio sprendimo prieštaravimai. Pirmiausia, nuosprendyje nuspręsta, vadovaujantis BPK 115 straipsnio 3 dalies 2 punktu, prokuroro pareikštą 6 050 475,05 Lt ieškinį palikti nenagrinėtą. Pagal šią teisės normą civilinis ieškinys paliekamas nenagrinėtas, jeigu kaltinamasis išteisinamas. Šiuo atveju civilinis ieškovas turi teisę pareikšti ieškinį civilinio proceso tvarka. Laikytina, kad teismas, nutraukęs baudžiamąją bylą juridiniam asmeniui, remdamasis BPK nuostatomis, reglamentuojančiomis kaltinamojo išteisinimą, priėmė nepagrįstą sprendimą dotacijas grąžinti valstybei.

Kita vertus, teismas nusprendė pakete Nr. (duomenys neskelbtini) esančius daiktus (segtuvą), kompiuterio sisteminį bloką grąžinti juridinio asmens (duomenys neskelbtini) teisių

perėmėjams. Tokiu būdu teismas pripažino, kad pasibaigusio juridinio asmens teises perėmė naujas juridinis asmuo.

Tokį teisių perėmimą teismas pagrįstai pripažino, tačiau nepagrįstai skirtingai įvertino dotacijas (pinigines lėšas) ir daiktus. Šiame kontekste svarbu paminėti, kad civilinių teisių objektais laikomi daiktai, pinigai ir vertybiniai popieriai, kitas turtas bei turtinės teisės, intelektinės veiklos rezultatai, informacija, veiksmai ir veiksmų rezultatai, taip pat kitos turtinės ir neturtinės vertybės. Tokiu būdu daiktai ir pinigai yra vienodai dalyvaujantys civilinėje apyvartoje objektai. Bet kuriam asmeniui, fiziniam ar juridiniam, nenustačius jo kaltės, negali kilti jokių turtinių ar neturtinių padarinių, kylančių dėl konkrečios nusikalstamos veikos. Nutraukus baudžiamąją bylą (duomenys neskelbtini)i ir panaikinus jai pritaikytas procesines prievartos priemones, pinigai (dotacijos) privalo būti grąžintos (duomenys neskelbtini) teisių perėmėjui. Teismas pagrįstai nutraukė baudžiamąją bylą ir panaikino taikytą laikiną nuosavybės teisės apribojimą, tačiau logiškai nepaaiškinamas teismo sprendimas grąžinti turtą (pinigus), kuriam buvo taikomas apribojimas, ne tikrajam savininkui, bet trečiajam asmeniui, neturinčiam jokių teisių į pinigines lėšas.

Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde prašė nuosprendžio dalį dėl jo nuteisimo panaikinti ir jį išteisinti; VRK sprendimu paskirtas dotacijas grąžinti (duomenys neskelbtini) teisių perėmėjui – (duomenys neskelbtini); panaikinti iš jo priteistus VMI ir *Sodros* ieškinius.

Nuteistasis V. G. apeliaciniame skunde nurodė, kad teismas neišsamiai ištyrė byloje esančias faktines aplinkybes, netinkamai įvertino byloje surinktus duomenis, dėl to priėmė neteisėtą ir nepagrįstą nuosprendį.

Neatsižvelgęs į susiformavusią teismų praktiką, teismas pažeidė Konvencijos 6 straipsnį, Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalį, BPK 44 straipsnio 5 dalį, 241 straipsnio 2 dalį, 242 straipsnį, nes kiekvienas asmuo, kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, turi teisę, kad jo bylą viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas, o teisiamojo posėdžio pirmininkas imtųsi visų priemonių, kad būtų išsamiai ir nešališkai ištirtos bylos aplinkybės, tiesiogiai ištiriant bylos įrodymus.

Nagrinėdamas bylą, teismas iš esmės pažeidė BPK 6, 7 straipsnių reikalavimus, kad teisingumas turi būti vykdomas vadovaujantis principu, kad įstatymui ir teismui visi asmenys lygūs ir draudžiama teikti kokias nors privilegijas dėl kokių nors aplinkybių, bylos nagrinėjimas turi vykti rungimosi principu, kaltinimo bei gynybos šalys turi turėti lygias teises teikti įrodymus, prašymus, ginti savo argumentus, pareikšti nuomonę visais klausimais, kylančiais nagrinėjant bylą ir turinčiais reikšmės jai teisingai išspręsti. Šių principų nesilaikymas liudija apie teismo šališkumą.

Nuosprendis yra neteisėtas, kadangi priimtas ir surašytas, nesilaikant baudžiamojo bei baudžiamojo proceso įstatymų, be to, jis nepagrįstas, nes jame padarytos išvados dėl nusikalstamos veikos padarymo, kaltinamojo kaltumo nepagrįstos išsamiai ir nešališkai ištirtais bei teisingai įvertintais byloje esančiais įrodymais, jame nenurodyti motyvai, kuriais vadovaudamasis teismas atmetė kitus įrodymus.

Apeliantas, skirtingai nuo jam inkriminuoto kaltinimo, pripažintas kaltu pagal BK 24 straipsnio 6 dalį ir 222 straipsnio 1 dalį, t. y. teismas pakeitė kaltinimą ir jo veiksmus kvalifikavo kaip padėjėjo. Toks veiksmų perkvalifikavimas negalimas, nes tokia nusikalstama veika nebuvo nurodyta kaltinamajame akte, o pakeisti faktinių kaltinimo aplinkybių kaltintojas teisme neprašė. Teismas savo iniciatyva negali svarstyti kaltinime nenurodytų aplinkybių, nepažeisdamas nagrinėjimo teisme ribų. Pagal BPK 255 straipsnį byla teisme nagrinėjama tik dėl tų kaltinamųjų ir tik dėl tų nusikalstamų veikų, dėl kurių ji perduota nagrinėti į teisiamąjį posėdį. Kaltinamasis negali būti nuteistas pagal kitą baudžiamąjį įstatymą arba dėl nusikalstamos veikos, kurios faktinės aplinkybės iš esmės skiriasi nuo kaltinamajame akte išdėstytų, jeigu jam iš anksto nebuvo pranešta. Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies *a* punkte įtvirtinta kaltinamojo teisė būti skubiai ir išsamiai informuotam apie kaltinimo pobūdį ir pagrindą (byla *Pelisser ir Sassi prieš Prancūziją*). Kaltinimas gali būti keičiamas tik BPK 256 straipsnio 1 dalyje nurodytų proceso dalyvių iniciatyva ir laikantis toje normoje nustatytų reikalavimų. Šios nuostatos turi būti taikomos ir tada, kai pagal kaltinamajame akte išdėstytas faktines aplinkybes kaltinamojo veiksmus galima vertinti kaip nusikalstamos veikos organizatoriaus, o teisme išaiškėja, kad jis galbūt atliko kitokį vaidmenį, nes

tokiu atveju iš esmės keičiasi faktinės aplinkybės. Veikos kvalifikavimo keitimo aspektai yra pagrindas daryti išvadą, kad priimant apkaltinamąjį nuosprendį padaryta esminių pažeidimų, t. y. pažeisti Konstitucijos 31 straipsnyje, Konvencijos 6 straipsnyje, BPK 7, 10, 44 straipsniuose įtvirtinti teisės į teisingą procesą, teisės į gynybą, rungimosi principai, BPK 255, 256 straipsniuose nustatyta veikos esminių aplinkybių ir jos kvalifikavimo keitimo tvarka. Šiuo atveju akivaizdu, jog apelianto teisės buvo suvaržytos, nes jis gynėsi nuo vienų kaltinimų, o nuteistas dėl kitų, be to, teismo nurodytų aplinkybių negalėjo ginčyti. Tai esminis proceso pažeidimas, suvaržęs jo teises ir dabar apsunkinantis galimybę skųsti nuosprendį, nes privalo ginčyti teismo išvadas dėl savo kaltumo dėl to, kuo net nebuvo kaltinamas.

Be to, buvo suvaržytos apelianto teisės tinkamai pasiruošti gynybai, kai 2012 m. spalio 26 d. buvo pateiktas prokuroro prašymas kaltinimą pakeisti sunkesniu, nes gynėjui nebuvo tinkamai įteiktas prašymas pakeisti kaltinimą (teismas šį faktą konstatavo priimdamas nutartį); nebuvo suteikta pakankamai laiko pasiruošti gynybai, tuo pažeisti BPK 256 straipsnio 3 dalies reikalavimai.

Teismas nepagrįstai jo veiksmus kvalifikavo pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, netinkamai vertino bylos faktines aplinkybes ir padarė nepagrįstas išvadas.

Jo kaltė grindžiama liudytojos N. S. nenuosekliais parodymais. Vienur ji nurodė, kad apeliantas tik trumpą laiką ir tik retkarčiais davė nurodymus apmokėti sąskaitas už telekomunikacijos paslaugas, t. y. 2005 m. gale, 2006 m. pradžioje; kitur kategoriškai teigė, kad nurodymus apmokėti minėtas sąskaitas davė visai kitas asmuo; dar kitur teigė, jog dėl buhalterinės apskaitos apeliantas apskritai nedavė jokių nurodymų; be to, nurodė, kad kuro limitus ir apmokėjimo tvarką nustatė kitas asmuo, o ne apeliantas. N. S. visuose savo parodymuose konkrečiai nenurodė, kada, kokiomis aplinkybėmis, kokiomis priemonėmis ir pan. apeliantas davė jai nurodymus apmokėti AB „(duomenys neskelbtini)“ sąskaitas bei kompensuoti už kurą. Priešingai, ji daug kartų teigė, jog apeliantas „galėjo“ duoti nurodymus, be to, nurodė, jog apskritai neprisimena, kieno nurodymus gaudavo. Dėl to teismas nepagrįstai konstatavo, jog N. S. parodymai yra nuoseklūs ir patikimi. Kiti liudytojai nepatvirtino tokių N. S. parodymų.

Teismas apelianto kaltę nepagrįstai pagrindė užfiksuotais jo telefoniniais pokalbiais ir specialistų išvadomis dėl kompiuterių bei kompiuterinių laikmenų, nes šie įrodymai neleistini, kadangi gauti neteisėtu būdu, ir neatitinka jiems keliamų reikalavimų. Jo užfiksuoti pokalbiai gauti pagal teismo nutartis, kurios leidžia klausytis jo telefoninių pokalbių bei kontroliuoti kitokį susirašinėjimą nuo 2006 m. gegužės 23 d. tris mėnesius ir vėliau, siekiant nustatyti daromas veikas, numatytas BK 225 straipsnio 3 dalyje, 228 straipsnio 1 dalyje, 227 straipsnio 1 dalyje, tačiau jam tokie įtarimai niekada nebuvo pareikšti. Tam tikrą laiką buvo taikomos procesinės prievartos priemonės, nors nebuvo įteiktas joks pranešimas apie įtarimą. Be to, nei telefoniniai pokalbiai, nei iš kompiuterinių laikmenų paimta informacija nepatvirtina, kad apeliantas davė vienokius ar kitokius nurodymus dėl išlaidų įtraukimo ar neįtraukimo į (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą.

Iš teisme apklaustų specialistų A. C., T. D. ir L. M. paaiškinimų darytina kategoriška išvada, jog specialistų išvados neaiškios, nepakankamai išsamios ir pagrįstos, neatitinka tokiems dokumentams keliamų reikalavimų, nes pagal BPK 90 straipsnio 3 dalį specialisto išvadoje turi būti nurodomi naudoti tyrimo metodai bei taikytos techninės priemonės. Specialistai nesilaikė Ekspertizių atlikimo Lietuvos teismo ekspertizės centre nuostatų 62 punkto reikalavimų, todėl teismas jomis nepagrįstai rėmėsi.

Atliekant (duomenys neskelbtini) ūkinės veiklos patikrinimą ir pateikiant specialisto išvadas nebuvo konstatuota, jog apeliantas 2004–2006 metais buvo atsakingas už juridinio asmens (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą. Vadinasi, jis apskritai negali atsakyti pagal BK 222 straipsnio 1 dalies nuostatas, kadangi tiek pagal straipsnio dispoziciją, tiek pagal suformuotą teismų praktiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-654/2012) apgaulingos buhalterinės apskaitos subjektai yra asmenys, atsakingi už buhalterinės apskaitos tvarkymą pagal Buhalterinės apskaitos įstatymo 10, 11, 21 straipsnius. Taigi pagal šio įstatymo prasmę už buhalterinės apskaitos tvarkymą atsakingas įmonės ar organizacijos vadovas. Šioje byloje nėra jokių įrodymų, kad apeliantas 2004–2006 metais buvo (duomenys neskelbtini) vadovas ar iždininkas.

Teismo argumentas, jog apeliantas, būdamas (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėjas, (duomenys neskelbtini) atsakingasis sekretorius, nuo 2004 m. kovo 5 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotas atstovauti (duomenys neskelbtini)i pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, pagal (duomenys neskelbtini) statuto 15 straipsnį būdamas atsakingas už (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimą, t. y. turėjo suteiktus įgalinimus veikti (duomenys neskelbtini) vardu, spręsti (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimo klausimus, iš jų ir darbuotojų priėmimą bei atleidimą, pagal centrinės būstinės struktūrą, joje nustatytą hierarchiją turėjo teisę duoti tam tikrus nurodymus kitiems asmenims, padėjo partijos apskaitą organizuoti bei tvarkyti, yra nepagrįstas ir neteisėtas, nes jis tuo nebuvo kaltinamas ir ši aplinkybė teisme nebuvo tirta bei nustatinėjama. Be to, paminėtos jo funkcijos, užimamos pareigos neturi nieko bendro su buhalterinės apskaitos vedimu, organizavimu ar tvarkymu, o nuosprendyje nurodyti apelianto pasirašyti dokumentai niekaip nesusiję su inkriminuota nusikalstama veika. Teismas, konstatuodamas jo suteiktus įgalinimus, neatskleidžia jų turinio ir ryšio su jam inkriminuota nusikalstama veika.

Byloje nėra įrodymų, leidžiančių padaryti išvadą, kad apeliantas bendrininkavo su kitais asmenimis.

Nuosprendyje nepateikti įrodymai dėl jo ir kitų nuteistųjų susitarimo padaryti kokią nors nusikalstamą veiką. Priešingai, teismo išvados tik patvirtina, kad tokio susitarimo nebuvo. Iš nuosprendžio visiškai neaišku, kur, kada ir kokiomis aplinkybėmis jis prisijungė prie kitų bendrininkų. Baudžiamoji teisė nėra formali teisė, o baudžiamoji atsakomybė nėra kolektyvinė, ji individuali. Nuosprendyje nepateikta motyvų, kodėl jam inkriminuojamos visų kaltinamųjų galbūt sukeltos pasekmės Vien žinojimo ar numanymo apie juridiniame asmenyje vedamą apgaulingą buhalterinę apskaitą nepakanka, kad būtų konstatuotas bendras veikimas su kitais asmenimis. Teismų praktikoje neteko matyti atvejo, jog tik šiek tiek daugiau nei 40 000 Lt pajamų ir išlaidų neatvaizdavimas buhalterinėje apskaitoje lemtų beveik 4 000 000 Lt mokesčių išvengimą. Taip pat bylos medžiagoje nėra jokių duomenų, kad dėl telekomunikacijų paslaugų ar kuro išlaidų apmokėjimo būtų išvengta mokestinių prievolių. Apeliantui inkriminuotas sukčiavimas 2005–2006 m. laikotarpiu, o dalis minėtų pajamų ir išlaidų buvo 2004 metais, todėl nenustatytas ir neaiškus net teorinis priežastinis ryšys tarp tariamų jo veiksmų prisidedant prie apskaitos (duomenys neskelbtini) tvarkymo ir valstybei privalomų mokėti mokesčių vengimo. Jo veiksmuose nėra būtinų bendrininkavimo požymių: susitarimo daryti veiką kartu su kitais asmenimis; suvokimo, kad veikiama bendrai su kitais asmenimis; suvokimo, kad apskritai atliekami neteisėti veiksmai.

Apelianto veiksmuose nėra BK 182 straipsnyje numatytos nusikaltimo sudėties požymių.

Nuosprendyje teigiama sukčiavimą pasireiškus tuo, kad buvo išvengta didelės vertės turtinės prievolės valstybei. Specifinis sukčiavimo objektyvusis požymis yra apgaulės panaudojimas. Apeliantas pasirašė ir pateikė dvi deklaracijas VMI bei dvi ataskaitas *Sodrai*, apie kurių duomenų neteisingumą nieko nežinojo, tiesiog vykdė savo kaip (duomenys neskelbtini) darbuotojo pareigas. Apie apgaulingai tvarkomą apskaitą nežinojo, pats jos netvarkė. Teismas konstatavo, kad apeliantas atliko veiksmus su buhalterinėje apskaitoje neatvaizduotomis lėšomis, o tai reiškia, kad realiai jokios buhalterinės apskaitos (nei apgaulingos, nei aplaidžios, nei tvarkingos) jis nevedė ir niekam nepadėjo to daryti. Apeliantas nenaudojo jokios apgaulės prieš valstybės įgaliotą instituciją, todėl nėra prasmės kalbėti apie jo veiksmų įtaką, išvengiant apskaičiuotų mokesčių.

Sukčiavimas padaromas tik tiesiogine tyčia. Iš nuosprendyje nustatytų aplinkybių matyti, kad apeliantas, pateikdamas minėtas deklaracijas, turėjo suvokti apie milijoninių lėšų mokesčių išvengimą ir to norėti, apgaulingai vesti apskaitą bei deklaracijas pateikti būtent tuo tikslu. Tačiau tas pats teismas pripažino, kad apgaulingai vedant apskaitą jis buvo tik padėjėjas, vos epizodiškai atlikęs keletą veiksmų. Kita vertus, darant sunkų nusikaltimą – sukčiavimą – jis jau tapo vykdytoju, nors sukčiavimas buvo apgaulingo apskaitos tvarkymo pasekmė. Tokios teismo išvados nelogiškos ir paneigia jo tyčią suvokti tariamos apgaulingos apskaitos bei tariamo sukčiavimo apimtį.

Teismas palaikė prokuroro teisme pakeistą kaltinimą ir byloje nagrinėjamą situaciją kvalifikavo kaip dviejų nusikalstamų veikų, numatytų BK 222 straipsnio 1 dalyje ir 182 straipsnio

2 dalyje, sutaptį. Tai darydamas teismas nurodė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį Nr. 2K-P-78/2012, tačiau šioje byloje susiklosčiusi kita, skirtinga faktinė situacija, todėl teismas negalėjo remtis minėta nutartimi kaip teismo precedentu. Priešingai, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys, iš jų ir naujausios, įrodo, kad kasacinis teismas pritaria tokiai kvalifikacijai, kai veika, apgaulingai tvarkant apskaitą, pateikiant žinomai neteisingas mokesčių deklaracijas ir taip išvengiant privalomų mokesčių, kvalifikuojama kaip BK 222 straipsnio 1 dalyje ir 220 straipsnio 1 dalyje numatytų veikų sutaptis (kasacinės nutartys Nr. 2K-249/2005, 2K-222/2008, 2K-16/2012, 2K-207/2012 ir kt.). Būtent toks kaltinimas ir buvo jam pateiktas šioje byloje.

Motyvuodamas veikos kvalifikavimą pagal BK 182 straipsnio 2 dalį teismas argumentavo, kad partijoje apgaulingai tvarkomos buhalterinės apskaitos išdavoje buvo teikiamos privalomos deklaracijos ir ataskaitos, kuriose nurodyti žinomai neteisingi duomenys, siekiant išvengti privalomai mokėtinų mokesčių ir įmokų valstybei. Visi šie požymiai atitinka veikos kvalifikavimą pagal BK 222 ir 220 straipsnius. Siekį išvengti privalomai mokėtinų mokesčių ir įmokų teismas papildė „apgaulės“ požymiu, kas, jo nuomone, automatiškai veiką darė sukčiavimu. Tačiau ir BK 220 straipsnio 1 dalies, ir BK 222 straipsnio 1 dalies dispozicijos taip pat turi tam tikros apgaulės, nesąžiningo elgesio su trečiaisiais asmenimis elementą. Jei asmens tyčia pirmiausia nukreipta į apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą (o tai vienareikšmiai šioje byloje konstatavo teismas), šis ketinimas ir yra esminis, dėl to veika kvalifikuojama pagal BK 222 straipsnio 1 dalį. Kita iš to kylanti veika, pateikiant neteisingas (suklastotas) deklaracijas ir ataskaitas valstybės institucijai, yra ne sukčiavimas, bet neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas.

Sukčiavimo, kaip nusikaltimo sudėties, apgaulės turinys yra žymiai platesnis. Tokia apgaulė ir tyčia išvengti turtinės prievolės negali būti suprantamos vien kaip apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo pasekmė. Apgaulė išvengiant turtinės prievolės naudojama siekiant išvengti situacijos, sudarančios prielaidas būti priverstam vykdyti prievolę. Tokios planuotos, apgalvotos, konkretizuotos apgaulės kaltinamųjų veiksmuose byloje nenustatyta. (duomenys neskelbtini) nebuvo nusikalstama organizacija, jos darbuotojai privalėjo vesti buhalterinę apskaitą, teikti deklaracijas. Nėra duomenų, kad kas nors apeliantą būtų informavęs, kad jis pasirašo deklaracijas ar ataskaitas su neteisingais duomenimis.

Teismas neįvertino ir to, kad apeliantui pateiktame kaltinime pagal BK 222 straipsnio l dalį inkriminuojamos veikos, susijusios su apgaulinga buhalterine apskaita. Teismas kaltinamųjų sumanymą naudoti apgaulę prieš valstybės institucijas sukūrė dirbtinai, neleistinai sureikšminęs buhalterinės apskaitos tvarkymo pasekmes.

Teismas konstatavo, kad sukčiavimą nuteistieji padarė, veikdami bendrininkų grupe. Visa kaltinamųjų veika kvalifikuota pagal BK 182 straipsnio 2 dalį kaip vienas tęstinis nusikaltimas. Tačiau tas pats teismas nuosprendyje pripažino, kad šie bendrininkai veikė nevienodu laikotarpiu, kas nulėmė mažesnio civilinio ieškinio priteisimą iš apelianto.

Šios teismo išvados parodo nuosprendžio prieštaringumą ir dirbtinį, neatitinkantį tikrųjų faktinių aplinkybių BK 182 straipsnio 2 dalies taikymą. Pagal teismo logiką apeliantas į nusikalstamą veiką įsitraukė vėliau, jam kilę dėl tariamo sukčiavimo padariniai kvalifikuojant veiką taip pat privalėjo būti sumažinti.

Šioje byloje BK 182 straipsnio 2 dalyje numatyto nusikaltimo dalyko niekas netyrė ir nesiaiškino kaltinamųjų tariamos tyčios apgauti valstybę kryptingumo. Ikiteisminio tyrimo metu sukčiavimas nebuvo tiriamas, specialistų išvados tebuvo pagrindas pareikšti civiliniams ieškiniams pagal BK 205, 220, 222 straipsnius. Nuosprendyje neindividualizuota, kiek išvengta mokesčių valstybei. Teismas iš principo preziumavo apgaulę, konkrečių sukčiavimo padarinių ir kiekvieno kaltinamojo indėlio dėl jų kilmės nenustatė, o pakeitus kaltinimą pareikštų civilinių ieškinių sumos staiga tapo sunkaus nusikaltimo dalyku.

Teismas iš jo nepagrįstai priteisė civilinius ieškinius, kadangi apeliantas negali atsakyti už žalą, kurios kilmei jis niekaip negalėjo daryti įtakos. Teismas neatsižvelgė, kad (duomenys neskelbtini) atsakinguoju sekretoriumi jis tapo tik 2005 m. pabaigoje, tačiau žalą skaičiavo už visus metus, nors tuo metu jokių įgaliojimų neturėjo. Nustatydamas žalą, teismas privalėjo vadovautis ne tik Baudžiamojo proceso kodekso nuostatomis, bet ir civilinės atsakomybės bendrosiomis

nuostatomis, deliktinės atsakomybės taisyklėmis. Be to, pagal BPK 305 straipsnio 5 dalį žalos atlyginimo klausimai turėjo būti sprendžiami motyvuotai. Šiuo atveju teismas nepateikė racionalios ir teisiškai reikšmingos argumentacijos dėl priteistos žalos ir jos dydžio.

Ginčytinas apskritai nustatytos žalos dydis. Teismas konstatavo, kad pagal BK 26 straipsnio 1 dalį bendrininkai atsako tik už tas vykdytojo padarytas nusikalstamas veikas, kurias apėmė jų tyčia. Ši nuostata pirmiausia turėjo būti taikoma ne civilinių ieškinių, bet baudžiamosios atsakomybės aspektu. Teismas visiškai teisus, kad bendrininkas negali atsakyti už veiksmus, kurių neapėmė jo tyčia. Nuosprendžio aprašomojoje dalyje jam inkriminuotas apgaulingos apskaitos tvarkymas veikiant bendrininkų grupe nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. Aprašant jo tariamai atliktus veiksmus tariamai padedant apgaulingai tvarkyti apskaitą, veikos laikotarpis neminimas. Būtinosios civilinės atsakomybės sąlygos yra kaltė, priešingas teisei elgesys bei priežastinis ryšis tarp tokio elgesio ir atsiradusios žalos. Apelianto atveju nė vienos šių sąlygų nėra.

Nuteistasis V. G. apeliaciniame skunde prašė nuosprendžio dalį dėl jo nuteisimo panaikinti ir jį išteisinti.

Nuteistosios M. L. gynėjas apeliaciniame skunde nurodė, kad teismas neteisingai įvertino bylos faktines aplinkybes, netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą, padarė esminių BPK pažeidimų, pažeidė nešališkumo, objektyvumo ir nepriklausomumo principus, teisę į greitą baudžiamąjį procesą.

Sprendžiant M. L. baudžiamosios atsakomybės klausimą, teismas privalėjo įvertinti jos faktiškai atliktus veiksmus, jų atitiktį teisės aktų reikalavimams, Buhalterinės apskaitos įstatymui, jos veikos subjektyviąją pusę, t. y. ar ji žinojo apie dvigubos apskaitos tvarkymą (duomenys neskelbtini) ir ar savo veiksmais prisidėjo prie BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytų padarinių atsiradimo. Teismas M. L. pripažino kalta už kitų asmenų padarytus nusikaltimus, kadangi ne ji vedė „juodąją“ buhalteriją, o N. S., kuri atleista nuo baudžiamosios atsakomybės.

Vertindamas ir analizuodamas liudytojos N. S. parodymus, teismas jais tikėjo bei vadovavosi, tačiau jie, atvirkščiai nei teigia teismas, nepateikia jokių įrodymų, kad M. L., jau nekalbant apie prisidėjimą prie „juodosios“ buhalterijos vedimo, bent žinojo apie patį jos egzistavimą. Priimdamas apkaltinamąjį nuosprendį teismas vis tiek padarė išvadą, kad dėl N. S., vedusios „juodąją“ buhalteriją ir aktyviai prisidėjusios prie jos sukūrimo, kalta M. L., nes nuo 2005 m. kovo 15 d. pateikė metines ir mėnesines deklaracijas, kurios yra teisingos, vertinant oficialiąją buhalteriją, tačiau neteisingos, įvertinus N. S. vestą buhalteriją, prie kurios vedimo, sukūrimo ar vykdymo M. L. neprisidėjo ir realiai apie ją nežinojo bei neįtraukė į oficialiąją buhalteriją.

Nuteistoji M. L. teisme prisipažino apgaulingai tvarkiusi (duomenys neskelbtini) apskaitą, tačiau teismas nurodė, kad ji nebuvo nuoširdi paaiškindama bylos aplinkybes. M. L. neturi teisinio išsilavinimo ir prisipažino tiek, kiek jaučia kaltę dėl savo atliktų veiksmų. Ji prisipažino kalta tik dėl to, kad neapskaitė N. S. mokamų atlyginimų (priedų prie atlyginimų) (duomenys neskelbtini) apskaitoje, o apie kitas ūkines operacijas ji nežinojo.

Nuteistoji teisme paaiškino, kad tik numanė apie galimą neoficialią partijos buhalterinę apskaitą dėl mokamų priedų prie atlyginimo, nes ji pati atlikdavo darbo užmokesčio bankinius mokėjimus, o grynuosius pinigus, skirtus oficialiam darbo užmokesčio išmokėjimui, perduodavo V. V. arba N. S.. N. S. jai taip pat išmokėdavo atlyginimą, paduodama vokelyje, kuriame buvo jos atlyginimą pagal darbo sutartį atitinkanti suma ir papildoma pinigų suma kaip priedas. Už šį priedą ji pasirašydavo N. S. pateiktuose kasos išlaidų orderiuose, kurie neatitiko kasos išlaidų orderiams keliamų reikalavimų, ant jų nebuvo visų būtinų rekvizitų. Ji pati kiekvieną mėnesį užpildydavo kasos išlaidų orderius su atlyginimo suma kiekvienam darbuotojui, o pinigus pagal V. V. nurodymą perduodavo išmokėti N. S.. Tokiai mokėjimų sistemai prieštarauti M. L. bijojo, nes nenorėjo prarasti darbo. Jokių apygardos teismo nustatytų prieštaravimų tarp šių parodymų apeliantas nemato, nes M. L. oficialų atlyginimą apskaitydavo taip, kaip buvo nustatyta įstatymų, surašydavo atitinkamus dokumentus, o apskaityti priedo ji negalėjo, nes neturėjo jokio patvirtinančio dokumento, be to, jei apskaitytų priedą, kasoje būtų susidaręs buhalteriniais dokumentais nepagrįstas pinigų trūkumas.

Pagrįsdamas nuteistosios kaltę dėl apgaulingo apskaitos tvarkymo, teismas nurodė, jog M. L. susirašinėjimas elektroniniu paštu su N. S., V. V. bei jų telefoniniai pokalbiai rodo ją žinojus apie neoficialiai tvarkomą buhalterinę apskaitą. Tačiau teismo nuosprendyje nurodytų elektroninių laiškų ir jų priedų turinys, užfiksuotų telefoninių pokalbių turinys to nepatvirtina. Byloje nėra nė vieno elektroninio laiško, kurį būtų siuntusi M. L.. Susidaro įspūdis, kad jos vaidmuo šioje byloje turi būti bet kokiomis priemonėmis parodytas kaip nusikalstamas, nors realiai akivaizdu, kad „juodąją“ buhalteriją vedė ne ji, o N. S., V. V. ir kiti asmenys. Byloje nėra nė vieno neoficialiai (duomenys neskelbtini) buhalterijai priskirto dokumento, kurį būtų sukūrusi, paruošusi M. L. ir kuris pagrįstų teiginį, jog ji prisidėjo prie „juodosios“ buhalterijos, ją vedė arba apie ją žinojo.

Daugybė liudytojų parodė, kad pinigus jie gaudavo iš N. S., ir nė vienas neparodė, kad kokius nors neoficialius pinigus gavo iš oficialios (duomenys neskelbtini) kasos, iš iždininkės M. L.. Visi išmokėti oficialūs atlyginimai apskaityti buhalterijoje.

Apeliaciniame skunde taip pat pateiktas dalies įrodymų, kuriais grindžiama M. L. kaltė dėl apgaulingos buhalterinės apskaitos vedimo, vertinimas.

Pirmiausia gynėjas atkreipia dėmesį į nuosprendyje nurodomų elektroniniais laiškais siųstų priedų ir jų pavadinimų neatitikimą realiai bylos atitinkamame tome esantiems dokumentams. Išvadą dėl M. L. veiksmų su N. S. ir V. V. derinimo, suvokimo apie partijoje vedamą dvigubą buhalterinę apskaitą teismas padarė, remdamasis N. S. V. V. ir M. L. išsiųstais neva vienodo turinio laiškais pavadinimu „(duomenys neskelbtini“ su prisegtu failu – (duomenys neskelbtini) (pridėtu asmenų sąrašu) (apeliacinio skundo 22 lapas). Teismas teikė nuorodą į šių laiškų priedus, esančius byloje 11 t., 38–39 b. l., ir 13 t., 81 b. l., iš kurių matyti, kad šie elektroninių laiškų priedų – failų pavadinimai nesutampa su nuosprendyje nurodytu elektroninių laiškų priedu (duomenys neskelbtini). Be to, specialisto išvadoje (14 t., 55 b. l.) nurodyta, kad laiško priedas (duomenys neskelbtini) specialisto tyrimo metu neatkurtas, o tai reiškia, jog tokio priedo bylos medžiagoje nėra ir jis neegzistuoja. Atsižvelgiant į šią aplinkybę bei tai, kad minėtų laiškų turinys jokios reikšmingos informacijos pagrindžiant M. L. kaltę neatskleidė, galima spręsti, jog nuosprendyje jais remtasi nepagrįstai.

Išvadai dėl M. L. teikiamų duomenų apie neoficialiai tvarkytas pinigines lėšas, pajamas ir išlaidas pagrįsti teismas rėmėsi ir kitais elektroniniais laiškais, kurių priklausomybė vartotojams bei siunčiamų failų pavadinimai kelia abejonių. Ši dalis skirta M. L. naudojamo kompiuterio (sisteminio bloko Nr. 8) sukauptų duomenų vertinimui. Atlikus kompiuterio sisteminio bloko Nr. 8 sisteminę analizę matyti, kad priedas „(duomenys neskelbtini)“ šiame sisteminiame bloke nerastas. Sisteminiame bloke rasti laiško priedai skirtingais pavadinimais „(duomenys neskelbtini)“ ir „(duomenys neskelbtini)“. Tiesa, N. S. naudoto kompiuterio sisteminiame bloke rastas priedas „(duomenys neskelbtini)“, tačiau nėra aišku, ar siųstą priedą gavo sisteminio bloko Nr. 8 adresatas. Kita vertus, net jeigu ir laikytume, jog šį priedą sisteminis blokas Nr. 8 gavo, tai dar neįrodo M. L. kaltės. (duomenys neskelbtini) dirbo ne viena moteris vardu Marina, taip pat ir M. S., kuri kaip administratorė gaudavo daug dokumentų, susijusių su šia byla.

Skunde atkreiptas dėmesys į byloje atliktų kompiuterinių tyrimų Nr. 11-1620, 11-3695, 11-11 ir kt. išvadų išsamumą. Gynėjo teigimu, nepaneigta galimybė, jog kompiuterių tyrimų metu surastus duomenis paveikė (jiems padarė įtaką) tretieji asmenys. IP adresai skirstomi į kelias rūšis: dinaminis IP yra laikinas, o statinis IP adresas visada lieka tas pats. Todėl kaskart prisijungus prie interneto dinaminis IP adresas gali kisti, o failų pasidalinimas „share“ uždarame tinkle gali būti atviras, nes serveris kompiuteriui kaskart prisijungus prie interneto tinklo priskiria naują adresą, parinktą iš daugelio serverio turimų ir tuo metu esančių laisvų adresų. Taigi failų dalinimasis ar laikymas yra neapribotas, ir bet kuris vartotojas gali laikyti bet kuriame kompiuteryje. Ši aplinkybė svarbi vertinant bylos duomenis, o būtent, dokumentą pavadinimu „(duomenys neskelbtini)“, kuriame, prokuroro nuomone, pateikti duomenys apie 2005 m. pajamas bei išlaidas vidutiniškai per mėnesį, nors akivaizdu, jog sudaro tik prielaidas apie būtas ar nebūtas pajamas, kurios nėra realiai pagrįstos jokiais duomenimis.

Skunde pateikiama M. L. 2006 m. vasario 28 d. telefoninių pokalbių su N. S. (1 t., 58–59 b. l.) interpretacija. Gynėjas atkreipė dėmesį, jog M. L. apie šį pokalbį davė išsamius parodymus 2006

m. gegužės 17 d. apklausos metu (2 t., 61–66 b. l.). Priešingai, nei konstatavo teismas, pokalbio metu nebuvo kalbama apie 2005 m. finansinės veiklos oficialią ar neoficialią deklaraciją, kad partinis nario mokestis nesidubliuotų jų abiejų ataskaitose. M. L. parodymai, jog V. V. nurodymu ji ruošė vidinę ataskaitą (pastaroji jai pasakė susisteminti duomenis, susijusius su nario mokesčiais, oficialiomis pajamomis ir išlaidomis). V. V. taip pat pasakė, kad N. S. pavesta padaryti ataskaitą apie surinktą nario mokestį (kas pavedė, nepasakė). Tiesa, prieš tai V. V. M. L. buvo liepusi padaryti tokią ataskaitą bei apie tai pasakyti N. S. ir su ja suderinti ataskaitą (2 t., 61–66 b. l.). Taigi nario įnašų perdavimas buvo visiškai logiškas, nes N. S. paimdavo iš M. L. nario mokesčius, kurie buvo naudojami oficialiems atlyginimams išmokėti. Šie narių įnašų mokesčiai realiai buvo apskaityti (duomenys neskelbtini) buhalterijoje, dalis jų arba visi šie pinigai būdavo išlaiduojami oficialiam darbo užmokesčiui išmokėti, juos V. V. nurodymu atiduodavo jai arba N. S., nes tai buvo ne M. L. pareiga. Gynėjo įsitikinimu, pats pinigų perdavimo faktas nėra nusikaltimas, bet gali būti traktuojamas kaip kasos operacijų tvarkos pažeidimas, už kurį numatyta administracinė atsakomybė, bet ne nusikaltimas BK 222 straipsnio 1 dalies prasme.

Kaip matyti iš pateiktų duomenų analizės, byloje nėra nė vieno M. L. elektroninio laiško, adresuoto N. S., kuris įrodytų, jog M. L. žinojo apie „juodąją“ buhalteriją arba prisidėjo prie jos. Minėtas telefoninio pokalbio turinys tik rodo, kad M. L. nesuprato, koks narių įnašų apskaitymas turi būti, kad jis nesidubliuotų.

Teismas, išskyrus vieną elektroninį laišką su priedu, kurio priklausomybė nėra identifikuota sisteminiame bloke Nr. 8, daugiau jokių duomenų nenurodė, nes jų ir nėra. Aptartas elektroninis laiškas bei 2006 m. vasario 28 d. telefoninis pokalbis nėra informatyvūs ir negali būti laikomi M. L. kaltės įrodymais.

Teisme apklaustas ūkinės finansinės veiklos tyrimą atlikęs specialistas A. Nedzinskas patvirtino, kad oficiali buhalterija buvo vesta tvarkingai, tai patvirtina ir UAB „(duomenys neskelbtini)“ atliktas partijos auditas. Akivaizdu, kad negalėjimas nustatyti (duomenys neskelbtini) turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros susijęs tik su „juodąja“ buhalterija, kurios M. L. nevedė ir apie kurią nežinojo. Dėl šios priežasties M. L. nuteisimas pagal BK 222 straipsnio 1 dalį yra nepagrįstas. Gynėjo įsitikinimu, pats faktas, jog M. L. pripažino dėl atlyginimų mokėjimo neteisėtumo, leidžia svarstyti, ar jos veiksmuose nėra kito nusikaltimo, numatyto BK 221 straipsnio 1 dalyje, požymių, bet tikrai ne BK 222 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo sudėtis.

Skundžiamame nuosprendyje taip pat nedetalizuota tyčios forma, kurią apėmė M. L. veiksmai, jai darant BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytą nusikalstamą veiką. Jei visgi apkaltinamasis nuosprendis šioje dalyje būtų paliktas nepakeistas, turėtų būti atsižvelgta į kaltinimą palaikančios Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros teismo posėdžio metu išsakytą nuomonę, kad M. L. veikė netiesiogine tyčia.

Dėl išdėstytų argumentų priimdamas apkaltinamąjį nuosprendį teismas pažeidė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. birželio 20 d. nutarimo Nr. 40 „Dėl teismų praktikos taikant baudžiamojo proceso kodekso normas, reglamentuojančias nuosprendžio surašymą“ 3.1.4, 3.1.5, 3.1.8 punktų nuostatas.

Vertindamas įrodymus dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo apgaule, teismas nurodė ikiteisminio tyrimo metu duotus M. L. parodymus, tačiau nenustatyta, ar jos parodymai teisingi. M. L. teisme parodė, kad 2006 m. žuvus sūnui ji sirgo depresija, vartojo įvairius psichiką veikiančius vaistus, buvo apatiška bet kokiems išorės veiksmams, todėl negalėjo racionaliai mąstyti. Ikiteisminio tyrimo metu ją daug kartų apklausė, reiškė įtarimus, ji patyrė nuolatinį spaudimą, nuolat buvo aiškinama, kad ji kalta ir pan., dėl to jos parodymai keitėsi, tačiau iš esmės jie keitėsi tik dėl kaltės klausimo. M. L. visada teigė, kad jos vedama (duomenys neskelbtini) buhalterija iš esmės teisinga, ji pildyta pagal (duomenys neskelbtini) esančius buhalterinius dokumentus, kuriuos pateikdavo V. V. arba (retais atvejais) kiti oficialiai dirbantys asmenys.

Teismas pripažino, kad nuteistieji veikė juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, tačiau M. L. pagal savo darbo pobūdį neturėjo jokio motyvo veikti (duomenys neskelbtini) interesais, nes ji buvo techninis darbuotojas ir nei reitingai, nei rinkimų rezultatai

nedarė įtakos jos darbui. Byloje nėra jokių duomenų, pagrindžiančių teismo išvadą, kad M. L. turėjo tikslą užtikrinti (duomenys neskelbtini) finansavimą, nesilaikant įstatymo keliamų reikalavimų.

M. L. pateikti dokumentai jau po 2005 m. kovo 15d., dauguma dokumentų pateikta, pradėjus ikiteisminį tyrimą. Pradėjus tyrimą, M. L. pateikė tiek 2005 m., tiek 2006 m. deklaracijas, kurias užpildė pagal turėtus (duomenys neskelbtini) oficialios buhalterijos duomenis. Tai pagrindžia faktą, kad ji neturėjo jokio tikslo pateikti klaidingus duomenis. Būtų nelogiška, kad ikiteisminio tyrimo institucijoms pradėjus ikiteisminį tyrimą M. L. žinodama, kad teikiamose deklaracijose yra žinomai neteisingi duomenys, toliau jas teiktų.

Teisme baigiant nagrinėti bylą prokuroras pripažino, kad M. L. veiksmuose nėra tiesioginės tyčios (dėl abiejų jai inkriminuotų veikų), ji veikė netiesiogine tyčia, ir, atsižvelgdamas į tai, pagal BK 182 straipsnio 2 dalį prašė išteisinti. Prokuroras baigiamojoje kalboje teisingai nurodė, kad M. L. buvo tik įsisukusio mechanizmo, kuris veikė nepriklausomai nuo jos valios, „įkaitė“, o ji turėjo įstatymo nustatytą pareigą bet kokiu atveju teikti buhalterinius dokumentus, deklaracijas. Iš bylos medžiagos akivaizdu, jog mechanizmas veikė ne tik nepriklausomai nuo M. L. valios, bet ir atskirai, t. y. vedamas be jos žinios.

Atsižvelgiant į visa tai darytina išvada, kad M. L. nepagrįstai nuteista pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, nes jos veikoje nėra nusikaltimo sudėties, t. y. subjektyviosios pusės – tiesioginės tyčios.

Prašydamas pakeisti dalies kaltinime nurodytų veikų kvalifikavimą, pritaikant sunkesnę nusikalstamą veiką numatantį baudžiamąjį įstatymą, prokuroras rėmėsi neteisinga praktika, t. y. aptarė ir citavo baudžiamąsias bylas, kurios nėra analogiškos nagrinėjamai bylai. Dėl to kyla pagrįsta abejonė dėl kaltinimo pasunkinimo konstitucinio pagrįstumo. Tokiu būdu iškraipoma baudžiamojon atsakomybėn patraukto asmens teisė į teisingą teismą bei tai, jog visi asmenys prieš įstatymą yra lygūs.

Dėl priteistų civilinių ieškinių gynėjas atkreipia dėmesį, kad prašoma priteisti solidariai iš visų kaltinamųjų 2004–2006 metais padarytą žalą. Byloje nustatyta, jog M. L. pradėjo dirbti tik 2005 m. kovo 15 d. Ieškovai atsisakė reikalavimo priteisti žalą iš M. L. už 2004 m., tačiau neatsisakė 2005 m. sausio ir vasario mėn. galimai padarytos žalos, jos neišskaidė, taip pat nepaaiškino ir nepateikė patikslinto ieškinio, kokia žala turėtų būti išieškota iš M. L.. Teismas nemotyvavo, kaip apskaičiavo iš M. L. priteisiamą padarytą žalą, nepaaiškino, kodėl priteisiamas civilinis ieškinys už visus 2005 metus, jeigu ji pradėjo dirbti nuo 2005 m. kovo 15 d. Be to, nustatyta, kad jos veiksmuose nebuvo tiesioginės tyčios, todėl civiliniams ieškiniams išspręsti ji nėra tinkamas subjektas, nes ne dėl jos veiksmų civiliniai ieškovai patyrė žalos.

Be to, kyla abejonių dėl pačių ieškinių pagrįstumo, kadangi ieškovai nurodė, jog civiliniai ieškiniai paruošti pagal specialisto išvadą Nr. 5-1/132. Ši specialisto išvada netiksli: į ją įtrauktos ūkinės operacijos, kurios pagal liudytojų parodymus negali būti siejamos su vadinama (duomenys neskelbtini) „juodąja“ buhalterija; taip pat abejotinos ūkinės operacijos, kurių dokumentai neaiškūs ir netirti dėl jų autentiškumo, t. y. ant konkretaus dokumento užrašytos sumos viena dalis įrašyta vienu rašomuoju instrumentu, kita – akivaizdžiai prirašyta ir kt. Nurodytiems netikslumams bei trūkumams pašalinti buvo prašoma skirti kompleksinę ekspertizę, tačiau teismas šį prašymą nepagrįstai atmetė. Teismo posėdyje šie prieštaravimai taip pat nepašalinti. Civilinių ieškovų atstovai teisme parodė, kad paaiškėjus, jog specialisto išvada Nr. 5-1/132 yra netiksli, ieškinius reikėtų tikslinti. Visa tai patvirtina, kad teismas neteisėtai ir nepagrįstai išsprendė M. L. pareikštus civilinius ieškinius.

Skirdamas bausmę teismas neatsižvelgė, jog M. L. vaidmuo buvo antraeilis. Teismas M. L. paskyrė griežtesnę bausmę, nei prašė valstybės kaltintojas.

M. L. prisipažino dėl apgaulingo apskaitos tvarkymo, padėjo išaiškinti visas jai žinomas nusikaltimo aplinkybes, todėl teismas privalėjo tai pripažinti jos atsakomybę lengvinančia aplinkybe. Svarstydamas dėl šios lengvinančios aplinkybės pripažinimo, teismas iš esmės vertino tik nuoširdų gailėjimąsi.

Nuo ikiteisminio tyrimo pradžios 2006 m. gegužės 17 d. iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo 2013 m. liepos 12 d. praėjo septyneri metai. M. L. niekada nevilkino proceso, jam

netrukdė, tačiau net ir vertinant bylos sudėtingumą bei apimtį jos teisė į greitą teisminį procesą buvo suvaržyta. Ši aplinkybė taip pat turėtų būti pripažinta jos atsakomybę lengvinančia.

Jeigu teismas nuspręstų, kad M. L. kalta dėl jai inkriminuotų veikų, jai galėtų būti taikomos BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatos.

Būtina įvertinti, kad M. L. neteista, administracinėmis nuobaudomis nebausta, ištekėjusi, pergyveno sunkų laikotarpį po sūnaus mirties, nusikaltimų padarymo metu ir dabar dirba, psichiatrijos ligoninėje negydyta, į priklausomybės ligų centro įskaitą neįrašyta. Byloje nėra duomenų apie jos vėliau padarytas nusikalstamas veikas. Inkriminuotus nusikaltimus padarė dėl kitų asmenų įtakos, yra dvi jos atsakomybę lengvinančios aplinkybės.

Teismo paskirtos vienerių metų laisvės atėmimo bausmės atlikimas pataisos namuose po daugiau nei septynerių metų būtų nepagrįsta bausmė, neįgyvendinanti bausmės tikslų ir paskirties, numatytų BK 41 straipsnyje. Teismų praktikoje pripažinta, kad realaus laisvės atėmimo bausmės skyrimas po ilgo laiko tarpo praranda savo paskirtį, jei asmuo per šį laiką nenusižengė įstatymui.

Teismas nepagrįstai nustatė M. L. atsakomybę sunkinančią aplinkybę. Ji buvo (duomenys neskelbtini) buhalterė ir teikė buhalterinius dokumentus valstybės institucijoms, tačiau jos neteisėti veiksmai kildinami iš N. S. bei kitų asmenų nusikalstamų veiksmų. Auditas ir specialistai patvirtino, jog oficiali buhalterija vesta tvarkingai, tačiau taip pat nurodė, kad, pripažinus buvus dvigubą buhalteriją, pateikti buhalteriniai dokumentai neatitiktų tikrovės. M. L. nesiekė kitų asmenų neteisėtai siekiamo rezultato, t. y. jos veiksmai nebuvo bendri, vertinant bendrininkavimo subjektyviosios pusės elementą. Juo labiau ji nebuvo nusikaltimo pagrindinė vykdytoja.

Nuteistosios M. L. gynėjas apeliaciniame skunde prašė: nuosprendžio dalį dėl M. L. nuteisimo panaikinti ir baudžiamąją bylą nutraukti arba pagal BK 222 straipsnio 1 dalį baudžiamąją bylą nutraukti, o pagal BK 182 straipsnio 2 dalį – išteisinti; pripažinti jos atsakomybę lengvinančias aplinkybes, numatytas BK 59 straipsnio 1 dalies 2 punkte ir BK 59 straipsnio 2 dalyje (teisė į greitą teisminį procesą); panaikinti atsakomybę sunkinančią aplinkybę; paskirti su realiu laisvės atėmimu nesusijusią bausmę; panaikinti nuosprendžio dalį dėl civilinių ieškinių priteisimo iš M. L..

Juridinio asmens (duomenys neskelbtini) *pirmininkas* apeliaciniame skunde nurodė, kad teismas netinkamai išsprendė prokuroro civilinį ieškinį dėl 6 050 475,05 Lt.

Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 13 straipsnis, reglamentuojantis valstybės biudžeto dotacijos dydžio apskaičiavimo, paskirstymo, mokėjimo ir naudojimo tvarką, nustato, kad politinės partijos turi teisę įstatymų nustatyta tvarka gauti dotacijų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Pagal įstatymo 30 straipsnį nustačius, kad politinė partija padarė šiurkštų šio įstatymo pažeidimą, VRK sprendimu partijai neskiriamas valstybės biudžeto dotacijos pusmetinis dydis. Politinė partija turi teisę pradėti gauti biudžeto asignavimų pusmetinį dydį tik kitą pusmetį nuo pažeidimo pašalinimo.

Kaltinimui aktualiu laikotarpiu nurodytas įstatymas neapibrėžė „šiurkštaus pažeidimo“ sąvokos. Įstatymas papildytas tik 2010 m. gegužės 18 d., priėmus naują įstatymo redakciją, kuri įsigaliojo 2010 m. rugsėjo 15 d.

To paties įstatymo 22 straipsnis, apibrėžiantis politinių partijų ir politinių kampanijų finansinės veiklos kontrolę, nustato, kad VRK kontroliuoja, kaip vykdomas šis įstatymas, ir siūlo traukti atsakomybėn už šio įstatymo pažeidimus arba kreipiasi į kitas institucijas, kurioms įstatymų suteikta kompetencija leidžia patikrinti, kaip laikomasi įstatymų nustatytų reikalavimų; VMI tikrina, ar politinių partijų finansinė veikla, politinių kampanijų finansavimas tvarkomas Buhalterinės apskaitos įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Politinės partijos kasmet ne vėliau kaip iki ateinančių metų kovo 1 dienos pateikia VMI ir VRK praėjusių kalendorinių metų metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją.

Byloje nėra duomenų, kad VRK kaltinimui aktualiu laikotarpiu būtų nustačiusi politinės partijos (duomenys neskelbtini) padarytus pažeidimus ar VMI atlikusi kokius nors mokestinius patikrinimus ir surašiusi patikrinimo aktus, kurie būtų kvalifikuoti kaip šiurkštus pažeidimas.

Taigi politinė partija turi pareigą kiekvienais metais nustatytu terminu pateikti metinę finansinės veiklos deklaraciją, tačiau ne šios deklaracijos pateikimas nulemia politinei partijai skirtiną dotaciją ar kompensaciją. Teisę į valstybės biudžeto dotaciją politinė partija įgyja, gavusi ne

mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus tuose Seimo rinkimuose, pagal kurių rezultatus paskirstoma valstybės biudžeto dotacija ir kurioms įstatymų nustatyta tvarka nėra sustabdyta teisė gauti valstybės biudžeto dotaciją. Tuo pačiu pažymėtina, kad BK 182 straipsnio prasme sukčiavimo būtinasis požymis – apgaulė turi būti esminė, būtent, ji turi nulemti kito asmens (šiuo atveju VRK) apsisprendimą suteikti arba ne valstybės dotaciją ar kompensaciją. Tokią praktiką formuoja ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

Juridinio asmens (duomenys neskelbtini) baudžiamosios atsakomybės klausimas buvo išspręstas, jam nutraukiant baudžiamąją bylą, juridiniam asmeniui pasibaigus po reorganizacijos.

Pagal baudžiamojo įstatymo nuostatas tik nusikaltimą padaręs asmuo gali būti teismo pripažintas kaltu, niekas negali atsakyti už kito asmens padarytą nusikalstamą veiką. Šiuo atveju juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) pasibaigė, ją reorganizavus. CK 2.95 straipsnyje nustatyta, kad juridinis asmuo pasibaigia likvidavimo ar reorganizavimo būdu, tai reiškia, kad juridinis asmuo baigė egzistuoti. Taigi nagrinėjamu atveju civilinės atsakomybės klausimą išsprendė įstatymas, tačiau įstatymas nereglamentuoja baudžiamosios atsakomybės, juridiniam asmeniui pasibaigus po reorganizavimo. Tokio teisinio reglamentavimo Lietuvos teisėje nėra, teismas tai vertino kaip teisės normos spragą.

Teismo pateikti baudžiamosios bylos nutraukimo juridiniam asmeniui motyvai pagrįsti, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad BPK 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostata pakartota ir išplėtota BPK 235 straipsnio 1 dalyje, kurioje teigiama, kad bylos parengimo ją nagrinėti teisme metu, kai yra BPK 3 straipsnio 1 dalyje numatytos aplinkybės, dėl kurių procesas negalimas, byla nutraukiama. Tokiu atveju nutraukiamas ir procesinių prievartos priemonių taikymas.

Teismas nutarė 6 050 475,05 Lt prokuroro civilinį ieškinį palikti nenagrinėtą, nurodęs tokio sprendimo motyvus, tačiau priėmė dėl šių piniginių lėšų sprendimą, kuris savo esme yra ne kas kita, kaip prokuroro pareikšto ieškinio patenkinimas ir (duomenys neskelbtini) priklausančio turto konfiskavimas.

Teismas nuosprendyje pateikė argumentus, kad (duomenys neskelbtini) 6 050 475,05 Lt dotacijų ir kompetenciją gavo teisėtai, tačiau tinkamai neįvertino tos aplinkybės, kad tik VRK kompetentinga spręsti valstybės biudžeto asignavimų politinėms partijoms klausimus. Juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini) pasibaigus po reorganizavimo, jo turėtos piniginės lėšos, iš jų ir gautos dotacijų bei kompensacijos pavidalu, priklauso naujam juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini). Nėra jokio teisėto pagrindo grąžinti dotacijas sudarančią piniginių lėšų sumą iš (duomenys neskelbtini) į valstybės biudžetą.

Spręsdamas juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini) VRK paskirtų dotacijų likimą, teismas vadovavosi BPK 151 straipsnio 8 dalies nuostatomis, tačiau ši norma reglamentuoja išimtinai siaurą ir griežtai apibrėžtą klausimą – laikino nuosavybės teisės apribojimo panaikinimą prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi, jeigu ši priemonė tampa nereikalinga. BPK 151 straipsnyje nėra numatyta teisė pakeisti nuosavybės subjektą, todėl piniginių lėšų grąžinimas į valstybės biudžetą iš kito juridinio asmens – (duomenys neskelbtini) sąskaitos nėra įstatymu pagrįstas. Tokiu būdu teismas pritaikė juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini) neatlygintiną jo turto paėmimą, o tai atitinka baudžiamojo poveikio priemonės – turto konfiskavimo požymius.

Teismas neįvertino dar vienos aplinkybės – kodėl prokuroro civilinis ieškinys įvardintas kaip nenagrinėtinas visa apimtimi, jei į valstybės biudžetą nuspręsta grąžinti beveik visą ieškinyje nurodytą pinigų sumą. Tokiu būdu prokuroro civilinis ieškinys dėl 6 050 475,05 Lt turtinės žalos padarymo išspręstas, esmingai pažeidus BPK 115 straipsnio reikalavimus, o piniginių lėšų, skirtų (duomenys neskelbtini)i dotacijų pavidalu, grąžinimas į valstybės biudžetą iš kito juridinio asmens, remiantis BPK 151 straipsnio 8 punktu, yra neteisėtas. Šie Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimai yra esminiai.

Juridinio asmens (duomenys neskelbtini) pirmininkas apeliaciniame skunde prašė nuosprendžio dalį, kuria nuspręsta (duomenys neskelbtini) paskirtas valstybės dotacijas grąžinti į valstybės biudžetą, panaikinti.

Juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atstovė apeliaciniame skunde dėstė tuos pačius argumentus, kokie išdėstyti juridinio asmens (duomenys neskelbtini) pirmininko apeliaciniame skunde, todėl jie nekartojami.

Juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atstovė apeliaciniame skunde prašė nuosprendžio dalį dėl (duomenys neskelbtini) skirtų valstybės dotacijų grąžinimo į valstybės biudžetą panaikinti.

Teismo posėdyje prokuroras prašė prokuroro apeliacinį skundą tenkinti, o nuteistųjų V. U., V. G., nuteistosios M. L. gynėjo, (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini) atstovų apeliacinius skundus atmesti.

Nuteistieji V. U., V. G., M. L. ir jų gynėjai prašė nuteistųjų V. U., V. G. bei nuteistosios M. L. gynėjo apeliacinius skundus tenkinti, o prokuroro skundą atmesti.

Juridinių asmenų (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini) atstovės prašė juridinių asmenų atstovų apeliacinius skundus tenkinti, o prokuroro skundą atmesti.

Civilinių ieškovų Valstybinės mokesčių inspekcijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriaus atstovės prašė prokuroro apeliacinį skundą civilinio ieškinio dalyje tenkinti, o kitus skundus atmesti.

Prokuroro, nuteistųjų V. U., V. G., nuteistosios M. L. gynėjo apeliaciniai skundai tenkinami iš dalies, juridinių asmenų (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini) atstovų apeliaciniai skundai atmetami.

Teisėjų kolegijos nuomone, nuteistųjų V. U., V. G. ir M. L. kaltė padarius nusikaltimą, numatytą BK 222 straipsnio 1 dalyje, įrodyta pirmosios instancijos teismo nuosprendyje aptartais įrodymais. Teismas nešališkai išnagrinėjo visas bylos aplinkybes, dėl šios veikos įvertino įrodymus, nepažeidęs BPK 20 straipsnio reikalavimų bei prasmės, ir, vadovaudamasis BPK 303 straipsnio 2 dalies nuostatomis, pagrįstai priėmė apkaltinamąjį nuosprendį, paskyrė teisingas bausmes. Tačiau teismas neteisingai nustatė bendrininkavimo formą, visus nuteistuosius nepagrįstai pripažino kaltais pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo), taikė bausmių bendrinimą ir priteisė civilinius ieškinius, netiksliai nustatė į juridinio asmens (duomenys neskelbtini) oficialią buhalterinę apskaitą neįrašytas pajamas bei išlaidas, susijusias su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu. Dėl to nuosprendis keičiamas.

Dėl esminių Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimų

Nuteistieji apeliaciniuose skunduose nurodė, kad nagrinėdamas bylą pirmosios instancijos teismas padarė esminių Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimų, dėl kurių suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamųjų teisės ir kurie sukliudė teismui išsamiai bei nešališkai išnagrinėti bylą, priimti teisingą nuosprendį.

Baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimus nuteistieji pirmiausia siejo su įrodymų vertinimu motyvuodami, kad nebuvo tirti nuteistuosius teisinantys įrodymai, o tie, kurie tirti, įvertinti netinkamai.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad tirdamas ir vertindamas įrodymus pirmosios instancijos teismas nepadarė esminiais pripažintinų procesinių pažeidimų.

Skundžiamo nuosprendžio turinys rodo, kad nuteistųjų kaltė padarius nusikaltimus, dėl kurių jie pripažinti kaltais, pagrįsta teisiamajame posėdyje ištirtų įrodymų visetu. Konkretūs įrodymai bus aptarti vėliau, analizuojant nuteistų apeliantų kaltę.

Iš BPK 305 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatų prasmės matyti, kad teismas savo išvadas pagrindžia įrodymais, kuriuos įvertina, vadovaudamasis BPK 20 straipsnio 5 dalyje išdėstytomis taisyklėmis. Įrodymų vertinimas yra teismo prerogatyva.

Baudžiamojo proceso įstatymas nenustato, kiek ir kokių rūšių įrodymų turi būti surinkta, kad teismas galėtų padaryti išvadą, jog yra nusikalstama veika ir tą veiką padaręs asmuo yra kaltas. Tai reiškia, kad teisėjai įrodymus įvertina pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą išsamiu ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu, vadovaudamiesi įstatymu.

Vidinis įsitikinimas susiformuoja, teisėjams kruopščiai išnagrinėjus ir atskirai patikrinus iš kiekvieno šaltinio gautą informaciją, ją palyginus su iš kitų šaltinių gauta informacija. Vertindamas

įrodymus, teismas ne tik turi laikytis Baudžiamojo proceso kodekso nustatytų taisyklių, bet ir įsitikinti, ar įrodymai yra patikimi, ar nesuklastoti, bei nuspręsti, ar įrodymais gali būti pagrįstos išvados, ar jie turi būti atmesti. Tik teismas sprendžia, kokios aplinkybės yra reikšmingos ir kiek duomenų jam pakanka vidiniam įsitikinimui dėl visų konkrečioje byloje spręstinų klausimų (nusikaltimo sudėties, asmens kaltumo, bausmės ir kt.) suformuoti.

Pirmosios instancijos teismas tinkamai pritaikė įrodymų vertinimo taisykles. Teismas bylos aplinkybes išnagrinėjo gana išsamiai ir nešališkai. Įrodymai gauti teisėtais būdais, baudžiamojo proceso įstatymo nustatyta tvarka. Jų patikimumas Baudžiamojo proceso kodekso nustatytomis priemonėmis patikrintas teismo proceso metu. Bylą nagrinėjęs teismas įvertino surinktus ir ištirtus įrodymus, patikrino kiekvieno įrodymo tikrumą, liečiamumą, leistinumą, įrodymų pakankamumą, jų tarpusavio ryšį ir įvertino visus byloje esančius įrodymus kaip visumą.

Teismo šališkumą nuteistieji įžvelgė sąmoningame įstatymų garantuojamų kaltinamojo teisių suvaržyme, kurį siejo su įvairių gynybos teismui pateiktų prašymų netinkamu išsprendimu, teigdami, kad tai yra BPK 369 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatų pažeidimas.

Tokie apeliantų teiginiai yra nepagrįsti.

Teismo nešališkumo principas įtvirtintas Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalyje, Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje, BPK 44 straipsnio 5 dalyje. Šio principo esmė – nagrinėjantis bylą teismas negali rodyti bet kokio palankumo vienai iš šalių. Tai reiškia, kad teismas turi būti subjektyviai nešališkas.

Šališku teismas visada turėtų būti pripažįstamas ir tada, kai nors vienas iš bylą nagrinėjusių teisėjų kolegijos narių negalėjo dalyvauti procese BPK 58 straipsnyje nustatytais pagrindais.

Nešališkumo principo pažeidimas – besąlygiškas pagrindas panaikinti priimtą teismo sprendimą, tačiau šiam pažeidimui konstatuoti nepakanka vienos bylos šalies nuomonės. Turi būti pateikiami duomenys, patvirtinantys buvus pirmiau nurodytas aplinkybes ir leidžiantys kelti pagrįstas abejones dėl teismo nešališkumo.

Apeliaciniuose skunduose nurodomi įstatymų garantuojamų kaltinamųjų teisių suvaržymai (teismui gynybos pateiktų įvairių prašymų netinkamas išsprendimas), kurie bus aptarti toliau, nelaikytini esminiais procesiniais pažeidimais, suvaržiusiais kaltinamųjų teises ir dėl to sutrukdžiusiais teisingai išnagrinėti bylą pirmosios instancijos teisme.

Šiame kontekste teisėjų kolegija pažymi, kad proceso dalyvių teisė pateikti prašymus nėra absoliuti, nes jos įgyvendinimas priklauso nuo to, kiek pateikti konkretūs prašymai gali turėti įtakos bylos aplinkybių tyrimo išsamumui. Teismas privalo apsvarstyti proceso dalyvių prašymus ir, išsiaiškinęs, ar jie turi reikšmės išsamiam bylos aplinkybių ištyrimui bei objektyvaus sprendimo priėmimui, priimti dėl jų motyvuotas nutartis. Teismas turi teisę atmesti tuos prašymus, kuriais prašoma išaiškinti aplinkybes, jau nustatytas surinkta bylos medžiaga, arba nustatyti faktus, neturinčius esminės reikšmės ar ryšio su byla (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-299/2009, 2K-247/2011 ir kt.). Iš bylos medžiagos matyti, kad, nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, visi proceso dalyvių, taip pat ir apeliantų, pateikti prašymai buvo apsvarstyti, dėl jų priimti procesiniai sprendimai, todėl vien tai, kad nebuvo patenkinti visi gynybos pareikšti prašymai, dar nereiškia teismą buvus šališką ar buvus pažeistą baudžiamojo proceso įstatymą.

Byloje taip pat nėra duomenų, jog nagrinėdamas bylą pirmosios instancijos teismas turėjo išankstinę nuomonę dėl nuteistųjų kaltės. Tai, kad teismas įrodymus vertino kitaip, nei pageidavo apeliantai, ar kai kurie kaltinamųjų ir jų gynėjų prašymai motyvuotai atmesti, nereiškia teismą buvus šališką. Duomenų, jog kuris nors bylą nagrinėjęs pirmosios instancijos teismo teisėjas negalėjo dalyvauti procese dėl BPK 58 straipsnyje išvardytų priežasčių, taip pat nėra.

Teisėjų kolegija pripažįsta, kad pirmosios instancijos teismas padarė kai kurių baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų, tačiau jie nelaikytini esminiais, nes nesuvaržė kaltinamųjų teisių ir dėl jų nepriimtas neteisingas sprendimas.

Dėl teisėjų kolegijai pareikšto prašymo nusišalinti nuo baudžiamosios bylos nagrinėjimo atmetimo

Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde teigė, kad teismui buvo pateiktas prašymas nusišalinti nuo baudžiamosios bylos nagrinėjimo dėl objektyviai pagrįsto baiminimosi teismo šališkumo, nes Vilniaus apygardos teismo oficialioje interneto svetainėje, kurioje pateikiami vieši šios teisminės institucijos pareiškimai viešajai erdvei, buvo nurodyta, kad teismas prarado kantrybę (duomenys neskelbtini) byloje. Pasak apelianto, Lietuvos teismų praktikoje yra ne vienas atvejis, kai rezonansinę bylą nagrinėjantis teismas, iškilus abejonei dėl jo šališkumo, įstatymo nustatyta tvarka priima sprendimą nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo (pvz., teisėjų S., N. V. bylos). Nagrinėjamu atveju teismas, nesivadovaudamas teismų praktika, minėtą prašymą nepagrįstai atmetė. Apelianto įsitikinimu, tokio pareiškimo viešojoje erdvėje autorystės priskyrimas teismo viešųjų ryšių atstovui nepaneigia abejonių dėl bylą nagrinėjančių teisėjų ir paties Vilniaus apygardos teismo teisėjų šališkumo, nes, priešingai nei ginčijamoje nutartyje nurodė teismas, viešųjų ryšių atstovas neturi jokios teisės be teismo administracijos pritarimo viešinti savo nuomonę teismo vardu. Bandydamas atsiriboti nuo tokio viešųjų ryšių atstovo pareiškimo, teismas savo elektroninėje svetainėje skubiai pakeitė publikuoto pranešimo tekstą.

Išdėstyti skundo motyvai atmetami kaip nepagrįsti.

Iš bylos medžiagos matyti, kad 2012 m. lapkričio 9 d. Vilniaus apygardos teisme gautas V. U. pareiškimas, prašant nusišalinti jo bylą nagrinėjančius teisėjus ir visą Vilniaus apygardos teismą, motyvuojant iš esmės vien tuo, jog teismo interneto svetainėje buvo paskelbtas kontraversiško pavadinimo tekstas. Nuteistojo V. U. nuomone, toks straipsnis leidžia spręsti apie susiformavusį teismo požiūrį į nagrinėjamą bylą ir kaltinamuosius (173 t., 72–79 b. l.).

Atkreipiamas dėmesys į tai, kad iš esmės analogiškas prašymas tą pačią dieną Vilniaus apygardos teisme gautas ir iš kaltinamojo V. G., kuris, paantrindamas V. U. nuomonei dėl kilusių abejonių bylą nagrinėjančių teisėjų nešališkumu, taip pat akcentavo proceso eigoje teisėjų kolegijos priimtus procesinius sprendimus bei netinkamą teisėjų elgesį per kai kurių liudytojų apklausas (173 t., 81–83 b. l.).

Susipažinusi su šiais kaltinamųjų pareiškimais, bylą nagrinėjanti pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegija 2012 m. gruodžio 9 d. nutartimi juos atmetė (173 t., 102–104 b. l.).

Ši apygardos teismo nutartis motyvuota. Teisėjų kolegija, išsamiai atsakydama į kaltinamųjų V. U. bei V. G. pareiškimų argumentus, pasisakė tiek dėl teismo internetinėje svetainėje įdėto pranešimo, tiek dėl procesinių sprendimų ir teisėjų elgesio apklausiant liudytojus vertinimo. Tai, kad apeliantai nesutinka su teismo padaryta išvada (t. y. atsisakymu nusišalinti nuo baudžiamosios bylos nagrinėjimo), nedaro teismo šališku.

Tuo pačiu pažymėtina, kad 2013 m. gegužės 2 d. pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegijai pakartotinai išnagrinėjus klausimą dėl pareikšto nušalinimo baudžiamąją bylą nagrinėjančiai teisėjų kolegijai bei Vilniaus apygardos teismui, (duomenys neskelbtini) atstovo pareiškimas taip pat buvo atmestas (178 t., 91–92 b. l.). Teismas nurodė, kad garso įrašo, kuris neva liudija apie darytą poveikį baudžiamąją bylą nagrinėjančiai teisėjų kolegijai ir kuriuo grindžiamas nušalinimas teisėjų kolegijai, yra anoniminis, nė vienas iš proceso dalyvių negalėjo paaiškinti šio garso įrašo šaltinio, jo padarymo aplinkybių, nenurodė, kokiu būdu jis gautas. Įvertinusi tai bei nesant duomenų, jog kolegijos pirmininkei nuo bylos gavimo teisme dienos buvo daromas koks nors poveikis, šio įrašo teisėjų kolegija nevertino kaip patikimo, atitinkančio BPK 20 straipsnyje įrodymams keliamus reikalavimus.

Ši apygardos teismo nutartis taip pat motyvuota ir negali būti laikoma šališkumo įrodymu. Dėl šios priežasties apeliantų skundų argumentus dėl jų teisių pažeidimo teisėjų kolegija vertina kaip deklaratyvius.

Dėl nuteistojo V. U. imuniteto pažeidimo

Nuteistasis V. U., apeliaciniame skunde akcentuodamas abejones dėl pirmosios instancijos teismo nešališkumo, nurodė, kad nebuvo paisoma jo, kaip Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos nario, kuriam Asamblėjos sesijos metu 2013 m. sausio 21–25 dienomis taip pat buvo

taikomas imunitetas nuo baudžiamojo persekiojimo, prašymo daryti byloje pertrauką. Apeliantas teigė, kad Asamblėjos nario imunitetas Lietuvos Respublikos teritorijoje yra tokios apimties, koks taikomas ir Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – ir Seimas) nariui. Teismas buvo informuotas, kad artimiausia Parlamentinės Asamblėjos sesija vyks 2013 m. sausio 21–25 d., todėl baudžiamosios bylos nagrinėjimas jau paskirto teismo posėdžio metu 2013 m. sausio 22 d. dėl V. U. nebuvo galimas (174 t., 118–119 b. l.). Dėl šios priežasties buvo prašoma padaryti vos kelių dienų pertrauką, tačiau apygardos teismas bylą nagrinėjo toliau, esant V. U. imunitetui, kai jo baudžiamasis persekiojimas nebuvo galimas.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad V. U. įstatymų garantuojamos teisės nebuvo pažeistos.

Iš baudžiamosios bylos medžiagos matyti, kad 2012 m. spalio 14 d. įvykusių rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą metu kaltinamasis V. U. kartu su kitais kaltinamaisiais V. G. ir V. V. buvo išrinktas Lietuvos Respublikos Seimo nariu. 2012 m. lapkričio 16 d. įvyko 2012–2016 m. Seimo kadencijos pirmasis posėdis, kurio metu išrinkti Seimo nariai prisiekė ir nuo to momento įgijo Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Seimo statute numatytą Seimo nario asmens neliečiamybę. Baudžiamoji byla, kurioje Seimo nariai V. U., V. G. ir V. V. kaltinami apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymu bei kitais nusikaltimais, nuo 2008 m. gegužės 29 d. nagrinėjama Vilniaus apygardos teisme. Siekiant netrukdomo teisminio bylos nagrinėjimo, 2012 m. lapkričio 20 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismas pavedė Lietuvos Respublikos generaliniam prokurorui kreiptis su pranešimu į Lietuvos Respublikos Seimą dėl Seimo sutikimo leisti patraukti Seimo narius V. U., V. G. bei V. V. baudžiamojon atsakomybėn ir kitaip suvaržyti jų laisvę (173 t., 146–175 b. l.). Seimo pirmininko 2012 m. gruodžio 20 d. rezoliucijomis duotas sutikimas minėtus Seimo narius patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir kitaip suvaržyti jų laisvę (174 t., 11–13 b. l.). Taigi nuo šių rezoliucijų priėmimo Seimo nariai V. U., V. G. ir V. V. prarado teisinę neliečiamybę.

Pagal bylos duomenis nuteistojo V. U. prašymas atidėti bylos nagrinėjimą Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos sesijos laikotarpiui, t. y. 2013 m. sausio 21 – 25 d., kai jam kaip šios Asamblėjos nariui bus taikomas imunitetas nuo baudžiamojo persekiojimo, jo bylą nagrinėjančio teismo buvo atmestas. Teisiamojo posėdžio protokolo turinys patvirtina, kad kaltinamasis V. U. dalyvavo 2013 m. sausio 22 d. posėdyje ir tiek jis, tiek jo gynėjai pareiškė nuomones dėl minėto prašymo pagrįstumo. Pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegija pasitarusi nutarė netenkinti kaltinamojo V. U. gynėjo prašymo ir tęsti bylos nagrinėjimą. Tokį sprendimą teismas motyvavo tuo, jog Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos sesijos metu jos nariams taikomas tos šalies Parlamento nariams taikomas imunitetas, o tuo metu V. U., kaip Seimo nariui, imunitetas Seimo pirmininko rezoliucija panaikintas. Kadangi imunitetas yra taikomas, vykstant į konsultacines Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos susitikimų vietas ar grįžtant atgal, o V. U. nėra išvykęs ir šioje sesijoje nedalyvauja, jam imunitetas nėra taikomas. Dėl šios priežasties nėra jokio pagrindo skelbti pertrauką (174 t., 125–126 b. l.).

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija sutinka su tokia pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegijos išvada dėl nuteistajam V. U. taikyto imuniteto apimties. Nuteistojo V. U. apeliaciniame skunde nurodyti argumentai šios išvados nepaneigia.

Dėl kaltinimo pakeitimo teisme ir su tuo susijusių nuteistųjų teisės į gynybą pažeidimų

Nuteistieji apeliaciniuose skunduose nurodė argumentus, susijusius su jų veikų kvalifikavimo pakeitimu teisme. Apeliantų nurodyti teismo padaryti procesiniai pažeidimai ir nuosprendžio trūkumai gali būti sugrupuoti į atskirus blokus: prokuroro prašymo pakeisti kaltinimą ir gynybos prašymų duoti pakankamai laiko susipažinti su nauju kaltinimu netinkamas išsprendimas, nuosprendžio netinkamas surašymas, ignoruojant įstatymo reikalavimus pateikti išsamius nuteistųjų veikų kvalifikavimo (taip pat ir jo galimybių) motyvus bei kaltinamojo V. G. veiksmų pagal švelnesnį įstatymą perkvalifikavimas, neįspėjus jo apie tokią galimybę.

Pirmiausia būtina aptarti įstatyme apibrėžtas bylos nagrinėjimo teisme ribas bei kaltinime nurodytos veikos kvalifikavimo pakeitimo sąlygas ir nustatytą tvarką.

Bylos nagrinėjimo teisme ribos apibrėžiamos pagal kaltinamuosius ir nusikalstamas veikas, kurias padarę jie kaltinami.

Konkrečias bylos nagrinėjimo teisme ribas apibrėžia kaltinamasis aktas, taip pat teisėjo nutartis bylą perduoti nagrinėti teisiamajame posėdyje. Pagal BPK 255 straipsnio 1 dalies nuostatas byla teisme nagrinėjama tik dėl tų kaltinamųjų ir tik dėl tų nusikalstamų veikų, dėl kurių ji perduota nagrinėti teisiamajame posėdyje. Bylos nagrinėjimo teisme metu kaltinamajam negali būti inkriminuojamos naujos nusikalstamos veikos, tačiau gali būti pakeistos kaltinime nurodytos veikos faktinės aplinkybės bei jos kvalifikavimas, laikantis BPK 255 straipsnio 2 dalyje ir 256 straipsnyje nustatytų sąlygų bei tvarkos.

BPK 256 straipsnis nustato kaltinime nurodytos veikos esminių faktinių aplinkybių ir jos kvalifikavimo pakeitimo teisme tvarką. Šio straipsnio 2 dalies redakcijoje, galiojusioje bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu, buvo nustatyta, kad prokuroras turi teisę iki įrodymų tyrimo teisme pabaigos pateikti rašytinį prašymą pakeisti kaltinime nurodytos veikos kvalifikavimą pritaikant baudžiamąjį įstatymą, numatantį sunkesnę nusikalstamą veiką. Teismas, gavęs tokį prokuroro prašymą, vadovaudamasis BPK 256 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis, nedelsdamas praneša apie tai nagrinėjimo teisme dalyviams, įteikia prašymo nuorašus kaltinamajam bei kitiems proceso dalyviams ir užtikrina kaltinamojo teisę turėti pakankamai laiko pasiruošti gynybai.

Nagrinėjama byla buvo perduota teismui, V. U. kaltinant padarius nusikalstamas veikas, numatytas BK 24 straipsnio 4 dalyje ir 222 straipsnio 1 dalyje, 220 straipsnio 1 dalyje, 24 straipsnio 4 dalyje ir 220 straipsnio 1 dalyje, 205 straipsnio 1 dalyje, 24 straipsnio 4 dalyje ir 205 straipsnio 1 dalyje, V. G. kaltinant padarius nusikalstamas veikas, numatytas BK 24 straipsnio 4 dalyje ir 222 straipsnio 1 dalyje, 220 straipsnio 1 dalyje, M. L. kaltinant padarius nusikalstamas veikas, numatytas BK 222 straipsnio 1 dalyje, 220 straipsnio 1 dalyje, 205 straipsnio 1 dalyje, juridinį asmenį (duomenys neskelbtini) kaltinant padarius nusikalstamas veikas, numatytas BK 222 straipsnio 2 dalyje, 220 straipsnio 3 dalyje, 205 straipsnio 2 dalyje.

Bylą nagrinėjant teisiamajame posėdyje, prokuroras, vadovaudamasis BPK 256 straipsniu, pateikė rašytinį prašymą pakeisti kaltinimą (172 t., 89–143 b. l.). Iš pateikto prašymo matyti, jog prokuroras dalies kaltinime nurodytų veikų kvalifikavimą prašė pakeisti, pritaikant baudžiamąjį įstatymą, numatantį sunkesnę nusikalstamą veiką, nekeičiant kaltinamajame akte nurodytų nusikalstamų veikų padarymo faktinių aplinkybių, t. y. V. U., V. G., M. L. ir juridinio asmens (duomenys neskelbtini) nusikalstamą veiką perkvalifikuoti iš BK 205 straipsnio 1 dalies ir 220 straipsnio 1 dalies į BK 182 straipsnio 1 dalį.

Iš 2012 m. spalio 26 d. teisiamojo posėdžio protokolo turinio matyti, jog teismas prokuroro prašymą dėl kaltinimo pakeitimo priėmė, kaltinamiesiems įteikė prašymo pakeisti kaltinimą nuorašus ir paskyrė bylos nagrinėjime pertrauką (iki 2012 m. lapkričio 5 d., t. y. iki kito numatyto teisiamojo posėdžio) susipažinti su pareikštu kaltinimo pakeitimu (172 t., 166, 167 b. l.).

Nors apeliantai skunde akcentavo, kad jiems nebuvo duota laiko tinkamai pasiruošti gynybai, o jų prašymus vadovaujantis BPK 256 straipsnio nustatyta tvarka skelbti pertrauką teismas nepagrįstai atmetė, tokie apeliacinių skundų argumentai yra deklaratyvūs.

Kaip matyti iš 2012 m. spalio 26 d. teisiamojo posėdžio protokolo, iš karto po prokuroro prašymo pakeisti teisiamiesiems kaltinimą buvo išklausytos kaltinamųjų ir jų gynėjų nuomonės šiuo klausimu, taip pat nuomonė dėl prašymo skirti ilgesnę nei numatytas kitas posėdis pertrauką. Pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegija nutarė, kad netikslinga nustatyti ilgesnę, nei iš anksto suderintas kitas posėdis, t. y. po 10 dienų, pertrauką vien tam, kad gynyba galėtų susipažinti su pakeistais kaltinimais, kai nesikeičia faktinės bylos aplinkybės, o tik duotas kitas teisinis veikų įvertinimas (173 t., 17 b. l.).

2012 m. lapkričio 5 d. teisiamajame posėdyje pakartotinai svarstytas kaltinamojo V. G. gynėjo prašymas daryti mėnesio trukmės pertrauką tinkamai pasiruošti gynybai ir taip pat atmestas. Teismas savo sprendimą motyvavo tuo, jog prokuroro prašyme pakeisti kaltinimą naujos faktinės aplinkybės nenurodytos, pertrauka buvo padaryta, o gynėjo prašymo turinys rodo, kad jis

susipažinęs su prokuroro prašymu, tai teisiamajame posėdyje pripažino pats gynėjas, todėl papildomas laikas susipažinti su prašymu nereikalingas (173 t., 61 b. l.).

Remdamasi išdėstytomis aplinkybėmis, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad kaltinamųjų teisė į gynybą tuo nebuvo suvaržyta.

Apeliantai teisūs tvirtindami, kad, pateikdamas prašymą pakeisti kaltinimą, prokuroras nesilaikė BPK 256 straipsnio 2 dalyje nustatytos tvarkos tokio prašymo nuorašus įteikti tiek kaltinamiesiems, tiek jų gynėjams, tačiau toks baudžiamojo proceso įstatymo reikalavimų pažeidimas priešingai, nei nurodyta apeliaciniuose skunduose, negali būti laikomas esminiu. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad šis įstatyme numatytas reikalavimas buvo įvykdytas kitame, t. y. 2012 m. lapkričio 5 d., teisiamajame posėdyje. Be to, iš teisiamojo posėdžio protokole užfiksuotų gynėjų, taip pat ir kaltinamojo V. G. gynėjo, pasisakymų matyti, kad kaltinamieji yra pasidalinę su jų gynėjais anksčiau gautais prokuroro prašymo nuorašais ir pastariesiems žinomas tokio prokuroro prašymo turinys. Nepaisant to, iki teismo pavedimo įvykdymo, taigi ir minėtame teismo posėdyje, nebuvo klausiama kaltinamųjų pozicijos dėl kaltinimo pakeitimo, o toliau sprendžiami klausimai dėl liudytojų iškvietimo ir jų parodymų perskaitymo (173 t., 60–61 b. l.).

Dėl šios priežasties nėra pagrindo teigti, kad bylą nagrinėjantis pirmosios instancijos teismas nesuteikė kaltinamiesiems ir jų gynėjams pakankamai laiko pasiruošti gynybai ir taip suvaržė jų teises.

Teisėjų kolegija konstatuoja ir tai, kad pirmosios instancijos teismas, nuteisęs V. U., V. G. bei M. L. pagal naujai pateiktą kaltinimą, išdėstytą prokuroro prašyme pakeisti kaltinimą (perkvalifikuoti jų veiksmus iš BK 205 straipsnio 1 dalies ir 220 straipsnio 1 dalies į BK 182 straipsnio 1 dalį), nepažeidė kaltinamųjų teisės į gynybą ir teisės žinoti, kuo yra kaltinami.

Nuteistieji apeliaciniuose skunduose nurodė, kad pirmosios instancijos teismas nepasisakė dėl baudžiamojo proceso metu pateiktų dviejų kaltinimų, nepateikė motyvų, kodėl buvo pasiremta tik pakeistame kaltinime pateikta nauja nusikalstamos veikos kvalifikacija.

Tokie apeliacinių skundų argumentai nepagrįsti.

Nors apeliantai įžvelgia Baudžiamojo proceso kodekso nuostatų, reglamentuojančių nuosprendžio turiniui keliamus reikalavimus, pažeidimą, priešingai, nei nurodyta apeliaciniuose skunduose, skundžiamas pirmosios instancijos teismo nuosprendis surašytas, laikantis įstatymo reikalavimų, taip pat ir BPK 305 straipsnio 1 dalies 1–4 punktų reikalavimų: jame, kaip ir reikalauja ši įstatymo norma, nurodytos įrodytomis pripažintos nusikalstamos veikos aplinkybės, įrodymai, kuriais grindžiamos teismo išvados, ir motyvai, kuriais vadovaujantis teismas atmetė kitus įrodymus, taip pat išdėstyti išsamūs kaltinamųjų veiksmų vertinimo ir nusikalstamų veikų kvalifikavimo motyvai, galiausiai išdėstyti teismo motyvai bei išvados dėl skiriamų bausmių ir priteistino žalos dydžio.

Išnagrinėjęs bylą, teismas gali netenkinti prokuroro prašymo ir kaltinamuosius pripažinti kaltais, remdamasis kaltinamajame akte pateiktu veikos kvalifikavimu, bet ne nurodytu pakeistame kaltinime. Kita vertus, teismo nesaisto kaltinamajame akte išdėstytas inkriminuotos veikos teisinis įvertinimas, nes jis tik parodo prokuroro poziciją ir bylą nagrinėjančiam teismui nėra privalomas. Nagrinėdamas bylą nustatęs, kad kaltinamojo padaryta veika atitinka kito nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo, nei nurodyta kaltinamajame akte, sudėtį, teismas privalo veiką atitinkamai perkvalifikuoti. Nagrinėjamu atveju tai ir buvo padaryta.

Teisingas baudžiamojo įstatymo pritaikymas, be kita ko, reiškia tinkamą kaltinamojo padarytų nusikalstamų veikų baudžiamąjį teisinį įvertinimą – kvalifikavimą. Tik tinkamai kvalifikavus nusikalstamas veikas, gali būti įgyvendinta baudžiamojo proceso paskirtis – teisingai nubausti nusikalstamą veiką padariusį asmenį ir nieko nekalto nenuteisti (BPK 1 straipsnio 1 dalis).

Skundžiamame nuosprendyje Vilniaus apygardos teismas išsamiai aptarė nusikalstamos veikos, numatytos BK 182 straipsnio 2 dalyje, požymius nuteistųjų veikose ir, išdėstęs motyvus, pripažino juos kaltais padarius šį nusikaltimą. Priimdamas nuosprendį, teismas neprivalo aptarti kitų galimų nuteistųjų veikų kvalifikavimo galimybių ar pasiaiškinti, kodėl jų veiką kvalifikavo pagal pakeistą, o ne kaltinamajame akte nurodytą veikos kvalifikaciją. Nuteistieji, nesutikdami su jiems inkriminuotos veikos kvalifikavimu, turi teisę pirmosios instancijos teismo sprendimą dėl jų veikos

kvalifikavimo skųsti aukštesniajam teismui apeliacine ir kasacine tvarka, prašydami veikos kvalifikavimą pakeisti pagal kitą Baudžiamojo kodekso straipsnį ar jo dalį. Šia savo teise nuteistieji, taip pat ir nuteistasis V. U., pasinaudojo ir apeliaciniuose skunduose ginčija jų veikos kvalifikavimą teigdami, kad veikos turėjo būti kvalifikuotos pagal kitą baudžiamąjį įstatymą.

Taigi tai, kad pirmosios instancijos teismas nuosprendyje nepasisakė ir nenurodė motyvų dėl jų veikų kvalifikavimo pagal kaltinamajame akte nurodytą veikų kvalifikaciją, bet pripažino kaltais pagal prokuroro prašyme nurodytą pakeistą kvalifikaciją, negali būti laikoma aplinkybe, rodančia šio teismo šališkumą. Šiuo požiūriu apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija neįžvelgia jokių įstatymo pažeidimų, o dėl kaltinamųjų veiksmų kvalifikavimo pagrįstumo pasisakys tolesnėje savo procesinio sprendimo dalyje.

Iš skundžiamo nuosprendžio taip pat matyti, jog V. G. nuteistas pagal BK 24 straipsnio 6 dalį ir 222 straipsnio 2 dalį, nors kaltinamajame akte ir prokuroro prašyme dėl kaltinimo pakeitimo šiam kaltinamajam buvo inkriminuojama BK 24 straipsnio 4 dalis ir 222 straipsnio 2 dalis, t. y. skundžiamame nuosprendyje pripažinta, kad kaltinamasis V. G. veikė ne kaip nusikalstamos veikos organizatorius, o kaip padėjėjas.

Apeliaciniame skunde nuteistasis V. G. nurodė, kad pirmosios instancijos teismas, pripažinęs jį kaltu pagal BK 24 straipsnio 6 dalį ir 222 straipsnio 2 dalį, nesilaikė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teismų praktikos ir neįspėjo, kad teismas gali svarstyti jo veiksmų perkvalifikavimą iš BK 24 straipsnio 4 dalies ir 222 straipsnio 2 dalies į BK 24 straipsnio 6 dalį ir 222 straipsnio 2 dalį.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija 2008 m. gegužės 20 d nutartyje išaiškino, kad kaltinamasis neturi pareigos gintis nuo visų teoriškai galimų kaltinimo modifikacijų ir keičiant kaltinimą, jei jo apimtis nėra vien tik siaurinama, kaltinamajam apie tai iš anksto turi būti pranešama, teismo proceso metu sudaromos sąlygos dėl to išsakyti argumentus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo baudžiamoji byla Nr. 2K-7-228/2008). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. lapkričio 25 d. nutartyje taip pat laikomasi nuostatos, kad baudžiamojon atsakomybėn traukiamam asmeniui turi būti užtikrinta galimybė gintis ir nuo inkriminuojamos nusikalstamos veikos perkvalifikavimo pagal baudžiamąjį įstatymą, numatantį lengvesnį nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-509/2008). Taigi sprendžiant iš išdėstytos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos galima būtų daryti išvadą, jog pirmosios instancijos teismas iš tiesų visada turi pareigą, prieš keisdamas kaltinimą, įspėti kaltinamąjį apie tokią galimybę, o bet koks nukrypimas nuo šio išaiškinimo reikštų kaltinamojo teisės į gynybą neužtikrinimą, ką apeliaciniuose skunduose nurodė nuteistieji.

Nagrinėjamu atveju bylą išnagrinėjusio pirmosios instancijos teismo sprendimas perkvalifikuoti kaltinamojo V. G. veiksmus, neįspėjus jo apie tokią galimybę, nereiškia, kad pirmosios instancijos teismas padarė esminį baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimą. Tokią išvadą apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija daro, įvertinusi ne tik pakeisto kaltinimo apimtį, t. y. kaltinamojo V. G. veiksmai skundžiamame nuosprendyje kvalifikuoti kaip padėjėjo, o ne organizatoriaus, ir jis nuteistas pagal švelnesnį, nei siūlė prokuroras, Baudžiamojo kodekso bendrosios dalies straipsnį, *iš esmės nepakeitus nusikalstamos veikos faktinių aplinkybių,* bet ir tai, jog privalomas kaltinamojo informavimas dėl kaltinimo pakeitimo BPK 256 straipsnio 4 dalyje numatyta tvarka buvo reglamentuotas, tik priėmus 2013 m. lapkričio 15 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą, t. y. po to, kai 2013 m. liepos 12 d. priimtas skundžiamas nuosprendis (byla Nr. 12/2010-3/2013-4/2013-5/2013).

Taigi nuteistieji apeliaciniuose skunduose nepagrįstai nurodė, kad kaltinamasis V. G. neturėjo galimybės gintis nuo tokio kaltinimo ir dėl to priimtas neteisingas nuosprendis.

Dėl liudytojų parodymų vertinimo

Nuteistieji V. U. ir V. G. teigė, kad pirmosios instancijos teismas buvo šališkas, nes teismas atsakingai neištyrė liudytojų N. S., V. J.-B., D. B. parodymų, nesiaiškino, ar jų veikla nebuvo

nesankcionuotos operatyvinės veiklos pasekmė. Tokiai išvadai pagrįsti apeliantai rėmėsi pateikta jų parodymų analize, iš kurios matosi, jog liudytojos N. S. parodymai yra prieštaringi (skunduose aptariami jos parodymai, kad V. U. ir V. G. buvo žinoma apie dvigubą buhalteriją (duomenys neskelbtini), taip pat jos prieštaringai dėstomos pinigų apskaitymo, išdavimo aplinkybės), o V. J.-B. ir D. B. juos apkalbėjo.

Tokie apeliacinių skundų argumentai yra nepagrįsti.

Iš bylos medžiagos matyti, jog dalis įrodymų iš tiesų surinkti tuo metu galiojusiame Operatyvinės veiklos įstatyme numatytu būdu. Šie įrodymai pirmosios instancijos teisme buvo tinkamai ištirti ir patikrinti. Iš duomenų akivaizdžiai matyti, kad N. S. buvo ne operatyvinės veiklos dalyvė, bet, priešingai, operatyvinės veiklos objektas, kuriam buvo taikomi operatyvinės veiklos metodai. Nėra jokių duomenų, kad N. S. ar kiti skunduose nurodyti asmenys tiriamuoju laikotarpiu būtų veikę kaip operatyvinės veiklos dalyviai pagal teisėsaugos institucijų nurodymus, todėl pirmosios instancijos teismui nebuvo jokio pagrindo imtis kokių nors papildomų veiksmų.

Pažymėtina, kad apeliantai apeliacinės instancijos teismo taip pat neprašė imtis kokių nors tyrimo veiksmų šioms aplinkybėms patikrinti.

Apeliaciniame skunde V. U. įrodinėjant minimą argumentą, be jokio pagrindo daroma nuoroda į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-214/2013, nes tarp nagrinėjamos bylos ir nurodytos nutarties nėra jokios analogijos, kad ta nutartimi būtų galima remtis kaip teisminiu precedentu šioje byloje. Minėtoje nutartyje pripažinti netinkamais įrodymais BPK 20 straipsnio prasme anoniminio liudytojo parodymai, kadangi teismui kilo abejonė, ar šis liudytojas, kalėdamas vienoje kameroje su kitu suimtuoju, sąmoningai neišgavo iš pastarojo jo kaltę pagrindžiančių duomenų, kuriuos po to teismai panaudojo asmeniui nuteisti, tokiu būdu pažeidė įtariamojo teisę neduoti save kaltinančių parodymų. Apeliacinio teismo nagrinėjamoje byloje nei N. S., nei V. J.-B. ar D. B. neliudijo anonimiškai, jų asmenybės bei tapatybės žinomos ir gynyba turėjo galimybę užduoti joms klausimus (apklausti), be to, jos neišgavo jokių duomenų nei iš nuteistojo V. U., nei kitų šioje byloje nuteistų asmenų ir jie nebuvo panaudoti prieš šiuos asmenis.

Įrodinėdamas N. S. suinteresuotumą bylos baigtimi, jos siekį išvengti baudžiamosios atsakomybės apkalbant nuteistuosius, V. U. rėmėsi apeliacinio teismo nutartimi Nr. 1A-38/2006, kurioje akcentuota, kad atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės asmens parodymai vertintini atsargiau ir gali būti pripažįstami patikimais bei pakankamais kaltei pagrįsti, jei juos patvirtina kiti bylos proceso metu surinkti įrodymai.

Teisėjų kolegija neturi pagrindo konstatuoti, kad nebuvo laikomasi paminėtos nuostatos. Apkaltinamojo nuosprendžio aprašomosios dalies argumentacija patvirtina, jog pirmosios instancijos teismas N. S. parodymus išsamiai ir tinkamai įvertino, patikrino, patvirtino kitais bylos įrodymais ir net argumentuotai pasisakė dėl jos parodymuose esančių tam tikrų neatitikimų.

Kita vertus, liudytojos N. S. parodymai byloje nėra vienintelis įrodymų šaltinis. Vilniaus apygardos teismas pagrįstai nurodė, kad jos parodymus patvirtina ir kiti bylos duomenys, ką iš esmės savo apeliaciniame skunde pripažino nuteistasis V. U., nes ginčijo ir kitus bylos įrodymus, kuriais remiantis buvo nustatytos jo dalyvavimo nusikalstamose veikose aplinkybės ir pagrįsta kaltė padarius šiuos nusikaltimus. Byloje yra pakankamai duomenų pripažinti, jog (duomenys neskelbtini) buvo apgaulingai tvarkoma buhalterinė apskaita, ji buvo finansuojama iš kitų nei įstatymo leidžiamų finansavimo šaltinių, partija teikė valstybės kontroliuojančioms institucijoms žinomai neteisingus duomenis apie (duomenys neskelbtini) pajamas ir išlaidas, išvengtus mokėti privalomus mokesčius bei įmokas ir tai darė būtent nuteistieji.

Kitus nuteistųjų V. U. ir V. G. apeliaciniuose skunduose išdėstytus argumentus, kad pirmosios instancijos teismas nepatikrino N. S., V. J.-B. ir D. B. parodymų nenuoseklumo, išsamumo, ar jie atitinka realybę, neatsižvelgė į šių asmenų teisinę padėtį ir juos siejančius ryšius bei nepašalino esminių prieštaravimų, išgalvotų aplinkybių, teisėjų kolegija vertina kaip deklaratyvius. Vilniaus apygardos teismas išvardintų asmenų parodymus tinkamai ištyrė ir įvertino tiek atskirai, tiek ryšyje su kitais bylos įrodymais ir nenustatė jokių esminių prieštaravimų.

Įvertinusi tai, kad nuteistieji apeliaciniuose skunduose didžiąją dalį argumentų skyrė liudytojos N. S. parodymų kritikai, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija tenkino nuteistųjų

bei gynybos prašymus iškviesti ir apklausti šią liudytoją. Apeliantai bei gynėjai pasinaudojo savo teise užduoti klausimus, į kuriuos liudytoja davė išsamius atsakymus. Jokių esminių prieštaravimų jos parodymuose nenustatyta.

Dėl prašymų apklausti liudytojus

Nuteistasis V. U. teigė, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atmetė visus jo prašymus apklausti kaip liudytojus R. R., M. R., S. M., D. V., (duomenys neskelbtini) kolegialių valdymo organų (taip pat ir prezidiumo) narius ir taip suvaržė jo teisę į gynybą.

Tokie apeliacinio skundo argumentai yra nepagrįsti.

Iš bylos medžiagos matyti, kad teisiamojo posėdžio metu pagal proceso dalyvių prašymus ne kartą buvo sprendžiamas klausimas dėl minėtų asmenų apklausos. Vienas iš paskutiniųjų atvejų – 2013 m. balandžio 18 d. teisiamajame posėdyje buvo prašoma apklausti R. R. ir S. M. (178 t., 57–66 b. l.). Pažymėtina, jog 2012 m. lapkričio 5 d. teisiamajame posėdyje buvo sprendžiamas klausimas, ką daryti dėl liudytojų, kurie nesurasti, mirę ar išvykę į užsienį, prie tokių liudytojų priskirti ir R. R., M. R., M. S. (ją taip pat ne kartą prašė apklausti kaltinamieji ir jų gynėjai, nors pagal byloje esančius duomenis žinoma, kad liudytoja gyvena Rusijos Federacijoje). Atsižvelgęs į kaltinamųjų ir gynėjų bei prokuroro išsakytas nuomones, teismas nutarė išvardintų asmenų parodymus, vadovaujantis BPK 276 straipsniu, perskaityti (173 t., 63–64 b. l.). Priešingai, nei nurodė apeliantai, byloje nėra duomenų, kad teismas pažeidė Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimus, perskaitęs ikiteisminio tyrimo metu duotus liudytojų R. R., M. R. ir M. S. parodymus.

BPK 276 straipsnio 1 dalies nuostatos reglamentuoja, kokiais atvejais kaltinamojo, nukentėjusiojo ir liudytojo parodymai, duoti ikiteisminio tyrimo teisėjui, gali būti teisiamajame posėdyje balsu perskaitomi. Paminėti liudytojai ikiteisminio tyrimo metu buvo apklausti ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir davė bylai reikšmingus parodymus. Pirmosios instancijos teisme taip pat buvo siekiama šiuos asmenis apklausti, o, jiems neatvykus net keletą kartų, jie kviesti pakartotinai. Buvo išnaudotos visos procesinės galimybės nustatyti minėtų asmenų buvimo vietą bei iškviesti į posėdį, tačiau dėl objektyvių priežasčių (negalint nustatyti jų gyvenamųjų vietų, nes jie išvykę) to padaryti nepavyko.

Tuo pačiu pažymėtina, kad 2013 m. lapkričio 5 d. teisiamajame posėdyje buvo atmestas gynybos prašymas iškviesti ir apklausti kaip liudytojus D. V. bei S. M. motyvuojant tuo, jog ikiteisminio tyrimo metu šie asmenys neapklausti, dėl D. B. ir V. J.-B. įdarbinimo partijoje jau buvo aiškinamasi apklausiant pačias šias liudytojas, todėl kviesti netikslinga (175 t., 174 b. l.).

Įvertinusi tai, kad nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde itin akcentavo minėtų liudytojų parodymus kaip reikšmingus nustatinėjant svarbias bylai aplinkybes, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija tenkino nuteistųjų bei gynybos prašymus iškviesti ir apklausti kaip liudytojus D. V., S. M., taip pat ikiteisminio tyrimo metu apklaustus liudytojus R. R. ir M. R.. Kaip matyti iš teismo posėdžio protokolo, gynyba pasinaudojo savo teise užduoti šiems asmenims klausimus, į kuriuos liudytojai davė išsamius atsakymus.

Nuteistojo V. U. skunde taip pat nurodyta, kad pirmosios instancijos teismas be pagrindo neiškvietė ir neapklausė (duomenys neskelbtini) kolegialių valdymo organų narių, kurie paneigtų N. S. versiją dėl partijos veiklos, partijos lėšų ir turto panaudojimo.

Iš bylos medžiagos matyti, kad teisiamojo posėdžio metu pagal proceso dalyvių prašymus (175 t., 44–58 b. l.; 176 t., 97–98 b. l.) ne kartą buvo sprendžiamas klausimas, ar reikia apklausti kaip liudytojus dalį ar visus (duomenys neskelbtini) tarybos, prezidiumo ir kontrolės komisijos narius, kurie buvo išrinkti 2004–2006 m. (175 t., 174 b. l.; 176 t., 149–151 b. l.). Atsižvelgęs į tai, kad viename tokiame prašyme buvo pateiktas 429 asmenų sąrašas, iš kurių dalis asmenų jau mirę (S. M., A. Ū., V. D.), o dalis apklausti teisminio bylos nagrinėjimo metu (K. D., V. M., Ž. P., S. B., L. G., J. L., Z. Ž., S. R., V. G., J. F., G. G., P. P., V. J., A. B., A. Š. ir kt.), beje, kai kurie iš jų partijoje buvo paskirti į atsakingus postus ir gynybai buvo suteikta galimybė užduoti klausimus apie (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimą, lėšų bei turto panaudojimą, pirmosios instancijos teismas netenkino nė vieno iš šių prašymų.

Teisėjų kolegija neturi pagrindo abejoti tokio apygardos teismo sprendimo objektyvumu, juo labiau įžvelgti teismo šališkumą. Visi proceso dalyvių, iš jų ir pačių apeliantų, prašymai buvo apsvarstyti, dėl jų teismas priėmė motyvuotas protokolines nutartis. Tai, kad bylos nagrinėjimo metu ne visi V. U. bei jo gynėjų (taip pat kitų nuteistųjų) prašymai buvo patenkinti visa apimtimi, nesuteikia pagrindo teismo šališkumui konstatuoti. Šiame kontekste pažymėtina, kad tik teismas turi teisę nuspręsti, ar bylos dalyvių prašymai dėl naujų įrodymų išreikalavimo ir ištyrimo turi būti patenkinti. Spręsdamas šį klausimą, teismas pirmiausia įvertina, kokias bylai reikšmingas aplinkybes pateikiant prašymus siekiama nustatyti, ar byloje, vadovaujantis BPK 20 straipsnio nuostatomis, surinkta pakankamai duomenų priimti pagrįstą ir teisėtą procesinį dokumentą.

Dėl išdėstytų motyvų apelianto nurodomas argumentas, kad nuteistojo ir gynėjų prašymų atmetimas rodo pirmosios instancijos teismo šališkumą, nepagrįstas ir nelaikytinas esminiu baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimu, esmingai suvaržiusiu nuteistųjų teises šiame procese.

Dėl BPK 295 straipsnio 1 dalies ir 301 straipsnio 1 dalies pažeidimų

Nuteistieji apeliaciniuose skunduose nurodė teismą padarius BPK 301 straipsnio 1 dalies pažeidimą, nes apkaltinamasis nuosprendis pagrįstas teisme tinkamai neištirtais rašytiniais įrodymais. Nuteistasis V. U. teigė, kad teismas neatnaujino įrodymų tyrimo dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių apie juridinį asmenį (duomenys neskelbtini), o tik informavo proceso dalyvius, jog teisme gautas dokumentas, susijęs su juridinio asmens (duomenys neskelbtini) reorganizavimu ir naujo juridinio asmens (duomenys neskelbtini) įregistravimu Juridinių asmenų registre. Apelianto nuomone, tokiais veiksmais teismas padarė esminį Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimų pažeidimą, suvaržė jo teisę į teisingą procesą, ir tai sukliudė teismui išsamiai bei nešališkai išnagrinėti bylą ir priimti teisingą nuosprendį.

Tokie skundo argumentai pagrįsti tik iš dalies.

Pagal BPK 301 straipsnio 1 dalies nuostatas teismas nuosprendį pagrindžia tik tais įrodymais, kurie buvo išnagrinėti teisiamajame posėdyje. Iš baudžiamosios bylos medžiagos matyti, kad teismas visas bylos aplinkybes išsamiai išnagrinėjo, visus byloje surinktus duomenis patikrino ir nurodė, kad jie gauti, nepažeidus įstatymų reikalavimų. Pagal BPK 305 straipsnio 1 dalyje nurodytus reikalavimus apkaltinamojo nuosprendžio aprašomojoje dalyje turi būti išdėstytos įrodytomis pripažintos nusikalstamos veikos aplinkybės, t. y. nurodoma jos padarymo vieta, laikas, būdas, padariniai ir kitos svarbios aplinkybės; įrodymai, kuriais grindžiamos teismo išvados, ir motyvai, kuriais vadovaudamasis teismas atmetė kitus įrodymus; nusikalstamos veikos motyvai ir išvados; bausmės, baudžiamojo poveikio priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės skyrimo motyvai.

Teisėjų kolegija neturi pagrindo konstatuoti, kad: pirmosios instancijos teismas esmingai pažeidė apkaltinamojo nuosprendžio surašymo taisykles (BPK 305 straipsnis); pažeidžiant BPK 20 straipsnio 5 dalies reikalavimus, jame padarytos išvados nepagrįstos išsamiu bylos aplinkybių išnagrinėjimu; įrodymų vertinimas vienpusis ir logiškai nepaaiškinantis padarytų išvadų.

Įrodymų tyrimo teisme atnaujinimo galimybės nustatytos BPK 295 ir 300 straipsniuose. Pagal BPK 295 straipsnio 1 dalį, jeigu baigiamąsias kalbas pasakę asmenys arba kaltinamasis paskutiniu žodžiu praneša apie naujas aplinkybes, turinčias reikšmės bylai, teismas nagrinėjimo teisme dalyvių prašymu arba savo iniciatyva gali atnaujinti įrodymų tyrimą. BPK 300 straipsnyje numatytas įrodymų tyrimo atnaujinimas nuosprendžio priėmimo metu.

Iš baudžiamosios bylos matyti, jog 2013 m. gegužės 24 d. teisiamojo posėdžiu metu prokurorui S. V. tęsiant savo baigiamąją kalbą, buvo perskaitytas kaltinamo juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atstovo V. B. pranešimas dėl jo įgaliojimo atstovauti juridiniam asmeniui pasibaigimo bei kartu su pranešimu pateikti dokumentai iš VĮ Registrų centro Juridinių asmenų registro dėl juridinio asmens (duomenys neskelbtini) reorganizavimo (178 t., 106–118 b. l.). Pirmosios instancijos teismo teisiamojo posėdžio protokolo turinys patvirtina, kad šie dokumentai buvo perskaityti, neatnaujinus įrodymų tyrimo, išklausius dėl tolesnio kaltinamo juridinio asmens atstovavimo jo atstovės V. B. nuomonę, toliau buvo tęsiamos baigiamosios kalbos (178 t., 216–218

b. l.). Taigi neatnaujinusi įrodymų tyrimo baigiamųjų kalbų metu teisėjų kolegija supažindino proceso dalyvius su naujai pateiktais rašytiniais dokumentais, jų turiniu bei jais pasirėmė apkaltinamajame nuosprendyje, aptariant kaltinamo juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atsakomybės ribas (nuosprendžio 414 lapas).

Nuteistieji apeliaciniame skunde nurodė, kad tokiu būdu padarytas esminis Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimas, kuris sukliudė teismui išsamiai išnagrinėti bylą ir priimti teisingą nuosprendį.

BPK 369 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog esminiais Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimais laikomi tokie šio kodekso reikalavimų pažeidimai, dėl kurių buvo suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamojo teisės ar kurie sukliudė teismui išsamiai ir nešališkai išnagrinėti bylą bei priimti teisingą nuosprendį ar nutartį.

Teisėjų kolegija pripažįsta, kad pirmosios instancijos teismas padarė baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimą, tačiau jis nelaikytinas esminiu, nes nesuvaržė kaltinamojo teisių ir dėl to nepriimtas neteisingas sprendimas.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija atkreipia dėmesį ir į tai, jog proceso dalyviams perskaityti dokumentai nebuvo naujiena, dėl to nė vienas iš proceso dalyvių neteikė pastabų ar prieštaravimų dėl proceso eigos ir galimybės toliau tęsti baigiamąsias kalbas. Dėl šios priežasties nėra jokio pagrindo keisti ar naikinti pirmosios instancijos teismo nuosprendžio, juo labiau kad minėtais rašytiniais dokumentais teismas nesirėmė, pagrįsdamas V. U. kaltę.

Pirmosios instancijos teismo padarytas pažeidimas buvo ištaisytas, nagrinėjant bylą apeliacinės instancijos teisme, nurodyti dokumentai ištirti teismo posėdyje.

Dėl telefoninių pokalbių kontrolės teisėtumo ir jos metu gautų duomenų leistinumo

Nuteistasis V. G. apeliaciniame skunde teigė, jog teismas nepagrįstai rėmėsi įrodymais, gautais vykdant jo telefoninių pokalbių kontrolę. Apelianto skundo teiginiai, kad duomenys buvo renkami pažeidžiant įstatymus, grindžiami tuo, jog šiuos procesinius veiksmus sankcionuojančios nutartys buvo priimtos nurodant, kad tokia priemonė taikoma siekiant nustatyti veikas, numatytas BK 225 straipsnio 3 dalyje, 228 straipsnio 1 dalyje, 227 straipsnio 1 dalyje, kuriomis jis niekada nebuvo įtariamas, be to, tam tikrą laiką ši priemonė buvo taikoma, jam neįteikus pranešimo apie įtarimą.

Tokie apelianto teiginiai yra nepagrįsti.

Pagal BPK 20 straipsnio 1 dalies nuostatas įrodymais gali būti pripažįstami ne tik Baudžiamojo proceso kodekso, bet ir kitų įstatymų nustatyta tvarka gauti duomenys. Apkaltinamojo nuosprendžio pagrindimas duomenimis, gautais atlikus Operatyvinės veiklos įstatyme numatytus veiksmus, pagal teismų praktiką nelaikomas esminiu Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimu, jei tokie duomenys teismo posėdyje tinkamai ištirti, o šiais duomenimis įrodinėjamos svarbios bylai aplinkybės nustatomos ir Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka gautais įrodymais.

Iš bylos medžiagos matyti, kad ikiteisminis tyrimas dėl (duomenys neskelbtini) apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo buvo sudėtinė didelės apimties ir sudėtingo tyrimo dalis, kuriame pranešimai apie įtarimus pareikšti įvairiems asmenims (ne tik šios bylos kaltinamiesiems) (1 t., 1–3, 7, 21–23 b. l.).

Apeliantas teisingai nurodė, kad Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjos priimtoje nutartyje dėl įvairių asmenų telefoninių pokalbių kontrolės išvardintos visos nusikalstamos veikos, dėl kurių buvo atliekamas šis ikiteisminis tyrimas, ne tik apelianto nurodytos, numatytos BK 225 straipsnio 3 dalyje, 228 straipsnio 1 dalyje, 227 straipsnio 1 dalyje, bet ir kitos (BK 182 straipsnio 2 dalis, 203 straipsnio 2 dalis, 300 straipsnio 1 dalis, 222 straipsnio 1 dalis) (8 t., 53–54 b. l.). Priimdama nutartį pratęsti V. G. taikomos procesinės prievartos priemonės terminą, ikiteisminio tyrimo teisėja, susipažinusi su naujai gautais ikiteisminio tyrimo duomenimis, išsamiai motyvavo, kodėl šios procesinės prievartos priemonės terminas turi būti pratęstas (8 t., 58–59 b. l.) Šių ikiteisminio tyrimo teisėjos nutartyse nurodytų motyvų apeliantas iš esmės neginčijo nei pirmosios instancijos teisme, nei apeliaciniame skunde.

Nors, kaip apeliaciniame skunde nurodė V. G., jam nebuvo įteikti pranešimai apie įtarimus pagal visus Baudžiamojo kodekso straipsnius, pagal kuriuos buvo atliekamas ikiteisminis tyrimas, tačiau tai nėra Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimų pažeidimas, nes šiame įstatyme tokio reikalavimo nėra. Pranešimai apie įtarimus įteikiami tik tiems asmenims ir tik dėl tų veikų, kurioms pagrįsti surenkama pakankamai duomenų, tačiau tokiems duomenims surinkti procesiniai veiksmai, įskaitant procesinės prievartos priemones, atliekami ir iki pranešimo apie įtarimą įteikimo. Nesurinkus tokių duomenų pakankamai, toks pranešimas apie įtarimą asmeniui gali būti iš viso neįteiktas.

Tai, kad V. G. telefoninių pokalbių kontrolė buvo pradėta, neįteikus jam pranešimo apie įtarimą, taip pat nėra Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimų pažeidimas, nes tiek ankstesnė, tiek dabartinė BPK 154 straipsnio redakcija leidžia klausyti ir kitų asmenų, ne tik įtariamųjų, jei yra nustatomi tokiai priemonei taikyti būtinos sąlygos ir pagrindai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, atlikdamas įrodymų tyrimą, ėmėsi priemonių pašalinti abejones dėl operatyvinių veiksmų atlikimo teisėtumo ir pagrįstumo. Dėl šios priežasties apelianto argumentai dėl netinkamo įrodymų tyrimo pirmosios instancijos teisme nelaikytini tinkamais pagrindais pirmosios instancijos teismo nuosprendžiui pakeisti ar naikinti. Skundžiamame nuosprendyje išsamiai pasisakyta dėl operatyvinės veiklos rezultatų panaudojimo nagrinėjamoje byloje. Vilniaus apygardos teismo išvados, padarytos tinkamai aiškinant įrodinėjimo baudžiamajame procese taisykles, atitinka kasacinėje jurisprudencijoje pateikiamus išaiškinimus. Be to, bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, išreikalavus būtinus dokumentus, nustatyta, kad operatyviniai veiksmai buvo sankcionuoti ir nebuvo padaryta jokių esminių pažeidimų. Tai, kad nuteistieji padarė BK 222 straipsnio 1 dalyje, 182 straipsnio 2 dalyje numatytas veikas, teismas nustatė, įvertinęs surinktų įrodymų visumą. Iš pirmosios instancijos teismo priimto apkaltinamojo nuosprendžio aprašomosios dalies matyti, kad teismas išvadas pirmiausia grindė liudytojų parodymais ir kitais Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka gautais įrodymais, kurie buvo siejami su operatyvinių veiksmų atlikimo metu užfiksuotais duomenimis.

Dėl specialistų išvadų ydingumo ir atsisakymo skirti ekspertizes

Nuteistieji V. U. ir V. G. apeliaciniuose skunduose teigė, kad finansų ir buhalterinės bei informacinių technologijų specialistų išvados neatitinka BPK 90 straipsnyje keliamų reikalavimų, jose atspindėti neobjektyvūs tyrimai, todėl jos negalėjo būti pripažintos įrodymais BPK 20 straipsnio 1 dalies prasme. Šiems teiginiams pagrįsti apeliantai nurodė įvairius minėtų dokumentų formos bei turinio trūkumus, kurių, jų nuomone, pirmosios instancijos teismas neįvertino ir dėl to priėmė neteisingą apkaltinamąjį nuosprendį.

Su tokiais skundų motyvais negalima sutikti.

Pagal BPK 20, 90, 284 straipsnių nuostatas įrodymu gali būti laikoma, atlikus objektų tyrimą, pateikta ir teismo posėdyje ištirta specialisto išvada. BPK 90 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad specialisto išvadoje, kuri surašoma kaip atskiras dokumentas, nurodoma: specialisto asmens duomenys – vardas, pavardė, išsilavinimas, specialybė, kvalifikacija; tirti objektai; naudoti tyrimo metodai ir techninės priemonės; specialisto nustatytos aplinkybės, turinčios reikšmės nusikalstamai veikai tirti ar probacijos sąlygoms individualizuoti. Prie specialisto išvados pridedama vaizdinė medžiaga. Specialisto parodymai ar paaiškinimai nelaikytini savarankiška įrodymų rūšimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-78/2012).

Iš bylos medžiagos matyti, kad ikiteisminio tyrimo metu atliktas (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos 2004-01-01–2006-12-31 laikotarpio tyrimas ir pateiktos FNTT prie LR VRM Ūkinės finansinės veiklos Vilniaus apskrities skyriaus specialistų išvados: 2007-09-07 specialisto išvada Nr. 5-1/132 (66 t., 19–85 b. l.) ir 2007-10-15 specialisto išvada Nr. 5-1/157 (66 t., 93–144 b. l.). Jose nurodyta, kad (duomenys neskelbtini) oficialioje buhalterinėje apskaitoje neįrašyta ir finansinėse ataskaitose nedeklaruota 25 116 846,80 Lt pajamų bei 23 724 317,88 Lt

išlaidų; nuo išmokėtų kasoje neapskaitytų pinigų iš viso priskaičiuota sumokėti į valstybės biudžetą 3 864 390 Lt privalomų mokesčių ir įmokų.

Taip pat ikiteisminio tyrimo metu atlikti kompiuterių sisteminių blokų bei dviejų nešiojamųjų kompiuterių kompiuteriniai tyrimai ir pateiktos Lietuvos teismo ekspertizės centro specialistų išvados: 2007-04-16 specialisto išvada Nr. 11-749(07) (19 t., 4–6 b. l.), 2006-11-28 specialisto išvada Nr. 11-3145 (06) (25 t., 2–3 b. l.), 2006-11-03 specialisto išvada Nr. 11-1620 (06) (25 t., 60–62 b. l.), 2007-02-20 specialisto išvada Nr. 11-3695 (07) (32 t., 146–148 b. l.), 2006-12-28 specialisto išvada Nr. 11-3371 (06) (32 t., 2–4 b. l.), 2006-05-29 specialisto išvada Nr. 11-1534 (06) (11 t., 4–7 b. l.), 2006-07-31 specialisto išvada Nr. 11-1561 (06) (13 t., 4–13 b. l.), 2007-02-27 specialisto išvada Nr. 11-11 (07) (24 t., 2–6 b. l.), 2007-01-15 specialisto išvada Nr. 11-10 (07) (25 t., 56–58 b. l.), 2007-03-09 specialisto išvada Nr. 11-2406 (06) (34 t., 9–13 b. l.), 2007-04-18 specialisto išvada Nr. 11-12 (07) (34 t., 4–6 b. l.). Jose nurodyta, kad vartotojų sukurtuose failuose, dokumentuose, laiškuose ar jų fragmentuose iš elektroninių pašto dėžučių yra informacijos, susijusios su (duomenys neskelbtini) vykdyta lėšų apskaita, darbo organizavimu, išmokėjimais ir pan.

Abejodami aptariamomis specialistų išvadomis dėl jų teisingumo, kaltinamieji ir jų gynėjai Vilniaus apygardos teismo prašė ne tik iškviesti ir apklausti išvadas surašiusius specialistus, bet ir paskirti kompleksines finansų ir buhalterijos bei informacinių technologijų ekspertizes (175 t., 64–72, 73–153, 156–158, 162–175 b. l.; 176 t., 80–81, 99–113, 149–153 b. l.; 178 t., 57, 65–66 b. l.). Atsižvelgęs į išsakytas kaltinamųjų, gynėjų bei prokuroro nuomones, teismas nutarė apklausti ūkinės finansinės veiklos bei kompiuterinius tyrimus atlikusius specialistus, užduodant gynybos pateiktus klausimus, o prašymus dėl kompleksinės finansų ir buhalterijos bei informacinių technologijų ekspertizių paskyrimo atmesti (175 t., 175 b. l.; 176 t., 149–153 b. l.; 178 t., 65–66 b. l.).

Pirmosios instancijos teisme apklausti specialistų išvadas dėl (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos pateikę specialistai N. G. (davė paaiškinimus dėl specialisto išvados Nr. 5-1/132), Z. S. (davė paaiškinimus dėl specialisto išvados Nr. 5-1/132), B. M. (davė paaiškinimus dėl specialisto išvados Nr. 5-1/157), A. Nedzinskas (davė paaiškinimus dėl specialisto išvados Nr. 5-1/157) patvirtino savo išvadas ir patikslino specialistų išvadose nurodytų metinių pajamų bei išlaidų apskaitymo, PVM sąskaitose faktūrose nurodytų sumų iššifravimo ir konkrečių sumų apskaičiavimo, valiutų kursų nustatymo bei atitinkamų sumų apmokestinimo aplinkybes (176 t., 22–24, 25–28 b. l.).

Teisiamojo posėdžio metu apklausti specialistų išvadas dėl kompiuterinių tyrimų pateikę Lietuvos ekspertizės centro vyresnieji ekspertai T. Džiovalas (davė paaiškinimus dėl specialisto išvadų Nr. 11-749 (07), 11-3145 (06), 11-1620 (06), 11-3695 (07), 11-3371 (06) – tirti 6–9 kompiuterių sisteminiai blokai), L. Morkūnaitė (davė paaiškinimus dėl specialisto išvadų Nr. 11-1534 (06), 11-1561 (06), 11-11 (07), 11-10 (07) – tirti USB flash atmintinė, IBM ir 3–5 kompiuterių sisteminiai blokai), A. Chaževskas (davė paaiškinimus dėl specialisto išvadų Nr. 11-2406 (06), 11-12 (07) – tirti nešiojamieji kompiuteriai ASUS ir ACER) taip pat patvirtino savo išvadas ir patikslino specialistų išvadose nurodytų kompiuterių tyrimo bei specialistų išvadų surašymo aplinkybes, paneigdami kaltinamųjų teiginius dėl taikytos metodologijos klaidingumo ir pan. (176 t., 35–39 b. l.).

Bylos medžiaga patvirtina, kad po minėtų specialistų apklausų buvo sprendžiamas klausimas (ir ne kartą) dėl ekspertizių paskyrimo (176 t., 149–153 b. l.; 178 t., 57 b. l.). Atsižvelgęs į tai, kad, teisiamajame posėdyje išklausius tyrimus atlikusių specialistų paaiškinimus, nebuvo nustatyta tokių aplinkybių, kurios iš esmės keistų atliktų tyrimų bei jų pagrindu padarytų išvadų turinį ir prasmę, o patys kaltinamieji nenurodė, kas konkrečiai turi būti pakartotinai tiriama, pirmosios instancijos teismas netenkino šių prašymų (158 t., 65–66 b. l.).

Nuteistieji V. U. ir V. G., apeliaciniuose skunduose dėstydami argumentus dėl savo nekaltumo, akcentavo atliktų tyrimų neobjektyvumą. Apeliantai nurodė minėtų dokumentų formos bei turinio trūkumus, kurie, jų nuomone, leidžia pagrįstai teigti apie išvadų ydingumą. Be to,

nuteistieji V. U. ir V. G. įžvelgė pirmosios instancijos teismo šališkumą, nes visi jų nurodyti trūkumai bei klaidos teismui buvo žinomi, o jis nesiėmė priemonių pašalinti abejones.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, atsakydama į nuteistųjų V. U. ir V. G. apeliacinių skundų argumentus dėl prašymų skirti kompleksines ekspertizes netinkamo išsprendimo, atkreipia dėmesį, kad tokia ekspertizė paprastai skiriama tuo atveju, kai tuo pačiu klausimu yra kelios viena kitai prieštaraujančios specialistų išvados, byloje esanti specialisto išvada netiksli ir kitaip nėra galimybių prieštaravimams (trūkumams) pašalinti. Sprendimas skirti ar neskirti ekspertizę yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva. Šiame kontekste pastebėtina, jog specialistų išvadų, kurios būtų iš esmės priešingos, byloje nėra, o pirmosios instancijos teisme apklausti minėtas išvadas surašę specialistai nenustatė jokių formos ar turinio trūkumų (akivaizdžių aritmetinių klaidų). Teisėjų kolegija, atmesdama apeliantų skundų argumentus dėl jų prašymų netinkamo išsprendimo, konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas nepadarė jokių Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimų.

Teisėjų kolegija specialisto išvadas bei specialistų paaiškinimus teisme įvertino kaip išsamius ir pagrįstus, todėl posėdžio metu pareikšti nuteistųjų ir jų gynėjų prašymai paskirti kompleksines teismo ekspertizes pagrįstai atmesti. Nebuvo pagrindo skirti ekspertizes, kadangi nuteistieji ir jų gynėjai nepateikė naujų duomenų, jog specialistų išvados yra nepakankamai išsamios ar nepakankamai pagrįstos (BPK 286 straipsnio 7 dalis).

Atsakydama į apeliantų teiginius dėl minėtų specialistų išvadų trūkumų, apie kuriuos pirmosios instancijos teismui buvo žinoma ir kurie nesukliudė jomis vadovautis priimant apkaltinamąjį nuosprendį, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, jog skunduose nurodytos abejonės dėl specialistų išvadų formai ir turiniui keliamų reikalavimų pažeidimų buvo pašalintos teisiamajame posėdyje, apklausiant išvadas surašiusius specialistus. FNTT prie LR VRM Ūkinės finansinės veiklos Vilniaus apskrities skyriaus specialistė N. G. davė išsamius paaiškinimus į nuteistojo V. U. gynėjo A. Miškinio klausimus dėl dokumentų perdavimo specialistams bei grąžinimo prokurorui formos ir tvarkos laikymosi, tyrimo atlikimo, išvadų pateikimo ir priedų prie specialistų išvadų struktūrizavimo tvarkos laikymosi, įvairių apskaitos dokumentų vertinimo (jų priskyrimo (duomenys neskelbtini)i) ir galutinių rezultatų pateikimo. Išsamius paaiškinimus į nuteistųjų ir jų gynėjų klausimus dėl ikiteisminio tyrimo metu atliktų kompiuterinių tyrimų atlikimo tvarkos laikymosi (sertifikuotos kompiuterinės programos *En Case* panaudojimo galimybių, tyrimo metodų panaudojimo ir reikalavimo nurodyti dokumentuose laikymosi, failų ištyrimo bei iššifravimo, dokumentų surūšiavimo ir pan. aplinkybes) pirmosios instancijos teisme davė ir Lietuvos teismo ekspertizės centro vyresnieji ekspertai A. Chaževskas, T. Džiovalas bei L. Morkūnaitė. Dėl to apeliantai neteisūs nurodydami, jog specialistai negalėjo tinkamai motyvuoti ir pagrįsti savo duotų išvadų.

Apeliacinės instancijos teisme buvo aiškinamasi dėl minėtose specialistų išvadose, kurių pagrįstumą apeliantai ginčijo skunduose, surašymo aplinkybių, jose nurodytų duomenų teisingumo.

Apeliacinės instancijos teisme paaiškinimus davusi specialistė N. Galvanauskienė padarė specialisto išvadoje įvardytų sumų pakeitimus ir paaiškino, jog ikiteisminio tyrimo metu buhalteriniai dokumentai tyrimui papildomai buvo teikiami ištisus metus, todėl skaičiuojant padaryta klaidų, dėl to tiriamo 2004–2006 m. laikotarpio neapskaitytos (duomenys neskelbtini) pajamos bei išlaidos sumažintos 562 882,50 Lt. Atsižvelgiant į apeliacinės instancijos teisme specialistės padarytus perskaičiavimus specialisto išvados buhalterinės apskaitos dalyje, Vilniaus apskrities VMI specialistės B. Maciulevičienė ir S. Lepiochina taip pat davė paaiškinimus teisme, pagal teismo bei proceso dalyvių klausimus pateikė aptariamoje specialisto išvadoje nustatytos žalos valstybės biudžetui perskaičiavimą ir nustatė, kad padaryta žala sumažėjo 498 324 Lt.

Apeliacinės instancijos teisme paaiškinimus davęs dalį kompiuterinių tyrimų atlikęs vyresnysis ekspertas A. Chaževskas patvirtino, jog informacinių technologijų tyrimus atlikę ekspertai netyrė, ar mechaniškai buvo keičiamas kompiuterių, kuriais dirbo (naudojosi) nuteistieji ir liudytojos N. S. bei M. S., t. y. kompiuterių IBM, Nr. 1 ir Nr. 8, sisteminių blokų bei nešiojamojo kompiuterio ASUS laikas; ar juose rastų kompiuterinių failų turiniui galėjo turėti įtakos tretieji asmenys; tam reikalingas specialus tyrimas.

Apeliacinės instancijos teismo posėdyje dalyvavę nuteistieji bei jų gynėjai teigė, jog, atsižvelgiant į tai, kad specialistės N. Galvanauskienė, B. Maciulevičienė ir S. Lepiochina, atsakinėdamos į proceso dalyvių klausimus, rado klaidų specialisto išvadoje, tačiau joms klausimus uždavė ekonominio išsilavinimo neturintys proceso dalyviai, kurie dėl nepakankamos kompetencijos buhalterijos bei mokesčių srityse galėjo nepastebėti daugiau klaidų ir į jas neatkreipti specialisčių dėmesio, tikslinga nustatyti, ar byloje esančioje specialisto išvadoje bei jos papildyme nurodyti duomenys atitinka pirminiuose dokumentuose esančius duomenis, ar specialisto išvadoje esantys kiti skaičiavimai yra teisingi. Apeliantai taip pat ginčijo pritaikytus mokestinius tarifus, apskaičiuotus mokesčius ir įmokas, atsižvelgiant į pirmosios instancijos teismo nustatytas aplinkybes, (duomenys neskelbtini) faktines išlaidas partijos veiklai vykdyti; abejojo, ar teisingi specialisčių pateikti (duomenys neskelbtini) neoficialių pajamų bei išlaidų, taip pat nesumokėtų mokesčių ir įmokų perskaičiavimai apeliacinės instancijos teisme. Dėl šių priežasčių apeliantai prašė skirti (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos ekspertizę.

Siekiant pašalinti abejones dėl specialistų išvadų teisingumo, atsižvelgiant į teismuose nustatytas aplinkybes, specialistų duotus paaiškinimus, ir patikrinti nuteistųjų bei gynėjų iškeltas versijas, byloje buvo paskirta kompleksinė teismo buhalterijos ir finansų bei informacinių technologijų ekspertizės. Taigi apeliacinėje instancijoje toks prašymas buvo patenkintas, atsižvelgiant į minėtus tyrimus atlikusių specialistų papildomus paaiškinimus. Dėl to nėra jokio pagrindo manyti, kad bylą išnagrinėjęs pirmosios instancijos teismas nurodytomis aplinkybėmis parodė šališkumą ir taip pažeidė nuteistųjų teisę į gynybą.

Apeliacinio proceso metu atlikus kompleksinę buhalterijos ir finansų bei informacinių technologijų ekspertizes, apeliantų keliamos abejonės dėl minėtų specialistų išvadų buvo pašalintos.

Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde nurodė, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė BPK 270 straipsnio nuostatas, nes nepagrįstai atsisakė paskirti rašysenos ekspertizę.

Iš baudžiamosios bylos medžiagos matyti, kad kaltinamojo V. U. gynėjas advokatas A. Miškinis pirmosios instancijos teisme 2013 m. sausio 29 d. posėdyje pareiškė prašymą paskirti rašysenos – parašo ekspertizę, siekiant nustatyti, ar iš tiesų 2005 m. Metinės politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją ir jos priedus, kitus (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos atskaitomybės dokumentus pasirašė V. U. (175 t., 10–12, 13–43 b. l.).

Išklausęs proceso dalyvių nuomones dėl šių prašymų, laikydamasis BPK 270 straipsnio nuostatų, pirmosios instancijos teismas protokoline nutartimi juos motyvuotai atmetė argumentavęs, kad nenurodytos objektyvios priežastys, dėl kurių reikėtų skirti tokią ekspertizę (175 t., 162–174 b. l.). Analogišką kaltinamojo V. U. prašymą 2013 m. balandžio 18 d. posėdyje pirmosios instancijos teismas taip pat motyvuotai atmetė nurodęs, kad dėl V. U. parašų pateiktose deklaracijose parodymus yra davusi liudytoja V. J.-B., kuri prisipažino pati pasirašiusi įvairius finansinės veiklos atskaitomybės dokumentus ir juos pateikusi valstybės institucijoms (178 t., 57, 65–66 b. l.). Šios liudytojos parodymai bus įvertinti, priimant apeliacinės instancijos teismo procesinį dokumentą.

Nagrinėjamos baudžiamosios bylos kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad, atsižvelgiant į apeliacinių skundų argumentus, apeliacinės instancijos teismas papildomai nustatinėjo 2004 m. ir 2005 m. metinių politinės partijos finansinės veiklos deklaracijų, skirtingų laikotarpių mėnesinių pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijų už 2005–2006 m., Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinių ataskaitų už 2004–2006 m. laikotarpio atitinkamus ketvirčius pasirašymo aplinkybes, apklausęs liudytoją N. S.. Apeliacinio proceso metu teismui nutarus, jog skirtingų laikotarpių mėnesinių pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijų už 2004 m. gruodžio mėnesį (68 t., 85 b. l.), 2005 m. (68 t., 135–139, 141– 144 b. l.), 2004 m. ir 2005 m. metinių politinės partijos finansinės veiklos deklaracijų (115 t., 45–48, 89–91 b. l.), Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinių ataskaitų už 2004–2006 m. laikotarpio atitinkamus ketvirčius (68 t., 196, 200–203 b. l.) pasirašymo aplinkybės teismo posėdyje nenustatytos, nes tam byloje nepakanka duomenų, o nuteistųjų bei jų gynėjų argumentams, jog V. U. ir V. V. nepasirašė nurodytų dokumentų, patvirtinti arba paneigti reikalingos specialios žinios, dėl abejones sukėlusių dokumentų nebuvo atliktas objektų tyrimas,

buvo paskirta ir atlikta rašysenos ekspertizė, gautas Lietuvos teismo ekspertizės centro Dokumentų ekspertizių skyriaus 2014 m. spalio 1 d. ekspertizės aktas Nr. 11-1886 (14).

Taigi apeliacinio proceso metu buvo pašalintos visos abejonės dėl finansinės veiklos atskaitomybės dokumentų pasirašymo autentiškumo.

Dėl BPK 219 straipsnio reikalavimų neatitinkančio kaltinamojo akto

Teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti su nuteistojo V. U. apeliacinio skundo argumentais, kad šioje byloje surašytas kaltinamasis aktas neatitinka BPK 219 straipsnio reikalavimų.

Nuteistojo V. U. apeliacinio skundo argumentai dėl kaltinamojo akto trūkumų yra nepagrįsti.

Kaltinamojo akto turiniui keliami reikalavimai įtvirtinti BPK 219 straipsnyje. Šio straipsnio 3, 4, 5 punktuose nurodyta, kad kaltinamajame akte, be kitų duomenų, būtina nurodyti nusikalstamos veikos aprašymą: padarytos nusikalstamos veikos vietą, laiką, būdus, padarinius ir kitas svarbias aplinkybes, duomenis, kuriais grindžiamas kaltinimas, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso straipsnį (jo dalį ir punktą), numatantį atsakomybę už padarytą nusikalstamą veiką.

Pagal susiklosčiusią teismų praktiką kaltinamasis aktas neatitinka BPK 219 straipsnyje nustatytų reikalavimų, kai jame nenurodytos arba neteisingai nurodytos svarbios veikos faktinės aplinkybės, turinčios atitikti baudžiamajame įstatyme numatytus nusikalstamos veikos sudėties požymius, ir dėl to esmingai suvaržoma kaltinamojo teisė į gynybą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-415/2005, 2K-105/2007, 2K-7-198/2008 ir kt.). Kaltinamajame akte nusikalstamos veikos aplinkybes būtina nurodyti tiek, kiek jos nustatytos ikiteisminio tyrimo metu, nurodant kaltininkui inkriminuojamo nusikaltimo sudėties požymius, nustatytus konkrečiame Baudžiamojo kodekso straipsnyje.

Šioje baudžiamojoje byloje aprašant nusikalstamas veikas, kaltinamajame akte nurodytos visos BPK 219 straipsnio 3 dalyje išvardytos aplinkybės – tiek, kiek jos nustatytos ikiteisminio tyrimo metu – inkriminuotų nusikalstamų veikų vieta, laikas, būdai ir kitos svarbios aplinkybės. Nusikalstamų veikų aprašymas atitinka baudžiamojo įstatymo turinį, atspindi veikų sudėties būtinus elementus ir visa, kas reikšminga kvalifikavimui.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kaltinamajame akte nurodytos V. U. padarytų nusikalstamų veikų faktinės aplinkybės pakankamai išsamiai ir konkrečiai atskleidžia BK 222 straipsnio 1 dalyje, 220 straipsnio 1 dalyje, 205 straipsnio 1 dalyje numatytų nusikalstamų veikų sudėties turinį, todėl V. U. teisė gintis nuo aiškaus ir suprantamo kaltinimo (BPK 22 straipsnio 3 dalis) nebuvo pažeista. Visos nuosprendyje nustatytos nusikalstamų veikų faktinės aplinkybės V. U. buvo žinomos pareiškiant įtarimus ir nurodytos kaltinamajame akte, todėl V. U. turėjo galimybę pasiruošti gynybai, šias aplinkybes ginčyti bylą nagrinėjant teisme. Nuosprendyje pateiktas nusikalstamų veikų teisinis vertinimas tiek apeliantui, tiek kitiems nuteistiesiems taip pat nebuvo naujiena, su prokuroro prašymu pakeisti kaltinimą jie buvo supažindinti, buvo duota laiko pasiruošti gynybai, be to, teismas išklausė kiekvieno iš jų nuomones. Ši aplinkybė taip pat neduoda pagrindo manyti, kad V. U. teisė gintis nuo aiškaus ir suprantamo kaltinimo (BPK 22 straipsnio 3 dalis) buvo pažeista.

Tuo pačiu pažymėtina, kad nuteistieji ir jų gynėjai, V. U. advokatai, pirmosios instancijos teismo parengiamojo posėdžio metu kreipėsi į teismą, prašydami grąžinti bylą prokurorui dėl netinkamų kaltinimo formuluočių, nesuprantamo kaltinimo ir kitų BPK 219 straipsnio 2 dalies reikalavimų pažeidimų. Kaip matyti iš pirmosios instancijos teismo 2009 m. sausio 14 d. teisiamojo posėdžio protokolo (158 t., 140–155 b. l.) turinio, pirmosios instancijos teisme V. U. gynėjo prašymą grąžinti bylą prokurorui motyvuotai atsisakyta tenkinti teismo protokoline nutartimi (158 t., 157–160 b. l.).

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad dėl prašymų atmetimo nenustatyta jokių Baudžiamojo proceso kodekso nuostatų pažeidimų.

Vienas iš skundo argumentų, kuriuo motyvuojamas BPK 219 straipsnio reikalavimų pažeidimas, yra tai, kad nuteistojo V. U. ir kitų nuteistųjų veikos negalėjo būti vertinamos atskirai nuo V. J.-B. ir jos motinos D. B. padarytų veikų. Apelianto nuomone, jeigu veiką padarė bendrininkų grupė, turi būti konstatuota visų bendrininkavimo požymių visuma, taip pat turi būti nustatytas bendrininkų susitarimas. Šiuo atveju teismas neturėjo galimybės nustatyti ar paneigti bendrininkavimo grupės tarp nuteistų asmenų ir asmenų, dėl kurių ikiteisminis tyrimas nebuvo atliekamas. Kadangi kaltinamajame akte nenurodytos ar nurodytos neteisingai svarbios aplinkybės, jis neatitinka BPK 219 straipsnyje nustatytų reikalavimų.

Su tokiais skundo argumentais negalima sutikti.

BPK 255 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad byla teisme nagrinėjama tik dėl tų kaltinamųjų ir tik dėl tų nusikalstamų veikų, dėl kurių ji perduota nagrinėti teisiamajame posėdyje. Konkrečios bylos nagrinėjimo teisme ribos nustatomos kaltinamajame akte ir teisėjo nutartyje perduoti bylą nagrinėti teisiamajame posėdyje. Tai yra savotiški teisiniai rėmai, į kuriuos teismas turi orientuotis, nagrinėdamas bylą. Konstitucinė pareiga – vykdyti teisingumą – įpareigoja teismą išspręsti bylą pagrįstai, teisėtai ir teisingai, neperžengiant kaltinimo ribų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-132/2015).

Nagrinėjamos bylos kontekste pažymėtina, jog V. J.-B. ir D. B. nėra šios bylos baudžiamosios atsakomybės subjektai. Nors ikiteisminis tyrimas dėl jų veiksmų buvo atliekamas, jos buvo apklaustos kaip specialios liudytojos, jų padaryti veiksmai įvertinti ir dėl jų priimti atitinkami procesiniai sprendimai (2 t., 1–19 b. l.). Ikiteisminio tyrimo metu negauta duomenų, kad V. J.-B. ir D. B. būtų bendrininkavusios su V. U. ar kitais šioje byloje nuteistais asmenimis, vykdant jiems inkriminuotas nusikalstamas veikas.

Iš bylos medžiagos matyti, kad laikotarpiu nuo 2004 m. kovo mėn. iki 2005 m. kovo mėn. (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą *de jure* buvo pavesta tvarkyti D. B., kuri neturėjo nei reikiamų žinių, nei profesinės, nei praktinės patirties tvarkyti buhalterinę apskaitą taip, kaip to reikalavo teisės aktai, tuo pačiu ji negalėjo užtikrinti, kontroliuoti sudaromų (duomenys neskelbtini) finansinių ataskaitų, deklaracijų, teikiamų valstybės institucijoms, duomenų teisingumo. V. J.-B. *de facto* tvarkė oficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, sudarinėjo partijos finansinės veiklos ataskaitas bei deklaracijas ir jas teikė valstybės įgaliotoms institucijoms, tačiau ji, nebūdama (duomenys neskelbtini) iždininkė (buhalterė), neturėjo jokios teisinės pareigos užtikrinti (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose fiksuotų įrašų teisingumo, kaip to reikalauja Buhalterinės apskaitos įstatymas.

Nustatyta, jog (duomenys neskelbtini) iždininke paskirta D. B. nežinojo, kad (duomenys neskelbtini) egzistuoja dviguba buhalterija, t. y., kad jos dukros tvarkomoje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje dalis ūkinių finansinių operacijų neapskaitoma. Byloje nėra duomenų, jog D. B. dėl apgaulingos apskaitos tvarkymo buvo susitarusi su partijos vadovu ar kitais asmenimis, be to, ji dėl buhalterinių finansinių žinių, reikiamos profesinės patirties trūkumo neturėjo galimybių kontroliuoti dukros V. J.-B. tvarkomos (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos ir įrašų teisingumo, todėl jos veiksmuose nebuvo tyčios apgaulingai tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, kas tuo pačiu pašalina jos baudžiamąją atsakomybę pagal BK 222 straipsnio 1 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį.

Nors nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde akcentuoja V. J.-B. veiksmų neteisėtumą, tačiau faktiškai (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą minėtu pirmuoju laikotarpiu tvarkiusi V. J.-B., kuri, nors ir žinojo, kad (duomenys neskelbtini) egzistuoja dviguba buhalterija, dalis (duomenys neskelbtini) ūkinių finansinių operacijų nefiksuojama jos tvarkomoje oficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje, ji, nebūdama nustatyta tvarka paskirta į (duomenys neskelbtini) iždininkės (buhalterės) pareigas ir kitokiu būdu nebūdama teisiškai įsipareigojusi teisingai tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, neturėjo jokios teisinės pareigos, o tuo pačiu ir galimybės užtikrinti, kad (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose būtų teisingai atvaizduotos visos partijos ūkinės finansinės operacijos.

Teismų praktikoje pažymima, kad tais atvejais, kai buhalterinę apskaitą tvarko asmuo, nesusijęs su ūkio subjektu darbo santykiais, jis atsako tik už nusikaltimus, kuriuos siekia padaryti,

apgaulingai tvarkydamas buhalterinę apskaitą. Toks asmuo gali atsakyti pagal BK 222 straipsnį (apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą) kartu su ūkio subjekto vadovu, jeigu jis yra susitaręs su ūkio subjekto vadovu apgaulingai tvarkyti buhalterinę apskaitą.

Byloje nėra jokių duomenų, kad V. J.-B. būtų susitarusi su (duomenys neskelbtini) pirmininku V. U. ar kitais jo pavedimu veikusiais asmenimis dėl apgaulingos apskaitos tvarkymo, nes neoficialių lėšų apskaita buvo pavesta kitam asmeniui – N. S.. V. J.-B., taip pat nebūdama oficiali (duomenys neskelbtini) iždininkė (buhalterė), ne tik neturėjo teisinės pareigos užtikrinti buhalterinių įrašų teisingumo, bet net neturėjo teisinių galių imtis kokių nors veiksmų, organizuojant tinkamą buhalterinės apskaitos tvarkymą (duomenys neskelbtini) (priešingai nei M. L., kuri, būdami oficiali (duomenys neskelbtini) iždininkė, turėjo teisinę pareigą užtikrinti (duomenys neskelbtini) oficialios buhalterinės apskaitos įrašų teisingumą). Dėl šių priežasčių V. J.-B. taip pat negali būti laikoma tinkamu nusikaltimo, numatyto BK 222 straipsnio 1 dalyje, subjektu ir būti traukiama baudžiamojon atsakomybėn už apgaulingą buhalterinę apskaitą (duomenys neskelbtini).

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija sprendžia, kad nėra pagrindo tenkinti apelianto prašymą panaikinti pirmosios instancijos teismo nuosprendį ir perduoti bylą prokurorui dėl netinkamai, pažeidžiant BPK 219 straipsnio reikalavimus, surašyto kaltinamojo akto.

Dėl bendrininkavimo formos (veikimo organizuota grupe požymio inkriminavimo)

Prokuroras apeliaciniame skunde nurodė, kad pirmosios instancijos teismas, konstatuodamas, jog V. U., V. G. bei M. L. apgaulingas apskaitos tvarkymas ir sukčiavimas padarytas, veikiant paprasta bendrininkų grupe, netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą. Apeliantas prašė pripažinti, kad nuteistieji jiems inkriminuotus nusikaltimus padarė, veikdami organizuota grupe, ir tai pripažinti jų atsakomybę sunkinančia aplinkybe (BK 60 straipsnio 1 dalies 2 punktas).

Nuteistasis V. G. apeliaciniame skunde nurodė, kad pirmosios instancijos teismo išvada dėl jo bendrininkavimo su kitais nuteistaisiais yra nepagrįsta. Teismas nepateikė jokių įrodymų buvus susitarimą bendrai padaryti kokią nors nusikalstamą veiką. Priešingai, nuosprendyje pateikta bylos įrodymų analizė patvirtina, jog tokio susitarimo nebuvo. Be to, iš nuosprendžio visiškai neaišku, kur, kada ir kokiomis aplinkybėmis jis prisijungė prie kitų bendrininkų. Vien žinojimo ar manymo apie juridiniame asmenyje vedamą apgaulingą buhalterinę apskaitą nepakanka, kad būtų konstatuotas bendras veikimas su kitais asmenimis.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nustatė, jog nusikalstama veika padaryta, veikiant ne organizuota grupe, kaip buvo inkriminuota kaltinime, bet bendrininkų grupe. Aptariamu aspektu prokuroro apeliacinio skundo dalis pagrįsta ir tenkinama, o nuteistojo V. G., nuteistosios M. L. gynėjo (jis neigė ginamąją veikus net bendrininkų grupe) argumentai atmetami, pirmosios instancijos teismo nuosprendis keičiamas dėl netinkamai pritaikyto baudžiamojo įstatymo (BPK 328 straipsnio 1 punktas).

Pagal BK 24 straipsnio 1 dalies nuostatas bendrininkavimas yra tyčinis bendras dviejų ar daugiau tarpusavyje susitarusių pakaltinamų ir sulaukusių Baudžiamajame kodekse nustatyto amžiaus asmenų dalyvavimas, darant nusikalstamą veiką. Bendrininkavimas iš esmės yra ypatinga tyčinės nusikalstamos veikos padarymo forma, kai veika padaroma bendromis kelių asmenų pastangomis.

Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas nustatė bendrininkavimo formą – bendrininkų grupę (BK 25 straipsnio 2 dalis).

Pagal baudžiamąjį įstatymą bendrininkų grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria nusikalstamą veiką daryti, tęsti ar užbaigti, jei bent du iš jų yra vykdytojai.

Būtinas bendrininkų grupės požymis yra tas, jog joje turi būti bent du vykdytojai, t. y. mažiausiai du bendrininkai turi įvykdyti objektyviuosius bendros nusikalstamos veikos sudėties požymius (ar jų dalį). Nustačius asmenų susitarimą veikti bendrai, jų suvokimą, kad kėsinasi į tą

patį objektą, bei kitus bendrininkavimo subjektyviuosius požymius, taip pat konstatavus, kad bendrais veiksmais asmenys realizavo bent dalį bendros nusikalstamos veikos sudėties objektyviųjų požymių, laikoma, jog tokie asmenys veikė kaip bendravykdytojai (BK 24 straipsnio 3 dalis).

Pritartina prokuroro apeliacinio skundo argumentui, kad pirmosios instancijos teismas faktines veikų padarymo aplinkybes, kaltinamųjų atliktus veiksmus nustatė teisingai, t. y. skundžiamame nuosprendyje detaliai ir nuosekliai išdėstytas bei aprašytas apgaulingos apskaitos ir deklaracijų su apgaulingais duomenimis VMI, *Sodrai* bei VRK pateikimo mechanizmas, kiekvieno iš bendrininkų vaidmuo ir užduotis darant nusikalstamas veikas. Tiesa, tai nereiškia, kad teisėjų kolegija visiškai sutinka su prokuroro siūlomu veikų kvalifikavimu, kuris bus aptartas vėliau.

Tuo pačiu atkreiptinas dėmesys į tai, jog bendrininkų grupės požymis nuteistiesiems neteisingai inkriminuotas ne todėl, kad apgaulingai tvarkant apskaitą nebuvo antro vykdytojo, kaip apeliaciniame skunde nurodė prokuroras (teismas aiškiai įvardijo kaip antrą vykdytoją asmenį, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, remiantis BK 39^1 straipsnio 1 dalies nuostatomis), bet dėl to, jog nuteistieji veikė aukštesniu organizuotumo lygmeniu ir yra nustatyti visi organizuotos grupės požymiai.

Remiantis pirmosios instancijos teismo nustatytomis aplinkybėmis, įgyvendindami nusikalstamą planą – siekdami neteisėto politinės partijos finansavimo bei norėdami išvengti veiksmingos (duomenys neskelbtini) ir su ja susijusių politinių kampanijų finansavimo kontrolės, turėdami tikslą dalies ūkinių operacijų bei ūkinių įvykių nefiksuoti oficialiuose apskaitos dokumentuose ir apskaitos registruose – kiekvienas bendrininkas atliko tam tikrą užduotį ir turėjo skirtingą vaidmenį: V. U. organizavo partijoje apgaulingą buhalterinę apskaitą, V. G. – duodamas nurodymus dėl atitinkamų ūkinių operacijų apmokėjimo iš neoficialios partijos kasos asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, padėjo ją tvarkyti ir V. U. įgyvendinti užsibrėžtą tikslą, o M. L. nefiksavo dalies partijos ūkinių operacijų oficialioje apskaitoje, dėl to pasirašė ir pateikė valstybės institucijoms deklaracijas bei ataskaitas su neteisingais duomenimis ir padarė valstybei turtinės žalos. Dėl asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, teisėjų kolegija nepasisako, nes jo kaltės klausimas nesprendžiamas.

Taigi pirmosios instancijos teismas nustatė, kad, kaltinamiesiems veikiant bendrai, laikotarpiu nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. V. U. ir V. V. organizavus, V. G. padedant, M. L. (ji nuo 2005 m. kovo 15 d.) kartu su asmeniu, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas (1 t., 175–180 b. l.), apgaulingai tvarkė teisės aktų reikalaujamą juridinio asmens (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, dėl to negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005 ir 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio bei struktūros.

Ištirti įrodymai neabejotinai patvirtina, kad partijos buhalterinę apskaitą apgaulingai tvarkė nuteistoji M. L.. Būtent ji realizavo šios nusikalstamos veikos sudėties objektyviąją pusę, o tuos jos veiksmus ir dėl jų atsiradusius padarinius – negalėjimą nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005 ir 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio bei struktūros – sieja tiesioginis priežastinis ryšys: M. L., nuo 2005 m. kovo 15 d. paskirta (duomenys neskelbtini) iždininke, būdama atsakinga už buhalterinių įrašų teisingumą bei žinodama apie partijoje egzistuojančią neoficialią piniginių lėšų apskaitą, partijos buhalterinėje apskaitoje neapskaitė jai ir kitiems asmenims mokamo neoficialaus darbo užmokesčio, neskaičiavo privalomų mokesčių, derino savo veiksmus su neoficialią apskaitą tvarkiusiu asmeniu, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, perduodavo jam iš oficialios kasos grynuosius pinigus, atliko kitus kaltinime ir skundžiamame nuosprendyje nurodytus veiksmus.

V. U., būdamas (duomenys neskelbtini) pirmininkas, atsakingas už apskaitos organizavimą (tą numatantys teisės aktai nurodyti skundžiamame nuosprendyje, todėl nekartojami), turėdamas teisę priimti sprendimus juridinio asmens vardu ir kontroliuoti juridinio asmens veiklą, siekdamas dalies ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių nefiksuoti Buhalterinės apskaitos įstatyme bei Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatyme numatytuose apskaitos dokumentuose ir apskaitos registruose, 2004 m. kovo mėnesį pavedė asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, organizuoti apgaulingą (dvigubą) buhalterinės apskaitos tvarkymą, pažeidžiant teisės aktų nustatytą tvarką, kuris savo ruožtu, vykdydamas tokį pirmininko nurodymą, pavedė asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, nesusijusiam su (duomenys

neskelbtini) darbo teisiniais santykiais, vesti atskirą partijos piniginių lėšų apskaitą, gaunant ir išduodant neoficialias partijos pinigines lėšas, taip pat ruošti ataskaitas jam ir atskirais laikotarpiais partijos pirmininkui V. U., derinti veiksmus su M. L., nuo 2005 m. kovo 15 d. dirbusia (duomenys neskelbtini) iždininke ir tvarkiusia partijos oficialią apskaitą.

Nuteistasis V. G., turėdamas (duomenys neskelbtini) įgaliojimus veikti partijos vardu bei duoti kitiems asmenims nurodymus, žinodamas, kad partijoje ne visos piniginės lėšos oficialiai apskaitomos, davė nurodymus asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, iš pas jį neoficialiai apskaitomų lėšų apmokėti kuro išlaidas, susijusias su partijos veikla, bei telekomunikacinių paslaugų išlaidas, teikiamas (duomenys neskelbtini) ir jos skyriams, esant sudarytoms sutartims ne su juridiniu, bet su fiziniu asmeniu (V. G.). Tokiais veiksmais nurodytu laikotarpiu jis padėjo apgaulingai tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą.

Tiek V. U., tiek V. G. veiksmus, kaip ir realiai buhalterinę apskaitą tvarkiusios bei deklaracijas ir ataskaitas pildžiusios bei teikusios valstybinėms institucijoms nuteistosios M. L. veiksmus, sieja priežastinis ryšys su atsiradusiais padariniais – negalėjimu iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005 ir 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio bei struktūros, todėl jie taip pat privalo atsakyti už apgaulingą apskaitos tvarkymą.

Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad byloje nėra jokių duomenų buvus organizuotą grupę, nes:

- byloje nėra duomenų, kad kaltinamoji M. L. ir N. S., dėl kurios ikiteisminis tyrimas nutrauktas, žinojo ar galėjo žinoti apie susitarimą tarp V. U. ir V. V.;
- byloje nenustatyta tokių aplinkybių, kurios leistų tvirtinti tarp visų kaltinamųjų buvus bendrai suderintą nusikalstamos veikos planą daryti kelis nusikaltimus, kaip nurodyta kaltinime. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, kaltinamoji M. L. tikrai negalėjo žinoti, kokie nusikalstami susitarimai siejo V. U., V. V. ar V. G..

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija daro priešingą išvadą, nei nuosprendyje konstatavo pirmosios instancijos teismas, kad šioje byloje nustatyta nuteistuosius veikus organizuota grupe (dėl asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, teisėjų kolegija nepasisako, nes jo kaltės klausimas nesprendžiamas).

Pagal BK 25 straipsnio 3 dalį (2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymo redakcija, galiojusi nusikalstamos veikos padarymo metu) organizuota grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį.

Inkriminuojant organizuotą grupę, visais atvejais reikia įvertinti grupės organizuotumo lygį. Tai vertinamasis požymis, kurį teismas nustato, įvertinęs faktines bylos aplinkybes. Pagal susiformavusią teismų praktiką organizuotai grupei būdingas išankstinis susitarimas, t. y. susitarimas iki veiksmų atlikimo, be to, toks susitarimas turi būti ne laikino pobūdžio. Tačiau organizuota grupė gali susiformuoti rengimosi padaryti nusikaltimą stadijoje arba jau pradėtos ar tęsiamos veikos metu. Teismų praktikoje įsitvirtinusi nuostata, kad bendrininkų susitarimas dėl bendros nusikalstamos veikos gali būti išreikštas bet kokia forma – žodžiu, raštu, konkliudentiniais veiksmais, todėl įrodinėjant buvus susitarimą nebūtina nustatyti, kad visi bendrininkai buvo išsamiai aptarę nusikalstamos veikos detales. Svarbu tai, kad jie suprato bendrai su kitais asmenimis darantys nusikalstamas veikas, jų pobūdį ir bendrą vieningą tikslą, kurie patvirtina jų veiksmuose buvus subjektyviuosius požymius (susitarimą ir bendrą tyčią) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-275/2007, 2K-229/2008, 2K-197/2009 ir kt.).

Pastovumas – tai dar vienas organizuotai grupei priskiriamas požymis, pasireiškiantis grupės nusikalstamų ryšių ilgalaikiškumu bei tvirtumu.

Organizuotai grupei, be kitų požymių, taip pat būdingas veiklos planavimas, vaidmenų ar užduočių pasiskirstymas grupės viduje ir kt. Pagal teismų praktiką vaidmenų pasiskirstymas esant organizuotai grupei nereikalauja, kad visi bendrininkai visiškai ar iš dalies realizuotų nusikaltimo sudėtį. Skirtingai, nei esant bendrininkų grupei, kelių vykdytojų buvimas nėra būtinas organizuotos grupės požymis. Be to, kai kurie organizuotos grupės nariai gali atlikti veiksmus, kurie atitinka

padėjėjo požymius, tačiau, konstatavus organizuotą grupę, jie prilyginami nusikaltimo vykdytojui ir atsako kaip nusikaltimo vykdytojai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-7-96/2010, 2K-230/2011, 2K-403/2012, 2K-463/2012, 2K-35/2013, 2K-429/2014, 2K-322-697/2015). Pripažinus, kad kaltininkų veikai būdinga ši bendrininkavimo forma, visi bendrininkai, neatsižvelgiant į jų vaidmenį darant nusikaltimą, pripažįstami nusikaltimo vykdytojais ir visų bendrininkų padarytos veikos kvalifikuojamos tik pagal Baudžiamojo kodekso specialiosios dalies straipsnį, nepateikiant nuorodos į BK 24 straipsnį, t. y. tokiu atveju nereikia nustatinėti tokių organizuotos grupės dalyvių vaidmenų, kurie atitiktų BK 24 straipsnyje apibrėžtas bendrininkų rūšis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-433-677/2015).

Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas, vertindamas bendrininkavimo formos požymius, nepagrįstai juos vertino, atskirai analizuodamas apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo bei didelės vertės turtinės prievolės išvengimo apgaule (sukčiavimo) faktines aplinkybes, nes vienas iš organizuotos grupės požymių yra susitarimas daryti kelias nusikalstamas veikas, tad bendrininkavimas organizuota grupe turėjo būti vertinamas bendrai, o ne atsietai pagal atskiras veikas. Tuo labiau, kad pirmosios instancijos teismas nurodė, jog nusikalstamos veikos (apgaulingas (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymas (BK 222 straipsnio 1 dalis) ir turtinės prievolės mokėti privalomus mokesčius bei įmokas išvengimas apgaule (BK 182 straipsnio 2 dalis)) buvo padarytos idealiąja sutaptimi, taigi bendrininkams savo veiksmais siekiant kelių nusikalstamų veikų rezultato.

Pirmosios instancijos teismas nenustatė buvus M. L. ir asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, tiesioginius susitarimus su V. U. dėl apgaulingos apskaitos tvarkymo bei to, kad joms buvo žinomi V. U., asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, ir V. G. tarpusavio susitarimai dėl tokios apskaitos organizavimo.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija su tokia teismo išvada nesutinka.

Vilniaus apygardos teismas, vertindamas bendrininkavimo formos požymius, nepagrįstai akcentavo tokį organizuotos grupės požymį kaip *išankstinį* bendrininkų susitarimą daryti nusikalstamas veikas. Skundžiamame nuosprendyje nepagrįstai teigiama, kad, norint pripažinti kaltinamuosius veikus organizuota grupe, būtina, jog *visi* kaltinamieji būtų sudarę *bendrą išankstinį susitarimą* apgaulingai tvarkyti (duomenys neskelbtini) apskaitą, taip pat jie turėjo kartu parengti nusikalstamos veikos planą, mechanizmą.

Tokia teismo išvada neatitinka nei įstatymo reikalavimo, nei teismų praktikos. Pagal susiformavusią teismų praktiką organizuota grupė gali susiformuoti bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje, t. y. gali būti susitarta veikti kartu tiek rengimosi padaryti nusikaltimą stadijoje, tiek jau pradėtos ir tęsiamos veikos metu iki nusikalstamos veikos baigimo momento. Be to, pripažįstama, jog nusikaltimai padaromi organizuota grupe ir tada, kai nusikalstamas veikas padaro kintančios asmenų grupės, tačiau nustatoma, kad bet kurioje nusikaltimo darymo stadijoje tose grupėse dalyvavo ne mažiau kaip du asmenys. Taigi pakanka, kad bent du asmenys susitartų daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, o kiti bendrininkai prie nusikalstamos veikos darymo gali prisijungti ir vėliau (iki nusikalstamos veikos pabaigos) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-123/2010).

Dėl išdėstytų motyvų pirmosios instancijos teismo pateiktas organizuotos grupės požymių aiškinimas nepagrįstai susiaurino įstatymų leidėjo numatytos organizuotos grupės sampratą.

Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas nustatė, kad pirminis susitarimas dėl apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo buvo sudarytas visų pirma tarp (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. ir asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, kuris jau vykdydamas minėtą susitarimą pavedė asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, vesti atskirą neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų apskaitą, o M. L. prie nusikalstamų veikų prisijungė vėliau – tik 2005 metais, pradėjusi dirbti (duomenys neskelbtini) iždininke. Teismas nustatė faktines aplinkybes, kad apgaulinga buhalterinė apskaita buvo tvarkoma ir tokiu būdu buvo siekiama išvengti mokėti privalomus mokesčius bei įmokas ir turėti oficialiai nefiksuotų pajamų partijos veiklai finansuoti pagal V. U. ir asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, pirminį susitarimą daryti šias nusikalstamas veikas, todėl tai buvo

pakankamas pagrindas pripažinti buvus susitarimą daryti kelis nusikaltimus, kuriems vykdyti pasitelkti kiti asmenys (asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, V. G., M. L.). Tai, kad dalis organizuotos grupės narių prie daromų veikų prisijungė skirtingu laiku, vėliau, nepaneigia to, kad jos buvo daromos organizuota grupe. Tokia išvada neprieštarauja minėtai teismų praktikai.

Vilniaus apygardos teismo nuosprendyje nepagrįstai teigiama, kad buvus organizuotą grupę paneigia ir tai, jog nėra duomenų apie kaltinamosios M. L. bei asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, tiesioginius susitarimus su V. U., ir tai, kad joms nebuvo žinomi V. U., asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, bei V. G. tarpusavio susitarimai.

Pagal suformuotą teismų praktiką, įrodinėjant susitarimo buvimo faktą, nėra būtina nustatyti, kad bendrininkai būtų *išsamiai* aptarę nusikalstamos veikos atlikimo detales. Organizuotos grupės bendrininkų neturi sieti bendras tiesioginis susitarimas, nėra netgi būtina, kad visi organizuotos grupės nariai pažinotų vienas kitą. Pakanka organizuotos grupės nariams suvokti, kad jie veikia grupe su kitais asmenimis ir siekia konkrečių padarinių. Nusikalstamos veikos iniciatoriai į nusikalstamą veiką gali įtraukti kitus asmenis, pavesdami jiems atskiras užduotis, ir visų organizuotoje grupėje dalyvaujančių asmenų veiksmų visuma padeda pasiekti norimų nusikalstamų tikslų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-463/2012). Taigi visi organizuotos grupės nariai nebūtinai turi turėti bendrą tiesioginį susitarimą tarpusavyje, toks susitarimas gali būti pasiektas ir netiesiogiai, kaip teismas nustatė šiuo atveju, kad susitarimas tarp V. U., asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, ir M. L. dėl nusikalstamų veikų padarymo buvo sudarytas per kitą asmenį.

Pirmosios instancijos teismo nustatytos faktinės aplinkybės dėl ataskaitų apie neoficialias partijos lėšas ir jų panaudojimą teikimo V. U., kitų klausimų derinimo su (duomenys neskelbtini) pirmininku įrodo, jog tiek asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, tiek M. L. žinojo ir suprato, kad apgaulinga buhalterinė apskaita tvarkoma ne vien tik asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, iniciatyva ir sumanymu, bet jam derinant savo veiksmus su V. U.. Taigi tiek asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, tiek M. L. žinojo ir suprato, kad daromas nusikalstamas veikas organizuoja ir kontroliuoja būtent (duomenys neskelbtini) pirmininkas V. U..

Jau minėta, kad pagal suformuotą teismų praktiką susitarimas tarp bendrininkų gali būti sudaromas bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje, jis gali būti tiek išankstinis, tiek staiga kilęs, sudaromas žodžiu, raštu, konkliudentiniais veiksmais. Skundžiamame nuosprendyje konstatuota, kad M. L. įsitraukė į nusikaltimą, suprasdama savo veiksmų neteisėtumą, jų neatsisakė ir taip sąmoningai veikė (duomenys neskelbtini) naudai, todėl galima daryti išvadą, kad ji susitarimą su kitais organizuotos grupės nariais pasiekė būtent konkliudentiniais veiksmais, pradėjusi *de facto* dalyvauti nusikalstamoje veikoje, pradėjusi vykdyti V. V. neteisėtus, nusikalstamus nurodymus, suprasdama, kad dėl jos atliekamų veiksmų jos tvarkoma (duomenys neskelbtini) oficiali buhalterija ir sudaromos finansinės ataskaitos neatspindi tikrųjų (duomenys neskelbtini) pajamų ir išlaidų, tačiau jas vis tiek teikdama valstybės įgaliotoms institucijoms.

Teisėjų kolegija, sutikdama su tokia pirmosios instancijos teismo išvada, tačiau nevertindama asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, veiksmų, kadangi byla dėl jo nenagrinėjama, atkreipia dėmesį į tai, kad ši nustatyta aplinkybė visiškai atitinka būtent BK 25 straipsnio 3 dalyje numatytą bendrininkavimo formą, nes nusikalstamų veikų darymo metu galiojęs įstatymas organizuotą grupę apibrėžė kaip grupę, kuri gali susiformuoti bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje, o asmenų tarpusavio susitarimui nėra keliami jokie specialūs reikalavimai.

Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nustatė, kad byloje nėra duomenų, jog kaltinamieji darydami nusikalstamas veikas būtų pasiskirstę vaidmenimis ar atlikę skirtingas užduotis. Tokios pirmosios instancijos teismo išvados prieštarauja paties teismo nuosprendyje nustatytoms bylos faktinėms aplinkybėms, iš kurių matyti, jog nuteistųjų veiksmuose šie organizuotos grupės požymiai nustatyti, nusikaltime dalyvavę asmenys turėjo aiškiai jiems priskirtas užduotis ir vaidmenis. Tai dar kartą patvirtinta ir šiame nuosprendyje, atskleidžiant kiekvieno iš nuteistųjų vaidmenį darant nusikaltimą. Skundžiamame nuosprendyje taip pat nustatyta, kad nors

V. U. ir V. V. veiksmai kvalifikuoti kaip nusikalstamų veikų organizatorių ir iš dalies kaip vykdytojų (teikiant valstybės institucijoms deklaracijas su apgaulingais duomenimis ir taip siekiant išvengti mokesčių bei įmokų sumokėjimo), tačiau jų vaidmenys ir užduotys darant nusikaltimą nėra identiški, tai teismas nurodė ir individualizuodamas skiriamas bausmes pažymėjęs, kad V. U. vaidmuo darant nusikaltimus buvo pagrindinis. Ši teismo nurodyta aplinkybė taip pat atskleidžia organizuotos grupės, kurioje bendrininkai atlieka skirtingą vaidmenį, požymį, nes tais atvejais, kai organizuotoje grupėje yra keli nusikalstamos veikos organizatoriai, organizuotoje grupėje yra galima ir dažniausiai egzistuoja tam tikra hierarchija, vaidmenų pasiskirstymas tiek pagal veiklos sritis, tiek pagal nusikalstamą įtaką kitiems bendrininkams ar nusikaltimo vykdymui. Taigi pirmosios instancijos teismas, neigdamas organizuotos grupės faktą, nebuvo nuoseklus ir padarė objektyviai nustatytoms faktinėms aplinkybėms prieštaraujančias išvadas.

Nagrinėjamoje byloje ta hierarchija tarp nusikalstamos veikos dalyvių ir jų įtaka apgaulingos apskaitos tvarkymui taip pat akivaizdi. Organizuotos grupės viršūnėje – (duomenys neskelbtini) pirmininkas, nuteistasis V. U., kuris vadovavo žemesnės grandies asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, pats nedalyvavo vykdomoje kasdienėje nusikalstamoje veikloje, atliekant vienas ar kitas ūkines operacijas, kurios nebuvo įtraukiamos į buhalterinę apskaitą, bet finansuojamos iš neoficialios (duomenys neskelbtini) kasos, tačiau jis vykdė nusikalstamos veikos, jame dalyvaujančių asmenų, nelegalių piniginių srautų kontrolę, sprendė esminius nelegalios partijos finansinės veiklos klausimus (pavyzdžiui, dėl darbo užmokesčio) ir iškylančias problemas (pavyzdžiui, jis buvo informuotas apie neoficialioje kasoje pastebėtą lėšų trūkumą), davė atskirus nurodymus vykdyti vienus ar kitus mokėjimus iš neoficialios (duomenys neskelbtini) kasos. Asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, veiksmai išdėstyti skundžiamame nuosprendyje ir čia nekartojami, nes nesprendžiamas jo kaltės klausimas. Asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, vedė neoficialių pinigų apskaitą, t. y. turėjo konkrečią jam priskirtą užduotį tiek priimti neoficialius (duomenys neskelbtini) pinigus, tiek juos išduoti, vesti jų apskaitą, sudaryti ir teikti konkretiems aukštesnės grandies asmenims neoficialių pinigų, tiek pajamų, tiek išlaidų ataskaitas. M. L. apgaulingai tvarkė oficialią buhalterinę apskaitą, sudarė ir teikė valstybės įgaliotoms institucijoms ataskaitas bei deklaracijas su žinomai neteisingais duomenimis apie partijos pajamas, turtą, turimus mokėti privalomus mokesčius ir įmokas. V. G., kaip nustatė pirmosios instancijos teismas, taip pat vykdė specifines užduotis, susijusias su telekomunikacinių paslaugų teikimu (duomenys neskelbtini), panaudoto partijos veiklai kuro išlaidų kompensavimu, duodamas nurodymus minėtas išlaidas apmokėti iš neoficialios (duomenys neskelbtini) kasos, taip padėdamas apgaulingai tvarkyti (duomenys neskelbtini) apskaitą.

Visos šios pirmosios instancijos teismo konstatuotos aplinkybės įrodo, jog nuteistieji turėjo tiek skirtingus vaidmenis, tiek skirtingas užduotis, kas atspindi šios susiformavusios grupės organizuotumą, hierarchiją ir nuosekliai pasirinktą veikimo būdą, o tai leidžia daryti išvadą, kad ši asmenų grupė atitiko nusikalstamų veikų darymo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 25 straipsnio 3 dalyje organizuotai grupei keliamus reikalavimus.

Byloje nustatytas nusikalstamų veikų darymo mechanizmas, vaidmenų pasiskirstymas (t. y. skirtingų užduočių atlikimas), veikų darymo trukmė (truko beveik dvejus metus), dalyvių pastovumas (iš esmės nusikalstamoje veikoje visą laiką dalyvavo tie patys asmenys, tik M. L. prisijungė vėliau, 2005 m. kovo mėnesį), grupės narių veiksmų kontrolė ir koordinavimas (ataskaitų apie neoficialias, neapskaitytas pajamas ir išlaidas, jų gavimą ir panaudojimą teikimas asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, taip pat atskirais periodais ir V. U.) bei konspiracijos laikymasis (vengimas kalbėti telefonais, neoficialių pajamų šaltinių ir kai kurių išlaidų kodavimas sutartiniais simboliais, žodžiais; neoficialios apskaitos tvarkymas pavestas ne (duomenys neskelbtini) buhalteriui (iždininkui) ir net ne kokiam nors kitam (duomenys neskelbtini) darbuotojui, bet šiai veiklai pasamdytas visiškai pašalinis asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, (duomenys neskelbtini) neoficialios lėšos saugomos ne (duomenys neskelbtini) būstinėje ar kitose partijos patalpose, bet UAB „(duomenys neskelbtini)“, kur tuo pačiu

asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, vedė neoficialių pinigų apskaitą) taip pat atitinka BK 25 straipsnio 3 dalies požymius, apibūdinančius organizuotą grupę.

Pirmosios instancijos teismas pagrįstai pripažino nuteistąjį V. U. organizavus nusikalstamas veikas. Tokios teismo išvados nepaneigia nuteistojo V. U. apeliacinio skundo argumentai.

Nuteistasis V. G., apeliaciniame skunde ginčydamas teismo išvadą dėl jo pripažinimo veikus bendrininkų grupe, nepateikė jokių motyvų, kodėl jis nepadėjo daryti baudžiamojo įstatymo draudžiamų veikų.

BK 24 straipsnio 6 dalyje pateiktas išsamus visų įmanomų padėjimo padaryti nusikalstamą veiką būdų sąrašas. Asmuo gali padėti padaryti nusikalstamą veiką: 1) duodamas patarimus, nurodymus; 2) teikdamas priemones; 3) šalindamas kliūtis; 4) saugodamas ar pridengdamas kitus bendrininkus; 5) iš anksto pažadėdamas paslėpti nusikaltėlį, nusikalstamos veikos darymo įrankius ar priemones, šios veikos pėdsakus ar nusikalstamu būdu įgytus daiktus; 6) iš anksto pažadėjęs realizuoti iš nusikalstamos veikos įgytus ar pagamintus daiktus.

Jau minėta, kad V. G. veika pasireiškė kai kurių nurodymų, kuriuos vykdant padarytos veikos, davimu.

Aplinkybę, jog V. G. veikė bendrininkaudamas, t. y. veikdamas organizuota grupe su kitais asmenimis, todėl jam ir kyla atsakomybė už kito asmens padarytą nusikalstama veiką, pagrindžia šiame nuosprendyje aptariami įrodymai, kurių įvertinimas bus pateiktas, aptariant konkrečią nusikalstamą veiką. Pažymėtina, jog nusikaltimą padaryti padėjusio asmens skiriamasis požymis yra tai, kad jis paprastai savo nusikalstama veika prie kitų bendrininkų veiklos prisideda tada, kai šiems jau yra susiformavęs sumanymas padaryti nusikaltimą. Pagal byloje nustatytas aplinkybes V. G. prie veikų prisidėjo vėliau, 2005 m., kitiems asmenims jau pradėjus vykdyti nusikalstamą sumanymą, M. L. realizuojant nuteistiesiems inkriminuotų veikų objektyviuosius požymius. V. G. veiksmai skundžiamame ir šiame nuosprendžiuose aptarti.

Taigi byloje nustatytos aplinkybės dėl organizuotos grupės narių, kurių buvo daugiau nei du, jų susitarimas daryti kelis nusikaltimus, pastovus bendravimas, pasiskirstymas vaidmenimis, užduotimis, veikimas suderintai ir vieningai įgyvendinant nusikalstamą planą. Visų šių aplinkybių suvokimas atitinka BK 25 straipsnio 3 dalies objektyviuosius ir subjektyviuosius bendrininkavimo organizuota grupe požymius, todėl nuteistųjų V. U., V. G. ir M. L. nusikalstama veika pripažintina padaryta, dalyvaujant organizuota grupe. Dėl asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, dalyvavimo organizuotoje grupėje iš esmės nepasisakoma, nes byla dėl jo nenagrinėjama.

Ši bendrininkavimo forma pripažįstama V. U., V. G. ir M. L. atsakomybę sunkinančia aplinkybe (BK 60 straipsnio 1 dalies 2 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kad pirmosios instancijos teismas, nurodęs kaltinamųjų atsakomybę sunkinančią aplinkybę, jog jie nusikalto, veikdami bendrininkų grupe (BK 60 straipsnio 1 dalies 1 punktas), neteisingai pritaikė baudžiamąjį įstatymą, šioje dalyje skundžiamas nuosprendis keičiamas.

Dėl BK 222 straipsnio 1 dalies taikymo

Iš nuteistųjų V. U., V. G. ir M. L. gynėjo apeliacinių skundų turinio matyti, kad jie nesutinka su apkaltinamojo nuosprendžio dalimi dėl jų nuteisimo pagal BK 222 straipsnio 1 dalį dėl apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo ir prašo juos išteisinti. Pateikdami byloje surinktų ir teisiamajame posėdyje ištirtų įrodymų savo vertinimą, jie teigia, jog nėra jokių įrodymų, kad tarp nuteistųjų buvo susitarimas veikti nusikalstamai, teismo išvados padarytos, remiantis prielaidomis ir BPK 20 straipsnio 5 dalies reikalavimų neatitinkančiomis specialistų išvadomis.

Tokie apeliantų argumentai atmetami kaip nepagrįsti.

Pagal BK 222 straipsnio 1 dalį (2004 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-2314 redakcija, įsigaliojusi 2004 m. liepos 13 d.) baudžiamoji atsakomybė kyla už kelių alternatyvių veikų padarymą: 1) apgaulingą teisės aktų reikalaujamą buhalterinės apskaitos tvarkymą, 2) apskaitos dokumentų paslėpimą, 3) apskaitos dokumentų sunaikinimą, 4) apskaitos dokumentų sugadinimą.

Baudžiamoji atsakomybė pagal BK 222 straipsnį kyla tik tuo atveju, kai dėl straipsnio dispozicijoje išvardintų veikų padarymo atsiranda alternatyvūs padariniai (bent vienas iš jų): negalima visiškai ar iš dalies nustatyti asmens veiklos, jo turto, nuosavo kapitalo ar įsipareigojimų dydžio ar struktūros.

Pagal teismų praktiką bylose dėl BK 222 straipsnio taikymo realią asmens veiklą, jo ūkinę, komercinę, finansinę būklę, nuosavą kapitalą, įsipareigojimų dydį ir struktūrą turi būti įmanoma nustatyti, analizuojant to asmens (ūkio subjekto) buhalterinės apskaitos dokumentus. Jei to padaryti tokiu būdu (o ne atliekant priešpriešinius patikrinimus, ikiteisminį tyrimą ir pan.) negalima, atsiranda šiame straipsnyje numatyti padariniai ir kaltininkui kyla baudžiamoji atsakomybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-11/2008, 2K-426/2013, 2K-16/2014 ir kt.). Ši nusikalstama veika padaroma, veikiant tyčia.

Nagrinėjamoje byloje aktuali viena iš šių alternatyvių nusikalstamų veikų – apgaulingas buhalterinės apskaitos tvarkymas.

Apgaulingas teisės aktų reikalaujamos buhalterinės apskaitos tvarkymas – tai sąmoningas buhalterinės apskaitos netvarkymas arba šios apskaitos tvarkymas, sąmoningai pažeidžiant teisės aktų, reglamentuojančių buhalterinės apskaitos tvarkymą, reikalavimus (pvz., dvigubos buhalterinės apskaitos vedimas, dalies ar visų ūkinių operacijų bei ūkinių įvykių nefiksavimas apskaitos dokumentuose ir pan.).

Priešingai, nei apeliaciniuose skunduose teigė nuteistieji V. U., V. G. ir nuteistosios M. L. gynėjas, byloje surinkta pakankamai įrodymų, patvirtinančių, kad V. U., V. G. ir M. L. padarė BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytą nusikaltimą.

Nustatyta, kad inkriminuoto nusikaltimo laikotarpiu V. U., būdamas (duomenys neskelbtini) pirmininkas, organizavo apgaulingą apskaitos tvarkymą; M. L., nuo 2005 m. kovo 15 d. paskirta (duomenys neskelbtini) iždininke, apgaulingai tvarkė teisės aktų reikalaujamą buhalterinę apskaitą; V. G., būdamas (duomenys neskelbtini) atsakingasis sekretorius ir taip pat turėdamas (duomenys neskelbtini) įgaliojimus veikti partijos vardu bei duoti kitiems asmenims nurodymus, padėjo ją tvarkyti, duodamas nurodymus asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, nesusijusiam su (duomenys neskelbtini) darbo teisiniais santykiais ir vedusiam atskirtą partijos piniginių lėšų apskaitą, apmokėti už atitinkamas paslaugas iš oficialiai neapskaitytų lėšų, t. y. veikdami bendrai jie sąmoningai pažeidė Buhalterinės apskaitos įstatymo (2001 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. IX-574 redakcija, galiojusi nusikaltimo padarymo metu) 6 straipsnio 2 dalyje, 12 straipsnio 1, 2 dalyse bei Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje, 21 straipsnyje išdėstytus reikalavimus (įstatymų reikalavimai nurodyti pirmosios instancijos teismo nuosprendyje, todėl nekartojami). Dėl jų padarytų pažeidimų pagal pateiktus dokumentus iš dalies nebuvo galima nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metais turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

Nuteistieji, apeliaciniuose skunduose ginčydami savo kaltę, teigė, kad jie negali būti pripažinti BK 222 straipsnyje numatyto nusikaltimo subjektais, todėl nepagrįstai priskirti prie asmenų, atsakingų už buhalterinės apskaitos tvarkymą pagal Buhalterinės apskaitos įstatymą.

Nuteistasis V. U. tai argumentavo tuo, jog partijoje visi klausimai, taip pat ir dėl partijos veiklos organizavimo, finansinės atskaitomybės, ataskaitų bei kitų finansinių dokumentų pateikimo valstybinėms institucijoms ir pan., sprendžiami kolegialiai, o ne vienasmeniškai, todėl jis negalėjo organizuoti apgaulingos buhalterinės apskaitos be kolegialių valdymo organų žinios (nurodęs šį argumentą apeliantas mano, kad, neapklausus visų atsakingas pareigas einančių partijos narių, nebuvo išsiaiškintos visos nusikaltimo padarymo aplinkybės).

Nuteistasis V. G. tvirtino, kad negalėjo būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn pagal šį Baudžiamojo kodekso straipsnį, nes pagal nusikalstamos veikos padarymo metu galiojusį Buhalterinės apskaitos įstatymą už buhalterinės apskaitos organizavimą atsako ūkio subjekto vadovas, o pagal (duomenys neskelbtini) statutą partijos lėšas tvarkyti buvo pavesta iždininkui.

Nuteistosios M. L. gynėjo apeliaciniame skunde nurodyta, kad jo ginamoji nevedė „juodosios“ buhalterijos, jos neorganizavo ir prie jos neprisidėjo, neveikė (duomenys neskelbtini) naudai, o, tik būdama pavaldi V. V., vykdė jos nurodymus dėl nario įnašų apskaitymo bei oficialių

atlyginimų išmokėjimui skirtų pinigų perdavimo kitam asmeniui, kuris buvo pristatytas kaip buhalteris ir patikimas asmuo, todėl ji negali atsakyti už N. S. veiksmus.

Tokie apeliantų teiginiai prieštarauja objektyviai nustatytoms aplinkybėms.

Baudžiamoji atsakomybė pagal BK 222 straipsnio 1 dalį numatyta asmeniui, kuris apgaulingai tvarkė įmonės buhalterinę apskaitą. Apgaulingo ir aplaidaus buhalterinės apskaitos tvarkymo subjektai yra asmenys, atsakingi už buhalterinės apskaitos tvarkymą pagal Buhalterinės apskaitos įstatymo 10, 11 ir 21 straipsnius. Inkriminuojamos nusikalstamos veikos laikotarpiu tokie asmenys buvo organizacijos vadovas – (duomenys neskelbtini) pirmininkas V. U. ir nuteistoji, (duomenys neskelbtini) iždininkė M. L.. Šios išvados nepaneigia ne kartą V. U. skunde akcentuotame partijos statute nustatyta partijos struktūra, kolegialių organų sudarymas ir jų atsakomybės sritys, atkreipiant dėmesį į tai, kad dėl to išsamiai pasisakyta tiek pirmosios instancijos teismo nuosprendyje aptariant liudytojų parodymus, tiek šiame nuosprendyje atsakant į apeliacinių skundų argumentus dėl padarytų Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimų.

Kaip matyti iš bylos medžiagos, (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės iždininko pareigas nuo 2004 m. kovo 10 d. iki 2005 m. spalio 7 d. atliko D. B. (117 t., 96–101 b. l.), o 2005 m. kovo 15 d. (duomenys neskelbtini) buhaltere paskirta nuteistoji M. L. (112 t., 97–103 b. l.). Pagal (duomenys neskelbtini) statutą, Prezidiumo nustatyta tvarka partijos lėšas ir turtą tvarko iždininkas, kuris yra etatinis darbuotojas, samdomas vyriausiojo buhalterio pareigoms. Kolegija nevertina D. B. veiksmų neteisėtumo, jai tvarkant partijos buhalterinę apskaitą, nes tai nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas. Be to, dėl D. B. teisinio statuso byloje ir jo reikšmės teisingam bylos aplinkybių nustatymui, pirmosios instancijos teismo šališkumo, vertinant šios liudytojos parodymų patikimumą, taip pat atsakomybės taikymo galimybę, išsamiai pasisakyta skundžiamame pirmosios instancijos teismo bei šiame nuosprendžiuose, aptariant Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimų pažeidimus, todėl tie motyvai nekartojami.

Kaip matyti iš Juridinių asmenų registro išrašo (179 t., 84–99 b. l.), V. U. (duomenys neskelbtini) pirmininku išrinktas 2003 m. spalio 18 d. ir šias pareigas ėjo iki 2006 m. rugpjūčio 26 d., kai partijos pirmininku buvo išrinktas K. D.. Taigi kaltinime nurodytu laikotarpiu V. U. buvo (duomenys neskelbtini) pirmininkas ir užėmė vadovaujančias pareigas partijoje, todėl ir buvo atsakingas už juridinio asmens apskaitos organizavimą, kaip numato Buhalterinės apskaitos įstatymo 21 straipsnis.

Taigi būtent V. U. ir M. L. teisės aktai numatė pareigą politinės partijos buhalterinę apskaitą tvarkyti taip, kad ji būtų išsami, teisinga ir objektyvi, kadangi tik kai politinės partijos buhalterinė apskaita bus teisinga ir tvarkoma pagal teisės aktų reikalavimus, tik tada į partijos sudaromas finansines deklaracijas bei ataskaitas bus įtrauktos visos pajamos ir išlaidos, deklaruoti ir sumokėti visi privalomi mokesčiai bei įmokos.

Pažymėtina, kad apgaulingos buhalterinės apskaitos, kaip nusikalstamos veikos, esmė – tam tikrų pajamų ir išlaidų neįtraukimas į oficialią buhalterinę apskaitą. Neįtrauktų į apskaitą lėšų, ūkinių finansinių operacijų apskaitymas kituose dokumentuose, užrašuose, elektroninėse laikmenose ar kitur – kitaip tariant, „juodosios“ buhalterijos vedimas pats savaime nėra nusikaltimas, nes nepriklausomai nuo to, ar tokios lėšos, tokios ūkinės finansinės operacijos būtų atskirai apskaitomos, dokumentuojamos, ar ne, tai neturėtų reikšmės kvalifikuojant asmens veiką pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, kadangi šiuo atveju svarbu ne tai, kad (duomenys neskelbtini) neoficialios lėšos buvo apskaitomos asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, vedamoje taip vadinamoje „juodojoje“ buhalterijoje, bet tai, kad jos neįtrauktos į M. L. tvarkomą oficialią buhalterinę apskaitą. Neoficialių pajamų ir išlaidų apskaitymas neoficialioje apskaitoje buvo reikalingas apgaulingos apskaitos organizatoriams, t. y. (duomenys neskelbtini) pirmininkui V. U. ir už partijos ūkinę finansinę veiklą tuo laikotarpiu faktiškai atsakingam asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, priimantiems sprendimus dėl tokių piniginių lėšų gavimo ir panaudojimo, nes tik tokiu būdu jiems buvo įmanoma kontroliuoti nelegalių piniginių lėšų gavimą ir panaudojimą. Todėl, nors asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, ir vykdė neoficialiai gautų (duomenys neskelbtini) pajamų bei išlaidų apskaitą, jis nebuvo inkriminuojamos nusikalstamos veikos laikotarpiu (duomenys neskelbtini) iždininkas

(buhalteris) ir nebuvo atsakingas už partijos buhalterinės apskaitos tvarkymą pagal teisės aktų reikalavimus. Tas asmuo savo veiksmais tik prisidėjo prie to, kad vykdoma nusikalstama veika – apgaulinga (duomenys neskelbtini) buhalterinė apskaita – galėtų tinkamai funkcionuoti ir truktų ilgą laiką.

Nors M. L. gynėjo apeliaciniame skunde teigta, kad jo ginamoji neorganizavo apgaulingos buhalterinės apskaitos, tačiau jai pateiktame kaltinime tokios aplinkybės nebuvo nurodytos ir skundžiamu teismo nuosprendžiu nebuvo nustatytos. Dėl to tokie skundo teiginiai atmetami kaip deklaratyvūs.

Bylos duomenys patvirtina, kad (duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. 2004 m. kovo 5 d. išduotas įgaliojimas (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėjui V. G. pasirašyti (duomenys neskelbtini) sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo (59 t., 17 b. l.). Be to, (duomenys neskelbtini) suvažiavime 2004 m. kovo 20 d. jis išrinktas (duomenys neskelbtini) prezidiumo nariu (124 t., 55 b. l.), o 2005 m. gruodžio 1 d. paskirtas (duomenys neskelbtini) atsakingojo sekretoriaus pareigoms (33 t., 84–89 b. l.).

Pirmosios instancijos teismas teisingai nurodė, kad (duomenys neskelbtini) sutartis partijos vardu 2004–2006 metais kaip įgaliotas asmuo pasirašydavo V. G., taip pat ir darbo sutartis, jų pakeitimus, o (duomenys neskelbtini) 2006 metų pranešimuose apie apdraustojo valstybiniu socialiniu draudimu priėmimą į darbą įmonės vadovu nurodytas ir juose pasirašė irgi V. G.. Taigi akivaizdu, jog V. G. laikotarpiu nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. turėjo jam suteiktus įgalinimus veikti (duomenys neskelbtini) vardu, spręsti (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimo klausimus, iš jų darbuotojų priėmimą bei atleidimą, kas leidžia daryti išvadą, kad pagal centrinės būstinės struktūrą, joje nustatytą hierarchiją jis turėjo teisę duoti tam tikrus nurodymus kitiems asmenims.

Atsakant į nuteistojo V. G. teiginius, kad jis nėra BK 222 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo subjektas, atkreiptinas dėmesys į suformuotą teismų praktiką, kur nustatyta, kad, kai asmeniui inkriminuojama nusikalstama veika, numatyta BK 222 straipsnio 1 dalyje, specialiojo subjekto požymius turi atitikti tik nusikalstamos veikos vykdytojas, o kiti BK 222 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo bendrininkai, kurie nėra vykdytojai (tiek padedantys, tiek organizuojantys, tiek kurstantys) neturi atitikti specialiųjų nusikalstamos veikos subjekto požymių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-180/2014). Specialusis šios nusikalstamos veikos subjektas (buhalterė, atsakinga už buhalterinės apskaitos tvarkymą) šioje byloje yra M. L., todėl ji pripažinta kaip nusikalstamos veikos vykdytoja. V. G., kaip patvirtina byloje surinkti įrodymai, savo veiksmais prisidėjo prie apgaulingos apskaitos tvarkymo, t. y. jis, kaip nustatė pirmosios instancijos teismas, buvo vienas iš nusikaltimo bendrininkų (tiesa, abiejų instancijų teismai nustatė skirtingas bendrininkavimo formas).

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai pripažino V. U., V. G. ir M. L. tinkamais šio nusikaltimo subjektais ir pagrįstai juos nuteisė pagal BK 222 straipsnio 1 dalį.

V. U. veiksmai darant šią nusikalstamą veiką objektyviai pasireiškė tuo, kad jis organizavo apgaulingą buhalterinės apskaitos tvarkymą, o būtent: jis, būdamas partijos vadovas, 2004 m. kovo mėnesį pavedė asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, einančiam partijoje vadovaujančias pareigas, organizuoti apgaulingą (dvigubą) buhalterinės apskaitos tvarkymą, pažeidžiant teisės aktų nustatytą tvarką; tas asmuo, vykdydamas šį pirmininko nurodymą, pavedė asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, nesusijusiam su (duomenys neskelbtini) darbo teisiniais santykiais, vesti atskirtą partijos piniginių lėšų apskaitą, gaunant ir išduodant neoficialias partijos pinigines lėšas, taip pat ruošti ataskaitas jam ir atskirais laikotarpiais partijos pirmininkui V. U., taip pat derinti veiksmus su M. L., nuo 2005 m. kovo 15 d. dirbusia (duomenys neskelbtini) iždininke ir tvarkiusia partijos oficialią apskaitą. Dėl tokių apelianto veiksmų iš dalies nebuvo galima nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metais turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

V. G. veiksmai darant šią nusikalstamą veiką objektyviai pasireiškė tuo, kad jis padėjo M. L. tvarkyti buhalterinę apskaitą, pažeidžiant įstatymų reikalavimus, o būtent: jis, būdamas partijos atsakingasis sekretorius ir turėdamas įgaliojimus veikti partijos vardu bei duoti kitiems asmenims nurodymus, žinodamas, kad partijoje ne visos piniginės lėšos yra oficialiai apskaitomos, davė nurodymus asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, iš pas jį neoficialiai apskaitomų lėšų apmokėti kuro išlaidas, susijusias su partijos veikla, bei telekomunikacines išlaidas, teikiamas (duomenys neskelbtini)i ir jos skyriams, esant sudarytoms sutartims ne su juridiniu, o su fiziniu asmeniu (V. G.). Dėl tokių apelianto veiksmų iš dalies nebuvo galima nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metais turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

M. L. veiksmai darant aptariamą nusikalstamą veiką objektyviai pasireiškė tuo, kad ji tvarkė buhalterinę apskaitą, pažeisdama įstatymų reikalavimus, o būtent: ji, nuo 2005 m. kovo 15 d. būdama partijos iždininkė, žinodama apie partijoje egzistuojančią neoficialią piniginių lėšų apskaitą, (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitė jai ir kitiems asmenims mokamo neoficialaus darbo užmokesčio, kitų pajamų ir išlaidų, neskaičiavo nuo vykdomų mokėjimų privalomų mokėti mokesčių (gyventojų pajamų, pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų, socialinio draudimo įmokų, įmokų į Garantinį fondą), derino savo veiksmus su neoficialių (duomenys neskelbtini) piniginių lėšų apskaitą vedusiu asmeniu, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas (1 t., 175–180 b. l.), perduodama atskiriems asmenims skirto oficialaus ir neoficialaus darbo užmokesčio mokėjimą bei (duomenys neskelbtini) kasos grynųjų pinigų perteklių, nevedė turto (išskyrus pinigus) ir jo judėjimo apskaitos, nefiksavo (duomenys neskelbtini) finansinių įsipareigojimų finansiniams metams pasibaigus ir nedeklaravo (duomenys neskelbtini) skolų. Dėl tokių apelianto veiksmų iš dalies nebuvo galima nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metais turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

Kolegija nevertina asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, veiksmų neteisėtumo, tvarkant neoficialią partijos buhalterinę apskaitą, nes tai nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas. Atsakant į apeliacinių skundų argumentus dėl Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimų pažeidimų, šiame nuosprendyje motyvuotai pasisakyta dėl to asmens teisinio statuso byloje ir jo reikšmės teisingam bylos aplinkybių nustatymui, pirmosios instancijos teismo šališkumo vertinant jo kaip liudytojo parodymų patikimumą, taip pat atsakomybės taikymo galimybės, todėl šių motyvų teisėjų kolegija nekartoja.

Tuo pačiu atkreipiamas dėmesys, kad pagal pirmosios instancijos teismo nuosprendį su V. U. veikusios ir dalį BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytų veiksmų atlikusios, skundžiamu teismo nuosprendžiu nuteistos V. V. atsakomybės klausimas šiame nuosprendyje nesprendžiamas, nes dėl jos baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta.

Nagrinėjamoje byloje nustatytas toks dvigubos buhalterijos apskaitos mechanizmas: dalis partijos pinigų buvo neapskaitoma oficialiuose apskaitos dokumentuose ir apskaitos registruose, juos perduodant ne partijos darbuotojui, neoficialią apskaitą vedusiam asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas ir kuris, vykdydamas asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, bei V. G. nurodymus, panaudojo šias pinigines lėšas neoficialiam darbo užmokesčiui bei kitoms išmokoms darbuotojams (premijoms, pašalpoms ir pan.) bei kitiems su šia partija susijusiems asmenims sumokėti, partijos centrinės būstinės ir skyrių išlaidoms apmokėti, jų veiklai finansuoti, telekomunikacinių paslaugų sąskaitas (sutartys sudarytos V. G., kaip fizinio asmens, vardu) apmokėti, finansuoti (duomenys neskelbtini) turą per Lietuvą, rinkimų kampanijas (taip pat ir 2004 metų (duomenys neskelbtini) rinkimų kampaniją, vykusią rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą metu), dienraščio ,,(duomenys neskelbtini)“ prenumeratą Lietuvos gyventojams apmokėti bei finansuoti kitas partijos veiklos sritis. Visas piniginių lėšų judėjimas vyko be teisės aktuose numatytos apskaitos, veiksmų nepagrindžiant juridinę galią turinčiais dokumentais.

Pagal teismų praktiką apgaulingo ar aplaidaus buhalterinės apskaitos tvarkymo padariniai nustatomi kompetentingų įstaigų patikrinimo, revizijos aktais, audito ataskaita arba specialisto išvada.

Baudžiamojoje byloje ikiteisminio tyrimo metu buvo surašytos specialisto išvados: 2007 m. rugsėjo 7 d. **specialisto išvada Nr. 5-1/132** (66 t., 19–85 b. l.) ir 2007 m. spalio 15 d. **specialisto**

išvada Nr. 5-1/157 (66 t., 93–144 b. l.). Jose nustatyta, kad tiriamuoju laikotarpiu (duomenys neskelbtini) oficialioje buhalterinėje apskaitoje neįrašyta ir finansinėse ataskaitose nedeklaruota 24 881 372,93 Lt pajamų bei 23 429 701,62 Lt išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu. Be to, (duomenys neskelbtini) per trečiuosius asmenis (AB ,,(duomenys neskelbtini)“, UAB ,,(duomenys neskelbtini)“, AB agrofirma ,,(duomenys neskelbtini)“, UAB ,, (duomenys neskelbtini)“) 2004 m. dar gavo 160 978,18 Lt pajamų ir per kitus trečiuosius asmenis (UAB ,,(duomenys neskelbtini)“, UAB ,,(duomenys neskelbtini)“) už prekes bei paslaugas patyrė 160 978,18 Lt išlaidų. **Specialistai nustatė, kad iš viso 2004–2006 m. (duomenys neskelbtini) neįrašė į buhalterinę apskaitą ir Vilniaus apskrities VMI bei VRK nedeklaravo 25 042 351,11 Lt (7 252 766,19 Eur) pajamų ir 23 590 679,80 Lt (6 832 333,12 Eur) išlaidų.**

Apeliacinio proceso metu buvo atlikta kompleksinė buhalterijos ir finansų ekspertizė, gautas Lietuvos teismo ekspertizės centro Ekonominių ekspertizių skyriaus 2015 m. balandžio 20 d. **ekspertizės aktas Nr. 11-1747 (14)** (189 t., 61–274 b. l.). Pakartotinai išanalizavęs baudžiamosios bylos medžiagą, teisminio nagrinėjimo metu surinktus papildomus duomenis, atsižvelgęs į apeliaciniuose skunduose nurodytas aplinkybes, ekspertas patikslino 2004–2006 metais į oficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą neįrašytų pajamų bei išlaidų sumas ir nustatė, kad į oficialią apskaitą nebuvo įrašyta 24 136 647,88 Lt (6 990 456,41 Eur) pajamų ir 13 968 660,89 Lt (4 045 603,83 Eur) išlaidų. Prie šios sumos pridėjus minėtose specialistų išvadose nurodytus per trečiuosius asmenis 2004 m. gautus 160 978,18 Lt (46 622,50 Eur) pajamų ir tiek pat patirtų išlaidų (su šiomis sumomis ekspertas sutiko), pagal ekspertizės aktą 2004–2006 m. neįrašytos į partijos buhalterinę apskaitą ir nedeklaruotos piniginių lėšų sumos būtų 24 297 626,06 Lt (7 037 078,91 Eur) pajamų ir 14 129 639,07 Lt (4 092 226,33 Eur) išlaidų.

Tačiau ekspertas, ekspertizės akte nurodęs (duomenys neskelbtini) 2004 m. neoficialios apskaitos išlaidas 3 978 320,97 Lt, dėl kai kurių 2004 m. išlaidų paliko spręsti teismui, priklausomai nuo nustatytų bylos aplinkybių, kadangi didelė dalis 2004 m. apskaitos duomenų yra prarasta ir todėl negalima tiksliai nustatyti 2004 m. neoficialios apskaitos išlaidų. Teismo diskrecijai palikta nuspręsti dėl 571 163,74 Lt sumos, įvardintos ,,(duomenys neskelbtini)“, 1 767 497 JAV dolerių, iškeistų į 4 975 098,83 Lt, ir 33 089,59 Lt, iš N. S. bei A. Ž. sąskaitų banke pervestų partijos skyriams.

Nors teisme atsakinėdama į klausimus N. S. parodė, kad ,,(duomenys neskelbtini)“ susijusios ne su (duomenys neskelbtini) neoficialia apskaita, bet su UAB ,,(duomenys neskelbtini)“, kurioje ji dirbo, tačiau teisėjų kolegija tai vertina kaip liudytojos apsirikimą, kadangi šios išlaidos buvo įtrauktos į N. S. tvarkomą (duomenys neskelbtini) neoficialią apskaitą ir susijusios su pajamomis ,, (duomenys neskelbtini)“ bei ,, (duomenys neskelbtini)“. Ši liudytoja tiek ikiteisminio tyrimo metu, tiek abiejų instancijų teismuose nuosekliai parodė, kad į naudojamą kompiuterinę programą pavadinimu „(duomenys neskelbtini)“ ji įvedė pavadinimą „(duomenys neskelbtini)“ kaip naują įmonę, kurioje tvarkė tik neoficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, o skirtingų įmonių apskaitos negalėjo susimaišyti, to neleistų kompiuterinė programa.

Dėl to teisėjų kolegija konstatuoja, kad ,,(duomenys neskelbtini)“ priskiriamos (duomenys neskelbtini) 2004 m. neoficialioms išlaidoms, ir šia suma padidina eksperto nurodytas oficialioje apskaitoje neapskaitytas išlaidas.

(duomenys neskelbtini) neoficialioje apskaitoje nurodyta 1 767 497 JAV dolerių keitimo į litus operacija, tačiau iš apskaitos neaišku, kur pinigai panaudoti. Ekspertas nepaneigė, kad gali būti, jog į šią sumą įeina įvairios išlaidos litais (2 812 206,73 Lt), kitos konkrečiai neįvardintos išlaidos, kurios atsispindi neoficialioje buhalterinėje apskaitoje. Esant abejonių, kurių negalima pašalinti, teisėjų kolegija vadovaujasi bendruoju baudžiamosios teisės principu *in dubio pro reo*, reiškiančiu, kad visos abejonės vertinamos kaltininko naudai, ir šios sumos nelaiko (duomenys neskelbtini) išlaidomis, kurios turėtų būti įtrauktos į 2004 m. oficialioje apskaitoje neapskaitytas išlaidas.

33 089,59 Lt, iš N. S. ir A. Ž. sąskaitų banke 2004 m. pervestų partijos skyriams, teisėjų kolegija pripažįsta (duomenys neskelbtini) 2004 m. neoficialiomis išlaidomis, nes N. S. vienareikšmiškai parodė, kodėl gautas oficialiai neapskaitytas pinigų sumas pervesdavo į savo ir A.

Ž. (2005 m. – ir į A. S.) sąskaitas, o po to – partijos skyriams. Teisėjų kolegija neturi pagrindo netikėti tokiais N. S. parodymais, todėl šios išlaidos priskiriamos (duomenys neskelbtini) 2004 m. neoficialioms išlaidoms ir šia suma padidinamos eksperto nurodytos oficialioje apskaitoje neapskaitytos išlaidos.

Iš ekspertizės akte nurodytos 2004–2006 m. 13 968 660,89 Lt išlaidų sumos teisėjų kolegija išskaičiuoja 6 829,19 Lt (3 596,36 + 599,88 + 1 755,30 + 877,65 = 6 829,19), kadangi iš ekspertizės akto 2 priedo akivaizdu, kad tai ne 2004 m., bet 2003 m. išlaidos.

Taigi iš viso prie 2004 m. oficialioje apskaitoje neapskaitytų išlaidų teisėjų kolegija priskiria 4 736 723,29 Lt (3 978 320,97 + 160 978,18 + 571 163,74 + 33 089,59 – 6 829,19 = 4 736 723,29).

Be to, teisėjų kolegija mažina į (duomenys neskelbtini) 2004–2006 m. oficialią buhalterinę apskaitą neįrašytas išlaidas – 1 mln. litų pagal 2006 m. balandžio 3 d. orderį Nr. 175 (9 t., 76 b. l.), kadangi byloje nėra patikimų įrodymų, kad ši pinigų suma buvo išduota. Tokio sprendimo motyvai bus nurodyti vėliau, aptariant nuteistojo V. U. apeliacinio skundo argumentus.

Ekspertizės akte nurodyti 2004–2006 m. oficialiai tvarkytos (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos trūkumai, kurie specialisto išvadoje buvo nustatyti pagal priešpriešinio patikrinimo duomenis, tačiau į išvadą įrašyti kaip neoficialios apskaitos duomenys (21 220,42 Lt pajamų ir 80 362,730 Lt išlaidų). Ekspertas šių sumų neįskaičiavo į bendrą 2004–2006 m. pajamų ir išlaidų sumą, tačiau jos nurodytos skundžiamo nuosprendžio aprašomojoje dalyje, todėl tokia nuoroda iš nuosprendžio šalinama.

Tas pat pasakytina dėl specialisto išvadoje į 2006 m. neoficialios apskaitos pajamas ir išlaidas įrašytų 53 275,35 Lt (duomenys neskelbtini) filialų gautų pajamų ir 53 275,35 Lt jų turėtų išlaidų. Tai irgi yra oficialiai tvarkytos (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos trūkumas, nes šios sumos pagrįstos byloje esančiais partijos filialų duomenimis. Tos sumos nurodytos skundžiamo nuosprendžio aprašomojoje dalyje, todėl tokia nuoroda iš nuosprendžio šalinama.

Įvertindama 2004–2006 m. (duomenys neskelbtini) neoficialias pajamas bei išlaidas, teisėjų kolegija vadovaujasi ekspertizės aktu Nr. 11-1747 (14), kuriuo patikslintos specialistų išvados, jame išdėstyti bei argumentuoti nesutapimai su ankstesnio tyrimo duomenimis, nurodyti oficialiai tvarkytos (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos trūkumai, kurie nėra susiję su nagrinėjamu dalyku ir todėl kai kurios sumos neįtrauktos į ekspertizės aktą. Be to, teisėjų kolegija 2004 m. ir 2006 m. išlaidas patikslina pagal teisme nustatytas aplinkybes, kadangi ekspertas tai paliko teismo diskrecijai arba byloje nepakanka išlaidas patvirtinančių patikimų duomenų, o abejones, kurių negalima pašalinti, vertina nuteistųjų naudai.

Visa tai įvertinusi, **teisėjų kolegija konstatuoja, kad 2004–2006 metais į oficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą nebuvo įrašyta 7 037 078,91 Eur (24 297 626,06 Lt) pajamų ir 3 975 632,30 Eur (13 727 063,21 Lt) išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu, iš jų: 2004 m. – 3 619 677,95 Eur (12 498 024,02 Lt) pajamų ir 1 371 849,89 Eur (4 736 723,29 Lt) išlaidų; 2005 m. – 2 155 306,43 Eur (7 441 842,04 Lt) pajamų ir 1 817 159,68 Eur (6 274 288,96 Lt) išlaidų; 2006 m. – 1 262 094,53 Eur (4 357 760 Lt) pajamų ir 786 622,73 Eur (2 716 050,96 Lt) išlaidų.**

Dėl nuteistųjų veikų kilę padariniai, kurie patikslinti apeliacinės instancijos teisme, apkaltinamuoju nuosprendžiu konstatuoti, remiantis byloje surinktų įrodymų visumos tyrimu, tinkamai taikant BPK 20 straipsnio 5 dalies nuostatas, priešingai, nei teigė apeliantai, ne tik pagal specialistų išvadas, bet jas sugretinus su kitais bylos duomenimis, o būtent: tiesiogiai dalyvavusio nusikalstamoje veikoje asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, parodymais; liudytojos V. J.-B., kitų liudytojų parodymais; iš dalies pačios nuteistosios M. L. parodymais apie N. S. perduodamas lėšas iš oficialios kasos darbo užmokesčiui sumokėti; operatyvinio tyrimo metu gautais duomenimis – telefoniniais pokalbiais, elektroniniais laiškais; atliktų kratų metu paimtais dokumentais, daiktais; apžiūros protokolais, iš jų ir informacija, gauta apžiūrint kratų metu paimtus kompiuterius; specialistų išvadų, atlikus asmenų rašysenos tyrimą bei kompiuterių sisteminių blokų ir elektroninių laikmenų tyrimus, duomenimis bei kita bylos medžiaga. Šie įrodymai išsamiai išdėstyti ir jų motyvuotas įvertinimas pateiktas pirmosios instancijos teismo nuosprendyje, todėl teisėjų kolegija jų nekartoja, o atsako tik į apeliacinių skundų argumentus.

Nuteistieji V. U. ir V. G., apeliaciniuose skunduose abejodami N. S. parodymais, kuriais grindžiama nuteistųjų kaltė padarius BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytą nusikaltimą, pirmiausia akcentuoja jos atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagal BK 39^1 straipsnį šioje byloje faktą.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad tokia aplinkybė nėra priežastis nesiremti šios liudytojos parodymais. Teismų praktikoje išaiškinta, kad vien asmens atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės BK 39^1 straipsnio pagrindu nereiškia, kad tokio asmens parodymai negali būti įrodymas, nes Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos to nedraudžia (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-44/2014). Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde pateikė tik savo subjektyvią nuomonę, kad, remiantis BPK 301 straipsniu, jo kaltė negali būti grindžiama N. S., kaip asmens, atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės BK 39^1 straipsnio pagrindu, parodymais.

BPK 301 straipsnio 2 dalyje numatyta, kokiomis įrodymų rūšimis negali būti pagrįstas apkaltinamasis nuosprendis, t. y. vien tik nukentėjusiųjų ar liudytojų, kuriems taikomas anonimiškumas, parodymais. Į tokių asmenų tarpą nepatenka asmens, atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės, parodymai, todėl pripažįstama, kad jais gali būti grindžiamas apkaltinamasis nuosprendis, o analogijos taikymas nagrinėjamu atveju negalimas. Kita vertus, jau minėta, kad tiek V. U., tiek V. G. bei M. L. kaltę padarius BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytą nusikaltimą patvirtina ne tik N. S. parodymai, bet ir kitų byloje surinktų įrodymų visetas.

Pažymėtina, kad asmens, atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės BK 39^1 straipsnyje numatytu pagrindu, parodymai vertinami pagal bendrąsias liudytojo apklausos taisykles (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-253/2008). Atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės asmens parodymai atsargiau vertintini apie jo ir kitų nusikaltimo bendrininkų vaidmenį bei reikšmę padarant nusikaltimą, skirtinas didesnis dėmesys įvertinant tokio asmens parodymų savarankiškumą bei objektyvumą, t. y. šiuo atveju įrodymais galima pripažinti tik tokius parodymus, kuriuos tiesiogiai ar netiesiogiai patvirtina ir kita bylos medžiaga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-340/2006).

Vertindama viso proceso metu duotus N. S. parodymus, teisėjų kolegija nenustatė aplinkybių, dėl kurių būtų pagrindas abejoti asmens, atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės BK 39^1 straipsnyje numatytu pagrindu, parodymais, nes juos patvirtina byloje surinktų įrodymų visetas.

Apkaltinamojo nuosprendžio aprašomosios dalies argumentacija patvirtina, kad pirmosios instancijos teismas N. S. parodymus išsamiai ir tinkamai įvertino, patikrino ir patvirtino kitais bylos įrodymais, netgi argumentuotai pasisakė dėl jos parodymuose esančių tam tikrų neatitikimų. Dėl to teisėjų kolegija šios liudytojos parodymų iš naujo nedėsto, o tik pasisako dėl liudytojos nurodytų aplinkybių, kurias skundžia apeliantai.

Didžiąją dalį apeliacinio skundo argumentų liudytojos N. S. parodymų kritikai skyrė nuteistasis V. U..

Atmetamas jo apeliacinio skundo teiginys, jog, vertinant N. S. parodymus dėl partijos skyrių veiklos finansavimo, nebuvo atsižvelgta į jį kaltinančius parodymus duodančius liudytojus A. Ž., A. S., V. J. ir D. B. siejančius ryšius. Šios aplinkybės teismui buvo žinomos, jos įvertintos, o, visų jų parodymus sugretinus su rašytine bylos medžiaga, pagrįstai nustatyta, kad jų parodymai patikimi. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pats faktas, jog šiuos asmenis sieja giminystė ar draugystė, neduoda pagrindo spręsti apie liudytojų suinteresuotumą bylos baigtimi.

Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde taip pat nurodė, kad nebuvo atsižvelgta į (duomenys neskelbtini) skyrių darbuotojų parodymus, jog tik ikiteisminio tyrimo metu jie sužinojo apie į asmenines sąskaitas, jiems to nežinant, pervestas pinigų sumas iš A. S., A. Ž. sąskaitų, dėl šių aplinkybių teismas nepasisakė.

Tokie apelianto teiginiai yra deklaratyvūs. Iš nuosprendžio aprašomosios dalies (352–354 l.) matyti, kokie iš neoficialios buhalterinės apskaitos partijos skyrių veiklos finansavimą patvirtinantys įrodymai buvo vertinami. Tarp šių įrodymų yra ir apelianto nurodyti liudytojų parodymai. Liudytojai teigė nieko nežinantys apie nusikaltimo padarymo aplinkybes, neigė gavę nurodytas pinigų sumas arba aiškino jokių aplinkybių neprisimenantys, nors tokius jų parodymus

objektyviai paneigė jų parašus neoficialios apskaitos kasos išlaidų orderiuose nustatę rašysenos tyrimai. Dėl šios priežasties tokių liudytojų parodymai pagrįstai įvertinti kaip melagingi.

Teisėjų kolegija sutinka su nuteistojo V. U. teiginiais dėl išsakytų abejonių, išduodant milijoną litų. N. S. buvo apklausta apeliacinės instancijos teisme ir jos parodymai dėl 2006 m. balandžio 3 d. kasos išlaidų orderio Nr. 175 surašymo aplinkybių kolegijos neįtikino. Nors ji nuosekliai tvirtino, kad šį orderį, visus jo rankraštinius įrašus įrašė pati, net vizualiai matyti, kad paskutiniai trys skaičiai (nuliai) labai skiriasi nuo kitų. N. S. paaiškinimai, jog ji, blogai supratusi V. V. nurodymą, galėjo pirma įrašyti 1 000 litų, o vėliau jį papildyti, įrašydama tris nulius, kaip ir paaiškinimai, kad pirmus skaičius galėjo įrašyti sėdėdama, o vėliau orderį galėjo pildyti atsistojusi, dėl to vizualiai skiriasi rašysena, rodo pačią liudytoją negalint nurodyti orderio išrašymo aplinkybių. Teisėjų kolegija daro išvadą, kad tokių liudytojos parodymų nepakanka 1 milijono litų išdavimui iš jos neoficialiai tvarkytos kasos pagrįsti, juo labiau kad orderis niekieno nepasirašytas, byloje nėra jokių įrodymų, kas tą milijoną gavo, to negalėjo pasakyti ir liudytoja.

Nežiūrint į nurodytą aplinkybę, tai nereiškia, kad teisėjų kolegija netiki kitais liudytojos N. S. parodymais, kuriuos patvirtina byloje esantys įrodymai.

Sprendžiant baudžiamosios atsakomybės klausimą, būtina vadovautis *in dubio pro reo* principu, pagal kurį visos abejonės ir neaiškumai, kurių negali būti, t. y. nėra galimybės jų pašalinti, turi būti aiškinami baudžiamojon atsakomybėn traukiamo asmens naudai. Pagal susiformavusią teismų praktiką apkaltinamasis nuosprendis negali būti grindžiamas prielaidomis, o teismo išvados turi būti pagrįstos įrodymais, neginčijamai patvirtinančiais kaltinamojo kaltę padarius nusikalstamą veiką bei kitas svarbias bylos aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-177/2009, 2K-205/2012, 2K-532/2012, 2K-619/2012, 2K-232/2014). Duomenų, kuriais remiantis galima tik manyti, kad nusikalstama veika galėjo būti padaryta, nepakanka išvadoms apie asmens kaltumą padaryti ir apkaltinamajam nuosprendžiui priimti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-24/2014). Europos Žmogaus Teisių Teismas taip pat ne kartą yra konstatavęs, kad abejonės aiškinamos kaltinamojo naudai (*Barber, Messegué and Jabardo v. Spain*, judgment of 6 December 1988, Series A no. 146; *Telfner v. Austria*, no. 33501/96, judgment of 20 March 2001 ir kt.). Dėl išdėstytų motyvų teisėjų kolegija konstatuoja, kad N. S. nurodyta aplinkybė dėl milijono litų išdavimo neįrodyta. Ši aplinkybė neturi įtakos nuteistųjų veikos kvalifikavimui, tačiau tokia suma mažinamos į (duomenys neskelbtini) 2004–2006 m. oficialią buhalterinę apskaitą neįrašytos išlaidos.

Nuteistasis V. U., kritikuodamas N. S. parodymus, apeliaciniame skunde atkreipė dėmesį į tai, kad skiriasi jos parodymai dėl susitikimų su V. U. (t. y. skiriasi jos nurodytų susitikimų su V. U. skaičius), juos lyginant su V. J. parodymais bei kitais bylos duomenimis.

Šie apeliacinio skundo argumentai taip pat nepagrįsti.

Teisėjų kolegija konstatuoja, jog byloje nenustatyta jokių prieštaravimų tarp liudytojų N. S. ir V. J. parodymų dėl minėtų susitikimų skaičiaus. Pirmosios instancijos teisme N. S. išsamiai, nuosekliai ir logiškai paaiškino visų susitikimų su V. U. aplinkybes. Ji parodė buvusi pas V. U. ir su juo bendravusi iš viso keturis kartus, tačiau tik du kartus vyko atsiskaityti dėl pas ją apskaitomų neoficialių (duomenys neskelbtini) pajamų ir išlaidų. Liudytoja patvirtino lankiusis pas partijos pirmininką V. U. 2006 m. vasario mėn., kai buvo paruošta ataskaitą už 2005 m. (nuosprendžio 325 l.). Tokie parodymai neprieštarauja nei ikiteisminio tyrimo metu jos pačios duotiems parodymams („daugiau dėl šios ataskaitos su V. U. nesu nei susitikusi, nei bendravusi“ – 1 t., 88 b. l.), nei liudytojos V. J. paaiškinimams apie susitikimų skaičių. Analogiškas aplinkybes dėl susitikimų su V. U. N. S. nurodė apklausta apeliacinės instancijos teisme, todėl jais netikėti nėra jokio pagrindo.

Pažymėtina, kad, kai ikiteisminio tyrimo metu atlikus elektroninių laikmenų ir kompiuterių sisteminiuose blokuose buvusios informacijos tyrimą buvo gauta patikimų duomenų, jog (duomenys neskelbtini) apgaulingai buhalterinė apskaita buvo tvarkoma ir 2004 metais, V. U. buvo teikiamos ataskaitos ir apie tais metais neoficialių pinigų judėjimą, N. S. paliudijo apie šias aplinkybes nurodydama, kad V. U. tikrai tokią ataskaitą teikė. Taigi N. S. priešingai, nei apeliaciniame skunde teigė apeliantas, ne išsigalvojo, melavo nurodytas aplinkybes, jas sukūrė norėdama apkaltinti V. U., bet tik patvirtino tai, kas jau buvo nustatyta iš kitų bylos duomenų.

Apelianto nurodyti galimi N. S. parodymų prieštaravimai nagrinėjant bylą buvo pašalinti. Be to, Vilniaus apygardos teismas N. S. parodymus priėmė ir vertino ne besąlygiškai, bet juos analizuodamas ir vertindamas su kitais bylos įrodymais, tad išvadas apie bylai svarbias faktines aplinkybes šis teismas padarė, išsamiai įvertinęs bylos įrodymų visetą.

Nuteistojo V. U. apeliaciniame skunde analizuojamos 2004 m. ataskaitos pateikimo aplinkybės teigiant, kad N. S. paaiškinimai, jog 2004 m. gruodžio 13 d. galėjo būti paruošta 2004 m. metinė ataskaita, kuri turėtų būti paruošta metams pasibaigus, ir jos neišsaugota, yra nelogiški, nepaneigia šios liudytojos parodymų dėl apsilankymo pas V. U. galimybės, juo labiau kad byloje yra kitų N. S. teiginius patvirtinančių rašytinių įrodymų.

Kritikuodamas N. S. susirašinėjimą su V. V. (konkrečiai N. S. kompiuteryje rastą 2004 m. gruodžio 15 d. elektroninį laišką V. V. dėl ataskaitos V. U. ir 2006 m. vasario 6 d. elektroninį laišką dėl ataskaitos likučių), V. U. reiškė abejonę dėl šių laiškų kilmės ir tikrumo nurodęs, kad kompiuterinių tyrimų metu nebuvo nustatinėjamos trečiųjų asmenų prisijungimo prie N. S. ir V. V. darbo kompiuterių bei failų pakeitimo galimybės, tačiau ši abejonė buvo pašalinta apeliacinės instancijos teisme, paskyrus informacinių technologijų ekspertizę.

Apeliacinio proceso metu atliktos keturios atskirų kompiuterių informacinių technologijų ekspertizės ir gauti Lietuvos teismo ekspertizės centro Skaitmeninės informacijos ekspertizių skyriaus ekspertizės aktai. 2015 m. kovo 23 d. ekspertizės akte Nr. 11-1646 (14) nurodyta, kad tyrimo metu nenustatyta kompiuterio sisteminio bloko IBM požymių, kurie galėtų būti siejami su kompiuterių failų sukūrimo, modifikavimo laiko mechanizmo keitimu. Laisvų sričių informacijos koregavimo ar mechaninio laiko atributų keitimo galimybės atmestos. Standžiajame diske yra požymių, leidžiančių kategoriškai tvirtinti, kad kompiuteryje 2006 m. gegužės 16 d. data ir laikas buvo nustatyti teisingai, kompiuteris po šios datos nenaudotas. Ekspertizės metu nenustatyta požymių, kurie būti siejami su galimybe tretiesiems (pašaliniams) asmenims prisijungti prie šio kompiuterio ir jų galimybe koreguoti kompiuterio failus, laiką, duomenis.

2015 m. balandžio 8 d. ekspertizės akte Nr. 11-401 (15) pateiktos iš esmės tokios pačios išvados dėl kompiuterio sisteminio bloko Nr. 8.

2015 m. balandžio 14 d. ekspertizės akte Nr. 11-689 (15) pateiktos iš esmės tokios pačios išvados dėl kompiuterio sisteminio bloko Nr. 1. Akte pažymėta, kad pagal duomenis šiame kompiuteryje buvo bendrinami failai trijuose kataloguose, tad juose turėjo galimybę failus kurti, keisti vartotojai, veikę lokaliame (duomenys neskelbtini) (DP) tinkle, tačiau nėra galimybės nustatyti, ar tai buvo daroma.

2015 m. balandžio 29 d. ekspertizės akte Nr. 11-402 (15) taip pat pateiktos iš esmės tokios pačios išvados ir dėl nešiojamojo kompiuterio ASUS.

Taigi apeliacinio proceso metu atlikus informacinių technologijų ekspertizes, visų nuteistųjų keliamos abejonės dėl kompiuterinių tyrimų specialistų išvadų buvo pašalintos. Akivaizdu, kad nėra jokio pagrindo abejoti tų tyrimų metu gautų duomenų patikimumu. Taigi Vilniaus apygardos teismo išvados, padarytos remiantis turėtais, nors ir mažesnės apimties duomenimis, yra tinkamai pagrįstos, patikimos ir jų keisti nėra jokio pagrindo.

Nors nuteistosios M. L. gynėjo apeliaciniame skunde abejojama ir kitais bylos įrodymais, kuriais buvo patikrinti bei patvirtinti N. S. parodymai, o būtent, abejojama specialistų gautais duomenimis, atliekant kompiuterinius tyrimus, nes nebuvo tirta trečiųjų asmenų galimybė prisijungti prie tirtų kompiuterių, daryti failų pakeitimus ir pan., tačiau, apeliacinėje instancijoje nagrinėjant bylą gynėjų prašymų atlikus kompiuterinius tyrimus, šios abejonės buvo pašalintos, jokio pašalinio poveikio kompiuterių sisteminiuose blokuose buvusiems duomenims nenustatyta, tokia galimybė paneigta.

Atsižvelgiant į tai, nuteistosios M. L. gynėjo apeliaciniame skunde dėstomi argumentai dėl byloje atliktų kompiuterinių tyrimų Nr. 11-1620, 11-3695, 11-11 ir kt. išvadų neišsamumo atmetami kaip nepagrįsti, o apelianto teiginiai dėl kompiuterių tyrimų metu surastų duomenų galimo trečiųjų asmenų poveikio vertinami kaip deklaratyvūs.

Pažymėtina ir tai, kad N. S. nurodytas aplinkybes patvirtino (duomenys neskelbtini) oficialią apskaitą tuo laikotarpiu faktiškai tvarkiusi liudytoja V. J.-B., kuri parodė, kad su N. S. ruošė metinę

ataskaitą, kurią turėjo pristatyti (duomenys neskelbtini) pirmininkui V. U.. Ji darė savo ataskaitą pagal jos turimus oficialios apskaitos duomenis, o N. – savo ataskaitą pagal turimus neoficialios apskaitos duomenis. Paruoštą ataskaitą ji kartu su N. S. ir V. V. vežė į Seimo rūmus, kur ji buvo pateikta V. U.. Šių liudytojų parodymais neleidžia abejoti ir tai patvirtinantis N. S. kompiuteryje rastas elektroninis laiškas, rašytas V. V., kuris šiame nuosprendyje jau buvo aptartas. Laiško data yra 2004 m. gruodžio 15 d., o tai visiškai atitinka liudytojų parodymus, kad jos pas partijos pirmininką buvo būtent 2004 metų pabaigoje. Be to, laiške duodama ataskaita V. V. apie skolas ir aiškiai nurodyta: „Skola „KK“ 330 000.00 Laikraščiui 200 000.00 Darbo užmokesčiui pervesti ir mokesčiams sumokėti apie 45 000 Lt. Oficialios skolos apie 80 000 Lt (kai praeitą pirmadienį buvome pas VU, V. minėjo šį skaičių). Jeigu už kurą ir kanc. prekes nemokame, tai ir skolos nėra tada. Lieka Media ir AG, šias sumas Jūs turbūt jau žinote. Tai lyg ir viskas būtų. N.“ (14 t., 126 b. l.).

Ginčydamas liudytojos V. J. parodymus dėl dvigubos buhalterinės apskaitos partijoje vedimo, nuteistasis V. U. atkreipia dėmesį į jos ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus. Apelianto teigimu, liudytoja nebuvo nuosekli, ir tai sudaro pagrindą abejoti jos parodymų patikimumu.

Liudytoja V. J.-B. ikiteisminio tyrimo metu apklausta du kartus: pirmą kartą ji parodė, jog V. U. jos tvarkoma (duomenys neskelbtini) buhalterine apskaita nelabai domėjosi, o antrą kartą – jog jis buhalterine apskaita nesidomėjo. Tačiau abiejose apklausose liudytoja nurodė, kad ji su N. S. paruošė bendrą (duomenys neskelbtini) oficialios ir neoficialios buhalterijos duomenų ataskaitą, su ja ir V. V. vieną kartą nuvykusios į Seimą ten ilgai laukė prie V. U. durų, o užėjusios užtruko visai trumpai.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas atsakingai ištyrė liudytojų N. S., V. J.-B. parodymus, juos palygino su rašytiniais bylos įrodymais, todėl ir jais rėmėsi nustatinėdamas nusikaltimo padarymo aplinkybes tiek, kiek jie neprieštaravo kitiems bylos įrodymams. Ta aplinkybė, jog V. J.-B. buvo nuteista kitoje byloje už dokumentų klastojimą, nemenkina jos parodymų patikimumo, nes parodymai buvo vertinami ne atskirai, bet kartu su kitais įrodymais.

Nuteistojo V. U. apeliaciniame skunde nurodyta aplinkybė, susijusi su Vadovybės apsaugos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2006 m. gruodžio 15 d. raštu dėl tiriamuoju laikotarpiu minėtų liudytojų apsilankymo Seime (1 t., 186 b. l.), neva paneigianti buvus tokį faktą, priešingai, nei nurodė apeliantas, pirmosios instancijos teismo buvo motyvuotai įvertinta (nuosprendžio 336 l.). Įvertinęs tai, kad Vadovybės apsaugos departamento rašte aiškiai nurodyta priežastis – informacija neišsaugota, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad ta aplinkybė, jog Vadovybės apsaugos departamentas nepatvirtino tokio minėtų asmenų apsilankymo, nepaneigia nustatyto fakto. Taigi pirmosios instancijos teismas pripažino visiškai įrodytą faktą, kad 2004 metų pabaigoje (duomenys neskelbtini) pirmininkui V. U. buvo teikiama ataskaita apie neoficialias (duomenys neskelbtini) pinigines lėšas, kurių duomenys buvo derinami ir su oficialiai partijos apskaitomomis piniginėmis lėšomis. Teisėjų kolegija neturi pagrindo nesutikti su tokia teismo išvada.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija neįžiūri prieštaravimo tarp jau minėto Vadovybės apsaugos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos rašto ir tos pačios institucijos 2006 m. lapkričio 28 d. rašto (1 t., 184 b. l.), kuriame nurodyta, kad Vadovybės apsaugos departamento duomenų bazėje nėra informacijos apie N. S. ir V. J. apsilankymą Seime. 2006 m. lapkričio 28 d. rašte vienu sakiniu konstatuotas faktas, kad duomenų bazėje nėra informacijos apie apsilankymą Seime 2004 m. gruodžio mėn., o vėlesniame 2006 m. gruodžio 15 d. rašte išsamiai paaiškinta priežastis, kodėl informacijos nėra: nuo 2004 m. rugpjūčio 27 d. iki 2005 m. sausio 5 d. duomenys apie asmenis, apsilankiusius Seime, į kompiuterines laikmenas nebuvo suvedinėjami, kadangi, neįvedant asmens kodo, nebuvo įmanoma naudotis tada buvusia kompiuterine programa, o asmens kodai nebuvo fiksuojami nuo 2004 m. rugpjūčio 27 d. dėl teisinių problemų, susijusių su Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu.

Nuteistasis V. G. apeliaciniame skunde nurodė, kad skundžiamame nuosprendyje buvo išvardytos jo vardu AB ,, (duomenys neskelbtini)“ išrašytos sąskaitos faktūros, bet nėra konstatuota, jog jis kaip nors nurodė šias sąskaitas apmokėti, įtraukti ar neįtraukti į buhalterinę apskaitą, nėra (duomenys neskelbtini) dokumentų, nustatančių kuro išlaidų limitus ar tokių išlaidų kompensavimo tvarką, todėl kaltinimai, kad jis nurodė apmokėti kuro išlaidas, yra pagrįsti tik nenuosekliais N. S. parodymais. Apelianto nuomone, (duomenys neskelbtini) atsakingi asmenys pasakė, kad jo vardu užsakytų AB „(duomenys neskelbtini)“ paslaugų apmokėjimą ,,sužiūrės“, ir jis niekaip negalėjo suprasti, kad sąskaitos gali būti apmokamos nelegaliai. Be to, pasiteiravus, ar nėra problemų dėl AB „(duomenys neskelbtini)“ sąskaitų apmokėjimo, jam buvo atsakyta, kad nėra, tačiau (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės darbuotojai, nei juo labiau N. S. nieko nesakė, kad jos apmokamos iš nelegalių lėšų. Jis net negalėjo suvokti, kad daro nusikaltimą, nes (duomenys neskelbtini) niekaip nebuvo susijęs su buhalterinės apskaitos organizavimu ir tvarkymu, jos vedimu.

Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad tokie nuteistojo V. G. skundo argumentai leidžia spręsti, jog jis pripažįsta Vilniaus apygardos teismo nustatytus ir skundžiamame nuosprendyje nurodytus jo atliktus faktinius veiksmus, tačiau ginčija savo veiksmų vertinimą ir subjektyviąją pusę, t. y. kaltę, dėl šių veiksmų padarymo. Dėl to teisėjų kolegija pasisakys vėliau.

Kita vertus, atsakant į apeliacinių skundų argumentus dėl liudytojos N. S. parodymų nenuoseklumo aiškinant, kas jai davė nurodymus atsiskaityti už AB „(duomenys neskelbtini)“ paslaugas ar apmokėti kuro išlaidas iš neoficialių piniginių lėšų, atkreiptinas dėmesys į tai, kad jokių prieštaravimų tarp liudytojos parodymų nenustatyta, be to, tokius atsiskaitymus patvirtina ne tik N. S. parodymai, bet ir rašytinė bylos medžiaga: neoficialios buhalterinės apskaitos dokumentai (išlaidų orderiai, kvitai, sąskaitos, kuro pirkimo čekiai), įvairių bankų ir Lietuvos pašto pranešimai, AB ,, (duomenys neskelbtini)“ pateiktos sutartys, specialisto išvados dėl V. G. parašų tyrimo, N. S. susirašinėjimą su V. V., V. G. patvirtinančių elektroninių laiškų turinys, V. G. telefoninio pokalbio turinys bei kita bylos medžiaga.

Į nuteistojo V. G. apeliacinio skundo argumentus dėl telefoninių pokalbių kontrolės teisėtumo ir jos metu gautų duomenų leistinumo šiame nuosprendyje jau pasisakyta, todėl motyvai nekartojami. Kita vertus, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad V. G. užfiksuotų pokalbių turinys neabejotinai patvirtina išdėstytas aplinkybes dėl partijos AB „(duomenys neskelbtini)“ telekomunikacinių paslaugų teikimo (duomenys neskelbtini) skyriams, finansuojamo iš partijos neoficialių piniginių lėšų (8 t., 60–65 b. l.).

Nuteistosios M. L. gynėjas apeliaciniame skunde atkreipė dėmesį į tai, kad, grįsdamas M. L. kaltę dėl apgaulingo apskaitos tvarkymo, teismas nurodė, jog M. L. susirašinėjimas elektroniniu paštu su N. S., V. V. bei jų telefoniniai pokalbiai rodo ją žinojus apie neoficialiai tvarkomą buhalterinę apskaitą, tačiau teismo nuosprendyje nurodytų elektroninių laiškų ir jų priedų turinys, užfiksuotų telefoninių pokalbių turinys to nepatvirtina. Teismas, išskyrus vieną elektroninį laišką su priedu, kurio priklausomybė nėra identifikuota sisteminiame bloke Nr. 8, daugiau jokių duomenų nenurodė, nes jų ir nėra. Aptartas elektroninis laiškas bei 2006 m. vasario 28 d. telefoninis pokalbis nėra informatyvūs ir negali būti laikomi M. L. kaltės įrodymais. Byloje nėra nė vieno elektroninio laiško, kurį būtų siuntusi M. L.. Byloje esantis telefoninio pokalbio turinys, kuriuo remėsi pirmosios instancijos teismas, tik rodo, kad M. L. nesuprato, koks narių įnašų apskaitymas turi būti, kad jis nesidubliuotų.

Tokie apelianto teiginiai, įvertinus pirmosios instancijos teismo pateiktą įrodymų visetą, nepaneigia M. L. kaltės tvarkant partijos buhalterinę apskaitą, pažeidžiant įstatymų reikalavimus.

M. L. gynėjas apeliaciniame skunde taip pat nurodė, kad visi išmokėti oficialūs atlyginimai apskaityti buhalterijoje.

Tokie apelianto teiginiai rodo, kad skundžiamame nuosprendyje įvardintus savo veiksmus nuteistoji M. L. iš esmės pripažįsta, tačiau, kaip galima suprasti iš skundo, nevertina jų kaip prisidėjimo prie apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo, nes nuteistoji nežinojo ir nesuprato, kad tokiu būdu yra apgaulingai tvarkoma buhalterinė apskaita (duomenys neskelbtini). Taigi gynėjas teigė ginamosios veiksmuose nebuvus tyčios taip veikti.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad tokią gynybinę nuteistosios M. L. poziciją visiškai paneigia pirmosios instancijos teismo nuosprendyje išdėstytų įrodymų visuma (N. S. parodymai, operatyvinio tyrimo metu gauti duomenys, duomenys, gauti ištyrus kompiuterių sisteminius blokus), kuriuos priešingai, nei teigė apeliantas, pirmosios instancijos teismas tinkamai ištyrė ir įvertino, jų pagrindu galima daryti aiškias išvadas, o ne prielaidas, kaip teigė apeliantas. Pati M. L. pirmosios instancijos teisme parodė, kad už darbą (duomenys neskelbtini) gaudavo ir neapskaitytus priedus, ji manė, kad juos jai moka kitos organizacijos ar įstaigos, tačiau negalėjo paaiškinti, nei kas juos mokėjo, nei kur jie buvo apskaityti, nors, būdama buhaltere, turėjo aiškiai suprasti, kokios tai lėšos ir kas jas moka. Gaudama atlyginimą ji pasirašinėjo oficialios apskaitos dokumentams keliamų reikalavimų neatitinkančius kasos išlaidų orderius, taigi akivaizdžiai suprato, kad tai neapskaitomos, nedeklaruotos lėšos. Suprasdama, kad neapskaitytą atlyginimą ji gauna už darbą (duomenys neskelbtini), ji suprato, kad būtent ji, būdama (duomenys neskelbtini) iždininkė, privalo šias lėšas apskaityti ir deklaruoti. Ji bendravo su N. S., perduodavo jai (duomenys neskelbtini) lėšas suprasdama, kad pastaroji nėra (duomenys neskelbtini) buhalterė ar kita darbuotoja. Matydama, kaip N. S. kiekvieną mėnesį atvyksta išmokėti (duomenys neskelbtini) darbuotojams (įskaitant ją pačią) neoficialų darbo užmokestį, kurio ji (M. L.) neapskaito oficialiuose (duomenys neskelbtini) registruose, ji neabejotinai suprato, kad N. S. tvarko būtent neoficialias (duomenys neskelbtini) lėšas.

Pirmosios instancijos teisme ištirtas M. L. ir N. S. telefoninis pokalbis, fiksuotas operatyvinio tyrimo metu (1 t., 58–59 b. l.), iš kurio matyti, kad buvo derinamos jos ir N. S. rengtos finansinės ataskaitos, skirtos partijos pirmininkui V. U.. Taigi M. L. žinojo ir suprato ne tik tai, kad N. S. tvarko neoficialias (duomenys neskelbtini) lėšas, bet ir veda jų apskaitą, taigi, kaip (duomenys neskelbtini) iždininkė, galėjo reikalauti šiuos duomenis pateikti ir jai. Tai, kad ji suprato, jog (duomenys neskelbtini) veikloje naudojamos neapskaitytos piniginės lėšos, M. L. aiškiai pripažino ir įvardijo dar ikiteisminio tyrimo metu, apklausta ikiteisminio tyrimo teisėjo. Pažymėtina, kad kaltinamojo, nukentėjusiojo, liudytojo parodymai, duoti ikiteisminio tyrimo teisėjui, gali turėti įrodomosios reikšmės kaip ir tokių asmenų parodymai, duoti teisiamojo posėdžio metu, kuriais teismas gali grįsti savo išvadas (pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-372/2005, 2K-431/2006, 2K-592/2010, 2K-502/2013). Taigi M. L. parodymai, duoti ikiteisminio tyrimo teisėjui, pagrįstai pripažinti įrodymais BPK 20 straipsnio prasme.

Pažymėtina, kad, vertindamas M. L. ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus, pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į gynybos teiginius dėl jos psichikos būklės po sūnaus mirties ir antidepresantų vartojimą, tačiau šios aplinkybės neturėjo įtakos parodymų teisingumui, nes visiškai atitiko objektyviai nustatytas bylos aplinkybes, rašytinius įrodymus.

Kaip deklaratyvūs atmetami nuteistosios M. L. gynėjo teiginiai, jog ikiteisminio tyrimo metu M. L. daug kartų apklausė, reiškė įtarimus, ji patyrė nuolatinį spaudimą, nes nuolat buvo aiškinama, kad ji kalta ir pan., dėl to jos parodymai keitėsi.

Byloje nenustatyta, kad ikiteisminio tyrimo metu M. L. buvo daromas spaudimas, tokių duomenų nepateikė ir apeliantas.

Nuteistosios M. L. gynėjo apeliaciniame skunde taip pat pateiktas dalies įrodymų, kuriais grindžiama M. L. kaltė dėl apgaulingos buhalterinės apskaitos vedimo, vertinimas. Pirmiausia gynėjas atkreipė dėmesį į nuosprendyje nurodytų elektroniniais laiškais siųstų priedų ir jų pavadinimų neatitikimą realiai bylos atitinkamame tome esantiems dokumentams. Išvadą dėl M. L. veiksmų su N. S. ir V. V. derinimo, suvokimo apie partijoje vedamą dvigubą buhalterinę apskaitą teismas padarė, remdamasis N. S. V. V. ir M. L. išsiųstais neva vienodo turinio laiškais pavadinimu ,,(duomenys neskelbtini)“ su prisegtu failu – (duomenys neskelbtini) (pridėtu asmenų sąrašu). Teismas teikė nuorodą į šių laiškų priedus, esančius byloje 11 t., 38–39 b. l. ir 13 t., 81 b. l., iš kurių matyti, kad šie elektroninių laiškų priedų – failų pavadinimai nesutampa su nuosprendyje nurodytu elektroninių laiškų priedu (duomenys neskelbtini). Be to, specialisto išvadoje (14 t., 55 b. l.) nurodyta, kad laiško priedas (duomenys neskelbtini) specialisto tyrimo metu neatkurtas, tai reiškia, jog tokio priedo bylos medžiagoje nėra ir jis neegzistuoja. Atsižvelgiant į šią aplinkybę bei į tai, kad

minėtų laiškų turinys jokios reikšmingos informacijos pagrindžiant M. L. kaltę neatskleidė, galima spręsti, jog nuosprendyje jais remtasi nepagrįstai.

Tokie apelianto teiginiai iš dalies teisingi.

Iš tiesų skundžiamo nuosprendžio motyvuose dėl neoficialaus darbo užmokesčio mokėjimo, aptariant V. S. ir V. V. bendravimą 2005 m. rugsėjo 27 d., buvo klaidingai nurodyta šio elektroninio laiško bei prie jo pridėto priedo vieta byloje, tačiau tiek pats laiško turinys, tiek adresatai ir nurodytos laiškų datos nurodytos teisingai, todėl šis rašymo apsirikimas nėra reikšmingas, nustatinėjant nusikaltimo padarymo aplinkybes.

Atkreipiamas dėmesys, kad apelianto minimas elektroninis laiškas (from: N. S. <(duomenys neskelbtini)>; To: V. <(duomenys neskelbtini)>; sent 2005 m. rugsėjo 27 d. 18:21; attach: Sąrašas (duomenys neskelbtini); subject: du), turinys: „Laba diena. Siunciu. Jeigu yra pastabų, papildymu, pakeitimu ar komentaru, tai būtų gerai, kad parasytumete N.“, priešingai nei nurodė teismas, yra 13 t., 80 b. l. Prie šio elektroninio laiško prisegtas priedas – „(duomenys neskelbtini)“, kuriame nurodytos 31 (duomenys neskelbtini) darbuotojų pavardės ir dar vienas asmuo neįvardytas, nurodant pareigybę – valytoja. Prie kiekvieno jų yra nurodytos skirtingos sumos, kaip galima suprasti iš prierašo „Damokame iki“, galutinės mokėtinos sumos, jų bendra suma 48 100 (13 t., 81 b. l.). Bylos 11 t., 38–39 b. l. yra pateikti du tokie patys priedai – „(duomenys neskelbtini)“ su iš esmės analogiško turinio lentelėmis (papildytos sekcijomis ,,Priemoka“, kur prie kiekvienos asmens pavardės nurodytos atitinkamos pinigų sumos, galutinė suma nurodyta 43 946. Galutinė suma prie sekcijos ,,Damokame iki“ nurodyta 49 700. Daroma išvada, kad šiuose vienodo pavadinimo prieduose pateiktos lentelės yra skirtingo turinio.

Apeliantas skunde teisingai nurodė, kad aptariant 2005 m. balandžio 4 d. N. S. ir V. V. bendravimą, teikiant nuorodą į šią dieną pastarajai išsiųstą laišką, buvo klaidingai nurodyta elektroninio laiško vieta byloje – 14 t., 55 b. l. Kaip matyti iš bylos medžiagos, elektroninis laiškas (from: N. S. <(duomenys neskelbtini)>; To: V. <(duomenys neskelbtini)>; sent 2005 m. balandžio 4 d. 18:08; attach: (duomenys neskelbtini); subject: DU), kurio turinys: „V., siunčiu sarasa. Kai perziuresit ir jeigu pavyks paderinti su (duomenys neskelbtini), persiuskit man pakoreguota. N.“, yra 14 t., 155 b. l. Prie šio elektroninio laiško prisegtas priedas, kurio turinys neatkurtas. Nurodytas rašymo apsirikimas nėra reikšmingas, nustatinėjant nusikaltimo padarymo aplinkybes.

14 t., 156 b. l. yra elektroninis laiškas (from: N. S. <(duomenys neskelbtini)>; To: M. <(duomenys neskelbtini)>; sent 2005 m. balandžio 5 d. 13:55, attach: (duomenys neskelbtini); (duomenys neskelbtini); subject: del DU), jo turinys: „Laba diena. M., siunčiu apie ka kalbėjome. N.“. 32 t., 159 b. l. yra kitas elektroninis laiškas (from: N. S. <(duomenys neskelbtini)>; To: M. <(duomenys neskelbtini)>; sent 2005 m. balandžio 5 d. 1:15, attach: (duomenys neskelbtini); (duomenys neskelbtini); subject: del DU), jo turinys: ,,Laba diena. M., siunčiu apie ka kalbėjome. N.“.

Nurodytų elektroninių laiškų turinys patvirtina, kad neoficialaus darbo užmokesčio einamieji klausimai buvo žinomi ir M. L., nes ji buvo informuojama apie asmenims mokamą neoficialų darbo užmokestį, kaip ir V. V. pateikiant atitinkamus sąrašus.

Nuteistosios M. L. gynėjas apeliaciniame skunde nurodė ir tai, kad išvadai pagrįsti dėl M. L. teikiamų duomenų apie neoficialiai tvarkytas pinigines lėšas, pajamas bei išlaidas, teismas rėmėsi ir kitais elektroniniais laiškais, kurių priklausomybė vartotojams bei siunčiamų failų pavadinimai kelia abejonių. Ši skundo dalis skirta M. L. naudojamo kompiuterio (sisteminio bloko Nr. 8) sukauptų duomenų vertinimui. Atlikus kompiuterio sisteminio bloko Nr. 8 sisteminę analizę matyti, kad priedas „(duomenys neskelbtini)“ šiame sisteminiame bloke nerastas. Sisteminiame bloke rasti laiško priedai skirtingais pavadinimais – „(duomenys neskelbtini)“ ir „(duomenys neskelbtini)“. Tiesa, N. S. naudoto kompiuterio sisteminiame bloke rastas priedas „(duomenys neskelbtini)“, tačiau nėra aišku, ar siųstą priedą gavo sisteminio bloko Nr. 8 adresatas. Kita vertus, net jeigu ir laikytume, jog šį priedą sisteminis blokas Nr. 8 gavo, tai dar neįrodo M. L. kaltės. (duomenys neskelbtini) dirbo ne viena moteris vardu M., taip pat ir M. S., kuri kaip administratorė gaudavo visą eilę dokumentų, susijusių su šia byla.

Nustatyta, kad kompiuteriu, kurio sisteminis blokas ikiteisminio tyrimo metu pažymėtas Nr. 8, naudojosi M. L., o atlikto kompiuterinio tyrimo metu gauta neginčijamų duomenų, kad 2005-05-10 13:50 buvo išsiųstas elektroninis laiškas (from: N. S. <(duomenys neskelbtini)>; To: M. -(duomenys neskelbtini) <(duomenys neskelbtini)>; sent 2005 m. gegužės 10 d. 13:50, attach: (duomenys neskelbtini); subject: duomenys), kurio turinys: „Siunčiu dar karta“ su priedu „(duomenys neskelbtini)“ (14 t., 108 b. l.). Nors šiame sisteminiame bloke priedo turinys nerastas (32 t., 149 b. l.), byloje esantys „(duomenys neskelbtini)“ failo duomenys apie naudojimąsi Microsoft Outlook programine įranga patvirtina, jog elektroniniu paštu gautas priedas „(duomenys neskelbtini)“ buvo peržiūrimas ir išsaugotas kompiuteryje 2005-05-10 01:30 (32 t., 150 b. l.). Tai paneigia gynėjo keliamas abejones dėl M. L. dalyvavimo darant nusikaltimą.

Nuteistosios M. L. gynėjas apeliaciniame skunde pateikė M. L. 2006 m. vasario 28 d. telefoninių pokalbių su N. S. (1 t., 58–59 b. l.) interpretaciją. Gynėjas atkreipė dėmesį, jog M. L. apie šį pokalbį davė išsamius parodymus 2006 m. gegužės 17 d. apklausoje (2 t., 61–66 b. l.). Priešingai, nei konstatavo teismas, pokalbio metu nebuvo kalbama apie 2005 m. finansinės veiklos oficialią ar neoficialią deklaraciją, kad partinis nario mokestis nesidubliuotų jų abiejų ataskaitose. M. L. parodymai, jog V. V. nurodymu ji ruošė vidinę ataskaitą (pastaroji jai pasakė susisteminti duomenis, susijusius su narių mokesčiais, oficialiomis pajamomis ir išlaidomis). V. V. taip pat pasakė, jog N. S. pavesta padaryti ataskaitą apie surinktą nario mokestį (kas pavedė, nepasakė). Tiesa, prieš tai V. V. M. L. buvo liepusi padaryti tokią ataskaitą bei apie tai pasakyti N. S. ir su ja suderinti tokią ataskaitą (2 t., 61–66 b.l.). Taigi nario įnašų perdavimas buvo visiškai logiškas, nes N. S. paimdavo iš M. L. nario mokesčius, kurie buvo naudojami oficialiems atlyginimams išmokėti. Šie narių įnašų mokesčiai realiai buvo apskaityti (duomenys neskelbtini) buhalterijoje, dalis jų arba visi šie pinigai būdavo išlaiduojami oficialiam darbo užmokesčiui mokėti, juos V. V. nurodymu atiduodavo jai arba N. S., nes tai buvo ne M. L. pareiga. Gynėjo nuomone, pats pinigų perdavimo faktas nėra nusikaltimas, bet gali būti traktuojamas kaip kasos operacijų tvarkos pažeidimas, už kurį numatyta administracinė atsakomybė. Tai ne nusikaltimas BK 222 straipsnio 1 dalies prasme.

Iš apeliacinio skundo turinio galima spręsti, jog gynėjas iš dalies pripažįsta M. L. atlikus kaltinime nurodytus veiksmus, t. y. dalinį N. S., M. L. ir V. V. bendradarbiavimą neoficialaus darbo užmokesčio išmokėjimo klausimais. Teisėjų kolegija taip pat konstatuoja, kad apeliaciniame skunde nurodyti pokalbiai, kurie užfiksuoti tarp N. S. ir M. L., priešingai, nei nurodė gynėjas, patvirtina tarp jų vykusį susižinojimą minėtų mokėjimų klausimais. Įvertinus M. L. parodymus ir apeliacinio skundo argumentus dėl jos prisipažinimo vertinimo, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliantas savaip interpretuoja ginamosios ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus apie tam tikras aplinkybes, tačiau ši interpretacija niekaip nesusijusi su pirmosios instancijos teismo galutine išvada, kuri padaryta, įvertinus visus byloje esančius įrodymus.

Dėl išdėstytų motyvų tokie apelianto teiginiai atmetami kaip deklaratyvūs.

Nuteistieji V. U. ir V. G., apeliaciniuose skunduose dėstydami argumentus dėl savo nekaltumo, akcentavo atliktų kompiuterinių bei buhalterijos ir finansų tyrimų neobjektyvumą.

Apeliantai nurodė specialistų išvadų formai ir turiniui keliamų reikalavimų įvairių trūkumų, kurie, jų nuomone, leidžia pagrįstai teigti apie minėtų išvadų ydingumą. Teismas turėjo kritiškai įvertinti kompiuterijos specialistų tyrimo išvadas bei specialistų T. Džiovalo, L. Morkūnaitės, A. Chaževsko teisme duotus paaiškinimus. Specialistų atliktas tyrimas ir pateiktos išvados nėra patikimos, nepilnos, techniškai ir teisiškai neišsamios, grįstos prielaidomis, nesugebant atsakyti į elementarius klausimus apie atlikto tyrimo metodologiją ir būdus. Specialistas T. Džiovalas nesugebėjo objektyviai paaiškinti, kuo remdamasis išrūšiavo surastus 5 348 dokumentus, iš kurių didelę dalį priskyrė (duomenys neskelbtini)i. Kompiuterio failo laikas (sukūrimas, modifikavimas) siejamas su kompiuterio vidiniu laikrodžiu, kurį galima elementariai ir be pėdsakų pakeisti pagal keičiančiojo nuožiūrą. Specialistas pripažino, kad netyrė, ar nebuvo pakeista kompiuterinio failo data. Be to, specialistas nežino tyrimo metodologijos ir tvarkos, o išvadas pagrindė subjektyvia nuojauta ar kieno nors nurodymu. Jis negalėjo atsakyti, ar tyrime panaudota kompiuterinė programa *EnCase* yra sertifikuota. Specialistė L. Morkūnaitė tik patvirtino pateiktų išvadų abejotiną prasmę

nurodydama, kad negali garantuoti, jog jos tirtų failų data nebuvo keista ar redaguota. Dėl paminėtų aplinkybių specialistų išvadomis negalima remtis kaip įrodymais.

Tokie apeliantų teiginia yra nepagrįsti.

Atsakydama į apeliantų teiginius dėl minėtų specialistų išvadų trūkumų, apie kuriuos pirmosios instancijos teismui buvo žinoma ir kurie nesukliudė jomis vadovautis priimant apkaltinamąjį nuosprendį, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, jog skunduose nurodytos abejonės dėl specialistų išvadų formai ir turiniui keliamų reikalavimų pažeidimų buvo pašalintos teisiamajame posėdyje, apklausiant išvadas surašiusius specialistus. Lietuvos teismo ekspertizės centro vyresnieji ekspertai A. Chaževskas, T. Džiovalas ir L. Morkūnaitė išsamiai atsakė į nuteistųjų bei jų gynėjų klausimus dėl ikiteisminio tyrimo metu atliktų kompiuterinių tyrimų atlikimo tvarkos laikymosi (sertifikuotos kompiuterinės programos *EnCase* panaudojimo galimybių, tyrimo metodų panaudojimo ir reikalavimo nurodyti dokumentuose laikymosi, failų ištyrimo ir iššifravimo, dokumentų surūšiavimo ir pan. aplinkybes). Dėl to apeliantai neteisūs nurodę, kad specialistai negalėjo tinkamai motyvuoti ir pagrįsti savo duotų išvadų. Be to, apeliacinės instancijos teisme buvo patenkintas gynėjų ir nuteistųjų prašymas papildomai aiškintis kai kurias aplinkybes, dėl to pakartotinai apklaustas vyresnysis ekspertas A. Chaževskas, kuris patvirtino savo ir kolegų pateiktų kompiuterinių tyrimų išvadas, papildomai atsakė į užduotus klausimus.

Dalis nuteistųjų V. U. ir V. G. skundo argumentų taip pat skirta ūkinės finansinės veiklos tyrimo patikimumui paneigti. Pirmiausia nurodyti argumentai, kad surašant specialisto išvadas Nr. 5-1/132 ir Nr. 5-1/157 nebuvo laikomasi FNTT prie LR VRM direktoriaus 2003 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 46V patvirtintų Ūkinės finansinės veiklos objektų tyrimo bei specialisto išvados pateikimo taisyklių. Apeliantų nuomone, atliekant tyrimus nepadaryta įvairių veiksmų: nepaimti N. S. ir kitų asmenų paaiškinimai dėl (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos tvarkymo, neišsiaiškinta įrašų be jokių rekvizitų priklausomybė, nevertintas tiriamų dokumentų ir juose nurodytų ūkinių operacijų turinys. Specialistai nebuvo objektyvūs (nesidomėjo, ar (duomenys neskelbtini) buvo vedama „juodoji“ buhalterija), negalėjo duoti išsamių paaiškinimų, pažeidė pareigą duoti nešališkas išvadas. Be to, specialistų išvados dėl (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos pagrįstos neteisingais matematiniais skaičiavimais, skirtingų metodikų taikymu, neteisingu Lietuvos banko skelbiamo oficialaus lito ir užsienio valiutų keitimo kurso naudojimu, neteisingu (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos laikotarpio nustatymu (nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2004 m. liepos 31 d.), prielaidomis, jose daug netikslumų, elementarių klaidų bei nepagrįstų vertinimų. Dėl to išvadų duomenys negali būti pripažinti tinkamais įrodymais.

Atmestinas nuteistojo V. U. apeliacinio skundo argumentas, jog nesilaikyta dokumentų perdavimo specialistams formos (priėmimo-perdavimo akto) ir tvarkos (dokumentai nesusiūti, nesunumeruoti, nepadarytas jų aprašas); negalima tiksliai nustatyti, kokie dokumentai buvo perduoti (skundo 39 psl.); tyrimą atlikę specialistai nurodė, kad specialisto išvada Nr. 5-1/132 kartu su priedais sudaro 129 lapus (66 t., 13 b. l.), specialisto išvada Nr. 5-1/157 kartu su priedais sudaro 101 lapą, o prokuroras nurodė, kad specialistų išvadų priedai yra nuo 69 iki 150 tomo. Specialistų numeracija byloje nesužymėta, taigi nei gynyba, nei teismas negalėjo patikrinti išvadų patikimumo (skundo 71 l.); kitus tyrimui pateiktus dokumentus su lydraščiais specialistai grąžino prokurorui, nelaikydami jų priedais, vadinasi, jais negalima grįsti išvadų ir jie nėra išvadų dalis (skundo 72 l.); specialistų paskaičiavimai turi remtis pirminiais dokumentais, aiškiai įvardintais kaip priedai ir pridėtais prie išvadų kaip jų sudedamoji dalis (skundo 72 l.); specialistai parengtus dokumentus pasirašo, dokumentų kopijas patvirtina teisės aktų nustatyta tvarka ir jose pažymi, kur yra dokumentų originalai, tačiau jie šių reikalavimų apskritai nepaisė (skundo 71 l.).

Visi šie skundo argumentai nepagrįsti.

Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad dokumentai specialistams buvo perduodami tiesiogiai, surašant perduodamų dokumentų lydraštį, kuriame buvo išvardijama, kokie dokumentai perduodami, o specialistas pasirašydavo, kad nurodytus dokumentus gavo, įrašydamas dokumentų gavimo datą. Tai pagal savo esmę atitinka dokumentų priėmimo-perdavimo aktą. Pagal bylos duomenis visi šie dokumentų perdavimo aktai yra 67 t., 1–2, 3, 4, 5–6, 7, 8–9, 10, 12–13, 14, 15,

16, 17, 18, 19, 20–21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 b. l. Specialistams surašius pirmąją 2007 m. rugsėjo 7 d. išvadą Nr. 5-1/132 (66 t., 19–85 b. l.), ji buvo perduota prokurorui, surašius 2007 m. rugsėjo 10 d. perdavimo raštą Nr. 25-1/86-2605, kuriame nurodyta, kad perduodama specialisto išvada su priedais, iš viso 129 lapai (66 t., 13 b. l.). Kadangi tai buvo negalutinė specialisto išvada, specialistų tyrimui perduoti dokumentai dar nebuvo grąžinti, o pateikti tik tie priedai, kuriuos sudarė patys specialistai, darydami skaičiavimus ir atitinkamas išvadas. Galutinė specialisto išvada surašyta 2007 m. spalio 15 d., išvados Nr. 5-1/157 (66 t., 93–144 b. l.), ji prokurorui perduota 2007 m. spalio 16 d. raštu Nr. 25-1/86-2926 (66 t., 86 b. l.). Šiame lydraštyje nurodyta, kad siunčiama specialisto išvada su priedais bei grąžinami tyrimui pateikti dokumentai (nurodant visus raštus, kuriais tie dokumentai buvo pateikti) bei pažymint, kad šie dokumentų segtuvai yra sunumeruoti nuo Nr. 2 iki Nr. 77.

Taigi bylos duomenys patvirtina, kad, atlikus specialistų tyrimą ir surašius išvadas, visi specialistams perduoti dokumentai grąžinti prokurorui ir įvardinti priedais – segtuvais, kurie sunumeruoti nuo 2 iki 77, vėliau kartu su visa bylos medžiaga perduoti bylą nagrinėjusiam Vilniaus apygardos teismui ir yra baudžiamosios bylos tomuose nuo 69 iki150 tomo.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad specialistų išvadų priedų struktūra yra aiškiai išdėstyta pačiose specialistų išvadose (pirmoje išvadoje 3 l., antroje išvadoje 5 l.). Nurodyta, kad specialistų išvadose nurodomo priedo pirmas skaičius reiškia tyrimui pateiktų (duomenys neskelbtini) dokumentų segtuvo numerį, antras skaičius arba skaičiai per brūkšnį – segtuve esančio dokumento lapo numerį arba numerius, pvz. „30.8 arba 30.8-10 priedas“ yra segtuve Nr. 30, lapo Nr. 8 arba priedas apima lapus nuo 8 iki 10. Taigi priešingai, nei teigta V. U. apeliaciniame skunde, specialistai prokurorui grąžinamus dokumentus laikė specialisto išvados priedais, jais rėmėsi ir į juos nukreipė, sudarydami suvestines lenteles ir t. t. Tuo pačiu pažymėtina, kad dokumentų suvestiniai duomenys – lentelės, pateiktos prie specialisto išvados, sunumeruotos eilės tvarka. Taigi priedus prie nurodytų specialistų išvadų (priedai abiem išvadoms yra bendri, t. y. tie patys) sudaro trys grupės: pačių specialistų sudaryti priedai-suvestinės lentelės, kurie buvo atskirai sunumeruoti eilės tvarka (pvz. priedas Nr. 1, priedas Nr. 2), iš viso 38 priedai ir jie visi yra 67 t., 85–171 b. l.; dokumentai, kuriais rėmėsi atsakydami į klausimus VMI specialistai (koks specialistas į kurį klausimą atsakė, nurodyta prie kiekvieno klausimo specialisto išvadose) ir kurie prokurorui pateikti 2007 m. rugsėjo 13 d. raštu Nr. 1.16)-46-30750 (68 t., 1 b. l.). VMI specialistų pateikti priedai taip pat sunumeruoti kaip priedai Nr. 1, 2 ir t. t., iš viso yra 14 priedų, kurie yra bylos 68 t., 2–207 b. l.; visi kiti specialistams tirti perduoti dokumentai tapo priedais, kuriuos specialistai įvardijo „segtuvais“, o puslapių numeriai juose – priedų numeriai. Šie visi priedai yra baudžiamojoje byloje 69-150 tomuose, iš viso specialistai įvardijo 77 segtuvus. Ruošiant bylą teismui, atsižvelgiant į raštvedybos reikalavimus, kai kurie specialistų priedai-segtuvai dėl didelio dokumentų kiekio juose buvo suskirstyti į kelis bylos tomus (pvz. priedas-segtuvas Nr. 7 yra baudžiamosios bylos tomuose Nr. 76, 77, 78) arba dėl mažo dokumentų kiekio segtuve į vieną tomą sudėti keli priedai-segtuvai (pvz. segtuvai Nr. 54 ir 55 yra viename 134 tome). Taip pat kai kurie segtuvai sudėti ne eilės tvarka, nes, siekiant suformuoti baudžiamosios bylos tomą, buvo atsižvelgiama ir į priedo-segtuvo lapų skaičių, pvz. segtuvas Nr. 76 yra bylos 144 tome kartu su segtuvu Nr. 71, nes segtuvas Nr. 72 buvo didelės apimties ir išdėstytas bylos 145–148 tomuose. Kad nekiltų painiavos, kiekviename tome, kur yra šis priedas-segtuvas, jo pradžioje yra titulinis lapas, kuriame nurodyta, koks priedas-segtuvas tame tome yra. Be to, šalia bylos tomo numeracijos buvo palikta ir prieš tai buvusi lapo numeracija, kuri naudojama specialisto išvadoje (bylos numeracija skiriasi nuo specialisto išvadoje nurodyto priedo numeracijos tada, kai minimi priedai „Segtuvai“ buvo didelės apimties ir jie padalinti į kelis bylos tomus, pvz. priedas Nr. 6.218 yra 75 tomo 22 lape. Atsivertę bylą matysime, kad tame lape yra abu numeriai, tiek bylos tomo „22“, tiek specialisto išvados priedo „218“. 75 tomo tituliniame lape nurodyta, kad šiame tome yra 6 segtuvo dokumentai (2 dalis).

Tai rodo, kad visi specialisto išvados priedai yra ir baudžiamojoje byloje galima nesunkiai surasti pirminius dokumentus, kuriais rėmėsi specialistai, darydami vienas ar kitas išvadas ar skaičiavimus. Kad pirminiai dokumentai yra ir jie aiškiai išdėstyti, patvirtina apeliacinio skundo teiginiai, ginčijant vienus ar kitus skaičiavimus nurodant ir pirminius dokumentus. Vadinasi,

apeliantas suprato specialisto išvados ir priedų struktūrą, nes rėmėsi konkrečiais pirminiais dokumentais, pridėtais prie specialisto išvados. Be to, skunde nenurodytas joks atvejis, kad nuteistieji ar jų gynėjai byloje būtų neradę kokio nors konkretaus pirminio dokumento, kuriuo rėmėsi specialistai ir kurio jie būtų nesuradę byloje. Todėl jų teiginiai, kad neaišku, kokiais dokumentais rėmėsi specialistai, o tuo pačiu ir bylą nagrinėjęs teismas, nepagrįsti ir paneigti išdėstytomis aplinkybėmis.

Šias aplinkybes apeliacinės instancijos teisme patvirtino tyrimą atlikusi specialistė N. G., kuri, be kita ko, nurodė, kad visa medžiaga buvo grąžinta, jokie dokumentai, susiję su FNTT ir VMI atliktu tyrimu, nebuvo palikti jų archyve.

Atsakant į V. U. skundo teiginius dėl specialistų nepatvirtintų kopijų pažymėtina, jog specialistai patys jokių pateiktų dokumentų kopijų nedarė, todėl jų tvirtinti ir pasirašinėti negalėjo, nes prie išvados pridėjo dokumentus tokia forma, kokia jie buvo gauti, t. y. jiems buvo pateikiamos dokumentų, gautų ikiteisminio tyrimo metu, kopijos (liudytojų apklausų protokolų, kitų specialistų atliktų tyrimų metu gautų dokumentų (pvz. kompiuterinių tyrimų), kratų ir poėmių metu paimtų dokumentų kopijos), o (duomenys neskelbtini) pateiktos oficialios apskaitos dokumentai specialistams buvo perduodami originalai. Dokumentus perduodant specialistams, buvo aiškiai nurodoma, ar perduodami dokumentų originalai, ar jų kopijos. Ikiteisminio tyrimo dokumentų kopijų, perduotų specialistams, visi originalai taip pat yra baudžiamojoje byloje, todėl nėra jokių kliūčių patikrinti specialistams perduotų dokumentų kopijų atitikimą originalams. Skunde jokių konkrečių kopijų neatitikimų originalams nenurodyta.

V. U. apeliaciniame skunde teigė, kad neaišku, kokiais pagrindais ir motyvais įrašai be jokių rekvizitų buvo vienareikšmiškai priskirti (duomenys neskelbtini)i, nes N. S. vedė apskaitą keliems ūkio subjektams.

Šis apeliacinio skundo argumentas taip pat nepagrįstas. Tyrimą atlikusi specialistė N. G. teisme paaiškino, kad, ikiteisminio tyrimo metu gavus iš įvairių šaltinių daugybę duomenų apie (duomenys neskelbtini) neoficialias pajamas ir išlaidas, gauta informacija vertinama, atsižvelgiant į tokiuose dokumentuose užfiksuotas operacijas, įrašų turinį, pobūdį ir pan., nurodytus asmenis, taip pat pateiktų dokumentų tarpusavio ryšį, atspindėjimą neoficialioje apskaitoje, liudytojų parodymus. Šiuo atveju svarbu, jog N. S. aiškiai įvardijo, kokiuose dokumentuose buvo fiksuotos būtent (duomenys neskelbtini) neoficialios pajamos ir išlaidos, kaip jas atskirti nuo kitų įrašų. Be to, dokumentai, kuriuose buvo fiksuotos (duomenys neskelbtini) neoficialios pajamos ir išlaidos, nėra oficialios buhalterinės apskaitos dokumentai, todėl jų supainioti su N. S. oficialiai tvarkytų kitų įmonių buhalterinės apskaitos dokumentais nebūtų įmanoma. Pažymėtina, kad (duomenys neskelbtini) neapskaitytos pajamos ir išlaidos buvo nustatinėjamos ne tik iš N. S. darbo vietoje rastų dokumentų, bet ir iš kitų šaltinių, taip pat dokumentų, kurie buvo rasti ir paimti pačioje (duomenys neskelbtini) centrinėje būstinėje.

Skunde keltos abejonės dėl R. R. piniginių lėšų priskyrimo (duomenys neskelbtini)i paneigtos, apeliaciniame teisme apklausus šį asmenį, taip pat atlikus buhalterijos ir finansų ekspertizę.

V. U. apeliaciniame skunde nurodė, kad specialistai buvo neobjektyvūs, nes nesiaiškino, ar (duomenys neskelbtini) buvo ,,juodoji“ buhalterija, o tik atliko skaičiavimus, lygindami neoficialią buhalteriją su oficialia.

Tokie apeliacinio skundo teiginiai nelogiški. Pažymėtina, jog specialistai patys nusikaltimo tyrimo neatlieka ir duomenų nerenka, o tik įvertina tai, ką surenka ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir prokurorai, t. y. jų užduotis ir yra patikrinti, ar tyrimo metu nustatytos ūkinės finansinės operacijos yra arba nėra apskaitytos oficialioje apskaitoje, taip pat pagal pateiktus duomenis atlikti reikiamus skaičiavimus. Jeigu specialistas mano, kad reikalinga gauti kokio nors asmens paaiškinimus, pagal tuometę tyrimų praktiką apie tai pranešdavo tyrėjui, prokurorui, kuris atlikdavo reikiamo asmens apklausą ir protokolą pateikdavo specialistui. Jeigu reikalinga, tokio asmens apklausoje galėdavo dalyvauti ir specialistas, kuris padėdavo užduoti reikiamus klausimus. Savarankiškai specialistai neimdavo paaiškinimų, nes toks paaiškinimas nėra numatytas Baudžiamojo proceso kodekse kaip

procesinis veiksmas, tad tokie paaiškinimai neturėtų procesinės vertės. (duomenys neskelbtini) byloje specialistas jokiose asmenų apklausose nedalyvavo.

V. U. apeliaciniame skunde nurodė ir tai, kad prokuroras neperdavė finansinį tyrimą atlikusiems specialistams išteisinančių bylos įrodymų, tačiau apeliantas skunde nesugebėjo įvardinti, kokie gi tie išteisinantys įrodymai nebuvo perduoti specialistams. Apeliantas pats sau prieštaravo, nes skunde aiškiai teigė, kad specialisto išvadoje nurodyta, kurie liudytojai patvirtino, o kurie neigė gavę neoficialių pinigų. Taigi specialistams buvo žinomas tiek kaltinančių, tiek teisinančių liudytojų parodymų turinys. Be to, apeliacinės instancijos teismui paskyrus kompleksinę buhalterijos ir finansų ekspertizę, ją dariusiam ekspertui buvo pateikta visa bylos medžiaga, pradedant pirmu bylos tomu, tad šį kartą ekspertas jau tikrai turėjo galimybę susipažinti su visa bylos medžiaga.

Atmetamas V. U. skundo argumentas, kad specialistai patys nereikalavo jiems reikalingų dokumentų. Tokius skundo teiginius akivaizdžiai paneigia bylos medžiaga: specialistai ne kartą raštu nurodė, kokie dar dokumentai jiems reikalingi tyrimui atlikti (67 t., 33, 50–51 b. l.), patys dalyvavo atliekant reikiamų dokumentų poėmį (duomenys neskelbtini) (67 t., 81–83 b. l.).

V. U. apeliaciniame skunde akcentavo, kad specialisto išvados dėl (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos apima platesnį nei kaltinamiesiems inkriminuojamas laikotarpį, t. y. specialistų tirtas laikotarpis nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d., už tą laikotarpį apskaičiuoti mokesčiai (skundo 77 l.).

Pažymėtina, kad specialistų tiriamas laikotarpis apibrėžiamas jiems pateiktoje užduotyje atlikti tyrimą už tam tikrą laikotarpį. Pirminėje 2006 m. spalio 9 d. užduotyje Nr. 8.2.-2570 (04) atlikti (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos objektų tyrimą tiriamas periodas buvo nurodytas nuo 2004 m. liepos 1 d. iki 2006 m. spalio 1 d. Be to, užduotyje pažymėta, kad, specialistams atliekant (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos patikrinimą, pavedama įvertinti ir kitas ikiteisminio tyrimo metu nustatytas aplinkybes (ūkinius finansinius įvykius), kurie įvyko kitu laiku nei užduotyje nurodyta, jeigu jie reikšmingi, atsakant į specialistams pateikiamus klausimus (66 t., 1–3 l.). 2007 m. birželio 12 d. šios užduoties papildyme Nr. 8.2.-1651 (04) tiriamasis periodas buvo pailgintas ir nustatytas nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d. (66 t., 87–90 l.).

Pažymėtina, kad šioje byloje yra tiriami svarbūs trys periodai: faktinė apgaulingos apskaitos tvarkymo (duomenys neskelbtini) pradžia – nuo 2004 m. pavasario; inkriminuojama nusikalstamos veikos pradžia – nuo 2004 m. liepos 13 d., nuo kurios taikytina baudžiamoji atsakomybė, ir nusikalstamos veikos pabaiga – 2006 m. gegužės 17 d., kai apgaulingos apskaitos veiksmai buvo nutraukti, teisėsaugos pareigūnams pradėjus ikiteisminį tyrimą; finansiniai (duomenys neskelbtini) metai (nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2004 m. gruodžio 31 d.), kurių metu įvykusios ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai privalėjo būti įtraukti į (duomenys neskelbtini) 2004 metų suvestinius buhalterinius apskaitos registrus šiems finansiniams metams pasibaigus, o, to sąmoningai nepadarius, už tai jau taikytina baudžiamoji atsakomybė, numatyta BK 222 straipsnio 1 dalyje (pagal šio straipsnio redakciją, numatytą 2004 m. liepos 5 d. įstatymu Nr. IX-2314, įsigaliojusiu 2004 m. liepos 13 d.). Byloje tiriami visi įvykiai, įvykę finansiniais metais, nes kitaip neįmanoma patikrinti metinių (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijų ir ataskaitų, juose pateiktų suvestinių skaičių ir jų teisingumo, kadangi metinės ataskaitos remiasi visų finansinių metų duomenimis. Tačiau šių finansinių ataskaitų neteisingumą lėmė apgaulingos apskaitos veiksmai (būtinų apskaityti teisės aktų nustatyta tvarka, bet sąmoningai neapskaitytų ūkinių operacijų duomenys), trukę nuo 2004 m. pavasario iki 2006 m. gegužės 17 d.

V. U. apeliaciniame skunde akcentuotos kai kurios specialistų išvadose padarytos klaidos, kai kurių pajamų ir išlaidų sudvigubinimas, teigta, kad kai kurios sumos į pajamas ar išlaidas įtrauktos be pagrindo, ginčytos apmokestinamos sumos ir mokesčių paskaičiavimo tvarka, taikyti mokestiniai tarifai.

Iš tiesų kai kurių klaidų specialistų išvadose buvo padaryta ir apeliacinės instancijos teismas ėmėsi procesinių veiksmų skunde iškeltiems teiginiams patikrinti: dar kartą apklausė N. S., finansinį tyrimą atlikusius ar kitus kompetentingus specialistus, ištyrė dokumentus, galiausiai

paskyrė buhalterijos ir finansų ekspertizę, gavo ekspertizės aktą, apklausė ekspertizę atlikusį ekspertą. Iš tiesų kai kurios apeliaciniame skunde nurodytos klaidos, netikslūs skaičiavimai pasitvirtino, todėl, atsižvelgiant į naujai gautus duomenis, tos klaidos taisytinos apeliacinėje instancijoje, patikslinant pirmosios instancijos teismo nuosprendyje nurodytas pinigų sumas, tačiau nekeičiant nustatytų faktinių aplinkybių esmės.

V. U. apeliaciniame skunde pagrįstai teigė, kad specialisto išvadoje specialistai įtraukė į išlaidas JAV dolerius, konvertuotus į litus netinkamu kursu (27–28 Lt už 1 JAV dolerį). Apeliacinio proceso metu atlikus papildomus tyrimo veiksmus, apklausus N. S., specialistę N. Galvanauskienę, padarius gynybos prašomą buhalterijos ir finansų ekspertizę, pasitvirtino, kad , vertinant (duomenys neskelbtini) išlaidas 2004 metais, dvi sumos (2004 m. rugpjūčio 16 d. – 10 000 JAV dolerių ir 2004 m. birželio 9 d. – 23 000 JAV dolerių) į specialisto išvadą įtrauktos klaidingu kursu, kadangi, kaip paaiškino apeliacinio proceso metu N. S., darydama įrašą buhalterinės apskaitos programoje PC Verslininkas, komentarų skiltyje suklydo padėdama kablelį. Todėl (duomenys neskelbtini) išlaidos 2004 metais dėl šios aplinkybės koreguotinos. Apeliaciniame teisme gautame buhalterijos ir finansų ekspertizės akte, ekspertui atlikus visų (duomenys neskelbtini) išlaidų užsienio valiuta perskaičiavimą į litus pagal oficialų tuo metu galiojusį lito ir JAV dolerio kursą, ši išlaidų suma patikslinta ir perskaičiuota į 92 711,4 Lt sumą.

V. U. apeliaciniame skunde pagrįstai nurodė, kad kai kurios išlaidos į specialisto išvadą įtrauktos du kartus: 2004 m. Laikui išmokėta 124 715 JAV dolerių suma (349 944,92 Lt). Apelianto nuomone, iš pirminių dokumentų (74 t., 112 b. l.; 75 t., 21–22 b. l.) matyti, kad ši suma (349 944,92 Lt) yra įtraukta į 740 895,83 Lt sumą, nes pirminiuose dokumentuose sumos ir datos sutampa. Todėl mano, kad ši suma padvigubinta 349 202 Lt (skundo 42 l.).

Įrodymų tyrimo metu apeliaciniame teisme atlikus jau minėtus procesinius veiksmus, ši aplinkybė patvirtinta, iš tiesų skunde nurodyta suma padvigubinta ir apeliacinio proceso metu klaida ištaisoma.

V. U. apeliaciniame skunde taip pat teigė, kad kai kurios sumos į pajamas įtrauktos du kartus arba „be pagrindo“. Apelianto teigimu, grąžinamos paskolos ir kitos grąžinamos sumos įtrauktos į pajamas nepagrįstai, nes, apelianto nuomone grąžinamos paskolos ir grąžinamos sumos negali būti laikomas pajamomis (skundo 42–43 l.).

Šį apeliacinio skundo teiginį paneigė gynybos prašymu atlikta buhalterijos ir finansų ekspertizė, kurios akte nurodyta: įvertinus tai, kad neoficiali apskaita netvarkoma kaupimo principu, specialistai pagrįstai į neoficialias (duomenys neskelbtini) pajamas įtraukė paskolas ir kitas grąžintinas pinigų sumas. Tad nėra pagrindo teigti, kad specialistai nepagrįstai didino šiais atvejais neoficialias (duomenys neskelbtini) pajamas, todėl šis apeliacinio skundo argumentas atmestinas.

V. U. apeliaciniame skunde nurodyta, kad netinkama specialistų skaičiavimo formulė: „pajamos – likutis = išlaidos“, todėl, netinkamai suskaičiavus pajamas, netinkamai paskaičiuotos ir išlaidos (skundo 44 l.).

Ekspertizės akte (109 l.) nurodyta: įvertinus tai, kad faktinis pinigų likutis neoficialioje (duomenys neskelbtini) kasoje kratos momentu (2006 m. gegužės 17 d.) neatitiko apskaityto kasos knygoje, todėl specialistų taikyta formulė *„pajamos – likutis = išlaidos“* gali būti netiksli ir ekspertas visas išlaidas skaičiavo tik pagal konkrečius dokumentus, iš kurių tokias išlaidas buvo galima nustatyti. Dėl šios priežasties eksperto nustatyta išlaidų suma žymiai skyrėsi nuo pateiktos specialisto išvadoje. Iš esmės ši problema kilo dėl to, kad 2004 ir 2005 metų taip vadinami „pirminiai“ neoficialios (duomenys neskelbtini) apskaitos dokumentai nebuvo tyrimo metu rasti ir paimti, o 2004 metų net suvestiniai neoficialios apskaitos dokumentai nebuvo gauti ar visiškai atstatyti. Specialistams taikant nurodytą formulę, 2004 metais didelė išlaidų suma buvo įvardinta kaip „neiššifruoti mokėjimai“. Eksperto vertinimu, nesant duomenų, ar šie pinigai panaudoti (duomenys neskelbtini) veikloje, jų nereikėtų priskirti prie (duomenys neskelbtini) išlaidų.

Įvertinus tai, pirmosios instancijos teismo nuosprendyje nurodytos (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metų neoficialių išlaidų sumos tikslintinos, atsižvelgiant į ekspertizės akte nurodytas aplinkybes ir duomenis.

V. U. apeliaciniame skunde nurodė, kad (duomenys neskelbtini) neoficialių pajamų suma buvo nepagrįstai padidinta: 84 370 JAV dolerių sumą iš rėmėjo „N“ įtraukiant du kartus į 2004 metų pajamas (skundo 44–46 l.), 15 000 JAV dolerių ir 21 450 JAV dolerių sumas iš rėmėjo JAN įtraukiant du kartus į 2004 metų pajamas (skundo 46–47 l.), 80 000 JAV dolerių sumą iš rėmėjo ŪKIS įtraukiant du kartus į 2004 metų pajamas (skundo 47 l.).

Apeliacinio proceso metu specialistė N. Galvanauskienė patvirtino, kad iš tiesų nurodytos sumos į (duomenys neskelbtini) neoficialias pajamas įtrauktos du kartus. Tą taip pat patvirtino buhalterijos ir finansų ekspertizės akto duomenys. Atsižvelgiant į tai, pirmosios instancijos teismo nuosprendyje nurodytos (duomenys neskelbtini) 2004–2006 metų neoficialių pajamų sumos taip pat tikslintinos.

V. U. apeliaciniame skunde nurodyta: atsižvelgiant į tai, kad N. S. tvarkė ir R. R. asmeninių pinigų apskaitą, dalis šiam asmeniui priskirtinų pinigų nepagrįstai įtraukta į (duomenys neskelbtini) neoficialias pajamas bei išlaidas (skundo 72–73 l.). Minimi tokie duomenys: į (duomenys neskelbtini) neoficialias pajamas nepagrįstai įtrauktos lėšos, nurodytos dokumente „Rėmėjai 2004 metais“ (74 t., 92–94 b. l.) ir pažymėtos kodais „(duomenys neskelbtini)“ ir „ (duomenys neskelbtini)“, iš viso 1 090 000 Lt, taip pat nurodytos dokumente „(duomenys neskelbtini)“ (75 t., 21–23 b. l.); į (duomenys neskelbtini) neoficialias išlaidas nepagrįstai įtrauktos lėšos, nurodytos: 2006 m. balandžio 6 d. kasos išlaidų orderyje Nr. (duomenys neskelbtini), 2006 m. balandžio 19 d. kasos išlaidų orderyje Nr. (duomenys neskelbtini), 2006 m. balandžio 24 d. kasos išlaidų orderyje be numerio, 2006 m. balandžio 28 d. kasos išlaidų orderis Nr. (duomenys neskelbtini), 2006 m. gegužės 10 d. kasos išlaidų orderyje be numerio, 2006 m. gegužės 16 d. kasos išlaidų orderyje be numerio.

Aiškinantis šias skunde nurodytas aplinkybes, apeliacinio proceso metu atliktas išsamus tyrimas, apklausta N. S., specialistė N. Galvanauskienė, VMI specialistė. Šis klausimas užduotas buhalterijos ir finansų ekspertizę atlikusiam ekspertui, kuris labai aiškiai ir tiksliai visus duomenis apibendrino ekspertizės akte (akto 150 l.). Jame nurodyta: darytina išvada, kad į (duomenys neskelbtini) neoficialios apskaitos pajamas 2004 metais pagrįstai įtrauktos 1 090 000 Lt sumos su kodais „ (duomenys neskelbtini)“ ir „(duomenys neskelbtini)“, o 7 650 JAV dolerių suma su kodu „(duomenys neskelbtini)“ laikytina neoficialiomis (duomenys neskelbtini) išlaidomis. 2006 m. kasos išlaidų orderiais Nr. 176, 184, 190 apskaitytos išlaidos laikytinos (duomenys neskelbtini) neoficialios apskaitos išlaidomis.

Taigi šioje dalyje V. U. apeliacinio skundo argumentai dėl nepagrįsto pajamų ir išlaidų įtraukimo į (duomenys neskelbtini) neoficialias pajamas bei išlaidas nepagrįsti ir atmestini.

Kita vertus, kaip nurodyta ir ekspertizės akte, išlaidos, apskaitytos 2006 m. balandžio 24 d. ir 2006 m. gegužės 16 d. kasos išlaidų orderiais be numerių laikytinos nesusijusios su (duomenys neskelbtini) nagrinėjama neoficialia apskaita, todėl nepagrįstai įtrauktos į išlaidas, nustatant mokesčių dydį. Taigi ši apeliacinio skundo dalis tenkintina, nuo šių sumų paskaičiuotos nesumokėtų mokesčių sumos šalintinos iš bendros mokėtinos mokesčių sumos.

Nuteistojo V. U. teiginiai, neva ekspertas neįvertino, ar prie (duomenys neskelbtini) išlaidų priskirtinos išlaidos, skirtos „(duomenys neskelbtini)“ laikraščio prenumeratai, apmokėtai iš neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų, yra nepagrįsti.

Ekspertas šito klausimo nesprendė nurodęs, kad tai teisinio pobūdžio klausimas. Taigi į jį turi atsakyti teismas. Įvertinusi ekspertizės akte nurodytas aplinkybes, tai reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, kad pagal Politinių partijų įstatymo, galiojusio šioje byloje aktualiu laikotarpiu, 14 straipsnio 4 dalies nuostatas politinės partijos turtas ir lėšos negali būti skirstomos jos nariams, teisėjų kolegija konstatuoja, kad šios išlaidos priskirtinos prie neleistinų (duomenys neskelbtini) išlaidų, t. y. veikdama oficialiai, iš oficialių (duomenys neskelbtini) lėšų partija nebūtų turėjusi teisės tokių išlaidų apmokėti.

V. U. apeliaciniame skunde pasisakyta ir dėl trečiųjų asmenų mokėjimų už (duomenys neskelbtini), kurie neįtraukti į oficialią apskaitą. Iš specialistų išvadų matyti, kad tretieji asmenys (UAB „(duomenys neskelbtini)“, AB agrofirma „(duomenys neskelbtini)“, UAB „(duomenys neskelbtini)“, AB „(duomenys neskelbtini)“) yra sumokėję kitiems juridiniams asmenims už

(duomenys neskelbtini) suteiktas paslaugas. Tokius mokėjimus jie atliko pagal (duomenys neskelbtini) oficialius prašymus, į savo apskaitą įtraukė mokėjimus už (duomenys neskelbtini), o (duomenys neskelbtini) tų mokėjimų į savo apskaitą neįtraukė, nors V. G. ir V. U. teikė prašymus oficialiai, kas rodo jų norą tvarkingai vesti apskaitą. Apelianto nuomone, pirmosios instancijos teismas neišsiaiškino, kodėl tuo laiku apskaitą tvarkiusios N. S. ir D. B. ar už ją apskaitą realiai tvarkiusi V. J. neįtraukė tų mokėjimų į (duomenys neskelbtini) apskaitą (skundo 70 l.).

Tokie apeliacinio skundo teiginiai, kuriais bandoma nesieti kitų asmenų patirtų išlaidų (duomenys neskelbtini) naudai su neoficialiomis partijos pajamomis, nepagrįsti ir atmestini.

Pagal nusikaltimo padarymo metu galiojusio 1999 m. sausio 12 d. Politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymo 16 straipsnio 3 dalies reikalavimą draudžiama finansuoti politines partijas ir politines organizacijas per trečiuosius asmenis; šio įstatymo 17 straipsnio 3 dalyje nustatytas reikalavimas, kad aukotojas privalo dovanotą didesnę kaip 1 000 Lt sumą pervesti į politinės partijos ar politinės organizacijos sąskaitą banke; šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatytas įpareigojimas politinėms partijoms finansinės apskaitos tvarka registruoti visas gaunamas lėšas ir dovanas.

Nagrinėjamu atveju buvo šiurkščiai pažeisti minėti įstatymų reikalavimai ir šis pažeidimas kilo ne dėl buhalterinę apskaitą tvarkiusių asmenų, bet būtent dėl nuteistųjų V. U. ir V. G. veiksmų, kadangi būtent jie pateikė tretiesiems ūkio subjektams prašymus mokėjimus atlikti ne į (duomenys neskelbtini) sąskaitą, kaip to reikalavo įstatymas, bet tiesiai tretiesiems ūkio subjektams, teikusiems (duomenys neskelbtini) prekes ir paslaugas. Tokiu būdu (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą tvarkę asmenys net neturėjo galimybės šių lėšų apskaityti, nes jie jų negavo įstatymo nustatytu būdu, taip pat negavo ir neapmokėjo sąskaitų už (duomenys neskelbtini) reklamines prekes bei kitas reklamines paslaugas jas teikusioms bendrovėms, kadangi šias sąskaitas tiesiogiai apmokėjo tretieji asmenys. Nors V. U. skunde teigė, kad tai, jog tretiesiems asmenims buvo pateikti jo ir V. G. pasirašyti prašymai, rodo jų intenciją oficialiai tvarkyti apskaitą, tačiau jie nieko nepaaiškino, kodėl tokie prašymai buvo teikiami, šiurkščiai pažeidžiant įstatymo reikalavimus, nenurodė, ar tokius prašymus ir (ar) kitus dokumentus šiuo klausimu jie perdavė apskaitą tvarkiusiems asmenims, kam konkrečiai ir kokiu būdu, nes tokių dokumentų tarp (duomenys neskelbtini) pateiktų oficialių dokumentų nebuvo rasta. Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad tokie įstatymų reikalavimus pažeidžiantys V. U. ir V. G. pasirašyti prašymai buvo sąmoningai teikiami tretiesiems asmenims, siekiant duomenis apie tokiu būdu remiamą partiją nuslėpti tiek nuo partijos buhalterinę apskaitą tvarkiusių asmenų, tiek nuo partiją kontroliuojančių institucijų.

Taigi apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija apibendrindama konstatuoja: atsižvelgusi į V. U. apeliaciniame skunde išdėstytus argumentus dėl specialisto išvadose padarytų vienokių ar kitokių klaidų, nustatinėjant (duomenys neskelbtini) neoficialias pajamas ir išlaidas, įvertinusi apeliacinio proceso metu gautus papildomus įrodymus, Vilniaus apygardos teismo nuosprendyje nurodytas (duomenys neskelbtini) į apskaitą neįtrauktų pajamų ir išlaidų sumas teisėjų kolegija patikslina, nekeisdama nustatytų faktinių aplinkybių esmės.

Pirmosios instancijos teismas teisingai nustatė subjektyvųjį veikos požymį – kaltę, kuri pasireiškė tiesiogine tyčia: V. U., V. G. ir M. L. sąmoningai netinkamai vykdė buhalterinės apskaitos tvarkymą reglamentuojančių įstatymų (kurie įvardyti skundžiamame nuosprendyje, todėl nekartojami) normas, numatė, kad dėl to gali kilti BK 222 straipsnyje nurodyti padariniai, ir to norėjo.

Apgaulingas buhalterinės apskaitos tvarkymas, numatytas BK 222 straipsnyje, yra tada, kai šio įstatymo dispozicijoje nurodyta veika padaroma tyčia, kurios turinį sudaro tai, jog kaltininkas suvokė, kad jis tvarkė apskaitą pažeisdamas teisės aktus, reglamentuojančius buhalterinės apskaitos tvarkymą, paslėpė, sunaikino ar sugadino apskaitos dokumentus, numatė, kad dėl to nebus galima visiškai ar iš dalies nustatyti asmens veiklos, jo turto, nuosavo kapitalo ar įsipareigojimų dydžio ar struktūros, ir šių padarinių norėjo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-590/2014). Kaltės turinys priimant apkaltinamąjį nuosprendį turi būti atskleistas, remiantis ne vien tik kaltininko parodymais, kaip jis pats suvokė bei vertino savo veiksmus, tačiau vertinant ir išorinius (objektyviuosius) nusikalstamos veikos požymius: kaltininko atliktus veiksmus, jų pobūdį,

pastangas juos darant, aplinkybes, lėmusias tokių veiksmų padarymą, kaltininko siekiamą rezultatą ir t. t.

V. U. tyčia apgaulingai tvarkyti buhalterinę apskaitą yra akivaizdi iš pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nuosprendžiuose aprašytos nusikalstamos veikos mechanizmo. Paties V. U. apeliacinio skundo argumentai, kuriais jis akcentavo esminį nusikalstamos veiklos tikslą – neteisėtą (duomenys neskelbtini) finansavimą bei kitų įgaliojimus veikti turinčių asmenų neteisėtus veiksmus, leidžia spręsti, jog jis neginčija nusikaltimo padarymo, nustatytų padarinių atsiradimo fakto. Pateikta pažeistų įstatymų reikalavimų analizė, įvertinus visų nuteistųjų veiksmų pobūdį patvirtinančius bylos įrodymus, įrodo, kad V. U. puikiai žinojo ir suprato, jog (duomenys neskelbtini) veikloje naudojamos neapskaitytos pajamos ir išlaidos, šias lėšas tvarko neoficiali (duomenys neskelbtini) buhalterė, t. y. asmuo, N. S., ji veikia, vykdydama jo paties bei asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, nurodymus, o tai rodo akivaizdų tyčinį V. U. veiksmų pobūdį.

Nuteistojo V. G. versija, kad jam nebuvo žinomos nusikaltimo padarymo aplinkybės, paneigta byloje esančiais įrodymais. Neoficialaus darbo užmokesčio mokėjimo, jo dydžio klausimai buvo derinami ne tik su asmeniu, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, bet ir su V. U. (kompiuterio sisteminiame bloke IBM rastas 2005 m. balandžio 4 d. elektroninis laiškas tema „(duomenys neskelbtini)“, t. y. darbo užmokestis, kuriame asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, asmeniui, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, rašo: „... siunčiu sąrašą. Kai peržiūrėsi ir jeigu pavyks paderinti su (duomenys neskelbtini), persiųsk man pakoreguotą....“ (14 t., l55 b. l.). (duomenys neskelbtini) turėjo pakankamai oficialių teisėtai gautų piniginių lėšų, tad, jeigu būtų norėjusi, išmokėdama nurodytas lėšas šiems asmenims, tuo pačiu ir sąžiningai įvykdyti savo mokestines prievoles valstybei, ji tuos mokėjimus galėjo vykdyti iš oficialių (duomenys neskelbtini) lėšų ir sumokėti visus privalomus mokesčius bei įmokas.

Nuteistasis V. G. ginčija savo veiksmų vertinimą ir subjektyviąją pusę, t. y. kaltę dėl šių veiksmų padarymo.

Vertinant V. G. veiksmus, savo vardu sudarant sutartis su AB „(duomenys neskelbtini)“, pagal kurias buvo teikiamos telekomunikacinės paslaugos (duomenys neskelbtini)i ir kurios apmokėtos iš neapskaitytų, pas asmenį, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, saugomų neoficialių (duomenys neskelbtini) lėšų, atkreiptinas dėmesys į tai, kad tokiu būdu buvo suteiktos priemonės ir pašalintos kliūtys (duomenys neskelbtini)i šias paslaugas gauti, jų neapskaitant buhalterinėje apskaitoje, tuo pačiu nuslepiant tiek pajamas, tiek išlaidas šioms paslaugoms apmokėti. Nuteistasis V. G. savo apeliaciniame skunde bandė paneigti buvus jo tyčią veikti nusikalstamai, teigdamas nesupratęs, kad šios paslaugos apmokamos iš nelegalių (duomenys neskelbtini) lėšų. Jis nurodė (duomenys neskelbtini) atsakingus asmenis patikinus, kad jo vardu teikiamų telekomunikacinių paslaugų apmokėjimą ,,sužiūrės“, tačiau taip ir neįvardijo, nei kokie partijos atsakingi asmenys jam tai sakė, nei kokiu būdu jie tai turėjo ,,sužiūrėti“, nei to, ar tie atsakingi asmenys ,,sužiūrėjo“. Todėl šie jo teiginiai niekaip nepagrindžia nebuvus tyčios.

Pažymėtina ir tai, kad V. G. nepasakė, jog apskritai buvo koks nors jo ir (duomenys neskelbtini) teisėtas susitarimas dėl telekomunikacinių paslaugų teikimo nurodytu būdu, kad toks susitarimas buvo kokiu nors būdu įformintas, kad būtų galima tokius (duomenys neskelbtini) ir nuteistojo santykius vertinti kaip civilinius, o ne baudžiamuosius. Tokiu būdu telekomunikacinių paslaugų teikimas (duomenys neskelbtini)i buvo vykdomas ir už jas apmokama iš neapskaitytų (duomenys neskelbtini) lėšų visą nusikalstamos veikos – apgaulingos buhalterinės apskaitos laikotarpį, o šių paslaugų teikimas buvo nutrauktas, tik pradėjus ikiteisminį tyrimą. V. G. nepateikė jokio loginio paaiškinimo, kodėl apskritai reikėjo tokiu būdu teikti (duomenys neskelbtini)i telekomunikacines paslaugas, juo labiau kad (duomenys neskelbtini) kitas telekomunikacines paslaugas buvo užsisakiusi savo vardu ir jas apmokėdavo iš oficialių, partijos buhalterinėje apskaitoje apskaitytų lėšų.

Nuteistasis V. G., bandydamas paneigti savo veiksmų tyčinį pobūdį, skunde nurodė, kad teiravosi asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, ar nėra problemų dėl jo vardu teikiamų

telekomunikacinių paslaugų apmokėjimo, tačiau jam nepasakė, kad mokama iš nelegalių lėšų. Šis nuteistojo teiginys ne tik nepaneigia, bet, priešingai, įrodo V. G. žinojimą ir supratimą, kad jo vardu teikiamas telekomunikacines paslaugas (duomenys neskelbtini)i apmoka asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, nes ji nebuvo oficiali (duomenys neskelbtini) buhalterė, atsakinga už partijai teikiamų paslaugų apmokėjimą. Asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, tvarkė būtent (duomenys neskelbtini) vadinamą „juodąją“ kasą, apskaitė neoficialias partijos lėšas, vykdė šių oficialioje buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų piniginių lėšų priėmimą ir išdavimą. Byloje esantis įrodymų visetas leidžia pagrįstai teigti, kad V. G. puikiai žinojo, kokią veiklą vykdo asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, ir pats su tuo buvo tiesiogiai susijęs, kadangi jam, kaip ir daugeliui kitų (duomenys neskelbtini) darbuotojų, tas asmuo mokėjo neoficialų darbo užmokestį už darbą (duomenys neskelbtini), sistemingai duodavo „juodosios“ kasos lėšų įvairiai (duomenys neskelbtini) veiklai vykdyti.

Tą patvirtina ne tik išsamūs N. S. parodymai, bet ir daugybė neoficialios (duomenys neskelbtini) kasos dokumentų, pasirašytų ar surašytų asmeniškai V. G.. 2006 m. spalio 30 d. specialisto išvadoje Nr. 11-2648 (06) (3 t., 121–126 b. l.) nustatyta, kad kratos metu automobilyje ,,VW Passat“ paimtame žaliame segtuve rastuose 32 (duomenys neskelbtini) neoficialios buhalterinės apskaitos dokumentuose kaip pinigų gavėjas pasirašė ir atskirus rankraštinius įrašus įrašė V. G.. 2006 m. gruodžio 29 d. specialisto išvadoje Nr. 11-3492 (06) (3 t., 130–131 b. l.) nustatyta, kad dar tris (duomenys neskelbtini) neoficialios buhalterinės apskaitos dokumentuose – kasos išlaidų orderiuose – kaip pinigų gavėjas irgi pasirašė V. G.. Šių aplinkybių neginčija savo apeliaciniame skunde ir pats nuteistasis.

Taigi išdėstytų įrodymų visuma atskleidžia ir įrodo V. G. veikos subjektyviąją pusę. Kadangi jis apeliaciniame skunde pripažino, kad dėl telekomunikacinių paslaugų apmokėjimo teiraudavosi asmens, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, kuris jam patvirtino, jog dėl to problemų nėra (t. y. patvirtino, kad jas apmoka), akivaizdu, jog jis, žinodamas, kad tas asmuo nėra (duomenys neskelbtini) iždininkas (buhalteris), o tik tvarko neoficialias (duomenys neskelbtini) lėšas, suprato, kad jo vardu teikiamos telekomunikacinės paslaugos (duomenys neskelbtini)i yra apmokamos iš šių neoficialių lėšų, taigi tuo pačiu neapskaitomos (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje. Jis suprato, kad tokiu būdu suteikia priemones ir pašalina kliūtis teikti tokias paslaugas (duomenys neskelbtini)i, jų neapskaitant teisės aktų nustatyta tvarka, o tai parodo akivaizdų tyčinį jo veiksmų pobūdį.

Apeliaciniame skunde M. L. gynėjas prašė ją išteisinti nepadarius nusikaltimo, numatyto BK 222 straipsnio 1 dalyje, nes, apelianto manymu, ji nėra kalta dėl apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo (duomenys neskelbtini), nes, vertinant bylos įrodymus, kyla pagrįsta abejonė, ar ji apskritai žinojo apie (duomenys neskelbtini) buvusią dvigubą buhalteriją, kurią tvarkė asmuo, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas.

Tokie apeliacinio skundo argumentai nepagrįsti.

Apeliaciniame skunde pateikiamas netinkamas nusikalstamos veikos, numatytos BK 222 straipsnio 1 dalyje, aiškinimas. Teigiama, kad M. L. nevedė „juodosios“ buhalterijos“, jos neorganizavo ir neprisidėjo prie jos egzistavimo, neveikė (duomenys neskelbtini) naudai, o, tik būdama pavaldi asmeniui, dėl kurio ikiteisminis tyrimas nutrauktas, vykdė jo nurodymus dėl nario įnašų apskaitymo bei oficialių atlyginimų išmokėjimui skirtų pinigų perdavimo kitam asmeniui, kuris buvo pristatytas kaip buhalteris ir patikimas asmuo.

Apeliaciniame skunde daroma nuoroda į UAB „(duomenys neskelbtini)“ pateiktą išvadą, kuri, apelianto nuomone, patvirtina tinkamai vestą oficialią buhalterinę apskaitą.

Su tokiu auditoriaus išvados vertinimu negalima sutikti, nes joje aiškiai nurodyta, kad (duomenys neskelbtini) vidaus kontrolės sistema turi reikšmingų trūkumų ir nepašalina apgaulės bei klaidos neaptikimo rizikos (59 t., 51, 60 b. l.). Auditoriaus laiškuose (duomenys neskelbtini) vadovybei aiškiai įvardinti buhalterinės apskaitos trūkumai, taip pat ir tai, kad auditoriaus nustatytais atvejais nesumokėti privalomi mokesčiai, (duomenys neskelbtini) filialų apskaita neįtraukta į (duomenys neskelbtini) apskaitą (59 t., 61–62, 110–111 b. l.).

M. L. apeliaciniame skunde nepagrįstai teigiama, kad negalėjimas nustatyti (duomenys neskelbtini) turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros yra susijęs tik su „juodąja“ buhalterija, nes oficiali buhalterija vesta tvarkingai.

Minėta auditoriaus išvada tai paneigia, tačiau auditoriaus nustatyti trūkumai oficialioje (duomenys neskelbtini) buhalterinėje apskaitoje nesietini su nagrinėjama byla, kadangi joje nėra duomenų, jog tie trūkumai padaryti panaudojus apgaulę.

Kita vertus, taip pat minėta, kad apgaulingos buhalterinės apskaitos, kaip nusikalstamos veikos, esmė – tam tikrų pajamų ir išlaidų neįtraukimas į oficialią buhalterinę apskaitą. Svarbu ne tai, kad (duomenys neskelbtini) neoficialios lėšos buvo apskaitomos kito asmens vedamoje „juodojoje“ buhalterijoje, bet tai, kad jos neįtrauktos į M. L. tvarkomą oficialią buhalterinę apskaitą. Ji (duomenys neskelbtini) buhalterinės apskaitos registruose neapskaitė jai ir kitiems asmenims mokamo neoficialaus darbo užmokesčio, kitų pajamų ir išlaidų, neskaičiavo nuo vykdomų mokėjimų privalomų mokėti mokesčių. Gaudama atlyginimą, ji pasirašinėjo oficialios apskaitos dokumentams keliamų reikalavimų neatitinkančius kasos išlaidų orderius, taigi akivaizdžiai suprato, kad tai neapskaitomos, nedeklaruotos lėšos. Suprasdama, kad neapskaitytą atlyginimą gauna už darbą (duomenys neskelbtini), ji suprato, kad būtent ji, būdama (duomenys neskelbtini) iždininkė, privalo šias lėšas apskaityti ir deklaruoti. Esant iškreiptai oficialiai buhalterinei apskaitai, neabejotinai negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

Įvertinus tiek pačios nuteistosios M. L. nurodytas faktines aplinkybes, tiek kitus pirmosios instancijos teismo ištirtus ir nuosprendyje nurodytus įrodymus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad M. L., įsidarbinusi (duomenys neskelbtini) iždininke, pradėjusi bendrauti su N. S., asmeniu, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, atlikdama jo nurodytus veiksmus, žinojo ir suprato, kad (duomenys neskelbtini) vedama dviguba buhalterija, joje egzistuoja pajamos ir išlaidos, kurios neįtraukiamos į oficialią apskaitą, suprato, kad ši apgaulingos apskaitos sistema jau veikė iki jai tampant (duomenys neskelbtini) buhaltere (iždininke), kad dėl šių priežasčių jos vedama oficiali buhalterinė apskaita neatspindi visų (duomenys neskelbtini) pajamų ir išlaidų, tačiau nusikalstamos veikos apgaulingai tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą neatsisakė ir jos nenutraukė, bet, pradėjusi tvarkyti (duomenys neskelbtini) apskaitą nesilaikydama teisės aktų reikalavimų, įsijungė į jau veikusią nusikalstamą apgaulingos buhalterinės apskaitos sistemą ir savo veiksmais prisidėjo prie to, kad atsirado BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikalstamos veikos pasekmės – dėl to 2005 m., 2006 m. iš dalies negalima nustatyti (duomenys neskelbtini) turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

Apeliaciniame skunde bandoma pateisinti M. L. elgesį teigiant, kad ji bijojo prieštarauti sukurtai sistemai, nes nenorėjo prarasti darbo, tačiau tai negali būti pateisinama priežastis veikti nusikalstamai. Kolegijos vertinimu, ši skunde nurodyta aplinkybė taip pat atskleidžia nuteistosios veikos subjektyviąją pusę, savo kaltės suvokimą, kad veikė priešingai teisės aktų reikalavimams. Dėl išdėstytų motyvų M. L. gynėjo apeliacinio skundo argumentai prašant nuteistąją išteisinti, kaip nepadariusią nusikalstamos veikos, numatytos BK 222 straipsnio 1 dalyje, atmestini.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad V. U., V. G. ir M. L. nusikalstama veika teisingai kvalifikuota pagal BK 222 straipsnio 1 dalį.

Dėl BK 182 straipsnio 2 dalies (dėl didelės vertės turtinės teisės įgijimo) taikymo V. U.

Nagrinėjamoje baudžiamojoje byloje V. U. buvo kaltinamas apgaule įgijęs didelės vertės turtines teises (duomenys neskelbtini) naudai, nes, veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu oficialiose ataskaitose, t. y. 2004–2005 metų (duomenys neskelbtini) metinėse finansinės veiklos deklaracijose, pateikė apgaulingus duomenis apie juridinio asmens (duomenys neskelbtini) veiklą bei turtą ir šiuo pareiškimu suklaidino valstybės institucijas – VMI bei VRK. Pastaroji, nežinodama apie apgaulingų duomenų įrašymą į pateiktas (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas,

neteisėtai skyrė (duomenys neskelbtini)i dotacijas ir kompensaciją, dėl to valstybė patyrė didelės turtinės 2 239 627,74 Lt (648 641,03 Eur) žalos.

Tuo V. U. buvo kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje.

Be to, jis buvo kaltinamas organizavęs (duomenys neskelbtini)i apgaule įgyti didelės vertės turtines teises, nes, veikdamas juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu oficialiose ataskaitose 2007 metais organizavo apgaulingų duomenų apie juridinio asmens (duomenys neskelbtini) veiklą bei turtą pateikimą (duomenys neskelbtini) 2006 metų metinėje finansinės veiklos deklaracijoje ir šiuo pareiškimu suklaidino valstybės institucijas VMI bei VRK. Pastaroji, nežinodama apie apgaulingų duomenų įrašymą į pateiktas (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas, neteisėtai skyrė (duomenys neskelbtini)i dotacijas, dėl to valstybė patyrė didelės turtinės 3 810 847,23 Lt (1 103 697,65 Eur) žalos.

Tuo V. U. buvo kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, numatytą BK 24 straipsnio 4 dalyje ir 182 straipsnio 2 dalyje.

Pirmosios instancijos teismas, išteisindamas V. U. dėl sukčiavimo VRK skiriamų dotacijų ir kompensacijos srityje, nuosprendyje motyvavo, kad ne (duomenys neskelbtini) deklaracijų pateikimo VRK faktas, nors ir su žinomai neteisingais duomenimis apie partijos finansinę veiklą, nulėmė dotacijų bei kompensacijos skyrimą (duomenys neskelbtini)i, bet 2004 metų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą rezultatai. Byloje nėra duomenų, kad kaltinimui aktualiu laikotarpiu VRK būtų nustačiusi politinės partijos (duomenys neskelbtini) padarytus pažeidimus ar Valstybinė mokesčių inspekcija atlikusi kokius nors mokestinius patikrinimus ir surašiusi patikrinimo aktus, kurie būtų kvalifikuoti kaip šiurkštus pažeidimas, o būtent tokia pažeidimo fiksavimo tvarka nustatyta įstatyme. Dėl to nenustatęs privalomo sukčiavimo požymio – esminės apgaulės, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad V. U. nepadarė veikų, turinčių šių nusikaltimų požymių, ir jį išteisino (BPK 303 straipsnio 5 dalies 1 punktas).

Šią nuosprendžio dalį skundė prokuroras.

Nesutikdamas su V. U. išteisinimu dėl sukčiavimo, VRK paskyrus dotacijas bei kompensaciją, prokuroras apeliaciniame skunde nurodė, kad V. U. veiksmai, pasirašius ir VRK pateikus (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas su žinomai klaidingais duomenimis, taip pat vėliau organizavus tokios deklaracijos pateikimą, pasireiškė šios valstybinės institucijos suklaidinimu, nes kaltinime nurodytais laikotarpiais (duomenys neskelbtini) neturėjo teisės gauti jokios valstybės dotacijos ir kompensacijos dėl vykdytos neteisėtos veiklos. (duomenys neskelbtini) vykdė veiklą, nesilaikydama Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo reikalavimų, todėl padarė šiurkštų minėto įstatymo pažeidimą. Šios išvados nepaneigia tas faktas, jog (duomenys neskelbtini)i tokias dotacijas ir kompensacijas priklausytų gauti pagal pasiektus rinkimų rezultatus. Dėl to prokuroras apeliaciniame skunde prašė, įvertinęs tai, kad vienu atveju V. U. buvo vykdytojas, o kitu – organizatorius, panaikinti nuosprendžio dalį dėl jo išteisinimo pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį bei BK 182 straipsnio 2 dalį dėl didelės vertės turtinių teisių įgijimo (duomenys neskelbtini) naudai ir šioje dalyje priimti naują apkaltinamąjį nuosprendį, pripažinus jį kaltu padarius vieną tęstinį nusikaltimą, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje (BPK 329 straipsnio 2 punktas).

Prokuroro apeliacinio skundo teiginiai dėl V. U. kaltės, įgijus didelės vertės turtinę teisę (duomenys neskelbtini) naudai, atmetami kaip nepagrįsti.

Nagrinėjamoje byloje apgaulingų duomenų įrašymą į (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas, jų pateikimą valstybės valdžios institucijoms – VMI ir VRK bei VRK suklaidinimą, kuris lėmė (duomenys neskelbtini) dotacijų ir kompensacijos skyrimą bei didelės turtinės žalos valstybei padarymą, prokuroras ir pirmosios instancijos teismas vertino (tiesa, skirtingai motyvuodami) kaip turtinės teisės įgijimą (arba neįgijimą) apgaule (sukčiavimą).

Sukčiavimas (BK 182 straipsnis) – tai nusikaltimas, kuriuo kėsinamasi į nuosavybę, turtines teises ir turtinius interesus. Šios nusikalstamos veikos dalykas yra turtinė nauda, kurią, panaudojęs

apgaulę, kaltininkas gauna sau ar kitam asmeniui ir kuri pasireiškia svetimo turto ar turtinės teisės įgijimu, turtinės prievolės panaikinimu ar išvengimu.

Vadinasi, sukčiavimui būdinga tai, kad dėl panaudotos apgaulės kitas asmuo patiria turtinės žalos (netenka turto, turtinės teisės, galimybių įgyvendinti turimą turtinę teisę), o kaltininkas gauna turtinės naudos sau ar kitam asmeniui. Darant šią nusikalstamą veiką, apgaulė panaudojama, turint tikslą suklaidinti turto savininką, valdytoją, asmenį, kurio žinioje yra turtas, arba asmenį, turintį teisę spręsti teisinį ginčą ar priimti privalomai vykdytiną sprendimą ar kitokius teisinę reikšmę turinčius sprendimus dėl nukentėjusio asmens turto (pvz. teismą, antstolį, notarą).

Teismų praktika suformavo, kad sukčiavimo bylose kaltininko panaudotai apgaulei įvertinti taikomas esmingumo kriterijus, t. y. nukentėjusiojo suklaidinimas turi turėti lemiamą įtaką šio asmens apsisprendimui dėl turto perdavimo kitam asmeniui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-387/2009, 2K-538/2010, 2K-7-255/2012, 2K-161/2013, 2K-179/2013, 2K-55/2014, 2K-84/2014 ir kt.). Tik esminė apgaulė gali būti laikoma nusikalstama. Esminės apgaulės požymis yra ne tik pagrindinis apgaulės sąvokos turinio elementas, bet ir kriterijus, kuriuo remiantis galima atskirti sukčiavimą nuo kitų Baudžiamojo kodekso specialioje dalyje numatytų nusikalstamų veikų.

Sukčiavimas gali būti padarytas, tik esant tiesioginei tyčiai, kai kaltininkas suvokia, kad apgaule esmingai klaidina kitą asmenį (instituciją), numato, kad dėl jo veiksmų kitas asmuo patirs turtinės žalos, o jis sau ar kitam asmeniui gaus turtinės naudos, ir to nori (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-7-112/2012, 2K-161/2013 ir kt.).

Nagrinėjamu atveju nenustatęs subjektyviojo sukčiavimo požymio – esminės apgaulės, pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad V. U. nepadarė veikos, turinčios šio nusikaltimo požymių.

Prokuroras, norėdamas įrodyti, kad (duomenys neskelbtini)i dotacijas ir kompensaciją VRK paskyrė būdama suklaidinta, panaudojus prieš ją apgaulę, kuri pasireiškė deklaracijų su žinomai neteisingais duomenimis pateikimu, apeliaciniame skunde akcentavo kaltinime nurodytu laikotarpiu partijos padarytus Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo reikalavimų pažeidimus. VRK nežinojo ir negalėjo žinoti, kad dėl V. U. vykdytos nusikalstamos veikos (tuo pačiu padaryto šiurkštaus minėto įstatymo pažeidimo) (duomenys neskelbtini) neturėjo teisės gauti kaltinime nurodytų valstybės dotacijų bei kompensacijos. Prokuroro nuomone, vien žinomai neteisingų duomenų nurodymas finansinės veiklos deklaracijose, svarbių duomenų nutylėjimas apie tikrąsias partijos pajamas bei išlaidas laikytinas valstybės institucijų apgaule, kuri buvo esminė, turėjusi lemiamos įtakos VRK apsisprendimui dėl dotacijų ir kompensacijos skyrimo.

Taigi, prokuroro teigimu, šioje byloje VRK esminė apgaulė pasireiškė deklaracijų su žinomai neteisingais duomenimis pateikimu.

Su tokiu apeliacinio skundo argumentu negalima sutikti.

Iš tiesų Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 22 straipsnio 9 dalyje politinei partijai nustatytas įpareigojimas kasmet ne vėliau kaip iki ateinančių metų kovo 1 dienos pateikti VMI ir VRK praėjusių kalendorinių metų metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją. Šio įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje metinė politinės partijos finansinės veiklos deklaracija apibrėžiama kaip dokumentas, kuriame politinės partijos deklaruoja per vienerius finansinius metus gautas pajamas, aukas ir jų aukotojus, skolintas bei kitas teisėtai gautas lėšas, turėtas išlaidas, grąžintas skolas, nurodo, kaip panaudota valstybės biudžeto dotacija. Jeigu tais kalendoriniais metais politinė partija dalyvavo politinėje kampanijoje, metinėje politinės partijos finansinės veiklos deklaracijoje atskirai nurodomi politinės kampanijos finansavimo ataskaitos suminiai rodikliai. Jeigu politinė kampanija baigiasi kitais metais, nei prasidėjo, politinės kampanijos finansavimo ataskaitos suminiai rodikliai nurodomi paskesnių metų deklaracijoje.

Valstybės biudžeto dotacijų ir kompensacijų skyrimas politinėms partijoms neatsiejamai susijęs su šio įstatymo 22 straipsnio 9 dalyje numatytos pareigos tinkamu įgyvendinimu.

Kaip matyti iš Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – ir LVAT) jurisprudencijos, šis teismas pateikė išsamų Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei

finansavimo kontrolės įstatymo 15 straipsnio 3 dalyje vartojamos formuluotės „šiurkštūs pažeidimai“ išaiškinimą. LVAT pažymėjo, kad, sprendžiant iš įstatymo 15 straipsnio, reglamentuojančio dalies išlaidų politinei kampanijai kompensavimą, 3 dalyje vartojamos formuluotės „šiurkštūs pažeidimai“, galima teigti, jog tai ir yra tie pagrindai, kuriais remiantis galima sustabdyti politinių partijų teisę į valstybės biudžeto dotaciją. Šio straipsnio prasme šiurkščiais Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimais laikoma: netinkama veikla, apibrėžta šio įstatymo 22 straipsnio 5 dalyje, t. y. tokie politinės partijos veiksmai, kai ji ir/arba politinės kampanijos dalyviai priima sprendimus naudoti politinei kampanijai aukas, gautas iš asmenų, kurie neturi teisės finansuoti politinių kampanijų, ar iš neleistinų politinės partijos ar politinės kampanijos finansavimo šaltinių, arba kai politinė partija, jos valdymo organai ar jų nariai, politinės kampanijos dalyviai sudaro politinės kampanijos finansavimo sandorius, pažeisdami šio įstatymo reikalavimus, taip pat kita veikla, dėl kurios negalima nustatyti, ar politinės partijos finansinės veiklos deklaracija atitinka tikrovę, ir privalomų pateikti dokumentų nepateikimas ar saugotinų dokumentų praradimas, taip pat ir kita veikla, kurią VRK pripažįsta šiurkščiai pažeidžiančia šio įstatymo reikalavimus (LVAT administracinė byla Nr. A^{14}-1052/07).

Iš šio išaiškinimo seka, kad veikla, dėl kurios negalima nustatyti, ar politinės partijos finansinės veiklos deklaracija atitinka tikrovę, laikoma šiurkščiu įstatymo pažeidimu.

Pažymėtina, kad teisinėje literatūroje šiurkštus įstatymo pažeidimas įvardinamas kaip viešasis deliktas *(delicta publica)*, už kurį numatytas atitinkamas suvaržymas, t. y. valstybės biudžeto dotacijos pusmetinio dydžio neskyrimas (Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 30 straipsnis). Tokiu atveju politinė partija patiria tam tikrų neigiamų padarinių, kuriuos sukelia VRK, t. y. Konstitucijoje (67 straipsnio 13 punktas) numatytos nuolatinės aukščiausios rinkimų ir referendumų organizavimo bei vykdymo valstybės institucijos (Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalis) priimamas sprendimas. Tarp šių subjektų, t. y. VRK ir politinės partijos, dėl kurios priimamas toks sprendimas, susiklosto santykiai, reguliuojami administracinės teisės normomis, o konkrečiai – deliktiniai administraciniai teisiniai santykiai. Jų rezultatas – vienos iš Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje nustatytų formų teisinės atsakomybės taikymas.

Iš to daroma išvada, kad politinės partijos veiklos atitikties įstatymui vertinimas ir pripažinimas šiurkščiai pažeidžiančia minėto įstatymo reikalavimus priskirtas VRK kompetencijai. Toks įstatymo (galiojusio šioje byloje aktualiu laikotarpiu) nuostatų aiškinimas neprieštarauja Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijai (administracinė bylą Nr. A^{14}-1052/07) ir teisės doktrinai (Elena Masnevaitė. Daktaro disertacija ,,Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo reguliavimas Lietuvoje“, Vilnius, 2010; Egidijus Šileikis. ,,Partijų finansavimo teisės sistemos įžvalgos“, Vilnius, 2014).

Taigi nesant tam įgaliotos institucijos sprendimo, kuriuo būtų konstatuotas šiurkštus pažeidimas, prokuroras apeliaciniame skunde nepagrįstai nurodė, kad politinė partija padarė šiurkštų minėto įstatymo pažeidimą, dėl to neturėjo teisės gauti valstybės dotacijų ir kompensacijos. Tokio sprendimo priėmimas priklauso VRK kompetencijai, kuri ir vertina, ar atitinkama politinės partijos veikla nepažeidžia įstatymo reikalavimų, ir pripažįsta ją padariusia arba nepadariusia šiurkštų aptariamo įstatymo pažeidimą.

Tokia išvada darytina ir iš VRK 2007 m. lapkričio 23 d. rašto, kuriame nurodyta, kad, jeigu neteisingų (apgaulingų) duomenų pateikimo politinės partijos finansinės veiklos deklaracijoje faktą patvirtintų teismas *(taigi neteisingų duomenų pateikimo faktą, bet ne šiurkštų pažeidimą)*, vertinant pažeidimo mastą ir aplinkybes, VRK atsirastų pagrindas spręsti klausimą dėl valstybei padarytos žalos, paskyrus dotaciją, atsižvelgiant į pateiktus apgaulingus duomenis, atlyginimo (58 t., 2–4 b. l.).

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, jog Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 13 straipsnis, reglamentuojantis valstybės biudžeto dotacijos dydžio apskaičiavimo, paskirstymo, mokėjimo ir naudojimo tvarką, nustato, kad politinės partijos turi teisę

įstatymų nustatyta tvarka gauti dotacijų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto (įstatymo 1 dalis). Politinei partijai iš valstybės biudžeto skiriamos dotacijos dydis nustatomas šia tvarka – sumuojant tik tuos rinkėjų balsus, kurie buvo paduoti už tų politinių partijų, kurioms pagal šio įstatymo 3 dalį gali būti skiriama valstybės biudžeto dotacija, kandidatus, nustatomas visų balsų skaičius; vieno rinkėjo balso pusės metų finansinis koeficientas nustatomas, pusę valstybės biudžeto dotacijos dalijant iš visų rinkėjų balsų skaičiaus; politinei partijai skiriama valstybės biudžeto pusmetinė dotacija nustatoma, vieno rinkėjo balso pusės metų finansinį koeficientą padauginus iš rinkėjų, padavusių savo balsus už šios politinės partijos kandidatus, balsų skaičiaus. To paties straipsnio 3 dalyje numatyta, kad valstybės biudžeto dotacija paskirstoma toms politinėms partijoms, kurios yra gavusios ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus tuose Seimo rinkimuose, savivaldybių tarybų rinkimuose, pagal kurių rezultatus paskirstoma valstybės biudžeto dotacija ir kurioms įstatymų nustatyta tvarka nėra sustabdyta teisė gauti valstybės biudžeto dotaciją. Šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad politinės partijos turi teisę į dalies išlaidų politinei kampanijai kompensavimą.

Iš pateiktos aptariamo įstatymo nuostatų analizės seka, jog pirmosios instancijos teismo išvada, kad nagrinėjamu atveju dotacijų ir kompensacijos skyrimą (duomenys neskelbtini)i lėmė 2004 metų rinkimų į Seimą rezultatai, yra pagrįsta.

Jei turtinė teisė įgyjama nors ir neteisėtai, tačiau apgaulė nepadaro esminės įtakos nukentėjusiajam ar kitam asmeniui apsispręsti dėl šių veiksmų atlikimo, tokiu atveju apgaulė nedaro veikos sukčiavimu („Teismų praktikos sukčiavimo baudžiamosiose bylose (Baudžiamojo kodekso 182 straipsnis) apžvalga“, „Teismų praktika“ Nr. 36, 13 p.).

Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad byloje pagrįstai nenustatytas esminės apgaulės, būtinos sukčiavimo sudėčiai, požymis. Taip pat nenustatytas būtinas veikos subjektyvusis požymis, pasireiškiantis tiesiogine tyčia.

Taigi V. U. veika negali būti kvalifikuota pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, jis pagrįstai išteisintas.

Kita vertus, už oficialių deklaracijų su apgaulingais duomenimis pateikimą (taip pat ir tokių deklaracijų pateikimo organizavimą), taip suklaidinant valstybės instituciją, dėl ko ši patyrė didelės turtinės žalos, numatyta atsakomybė BK 205 straipsnyje.

Atkreipiamas dėmesys, kad pagal formuojamą teismų praktiką tokio pobūdžio veikos taip pat vertinamos kaip nusikalstamos veikos finansų sistemai, o ne sukčiavimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-7-322/2013, 2K-7-176-303/2015).

BK 205 straipsnyje numatytu nusikaltimu pažeidžiama normali teisės aktais sureguliuota ekonomikos ir verslo tvarka, taip pat sąžiningo ūkininkavimo principai. Papildomai pažeidžiami valstybės, tarptautinės viešosios organizacijos, kreditoriaus, juridinio asmens dalyvio ar kito asmens turtiniai interesai (nuosavybė). Šio nusikaltimo dalykas yra apgaulingi duomenys apie juridinio asmens veiklą ar turtą. Apgaulingais laikomi tokie duomenys, kurie neatitinka realios juridinio asmens komercinės, ūkinės, finansinės veiklos ar jo turto padėties. Šiuo atveju baudžiamajai atsakomybei atsirasti neturi reikšmės, ar tokiais duomenimis siekiama pagerinti, ar pabloginti juridinio asmens veiklos rezultatus. Svarbu tai, kad tokie duomenys neatitinka realios juridinio asmens padėties.

Oficiali ataskaita ar paraiška reiškia bet kokią juridinio asmens vardu tretiesiems asmenims pateikiamą oficialią ataskaitą ar paraišką apie juridinio asmens veiklą ar turtą. Šiame Baudžiamojo kodekso straipsnyje numatyto nusikaltimo objektyvioji pusė pasireiškia apgaulingų duomenų apie juridinio asmens veiklą ar turtą pateikimu juridinio asmens vardu oficialioje ataskaitoje ar paraiškoje. Nusikaltimo sudėtis yra materialioji. Veika laikoma baigta tik tuo atveju, kai, suklaidinti kaltininko pateiktų apgaulingų duomenų apie juridinio asmens veiklą ar turtą, BK 205 straipsnyje įvardinti nukentėjusieji dėl to patiria didelės turtinės žalos.

Vadovaujantis BK 212 straipsnio 1 dalies nuostatomis, didelė turtinė žala yra 150 MGL dydžio sumą viršijanti žala.

Baudžiamajai atsakomybei pagal šį Baudžiamojo kodekso straipsnį atsirasti būtina, jog oficialioje ataskaitoje ar paraiškoje pateikti apgaulingi duomenys suklaidintų valstybės instituciją,

tarptautinę viešąją organizaciją, kreditorių, juridinio asmens dalyvį ar kitą nukentėjusįjį ir būtent dėl šio suklaidinimo, t. y. dėl nukentėjusiojo atliktų veiksmų ar susilaikymo nuo jų, atsirastų paminėtos pasekmės.

Šio nusikaltimo subjektyviajai pusei būdinga tiesioginė ar netiesioginė tyčia. Kaltininkas suvokia, jog teikia apgaulingus duomenis apie juridinio asmens veiklą ar turtą ir dėl to gali būti suklaidinami valstybės institucijos, tarptautinė viešoji organizacija, kreditoriai, juridinio asmens dalyviai ar kiti asmenys ir dėl tokio suklaidinimo šie asmenys gali patirti didelės turtinės žalos, kaltininkas tokių pasekmių nori arba sąmoningai leidžia joms atsirasti.

Šio nusikaltimo subjektas gali būti tik toks fizinis asmuo, kuris įgaliotas veikti juridinio asmens vardu, taip pat ir juridinis asmuo.

Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, jog ši baudžiamoji byla kartu su kaltinamuoju aktu teismui buvo perduota, dėl aptariamų veikų V. U. kaltinant pagal BK 205 straipsnio 1 dalį, ir tik vėliau pirmosios instancijos teisme prokuroras pakeitė kaltinimą į BK 24 straipsnio 4 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį bei BK 182 straipsnio 2 dalį.

Kaip matyti iš prokuroro apeliacinio skundo, V. U. baudžiamoji atsakomybė už metinių finansinės veiklos deklaracijų su žinomai neteisingais (apgaulingais) duomenimis pateikimą VRK bei VMI bei vėlesnį pateikimo organizavimą siejama su pagrindine nusikalstama veika – apgaulingu buhalterinės apskaitos tvarkymu, t. y. dėl dvigubos buhalterinės apskaitos tvarkymo (duomenys neskelbtini) oficialioje buhalterinėje apskaitoje kaltinime nurodytu laikotarpiu apskaitomi duomenys buvo žinomai neteisingi (apgaulingi).

Byloje neginčijamai nustatyta ir skundžiamame bei šiame nuosprendžiuose išsamiai aptarta, kad laikotarpiu nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. (duomenys neskelbtini) buhalterinė apskaita buvo tvarkoma netinkamai, dėl to negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005 ir 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio bei struktūros.

(duomenys neskelbtini) iki 2006 m. gegužės 17 d. vedant dvigubą buhalteriją ir oficialioje buhalterinėje apskaitoje neapskaitant dalies partijos pajamų bei išlaidų, būtent šio laikotarpio apgaulingos buhalterinės apskaitos duomenų pagrindu buvo sudaromos atitinkamos (duomenys neskelbtini) finansinės deklaracijos ir ataskaitos (pateiktos valstybės įgaliotoms institucijoms ir vėlesniu kaltinime nurodytu laikotarpiu), kuriose dėl vykdytos apgaulingos buhalterinės apskaitos buvo įrašomi žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) pajamas ir išlaidas, (duomenys neskelbtini) darbuotojams bei kitiems asmenims atliktus mokėjimus, nuo kurių privalomai turėjo būti išskaičiuojami ir sumokami pajamų mokesčiai, taip pat buvo įrašomi žinomai neteisingi duomenys apie apdraustiems asmenims apskaičiuotas sumas ir mokėtinas socialinio draudimo įmokas. Šias deklaracijas bei ataskaitas pateikus valstybės institucijoms – VMI ir VRK, partijos veiklai vykdyti buvo paskirtos 6 050 475,05 Lt (1 752 338,70 Eur) dydžio dotacijos ir kompensacija.

Šiame nuosprendyje jau pasisakyta dėl V. U. nuteisimo pagal BK 24 straipsnio 4 dalį ir 222 straipsnio 1 dalį dėl apgaulingo buhalterinės apskaitos tvarkymo organizavimo, todėl tie motyvai nekartojami.

Iš byloje esančių finansinės atskaitomybės dokumentų matyti, kad 2004 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos pirminę ir patikslintą deklaracijas, 2005 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos pirminę deklaraciją pasirašė partijos pirmininkas V. U.. Visos jos gautos Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje bei VRK (115 t., 45–46, 47–48, 89–91 b. l.). 2006 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją pasirašė K. D., tačiau didelę dalį šios deklaracijos duomenų sudarė (duomenys neskelbtini) apskaitos registrų duomenys, kai partijos pirmininkas dar buvo V. U.. Deklaracija taip pat gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje bei VRK (115 t., 67–69 b. l.).

Jau minėta, kad pagal Buhalterinės apskaitos įstatymo (galiojusio veikos padarymo metu) 21 straipsnį už apskaitos organizavimą ir apskaitos dokumentų išsaugojimą pagal šio įstatymo reikalavimus atsako ūkio subjekto vadovas. Byloje esantys Registrų centro dokumentai patvirtina, kad partijos pirmininkas iki 2006 m. rugpjūčio 26 d. buvo V. U..

Pagal bylos duomenis Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimais (duomenys neskelbtini)i 2005–2007 metais skirta 6 050 475,05 Lt (1 752 338,70 Eur) dotacijų ir kompensacija, iš jų: 2005 m. balandžio 15 d. sprendimu Nr. 20 – 337 155,22 Lt (97 646,90 Eur) dotacija (58 t., 10–12 b. l.), 2005 m. rugpjūčio 24 d. sprendimu Nr. 44 – 457 073 Lt (132 377,49 Eur) kompensacija (58 t., 19–21 b. l.), 2005 m. spalio 5 d. sprendimu Nr. 54 – 330 841,56 Lt (95 818,34 Eur) dotacija (58 t., 32–34 b. l.), 2006 m. kovo 3 d. sprendimu Nr. 11 – 1 114 558,04 Lt (322 798,32 Eur) dotacija (58 t., 38–40 b. l.), 2007 m. balandžio 6 d. sprendimu Nr. 250 – 1 907 230,37 Lt (552 372,10 Eur) dotacija (58 t., 44–46 b. l.), 2007 m. rugsėjo 6 d. sprendimu Nr. 309 – 1 903 616,86 Lt (551 325,55 Eur) dotacija (58 t., 193–195 b. l.).

Taigi byloje nustatytų veiksmų padarymo metu valstybei padaryta turtinė žala buvo didelė, nes viršijo BK 212 straipsnio 1 dalyje nustatytą 150 MGL dydžio sumą.

Nustačius, kad V. U. inkriminuota veika negali būti kvalifikuota pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, jo veiksmuose galima įžiūrėti BK 205 straipsnio 1 dalyje numatytos veikos požymių, tačiau ši veika priskiriama prie nesunkių nusikaltimų (BK 11 straipsnio 3 dalis) kategorijos, kuriems tokios veikos metu galiojęs baudžiamasis įstatymas nustatė penkerių metų baudžiamosios atsakomybės senaties terminą. Taigi tokių veiksmų baudžiamojo persekiojimo ir įvertinimo galimybė pasibaigė, suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui (BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto *b* papunkčio redakcija, pakeista 2003 m. balandžio 10 d. įstatymu Nr. IX-1495, galiojusi nuo 2003 m. gegužės 1 d. iki 2010 m. birželio 29 d.), dar bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme.

Atsižvelgdama į Europos Žmogaus Teisių Teismo bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, numatančią, kad tokiu atveju veikos faktinių aplinkybių konstatavimas yra galimas, tačiau jis neturi peržengti asmens „įtarimo būklės“ aprašymo, teisėjų kolegija nesvarsto, ar V. U. padarė ir yra kaltas dėl kitos nusikalstamos veikos.

Dėl BK 182 straipsnio 2 dalies (dėl didelės vertės turtinės prievolės išvengimo) taikymo

Nuteistieji V. U. ir V. G., nuteistosios M. L. gynėjas apeliaciniuose skunduose prieštaravo nuteistųjų nuteisimui pagal BK 182 straipsnio 2 dalį ir teigė, kad pirmosios instancijos teismas šiame straipsnyje esančią baudžiamosios teisės normą netinkamai aiškino bei taikė. Nuteistieji, neigdami savo kaltę padarę jiems inkriminuojamą nusikalstamą veiką, apeliaciniuose skunduose nurodė ne tik tokio nesutikimo su pirmosios instancijos teismo išvada motyvus, bet ir argumentus, kodėl jų veika turėjo būti kvalifikuota pagal BK 220 straipsnį.

Šioje byloje pirmosios instancijos teismas, išanalizavęs surinktus įrodymus ir juos išnagrinėjęs teisiamajame posėdyje, pripažino, jog, visiems kaltinamiesiems žinant ir patiems dalyvaujant apgaulingai tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, V. U. suorganizavus, jie, veikdami bendrai su V. G. ir M. L., pasirašė kaltinime nurodytas (duomenys neskelbtini) metines ūkinės finansinės veiklos deklaracijas, mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas ir Valstybinio socialinio draudimo bei Sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas už atitinkamus metų ketvirčius su jose nurodytais žinomai neteisingais duomenimis, kurias M. L. pateikė valstybės įgaliotoms institucijoms, dėl to (duomenys neskelbtini) naudai išvengta didelės vertės turtinės prievolės mokėti valstybei privalomus mokesčius bei įmokas. Šiuos V. U., V. G. ir M. L. veiksmus pirmosios instancijos teismas kvalifikavo pagal BK 182 straipsnio 2 dalį.

Tokią išvadą teismas motyvavo tuo, kad visi kaltinamieji veikė bendrai, turėdami vieningą tyčią – apgaule juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai išvengti mokestinių prievolių, t. y. valstybei privalomų mokėti mokesčių ir įmokų.

Su tokia teismo išvada teisėjų kolegija nesutinka ir šioje dalyje nuosprendį keičia.

Sukčiavimo objektyviosios ir subjektyviosios pusės požymiai šiame nuosprendyje atskleisti, aptariant veiką dėl VRK dotacijų ir kompensacijos įgijimo apgaule, todėl išsamiai nekartojami.

Kaip matyti iš suformuluoto kaltinimo ir pirmosios instancijos teismo išvadų dėl sukčiavimo išvengiant didelės vertės turtinės prievolės, apgaulės panaudojimas V. U., V. G. ir M. L. veiksmuose pasireiškė buhalterinės apskaitos registruose neapskaitant dalies gautų pajamų ir

išlaidų, darbo užmokesčio bei kitiems asmenims atliktų mokėjimų, dėl to atitinkamų laikotarpių (duomenys neskelbtini) metinėse finansinės veiklos deklaracijose ir ataskaitose neapskaičiuoti ir nesumokėti pajamų mokesčiai, už apdraustuosius asmenis mokėtini mokesčiai ir socialinio draudimo įmokos.

Byloje nustatyta, kad (duomenys neskelbtini) iki 2006 m. gegužės 17 d. vedant dvigubą buhalteriją ir oficialioje buhalterinėje apskaitoje neapskaitant dalies partijos pajamų bei išlaidų, būtent šio laikotarpio apgaulingos buhalterinės apskaitos duomenų pagrindu buvo sudaromos atitinkamos (duomenys neskelbtini) finansinės deklaracijos bei ataskaitos (pateiktos valstybės įgaliotoms institucijoms ir vėlesniu kaltinime nurodytu laikotarpiu), kuriose dėl vykdytos apgaulingos buhalterinės apskaitos buvo įrašomi žinomai neteisingi duomenys apie (duomenys neskelbtini) pajamas ir išlaidas, (duomenys neskelbtini) darbuotojams bei kitiems asmenims atliktus mokėjimus, nuo kurių privalomai turėjo būti išskaičiuojamas ir sumokamas pajamų mokestis, taip pat įrašomi žinomai neteisingi duomenys apie apdraustiems asmenims apskaičiuotas sumas ir mokėtinas socialinio draudimo įmokas. Šias deklaracijas bei ataskaitas pateikus valstybinėms institucijoms, buvo išvengta valstybei sumokėti mokesčius ir įmokas.

Šiame nuosprendyje jau pasisakyta dėl V. U., V. G. ir M. L. nuteisimo pagal BK 222 straipsnio 1 dalį dėl apgaulingo buhalterinės apskaitos organizavimo bei tvarkymo, todėl šie motyvai nekartojami.

Aplinkybė, jog nuteistiesiems buvo gerai žinoma apie partijoje vedamą dvigubą buhalteriją, yra įrodyta kitoje nuosprendžio dalyje aptartais objektyviai nustatytais faktiniais duomenimis. Dėl to apeliantų (ypač nuteistosios M. L. gynėjo) skundų teiginiai, kad nuteistieji nežinojo apie deklaracijų ir ataskaitų duomenų klaidingumą, atmetami kaip nepagrįsti, nekartojant jau išdėstytų teismo motyvų.

Iš byloje esančių finansinės atskaitomybės dokumentų matyti, kad:

2004 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją (pirminę) 2005 m. vasario 25 d. pasirašė partijos pirmininkas V. U. (parašas yra) bei asmuo, atsakingas už partijos finansinės veiklos apskaitos tvarkymą, V. V. (parašas yra); patikslintą metinę deklaraciją taip pat pasirašė partijos pirmininkas V. U. (parašas yra) ir V. V. (parašas yra); deklaracijos 2005 m. kovo 1 d. ir 2005 m. gegužės 5 d. gautos Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje bei VRK (115 t., 45–46, 47–48 b. l.);

2005 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją (pirminę) pasirašė partijos pirmininkas V. U. (parašas yra) bei asmuo, atsakingas už partijos finansinės veiklos apskaitos tvarkymą, M. L. (parašas yra); deklaracija 2006 m. kovo 1 d. gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje bei VRK (115 t., 89–91 b. l.);

2005 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją (patikslintą) 2006 m. rugpjūčio 17 d. pasirašė L. G. (parašas yra) bei asmuo, atsakingas už partijos finansinės veiklos apskaitos tvarkymą, M. L. (parašas yra); deklaracija 2006 m. rugpjūčio 18 d. gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje bei VRK (115 t., 24–26 b. l.);

2006 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją pasirašė K. D. (parašas yra) bei asmuo, atsakingas už partijos finansinės veiklos apskaitos tvarkymą, M. L. (parašas yra); deklaracija 2007 m. vasario 28 d. gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje bei VRK (115 t., 67–69 b. l.);

mėnesinėse pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijose už 2004 m. birželio–gruodžio mėnesius ((duomenys neskelbtini)) nurodyta, kad už vadovą V. V. (parašas su „/“ ženkleliu) pasirašė kitas asmuo bei vyr. buhalteris (buhalteris) ar įgaliotas asmuo D. B. (parašas yra); deklaracijos gautos Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje (68 t., 80–85 b. l.);

metinėje A klasės išmokų, nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaracijoje už 2004 m. ((duomenys neskelbtini)) nurodyta, kad deklaraciją už vadovą V. V. (parašas su „/“ ženkleliu) pasirašė kitas asmuo bei vyr. buhalteris (buhalteris) ar įgaliotas asmuo D. B. (parašas yra); deklaracija 2005 m. vasario 15 d. gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje (68 t., 86–108 b. l.);

mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas už 2005 m. kovo–gruodžio mėnesius (duomenys neskelbtini) pasirašė vadovas V. V. (parašas yra) bei vyr. buhalteris (buhalteris) ar įgaliotas asmuo M. L. (parašas yra); deklaracijos gautos Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje (68 t., 135–144 b. l.);

metinę A klasės išmokų, nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaraciją už 2005 m. (duomenys neskelbtini) pasirašė vadovas V. G. (parašas yra) bei vyr. buhalteris (buhalteris) ar įgaliotas asmuo M. L. (parašas yra); deklaracija 2006 m. rugpjūčio 7 d. gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje (68 t., 111–132 b. l.);

mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas už 2006 m. sausio–gegužės mėnesius (duomenys neskelbtini) pasirašė vadovas V. G. (parašas yra) bei vyr. buhalteris (buhalteris) ar įgaliotas asmuo M. L. (parašas yra); deklaracijos gautos Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje (68 t., 180–184 b. l.);

metinę A klasės išmokų, nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaraciją už 2006 m. (duomenys neskelbtini) pasirašė vadovas K. D. (parašas yra) bei vyr. buhalteris (buhalteris) ar įgaliotas asmuo M. L. (parašas yra); deklaracija 2007 m. rugpjūčio 3 d. gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje (68 t., 158–179 b. l.);

Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas už 2005 m. I–IV ketvirčius pasirašė Centrinės būstinės vadovo pavaduotoja V. V. (parašas yra) bei vyr. finansininkas M. L. (parašas yra); ataskaitos 2005 m. balandžio 14 d. gautos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriuje (68 t., 200–203 b. l.);

Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas už 2006 m. I–II ketvirčius pasirašė V. G. (parašas yra) bei vyr. finansininkas M. L. (parašas yra); ataskaitos gautos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriuje (68 t., 204–205 b. l.).

Kaip jau minėta aptariant BK 182 straipsnio 2 dalies (dėl didelės vertės turtinės teisės įgijimo) taikymą, byloje surinktais ir ištirtais įrodymais objektyviai nustatyta, kad 2004 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją (pirminę ir patikslintą) bei 2005 metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją (pirminę) pasirašė partijos pirmininkas V. U.. Nurodytuose finansiniuose dokumentuose V. U. parašų tikrumas patvirtintas 2014 m. spalio 1 d. ekspertizės akto Nr. 11-1886 duomenimis (189 t., 2–9 b. l.), kur neginčijamai nustatyta, kad nuteistasis V. U. pasirašė 2005 metų pirminę partijos finansinės veiklos deklaraciją, bei liudytojos V. J. parodymais, kuriais ji paneigė pasirašiusi 2004 metų (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas bei jų priedus. Šios aplinkybės leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad atitinkamas deklaracijas pasirašė V. U..

Anksčiau aptartais įrodymais patvirtinta ir tai, kad M. L. 2006 m. rugpjūčio 17 d. surašė, pasirašė ir 2006 m. rugpjūčio 18 d. pateikė 2005 metų patikslintą deklaraciją (kaip partijos pirmininkė pasirašė L. G., tačiau byloje nenustatyta, kad jai buvo žinomos su apgaulinga buhalterine apskaita susijusios aplinkybės). Be to, M. L. surašė, pasirašė ir 2007 m. vasario 28 d. pateikė nurodytoms institucijoms 2006 metų metinę partijos finansinės veiklos deklaraciją, kurią kaip partijos pirmininkas pasirašė K. D. (byloje nėra duomenų, kad jam taip pat buvo žinoma apie partijoje apgaulingai tvarkomą buhalterinę apskaitą).

Nurodytuose finansiniuose dokumentuose V. V. parašų tikrumas patvirtintas jau minėtos 2014 m. spalio 1 d. ekspertizės akto Nr. 11-1886 duomenimis, kur nustatyta, kad ji pasirašė (duomenys neskelbtini) 2004 m. metinėje patikslintoje politinės partijos finansinės veiklos deklaracijoje, pateiktoje Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui ir Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai 2005 m. gegužės 5 d. eilutėje „Asmuo, atsakingas už partijos finansinės apskaitos tvarkymą (vardas, pavardė) parašas, data“; (duomenys neskelbtini) mėnesinėse pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijose, pildytose 2005 m. balandžio 15 d., 2005 m. gegužės 16 d., 2005 m. birželio 15 d., 2005 m. liepos 15 d., 2005 m. rugpjūčio 15 d., 2005 m. spalio 17 d., 2005 m. gruodžio 15 d., 2006 m. sausio 15 d. ir pateiktose Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui. Ekspertės negalėjo nustatyti, ar V. V. vardu deklaracijoje, pildytoje 2005 m. lapkričio 15 d., pasirašė ji pati. Ekspertizės atlikimo metu taip pat nustatyta, kad deklaracijose, pildytose 2005

m. sausio 15 d., 2005 m. balandžio 15 d., 2005 m. gegužės 16 d., 2005 m. birželio 15 d., 2005 m. liepos 15 d., 2005 m. rugpjūčio 15 d., 2005 m. spalio 17 d., 2005 m. lapkričio 15 d., 2005 m. gruodžio 15 d., 2006 m. sausio 15 d. ir pateiktose Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui, eilutėse „Vadovas (asmuo) (parašas) (vardas, pavardė)“, rankraštinius įrašus „V. V.“ parašė ne V. V.. (duomenys neskelbtini) Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinėje ataskaitoje, pildytoje 2004 m. balandžio 13 d. bei pateiktoje VSDFV Vilniaus m. skyriui, eilutėje „(Vadovo pareigų pavadinimas) (Parašas) (Vardas, pavardė)“, pasirašė ir greta rankraštinį įrašą „V. V.“ parašė V. V.. (duomenys neskelbtini) 2005 m. I–IV ketvirčių Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansinėse ataskaitose, pildytose 2005 m. balandžio 14 d., 2005 m. liepos 14 d., 2006 m. sausio 13 d. bei pateiktose VSDFV Vilniaus m. skyriui, eilutėse „Centrinės būstinės vadovo pavaduotoja (Parašas) V. V.“ pasirašė V. V.. Nustatyti, ar V. V. vardu ataskaitoje, pildytoje 2005 m. spalio 17 d., pasirašė V. V., nebuvo galima dėl tyrimo dalyje nurodytų priežasčių.

Byloje nustatyta, kad V. G. pasirašė metinę A klasės išmokų nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaraciją už 2005 m. (duomenys neskelbtini), kuri 2006 m. rugpjūčio 7 d. gauta Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriuje (68 t., 111–132 b. l.), ir mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas už 2006 m. sausio–gegužės mėnesius (duomenys neskelbtini) (68 t., 180–184 b. l.), Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas už 2006 m. I–II ketvirčius (68 t., 204–205 b. l.).

Byloje taip pat nustatyta, kad M. L. pasirašė ir pateikė Vilniaus apskrities VMI Vilniaus skyriui 2005 m. metinę pirminę ir patikslintą politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją, 2006 m. metinę politinės partijos finansinės veiklos deklaraciją, mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas už 2005 m. kovo–gruodžio mėnesius (duomenys neskelbtini), metinę A klasės išmokų, nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaraciją už 2005 m. (duomenys neskelbtini), mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas už 2006 m. sausio–gegužės mėnesius (duomenys neskelbtini), metinę A klasės išmokų, nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaraciją už 2006 m. (duomenys neskelbtini), taip pat pasirašė Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas už 2005 m. I–IV ketvirčius ir už 2006 m. I–II ketvirčius, kurias pateikė Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriui.

Baudžiamojoje byloje ikiteisminio tyrimo metu buvo surašytos 2007 m. rugsėjo 7 d. specialisto išvada Nr. 5-1/132 (66 t., 19–85 b. l.) ir 2007 m. spalio 15 d. specialisto išvada Nr. 5-1/157 (66 t., 93–144 b. l.), kuriose nurodyta, kad tiriamuoju laikotarpiu (duomenys neskelbtini) oficialioje buhalterinėje apskaitoje neįrašyta ir finansinėse ataskaitose nedeklaruota 24 881 372,93 Lt pajamų bei 23 429 701,62 Lt išlaidų, nuo išmokėtų kasoje neapskaitytų pinigų iš viso priskaičiuotina sumokėti į valstybės biudžetą 3 864 390 Lt privalomų mokesčių ir įmokų, iš jų: gyventojų pajamų mokesčio (GPM) – 3 004 011 Lt, valstybinio socialinio draudimo įmokų (3 proc.) – 75 402 Lt, valstybinio socialinio draudimo įmokų (31 proc.) – 779 945 Lt, įmokų į Garantinį fondą – 5 032 Lt.

Apeliacinio proceso metu buvo atlikta kompleksinė buhalterijos ir finansų ekspertizė, gautas Lietuvos teismo ekspertizės centro Ekonominių ekspertizių skyriaus 2015 m. balandžio 20 d. ekspertizės aktas Nr. 11-1747 (14) (189 t., 61–274 b. l.). Pakartotinai išanalizavęs baudžiamosios bylos medžiagą, teisminio nagrinėjimo metu surinktus papildomus duomenis, atsižvelgęs į apeliaciniuose skunduose nurodytas aplinkybes, ekspertas patikslino 2004–2006 metais į oficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą neįrašytų pajamų ir išlaidų sumas ir nustatė, kad 2004–2006 metais į oficialią apskaitą nebuvo įrašyta 7 037 078,91 Eur (24 297 626,06 Lt) pajamų ir 4 092 226,33 Eur (14 129 639,07 Lt) išlaidų, nuo išmokėtų kasoje neapskaitytų pinigų iš viso priskaičiuota sumokėti į valstybės biudžetą 766 607,68 Eur (2 646 943 Lt) privalomų mokesčių ir įmokų, iš jų: GPM – 657 380,39 Eur (2 269 803 Lt), valstybinio socialinio draudimo įmokų (3 proc.) – 9 640 Eur (33 285 Lt), valstybinio socialinio draudimo įmokų (31 proc.) – 99 587,29 Eur (343 855 Lt). Ši suma susidaro, jei buvo išmokėtos neoficialios apskaitos dokumentuose nurodytos sumos. Ekspertas nurodė, kad politinės partijos nėra įmonės ar įstaigos, todėl įmokų į Garantinį

fondą nemoka. Jeigu neoficialios kasos išmokas siesime su (duomenys neskelbtini), ji neturėtų mokėti įmokų į Garantinį fondą ir specialisto išvadoje Nr. 5-1/132 nepagrįstai apskaičiuotos įmokos į Garantinį fondą. Taip pat ekspertas nurodė sąlygas, kurios paliktos įvertinti teismui, atitinkamai pateikęs kitokias priskaičiuotinas mokėti į valstybės biudžetą privalomas mokesčių ir įmokų sumas.

Vertindama ekspertizės akto ir jo priedų duomenis, atsižvelgdama į eksperto nurodytas papildomas sąlygas mokesčiams bei įmokoms apskaičiuoti ir baudžiamosios bylos medžiagą, teisėjų kolegija konstatuoja, kad negalima nustatyti, kam skirtos pinigų sumos, susijusios ne su darbo užmokesčiu, premijomis, dovanomis, išmokomis atlikėjams (muzikantams), bet įvardintos „,., (duomenys neskelbtini)“, „ (duomenys neskelbtini)“, „ (duomenys neskelbtini)“, „ (duomenys neskelbtini)“, „ (duomenys neskelbtini)“, „ (duomenys neskelbtini)“, „ (duomenys neskelbtini)“, „ (duomenys neskelbtini)“ ir pan. Kasos išlaidų orderiuose nurodytų sumų dydis kelia abejonių, ar tokios didelės sumos galėjo būti išmokėtos fiziniam asmeniui ir jis buvo naudos gavėjas, ar lėšos buvo skirtos kitokiems (duomenys neskelbtini) poreikiams tenkinti, o orderiuose nurodyti asmenys tik jas gavo, bet nebuvo naudos gavėjai. Tokią išvadą leidžia daryti jau nustatytos aplinkybės, kad pvz. atlikėjui skirtus pinigus paėmė jo vadybininkė arba (duomenys neskelbtini) atstovė gavo pinigus perduoti atlikėjams, organizuoti partijos turą per Lietuvą, sąskrydį ir pan.

Dėl išdėstytų motyvų teisėjų kolegija remiasi jau minėtu bendruoju baudžiamosios teisės principu *in dubio pro reo* reiškiančiu, jog kiekviena abejonė vertinama kaltininko naudai, ir, nustatydama mokėtinų mokesčių bei įmokų sumą, vadovaujasi eksperto paskaičiuotu mažiausiu dydžiu laikydama, kad eksperto nurodytos papildomos sąlygos, dėl kurių palikta nuspręsti teismui, nepasitvirtino.

Teisėjų kolegija nustato, kad 2004-2006 metais nuo išmokėtų kasoje neapskaitytų pinigų iš viso priskaičiuotina sumokėti į valstybės biudžetą 264 876,62 Eur (914 566 Lt) privalomų mokesčių, iš jų: GPM – 174 101,89 Eur (601 139 Lt), valstybinio socialinio draudimo įmokų (3 proc.) – 8 010,89 Eur (27 660 Lt), valstybinio socialinio draudimo įmokų (31 proc.) – 82 763,84 Eur (285 767 Lt).

Pažymėtina, jog tiek vadovo ir jo padėjėjo, tiek buhalterio atsakomybės ribos jau buvo apibrėžtos, aptariant veiką dėl apgaulingos apskaitos tvarkymo ir didelės vertės turtinės teisės (VRK dotacijų bei kompensacijos) įgijimo, todėl tų motyvų teisėjų kolegija nekartoja.

Remiantis Buhalterinės apskaitos įstatymo bei (duomenys neskelbtini) statuto nuostatomis, padaryta pagrįsta išvada, jog už finansinės atskaitomybės pateikimą valstybės įgaliotoms institucijoms nagrinėjamu atveju atsakingi partijos pirmininkas ir iždininkas (buhalteris) ar įgalioti asmenys.

Įvertinus iš Registrų centro gautų dokumentų duomenis ir byloje esančius darbo sutarties bei suteiktų įgaliojimų turinį, skundžiamame pirmosios instancijos teismo bei šiame nuosprendžiuose konstatuota, kad (duomenys neskelbtini) pirmininkas iki 2006 m. rugpjūčio 26 d. buvo V. U., kuris ir buvo atsakingas už teisingą partijos buhalterinės apskaitos organizavimą bei veiksmingą jos finansinės veiklos kontrolę.

Partijos iždininkės pareigas nuo 2005 m. kovo 15 d. ėjo M. L., kuri pagal teisės aktų jai suteiktus įgaliojimus turėjo teisę atstovauti partijai, sudarant ir teikiant valstybės įgaliotoms institucijoms deklaracijas, bei užtikrinti teisingų duomenų pateikimą.

(duomenys neskelbtini) pirmininko V. U. 2004 m. kovo 5 d. išduotas įgaliojimas (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėjui V. G. pasirašyti (duomenys neskelbtini) sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo (59 t., 17 b. l.), atsižvelgiant į tai, kad jis (duomenys neskelbtini) suvažiavime 2004 m. kovo 20 d. išrinktas (duomenys neskelbtini) prezidiumo nariu (124 t., 55 b. l.), o 2005 m. gruodžio 1 d. paskirtas (duomenys neskelbtini) atsakingojo sekretoriaus pareigoms (33 t., 84–89 b. l.), akivaizdu, jog V. G. laikotarpiu nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. taip pat turėjo jam suteiktus įgalinimus veikti (duomenys neskelbtini) vardu, spręsti (duomenys neskelbtini) veiklos organizavimo klausimus, iš jų ir darbuotojų priėmimą bei atleidimą, kas leidžia daryti išvadą, kad pagal centrinės būstinės struktūrą, joje nustatytą hierarchiją, jis turėjo teisę duoti tam

tikrus nurodymus kitiems asmenims ir pasirašyti valstybinėms įstaigoms teikiamas deklaracijas bei ataskaitas.

Nagrinėjamoje byloje juridinio asmens – (duomenys neskelbtini) – turtinė prievolė apima pareigą apskaičiuoti ir sumokėti pajamų mokesčius, socialinio draudimo įmokas, įstatymų nustatyta tvarka deklaruojant ir pateikiant valstybės įgaliotoms institucijoms metines politinės partijos finansinės veiklos, pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas, kitas finansines apyskaitas ir ataskaitas apie (duomenys neskelbtini) pajamas, išlaidas, kitas išmokas, nuo kurių turėjo būti apskaičiuojami ir sumokami nurodyti mokesčiai bei įmokos. Visos šios valstybės įgaliotoms institucijoms privalomai teiktinos finansinės deklaracijos ir ataskaitos turi būti sudaromos buhalterinių apskaitos registrų duomenų pagrindu.

Byloje nustatyta, kad partijos buhalterinės apskaitos registruose buvo neteisingai apskaitomos ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai, todėl jų pagrindu neteisingai sudarytos ir atitinkamos finansinės deklaracijos bei ataskaitos, kurios ir buvo pateiktos valstybės įgaliotoms institucijoms. Tokiu būdu (duomenys neskelbtini) apgaulingai tvarkant buhalterinę apskaitą, kaip tokios neteisėtos veikos padarinys buvo valstybės įgaliotoms institucijoms teikiamose finansinėse deklaracijose ir ataskaitose už atitinkamą finansinį laikotarpį pateikti žinomai neteisingi duomenys apie juridinio asmens (duomenys neskelbtini) pajamas, turtą ar jų panaudojimą.

Teisėjų kolegija, patikrinusi pirmosios instancijos teismo nuosprendžio teisėtumą ir pagrįstumą, konstatuoja, kad tiek V. U., tiek V. G. ir M. L. neabejotinai žinojo, jog pateikiamos partijos finansinės deklaracijos, ataskaitos neatspindi partijos tikrosios finansinės ir ūkinės būklės. Nuosprendžio dalyje dėl apgaulingos apskaitos tvarkymo aptarti įrodymai visiškai patvirtina ir kitą (duomenys neskelbtini) apgaulingos apskaitos tvarkymo tikslą – sudaryti žinomai neteisingas valstybės įgaliotoms institucijoms teikiamas finansines ataskaitas bei deklaracijas ir tokiu būdu išvengti mokėti privalomus mokesčius bei įmokas valstybei.

Teisėjų kolegija taip pat sprendžia, kad nuteistieji veikė juridinio asmens (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais. V. U., V. G., M. L., veikdami bendrai, siekė ne asmeninės naudos, jų tikslas buvo užtikrinti (duomenys neskelbtini) veiklos finansavimą, nesilaikant Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo keliamų reikalavimų, finansuoti įvairias nuosprendyje analizuotas (duomenys neskelbtini) veiklos sritis iš neteisėtų šaltinių. Toks politinės partijos finansavimas iš neteisėtų šaltinių neabejotinai buvo organizuotas ne šių asmenų asmeniniais interesais, bet (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais. Nuteistiesiems veikiant bendrai, (duomenys neskelbtini) naudai ir interesais, būtent (duomenys neskelbtini) išvengė didelės vertės mokestinės prievolės mokėti valstybei privalomus mokesčius bei įmokas.

Nuteistasis V. U. teisme kaltu neprisipažino paaiškinęs, kad galbūt pasirašė 2004 metų metinę partijos finansinės veiklos deklaraciją, bet vėliau kategoriškai paneigė pasirašęs ir 2004 metų, ir 2005 metų deklaracijas motyvuodamas, kad 2005–2006 metais jis nebuvo Lietuvoje ir negalėjo šių dokumentų fiziškai pasirašyti, o 2006 metais tuo metu, kai buvo pasirašoma 2005 metų deklaracija, jis net nebuvo (duomenys neskelbtini) pirmininkas. Nuteistasis taip pat neigė organizavęs kitų jam kaltinime inkriminuotų deklaracijų ir ataskaitų valstybės įgaliotoms institucijoms pasirašymą bei pateikimą, tiek 2004 metų birželio–gruodžio mėn. mėnesinių pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijų ((duomenys neskelbtini)) ir 2004 metų metinės A klasės išmokų, nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaracijos (duomenys neskelbtini), kurias faktiškai pasirašė V. J., tiek ir vėlesnių – 2005 metų ir 2006 metų deklaracijų (duomenys neskelbtini) bei 2005– 2006 metų ketvirtinių ataskaitų *Sodrai*. 2004 metų deklaracijos buvo sudaromos ir pasirašomos jam nežinant, o dėl 2005–2006 metų – jis neatliko jokių veiksmų, kuriais būtų galėjęs organizuoti šių dokumentų surašymą, pasirašymą bei jų pateikimą valstybės įgaliotoms institucijoms.

Apklaustas kaip įtariamasis ikiteisminio tyrimo metu V. U. dėl 2004 metų metinių partijos finansinės veiklos deklaracijų nieko nepaaiškino, bet patvirtino pasirašęs 2005 metų metinę partijos finansinės veiklos deklaraciją motyvuodamas, kad ją sudarė ir jam pateikė partijos iždininkė M. L., kuria jis pasitikėjo (6 t., 9–13, 15–20 b. l.).

Pirmosios instancijos teisme V. U. atsisakė atsakyti į užduodamus klausimus, tiesa, į juos atsakė apeliacinės instancijos teisme.

Nuteistasis V. G. teisme dėl jam inkriminuotų partijos deklaracijų ir ataskaitų pasirašymo jokių aplinkybių nepaaiškino, į klausimus atsakinėti atsisakė. Ikiteisminio tyrimo metu parodymų nedavė. Apeliacinės instancijos teisme nurodė, kad visas jam žinomas aplinkybes paaiškino pirmosios instancijos teisme ir daugiau neturi ko pasakyti.

Nuteistoji M. L. teisme taip pat neigė sukčiavusi motyvuodama, kad ji visiškai neprisidėjo ir jokių neteisėtų veiksmų su neoficialia buhalterija neatliko, nes niekas jai nepateikė ūkinių operacijų apskaitos dokumentų, suvestinių ar kitų dokumentų, su ja nieko nederino, ir ji apie juos nežinojo. Be to, dėl sukčiavimo ar kitų neteisėtų veiksmų jokio susitarimo su kitais asmenimis neturėjo. Pagal jos pateiktus finansinės atskaitomybės, ūkinių operacijų dokumentus, kasos pajamų ir išlaidų orderius duomenys sutapo. Iš M. L. parodymų, duotų ikiteisminio tyrimo metu bei teismo posėdžiuose, turinio matyti, kad ji prieštaringai aiškino deklaracijų ir ataskaitų surašymo bei pateikimo valstybės įgaliotoms institucijoms aplinkybes.

Pirmos apklausos metu 2006 m. gegužės 17 d. apklausta kaip įtariamoji M. L. parodė, kad visas privalomas deklaracijas – 2005 metų metinę partijos finansinės veiklos deklaraciją bei mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės deklaracijas, ketvirtines ataskaitas *Sodrai* ji surašė pagal (duomenys neskelbtini) apskaitos registrų duomenis, į kuriuos ji buvo suvedusi duomenis pagal V. V. jai pateiktus arba gautus paštu pirminius apskaitos dokumentus. Šie duomenys iš esmės teisingi, atitinka partijos oficialios apskaitos duomenis, apie neoficialiai apskaitomus duomenis jai nieko nežinoma. Sudariusi 2005 metų (pirminę) metinę partijos finansinės veiklos deklaraciją, ją pateikė savo tiesioginei viršininkei V. V., kuri po keleto dienų ją grąžino su partijos pirmininko V. U. parašu. V. V., susipažinusi su jos paruošta metine partijos deklaracija, jai nepareiškė pastabų dėl galimo ne visų piniginių lėšų apskaitymo (2 t., 61– 66 b. l.).

Teisme M. L. šiuos parodymus patvirtino bei papildomai paaiškino, kad visas, ne tik 2005 metų, paruoštas ataskaitas, deklaracijas ji teikdavo partijos pirmininkui tik per V. V., tiesiogiai V. U. jokios ataskaitos ar deklaracijos nėra pateikusi. Ji, kaip partijos iždininkė, visus finansinius klausimus sprendė išskirtinai per V. V.. Užpildytas deklaracijas, ataskaitas visada atiduodavo V. V., kuri vėliau jas grąžindavo su partijos vadovo parašu, o ji pateikdavo valstybės įgaliotoms institucijoms. (duomenys neskelbtini) pirmininkas, prezidiumas ar tarybos nariai niekada jos neprašė pateikti ataskaitų apie jos tvarkomą partijos finansinę apskaitą.

2006 m. birželio 7 d. papildomai apklausta kaip įtariamoji M. L., be kitų aplinkybių, parodė ir tai, kad mėnesinėse pajamų deklaracijose ji visada nurodydavo, koks išskaičiuotas gyventojų pajamų mokestis nuo darbuotojui išmokėto darbo užmokesčio (rodydavo nuo minimalaus, pagal darbo sutartį), atitinkamai pateikdavo ir ataskaitas *Sodrai* apie priskaičiuotą gyventojų pajamų mokestį bei nuo to priskaičiuotas įmokas *Sodrai*. Mokesčių inspekcijai ir Vyriausiajai rinkimų komisijai deklaracijose nurodydavo visus jai žinomus teisingus duomenis (2 t., 74–78 b. l.).

2006 m. birželio 13 d. papildomos apklausos metu ji tvirtino teikusi teisingas deklaracijas ir ataskaitas, jokių jai žinomai neteisingų duomenų jose nenurodė (2 t., 82–83 b. l.), tą patį patvirtino ir teisme.

2006 m. liepos 19 d. papildomos apklausos metu M. L. jau prisipažino valstybės įgaliotoms institucijoms deklaracijose ir ataskaitose teikusi žinomai neteisingus duomenis, tai patvirtino 2006 m. liepos 21 d. pas ikiteisminio tyrimo teisėją (2 t., 85–91, 55–57 b. l.), tačiau teisme vėl neigė šias aplinkybes motyvuodama, kad nežinojo, jog jai N. S. „vokelyje“ mokami pinigai priklauso (duomenys neskelbtini)i.

Ikiteisminio tyrimo metu 2007 m. gruodžio 7 d. papildomai apklausta kaip įtariamoji, M. L. patvirtino anksčiau ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus paaiškinusi, kad teikė ataskaitas, deklaracijas su žinomai neteisingais duomenimis, be to, parodė, kad tokiems neteisėtiems procesams partijoje negalėjo turėti įtakos, ji buvo tik „sistemos įkaitė“. Partijoje nebuvo jokios apskaitos politikos, kuria ji, kaip iždininkė galėtų vadovautis. Dėl 2005 metų patikslintos ir 2006 metų metinių partijos finansinės veiklos deklaracijų paaiškino, kad

tuometiniams partijos pirmininkams K. D. ir L. G. nesakė į deklaracijas įrašiusi žinomai neteisingus duomenis apie partijos finansinę veiklą (2 t., 107–111 b. l.).

Teismo posėdyje M. L. šių ikiteisminio tyrimo metu duotų parodymų nepatvirtino motyvuodama, kad tos apklausos visiškai neatsimena dėl prastos sveikatos būklės po sūnaus žūties 2006 metais. Ji dar kartą paaiškino, kad apie N. S. tvarkomą (duomenys neskelbtini) neoficialią buhalteriją sužinojo, tik prasidėjus ikiteisminiam tyrimui.

Apeliacinės instancijos teisme nuteistoji M. L. atsisakė savo teisės duoti parodymus motyvavusi, kad išsamius parodymus apie įvykio aplinkybes davė pirmosios instancijos teisme.

Pagal BK 182 straipsnio 2 dalies nuostatas (galiojusias veikos padarymo metu) už sukčiavimą atsako tas, kas apgaule savo ar kitų naudai įgijo didelės vertės svetimą turtą ar turtinę teisę, išvengė didelės vertės turtinės prievolės arba ją panaikino.

Esminis sukčiavimo, kaip nusikalstamos veikos, požymis, skiriantis jį nuo civilinio delikto, yra apgaulės naudojimas prieš turto savininkus, teisėtus valdytojus ar asmenis, kurių žinioje yra turtas. Pagal teismų praktiką sukčiavimo bylose kaltininko panaudotai apgaulei įvertinti taikomas esmingumo kriterijus, t. y. nukentėjusiojo suklaidinimas turi turėti lemiamą įtaką šio asmens apsisprendimui dėl turto perdavimo kitam asmeniui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-387/2009, 2K-538/2010, 2K-7-255/2012, 2K-161/2013, 2K-179/2013, 2K-55/2014, 2K-84/2014 ir kt.). Tik esminė apgaulė gali būti laikoma nusikalstama. Esminės apgaulės požymis yra ne tik pagrindinis apgaulės sąvokos turinio elementas, bet ir kriterijus, kuriuo remiantis galima atskirti sukčiavimą nuo kitų Baudžiamojo kodekso specialioje dalyje numatytų nusikalstamų veikų.

Jei turtinė teisė įgyjama nors ir neteisėtai, tačiau apgaulė nepadaro esminės įtakos nukentėjusiajam ar kitam asmeniui apsispręsti dėl šių veiksmų atlikimo, tokiu atveju apgaulė nedaro veikos sukčiavimu („Teismų praktikos sukčiavimo baudžiamosiose bylose (Baudžiamojo kodekso 182 straipsnis) apžvalga“, „Teismų praktika“ Nr. 36, 13 p.).

Nagrinėjamoje byloje apgaulei būtini trys požymiai: objektyvios tiesos iškraipymas, tikslas – suklaidinti valstybę, tiesioginė tyčia sukčiauti mokesčių srityje.

Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nustatė nuteistųjų veiksmuose buvus apgaulę.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad V. U., V. G. ir M. L., žinodami apie apgaulingai tvarkomą partijos buhalterinę apskaitą (M. L. pati ją tiesiogiai tvarkydama surašė), pasirašė nurodytus partijos finansinius dokumentus (deklaracijas ar ataskaitas) su klaidingais duomenimis, o M. L. juos dar ir pateikė valstybės institucijoms, dėl to valstybei nebuvo sumokėti mokesčiai ir įmokos.

Iš esmės byloje neginčijamas deklaracijų ir ataskaitų su neteisingais duomenimis pateikimo VMI bei *Sodrai* faktas. Nustatyta, jog dėl tokių dokumentų pateikimo valstybės institucijoms valstybei už kaltinime nurodytą laikotarpį nebuvo sumokėti mokesčiai ir įmokos. Jau aptartais įrodymais paneigtos nuteistųjų versijos, jog jiems nebuvo žinomos šios aplinkybės.

Aptariant sukčiavimo tikslą, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad apgaulė sukčiavimo atveju naudojama kaip turto užvaldymo būdas, o šiuo atveju neteisingų deklaracijų pateikimas buvo susijęs su neteisingai vedama buhalterine apskaita. VMI ir *Sodrai* pateikti dokumentai apie įmonės (taip pat ir metinę) veiklą negalėjo būti teisingi, tikrovę atitinkantys, nes oficialiai vedama buhalterija nebuvo skaidri. Taigi šiuo konkrečiu atveju apgaulė nebuvo naudojama kaip mokesčių prievolės išvengimo būdas. Nuteistųjų tikslas buvo nemokant mokesčių turėti kuo daugiau lėšų partinei veiklai finansuoti: turui po Lietuvą, sąskrydžiui, partinės atributikos gamybai, reklamai, honorarams atlikėjams turo metu ir pan. Kadangi apgaulingas buhalterinės apskaitos tvarkymas ir kita veika padaryti iš sutapties, akivaizdu, jog tokie nusikalstami veiksmai buvo sąlyga atsirasti ir kitiems nustatytiems padariniams: šiuo atveju pateikiant deklaracijas ir ataskaitas su objektyvios tikrovės neatitinkančiais duomenimis apie atitinkamo laikotarpio partijos pajamas ir išlaidas, darbuotojams mokamą atlyginimą ir pan., buvo nesumokėta valstybei šiame nuosprendyje nurodyti mokesčiai ir įmokos.

Pirmosios instancijos teismas netinkamai įvertino veikos subjektyviąją pusę.

Jau minėta, kad baudžiamoji atsakomybė už sukčiavimą kyla, tik esant kaltininko tiesioginei tyčiai. Tai reiškia, kad asmuo atsako pagal BK 182 straipsnį tik tada, jeigu jis suvokė

pavojingą veiksmų pobūdį, numatė, jog dėl jo veikimo ar neveikimo gali atsirasti šiame Baudžiamojo kodekso straipsnyje numatyti padariniai, ir jų norėjo arba norėjo taip veikti (BK 15 straipsnio 2 dalis).

Taigi sukčiavimui inkriminuoti būtinas tikslas sukčiauti, t. y. kaltinamųjų tyčia turi būti aiškiai įsisąmoninta ir asmenys turi labai aiškiai norėti būtent apgauti valstybę, o ne turėti kokį nors kitą tikslą.

Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad nusikalstamos veikos subjektyvieji požymiai glaudžiai susiję su objektyviaisiais ir kaltės turinys atskleidžiamas ne tik kaltinamojo parodymais, bet ir kitais baudžiamojo proceso įstatymo nustatyta tvarka gautais duomenimis.

Aptartų nuteistųjų padarytų tyčinių veiksmų visuma, pasireiškusi daugiau kaip 24 milijonų litų pajamų ir beveik 14 milijonų litų išlaidų neapskaitymu buhalterinėje apskaitoje, siekiant neteisėtai finansuoti juridinio asmens (duomenys neskelbtini) veiklą per visą inkriminuotą laikotarpį, leidžia daryti pagrįstą išvadą, jog nuteistieji veikė netiesiogine tyčia (BK 15 straipsnio 3 dalis). V. U., V. G. ir M. L. suvokė, kad sąmoningai pateikia objektyvios tikrovės neatitinkančią informaciją (deklaracijas su neteisingais duomenimis), numatė nusikalstamus to padarinius – galimybę išvengti didelės vertės turtinės prievolės, t. y. nesumokėti visų mokesčių ir įmokų, tačiau, atsižvelgiant į pagrindinį jų tikslą, kurio neginčijo ir pats nuteistasis V. U., kad, apgaulingai tvarkant buhalterinę apskaitą, pirmiausia buvo siekiama neteisėtai gauti lėšų (duomenys neskelbtini)i finansuoti, tiesiogiai nenorėjo ir nesiekė išvengti mokestinės prievolės, bet sąmoningai leido tokiems padariniams atsirasti.

Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad byloje nepagrįstai nustatytas esminės apgaulės, būtinos sukčiavimo sudėčiai, požymis, ir būtinas veikos subjektyvusis požymis, pasireiškiantis tiesiogine tyčia.

Dėl to V. U., V. G. ir M. L. veika negali būti kvalifikuota pagal BK 182 straipsnio 2 dalį.

Nagrinėjamos bylos kontekste pažymėtina, jog Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą spręstos sukčiavimo PVM, pelno mokesčio sumokėjimo ar apskaičiavimo sityje kvalifikavimo problemos.

Klausimų dėl nusikalstamų veikų, susijusių su GPM sumokėjimu ar apskaičiavimu, kvalifikavimo kasacinis teismas atskirai nenagrinėjo, tačiau teisėjų kolegija tarp tokio pobūdžio bylų įžiūri panašumų.

Veikos, susijusios su PVM išvengimu, gali būti vertinamos kaip nusikalstamos veikos finansų sistemai.

Pagal teismų praktiką apgaulė išvengiant PVM, pelno mokesčio ar panaikinant prievolę juos mokėti reiškiasi suklastotos PVM deklaracijos ar kitų dokumentų įtraukimu į ūkio subjektų buhalterinę apskaitą ir jų pagrindu sukurtos suklastotos PVM deklaracijos ar kitų dokumentų pateikimu mokesčių inspekcijai, taip ją suklaidinant, siekiant įgyti valstybės biudžeto lėšų ar panaikinti turtinę prievolę valstybės biudžetui tarpusavio užskaitų būdu arba jos išvengti ateityje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-171/2010, 2K-34/2011, 2K-7-322/2013, 2K-7-398/2013). Tačiau vien PVM deklaracijų nepateikimas mokesčių administratoriui arba pareigos įsiregistruoti kaip PVM mokėtojas nevykdymas nevertintini kaip turtiniam sukčiavimui būdinga apgaulė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-7-398/2013, 2K-189/2014). Apgaulė PVM sukčiavimo bylose reiškiasi per PVM mokėtojo santykį su mokesčių inspekcija, pateikiant šiai suklastotas PVM deklaracijas, o kartais ir kitus dokumentus. Melagingų duomenų pateikimas mokesčių inspekcijai paprastai susijęs su apgaulinga buhalterine apskaita: apskaitos dokumente (paprastai PVM sąskaitoje faktūroje) fiksuojama melaginga informacija apie sandorį, išrašoma PVM sąskaita faktūra dėl sandorio, kurio iš viso nebuvo, sumažinama arba padidinama realiai įvykusio sandorio kaina ir sumokėto PVM suma. Užregistravus šį suklastotą dokumentą įmonės apskaitoje, vėliau jo pagrindu daromi atitinkami įrašai PVM deklaracijoje, kuri dėl to taip pat tampa suklastota.

Todėl teismų praktikoje tais atvejais, kai vertinama veika susijusi su fiktyviu įmonių įsteigimu ir jų panaudojimu, dokumentų klastojimu siekiant išvengti atitinkamų mokesčių

sumokėjimo, kitomis svarbiomis aplinkybėmis, rodančiomis baudžiamąjį teisinį pažeidimo pobūdį, laikoma, kad kaltinamo asmens naudota apgaulė buvo esminė.

Nagrinėjamu atveju to nebuvo nustatyta.

Atsižvelgdama į suformuluotą kaltinimą ir remdamasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais dėl apgaulės požymio, taikant BK 182 straipsnio nuostatas, susijusias su sukčiavimu PVM srityje, teisėjų kolegija sprendžia, kad toks oficialus tikrovės neatitinkančių duomenų pateikimas valstybinėms institucijoms negali būti vertinamas kaip sukčiavimas ir GPM bei valstybinio socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo ir sumokėjimo srityje, t. y. nuteistųjų veika neatitinka BK 182 straipsnio 2 dalyje numatyto nusikaltimo sudėties.

Nesant ir būtinojo veikos subjektyviojo požymio – tiesioginės tyčios, nagrinėjamu atveju nustatyti buhalterinės apskaitos pažeidimai negalėjo būti vertinami kaip nusikalstama veika, numatyta BK 182 straipsnio 2 dalyje.

Dėl išdėstytų motyvų teisėjų kolegija konstatuoja, kad visi nuteistieji nepadarė veikos, turinčios šio nusikaltimo požymių, todėl išteisintini (BPK 303 straipsnio 5 dalies 1 punktas).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2015 m. balandžio 14 d. nutartyje baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-176-303/2015 nurodė, kad teisingas mokesčių ir valstybinio socialinio draudimo įmokų apskaičiavimas bei mokėjimas yra būtina valstybės biudžeto surinkimo sąlyga, todėl tokio pobūdžio mokestiniai pažeidimai pirmiausia laikytini priešingais finansų sistemai. Tokių veikų dirbtinis kvalifikavimas pagal turtinių nusikalstamų veikų normas (iš esmės vien dėl jų griežtesnio pobūdžio) neatitinka baudžiamojo įstatymo tikslų.

Taigi pagal formuojamą teismų praktiką tokio pobūdžio veikos, kokios buvo inkriminuotos nuteistiesiems, vertinamos kaip nusikalstamos veikos finansų sistemai, bet ne sukčiavimas, t. y. turtinio pobūdžio nusikaltimai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-430/2009, 2K-7-322/2013, 2K-7-176-303/2015).

Atskirai atkreipiamas dėmesys į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką dėl nusikalstamų veikų, susijusių su paslaugų apmokėjimu ir darbo užmokesčio mokėjimu iš įmonės apskaitoje neapskaitytų pinigų, t. y. „vokelyje“, ir tokių išlaidų neįtraukimo į oficialias deklaracijas, dėl ko buvo sumažinti mokėtini mokesčiai VMI ar/ir Sodrai, kvalifikavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-272/2012, 2K-539/2012, 2K-598/2012, 2K-646/2012, 2K-99/2013, 2K-16/2014, 2K-180/2014, 2K-230-222/2015, 2K-270-942/2015).

Nustačius, kad V. U., V. G. ir M. L. inkriminuota veika negali būti kvalifikuota pagal BK 182 straipsnio 2 dalį, turėtų būti sprendžiamas klausimas, ar jų veiksmai neatitinka kitos nusikalstamos veikos sudėties.

Už neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimą baudžiamoji atsakomybė numatyta BK 220 straipsnyje. Baudžiamajai atsakomybei pagal BK 220 straipsnio 1 dalį kilti būtinos dvi sąlygos: 1) įrašymas į deklaraciją arba nustatyta tvarka patvirtintą ataskaitą ar kitą dokumentą žinomai neteisingų duomenų apie pajamas, pelną, turtą ar jų naudojimą; 2) šių dokumentų pateikimas valstybės įgaliotai institucijai. BK 220 straipsnyje numatyta nusikalstama veika padaroma tiesiogine tyčia. Šia nusikalstama veika pirmiausia pažeidžiama teisės aktuose nustatyta duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimo tvarka. Būtinas šios nusikalstamos veikos požymis yra tikslas – neteisingi duomenys apie pajamas, pelną ar turtą ar jų panaudojimą pateikiami siekiant išvengti mokesčių. Neteisingais yra laikomi duomenys, neatitinkantys subjekto, kurio vardu pateikiama deklaracija arba nustatyta tvarka patvirtinta ataskaita ar kitas dokumentas, pajamų, pelno, turto ar jų naudojimo. Už apskaitos dokumentų surašymą laiku ir teisingai, už juose esančių duomenų tikrumą ir ūkinių operacijų teisėtumą atsako apskaitos dokumentus surašę ir pasirašę asmenys (Buhalterinės apskaitos įstatymo 14 straipsnio 2 dalis). BK 220 straipsnyje numatyta nusikaltimo sudėtis yra formalioji, todėl veika laikoma baigta, kai kaltininkas į dokumentus įrašo žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, pelną ir pateikia juos valstybės įgaliotai institucijai.

Atsižvelgiant į BK 220 straipsnio 1 dalies dispoziciją laikytina, kad pagal BK 220 straipsnio 1 dalį baudžiamosios atsakomybės subjektai gali būti tiek juridinio asmens vadovai, atsakingi už tinkamą finansinės apskaitos organizavimą, teisingos finansinės atskaitomybės –iš jų ir deklaracijų arba nustatyta tvarka patvirtintų kitų dokumentų apie pajamas, pelną, turtą ar jų naudojimą –

pateikimą, tiek už finansinę apskaitą atsakingi darbuotojai, tiesiogiai tvarkantys įmonės buhalterinę apskaitą ir atsakingi už buhalterinių įrašų teisingumą. Atsakomybės subjektai taip pat gali būti fiziniai asmenys, turintys prievolę deklaruoti pajamas ir turtą, bei juridinis asmuo.

Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, jog ši baudžiamoji byla kartu su kaltinamuoju aktu teismui buvo perduota, dėl aptariamos veikos V. U., V. G. ir M. L. kaltinant pagal BK 220 straipsnio 1 dalį (taip pat V. U. kaltinant organizavus šią veiką), ir tik vėliau pirmosios instancijos teisme prokuroras pakeitė kaltinimą į BK 182 straipsnio 2 dalį.

Jeigu teisėjų kolegija svarstytų, ar nuteistųjų veika atitinka BK 220 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo sudėtį, tokios atitikties konkretizavimas iš esmės reikštų veikos pripažinimą nusikalstama ir jos kvalifikavimą pagal kitą Baudžiamojo kodekso straipsnį.

Atsižvelgdama į Europos Žmogaus Teisių Teismo bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką, numatančią, kad tokiu atveju veikos faktinių aplinkybių konstatavimas yra galimas, tačiau jis neturi peržengti asmens „įtarimo būklės“ aprašymo, teisėjų kolegija nurodo, kad V. U., V. G. ir M. L. veiksmuose yra BK 220 straipsnio 1 dalyje numatytos veikos požymių, tačiau ši veika priskiriama prie nesunkių nusikaltimų (BK 11 straipsnio 3 dalis) kategorijos, kuriems tokios veikos metu galiojęs baudžiamasis įstatymas nustatė penkerių metų baudžiamosios atsakomybės senaties terminą.

Numatydama, jog dėl aptariamos V. U., V. G. ir M. L. veikos baudžiamosios bylos dalis gali būti nutraukta, suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui, teisėjų kolegija konstatuoja, kad veikos pripažinimas nusikalstama bei jos kvalifikavimas pagal konkretų Baudžiamojo kodekso straipsnį šiuo atveju neišvengiamai reikštų asmens pripažinimą kaltu, nepriėmus dėl jo apkaltinamojo nuosprendžio. Pagal susiformavusią teismų praktiką nutraukiant baudžiamąją bylą, suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui, tai laikoma neabejotinu nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimu. Dėl to teisėjų kolegija nesvarsto, ar V. U., V. G. ir M. L. padarė ir yra kalti dėl kitos nusikalstamos veikos.

V. U., V. G. ir M. L. veiksmų baudžiamojo persekiojimo bei įvertinimo galimybė pasibaigė, suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui (BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto *b* papunkčio redakcija, pakeista 2003 m. balandžio 10 d. įstatymu Nr. IX-1495, galiojusi nuo 2003 m. gegužės 1 d. iki 2010 m. birželio 29 d.), dar bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, todėl visiems jiems, išteisintiniems pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo), nes nepadaryta veika, turinti šio nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių, o šiuose jų veiksmuose esant nusikalstamos veikos, numatytos BK 220 straipsnio 1 dalyje, požymių, baudžiamoji byla dėl to nutrauktina, suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui.

Dėl reorganizuoto juridinio asmens (duomenys neskelbtini) baudžiamosios atsakomybės

Nagrinėjamoje baudžiamojoje byloje juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) buvo kaltinamas pagal BK 222 straipsnio 1 dalį (jis, kaip juridinis asmuo, trauktinas baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 222 straipsnio 2 dalį) tuo, kad būdamas viešasis asmuo, veikdamas per savo atstovus – (duomenys neskelbtini) pirmininką V. U., (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį V. V., (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį, (duomenys neskelbtini) atsakingą sekretorių V. G., jiems nuo 2004 m. liepos 13 d. iki 2006 m. gegužės 17 d. veikiant organizuota grupe kartu su N. S., o nuo 2005 metų pavasario kartu su (duomenys neskelbtini) vyriausiąja buhaltere (iždininke) M. L., 2004–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) apgaulingai tvarkė teisės aktų reikalaujamą buhalterinę apskaitą, dėl to negalima iš dalies nustatyti (duomenys neskelbtini) 2004, 2005, 2006 metų turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

Be to, juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) buvo kaltinamas pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (jis, kaip juridinis asmuo, trauktinas baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 182 straipsnio 5 dalį) tuo, kad būdamas viešasis juridinis asmuo, veikdamas per savo atstovus, vadovaujančius

asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką V. U., (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį V. V., (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo padėjėją, (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą asmenį, (duomenys neskelbtini) atsakingą sekretorių V. G., (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę (iždininkę) M. L., veikiančius organizuota grupe, siekdamas išvengti mokesčių 2004–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) įrašė žinomai neteisingus duomenis apie pajamas, turtą ir jų naudojimą į nustatyta tvarka patvirtintas ataskaitas bei deklaracijas: metines (duomenys neskelbtini) finansinės veiklos deklaracijas, mėnesines ir metines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas ((duomenys neskelbtini)), ketvirtines Valstybinio socialinio draudimo ir Sveikatos draudimo fondų lėšų finansines ataskaitas (forma Nr. 4) bei jas teikė valstybės įgaliotoms institucijoms: Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai, Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos Vilniaus skyriui, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyriui, taip apgaule išvengė didelės vertės turtinės prievolės sumokėti į valstybės biudžetą 3 864 390 Lt (1 119 204,70 Eur) privalomų mokesčių ir įmokų.

Be to, juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) buvo kaltinamas pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (jis, kaip juridinis asmuo, trauktinas baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 182 straipsnio 5 dalį) tuo, kad būdamas viešasis juridinis asmuo, veikdamas per savo atstovus, vadovaujančius asmenis: (duomenys neskelbtini) pirmininką V. U. ir (duomenys neskelbtini) centrinės būstinės vadovo pavaduotoją V. V., 2005 m. sausio 3 d. (duomenys neskelbtini) pirmininko įgaliotą atstovauti (duomenys neskelbtini) pasirašant (duomenys neskelbtini) sudaromas sutartis, mokėjimo dokumentus, ataskaitas valstybės institucijoms, darbo sutartis, įsakymus dėl darbuotojų priėmimo ir atleidimo, tokiu būdu turinčią teisę atstovauti juridiniam asmeniui, (duomenys neskelbtini) vyriausiąją buhalterę M. L., 2004–2006 metų laikotarpiu (duomenys neskelbtini) juridinio asmens (duomenys neskelbtini) vardu oficialiose ataskaitose – (duomenys neskelbtini) metinėse finansinės veiklos deklaracijose pateikė apgaulingus duomenis apie juridinio asmens (duomenys neskelbtini) veiklą bei turtą ir šiuo pareiškimu suklaidino valstybės institucijas: Valstybinę mokesčių inspekciją ir Lietuvos Respublikos vyriausiąją rinkimų komisiją, kuri, nežinodama apie apgaulingų duomenų įrašymą į pateiktas (duomenys neskelbtini) metines finansinės veiklos deklaracijas, neteisėtai skyrė (duomenys neskelbtini) dotacijas ir kompensaciją, dėl to valstybė patyrė didelės 6 050 475,05 Lt (1 752 338,70 Eur) turtinės žalos, o (duomenys neskelbtini) apgaule įgijo didelės vertės turtines teises.

Prokuroras apeliaciniame skunde nurodė pirmosios instancijos teismą nepagrįstai konstatavus, kad yra pagrindas taikyti BPK 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto analogiją ir juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini) baudžiamąją bylą dėl jam pateiktų kaltinimų pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, 182 straipsnio 2 dalį nutraukti, juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini)i pasibaigus po jo reorganizavimo. Prokuroro nuomone, pirmosios instancijos teismas netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą, todėl, vadovaujantis BPK 329 straipsnio 3 punktu, šioje dalyje nuosprendis turi būti panaikintas ir dėl naujo juridinio asmens priimtas apkaltinamasis nuosprendis, paskiriant reorganizuotam juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini) padarytas nusikalstamas veikas atitinkančias ir apeliaciniame skunde nurodytas bausmes.

Jau anksčiau išsamiai išdėstyti prokuroro apeliacinio skundo argumentai yra nepagrįsti.

Kaip matyti iš Juridinių asmenų registro išrašų, juridinis asmuo (duomenys neskelbtini), kurios teisinė forma – politinė partija, buvo įregistruota 2003 m. lapkričio 25 d., juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini); 2013 m. gegužės 14 d. ši partija reorganizuota sujungimo būdu, susijungus su (duomenys neskelbtini) (juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini)); tą pačią dieną šios politinės partijos po reorganizavimo pasibaigė, buvo išregistruotos iš Juridinių asmenų registro ir įregistruotas dviejų partijų – (duomenys neskelbtini) bei (duomenys neskelbtini) – pagrindu sukurtas naujas juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) (178 t., 108–118 b. l.; 183 t., 63–78 b. l.; 184 t., 52– 60 b. l.).

Bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme metu (duomenys neskelbtini) (juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini)) susijungė su (duomenys neskelbtini) (juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini)) ir reorganizavimo metu buvo įsteigta nauja partija – (duomenys

neskelbtini), juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini), Juridinių asmenų registre įregistruota 2013 m. lapkričio 15 d. (184 t., 32–36, 149–155 b. l.).

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija sutinka su pirmosios instancijos teismo išvada, jog šiuo atveju po reorganizavimo susidaręs naujas politinis darinys negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už kito juridinio asmens padarytas nusikalstamas veikas. Šios teismo išvados nepaneigia prokuroro apeliaciniame skunde pateikti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo precedentai ir teisės doktrinos analizė, kadangi Lietuvoje nėra suformuotos teismų praktikos dėl reorganizuotos politinės partijos baudžiamosios atsakomybės, o politinė partija dėl savo specifikos negali būti prilyginta įmonei.

Atsakant į esminį prokuroro apeliacinio skundo argumentą, ar juridinio asmens reorganizavimas (nesvarbu, kiek kartų jis būtų atliktas) yra kliūtis juridinį asmenį pripažinti kaltu padarius nusikalstamą veiką, būtina ne tik įvertinti juridinio asmens pertvarkymą reglamentuojančias įstatymo normas, bet ir atsižvelgti į politinės partijos, kaip teisinių santykių subjekto, specifiką. Šio juridinio asmens specifika lemia ir kai kurių baudžiamosios teisės institutų taikymo juridiniams asmenims ypatumus. Šiame kontekste pažymėtina, kad dėl juridinio asmens politinės partijos specifiškumo, lyginant su fiziniu ar kitokiu juridiniu asmeniu, politinei partijai negalima taikyti tam tikrų fiziniams bei juridiniams asmenims nustatytų baudžiamosios teisės normų.

Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo (toliau – ir Politinių partijų įstatymas) 9 straipsnyje nustatyta, kad politinės partijos pertvarkomos, pasibaigia (reorganizuojamos ar likviduojamos) Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

CK 2.95 straipsnyje numatyta, kad reorganizavimas – tai juridinio asmens pabaiga be likvidavimo procedūros. Likvidavimas pagal Civilinio kodekso nuostatas – tai juridinio asmens pabaiga be teisių ir pareigų perėmimo, o pertvarkymas – tai juridinio asmens teisinės formos pakeitimas, kai naujos teisinės formos juridinis asmuo perima visas pertvarkyto juridinio asmens teises ir pareigas (CK 2.104 straipsnis).

CK 2.97 straipsnis numato du juridinio asmens reorganizavimo būdus: jungimo ir skaidymo. Kiekvienas iš šių būdų skirstomas dar į du būdus. Nagrinėjamu atveju aktualus jungimo būdas skirstomas į prijungimą (vieno ar daugiau juridinių asmenų prijungimą prie kito juridinio asmens) ir sujungimą (dviejų ar daugiau juridinių asmenų susivienijimą į naują juridinį asmenį).

Šios bylos kontekste pažymėtina, jog (duomenys neskelbtini) bei (duomenys neskelbtini) reorganizuotos į vieną juridinį asmenį jų sujungimo būdu ir įregistruota šių dviejų partijų – (duomenys neskelbtini) bei (duomenys neskelbtini) – teisių perėmėja (duomenys neskelbtini). Tai reiškia, jog du juridiniai asmenys susivienijo į naują juridinį asmenį.

Prokuroras apeliaciniame skunde nepagrįstai akcentuoja teisių perėmimą po reorganizavimo naujai sukurtam reorganizuotų juridinių asmenų teises ir pareigas perėmusiam subjektui kaip lemiamą baudžiamosios atsakomybės perkėlimo šiam subjektui kriterijų.

Pagal Politinių partijų įstatymo 9 straipsnio 3 dalies nuostatas, reorganizavus politinę partiją sujungimo būdu, reorganizavimo metu įsteigta nauja politinė partija yra nutraukusios politinę veiklą politinės partijos teisių perėmėja.

Iš tiesų teismų jurisprudencijoje taip pat pripažįstama, kad toks reorganizuojamų juridinių asmenų teisių ir pareigų perėmimas reiškia ne tik civilinių teisių ir pareigų perėmimą, bet ir teisių bei pareigų, kylančių iš viešosios teisės reguliuojamų teisinių santykių, perėjimą po reorganizavimo veiklą tęsiančiam ar naujai sukurtam reorganizuoto asmens teises ir pareigas perėmusiam subjektui. Kita vertus, pažymima, jog toks teisių ir pareigų perėjimas neturi prieštarauti atitinkamų teisių ar pareigų esmei, įstatymo leidėjo pasirinktam atitinkamų teisinių santykių teisiniam reguliavimui ir pan. (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1579-858/2015).

Nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į tai, kad dėl nusikalstamų veikų padarymo buvo kaltinamas jas padaręs specifinį statusą turintis viešasis juridinis asmuo – politinė partija, teisėjų kolegijos vertinimu, klausimas dėl baudžiamosios atsakomybės perėjimo naujai registruotam juridiniam asmeniui apskritai negali būti keliamas.

Pirmiausia atkreipiamas dėmesys į tai, kad politinės partijos, kaip juridinio asmens, veikla reglamentuojama Civiliniame kodekse, jos ypatumai nustatyti Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių organizacijų įstatymo pakeitimo įstatymo 1 straipsniu patvirtintame Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatyme. Kai kurie politinių partijų ir politinių organizacijų steigimo bei veiklos principai tiesiogiai įtvirtinti Konstitucijos 35 straipsnyje. Kadangi politinių partijų vietą politinėje sistemoje apibrėžia specialūs įstatymai, o uždavinius ir tikslus nustato pačios politinės partijos savo įstatuose (statutuose), kurie negali prieštarauti Konstitucijai bei įstatymams, politinės partijos baudžiamosios atsakomybės klausimas turi būti vertinamas šių dokumentų kontekste.

Politinė partija – tai Konstitucijoje įtvirtintos asociacijos laisvės pagrindu sukurta didelė visuomeninė organizacija. Pagal Politinių partijų įstatymą (jo redakciją, galiojusią (duomenys neskelbtini) reorganizavimų metu) politinės partijos jungia Lietuvos Respublikos piliečius bendriems politiniams tikslams įgyvendinti. Politinės partijos tikslas – tenkinti savo narių politinius interesus, padėti išreikšti Lietuvos Respublikos piliečių politinę valią, siekti dalyvauti įgyvendinant valstybės valdžią ir savivaldos teisę. Politinės partijos aktyviai dalyvauja valstybės politiniame gyvenime: parlamentiniuose rinkimuose, formuojant Vyriausybę, priimant politinius sprendimus ir juos įgyvendinant. Politinė partija – nuolat veikianti organizacija. Ji vienija nuolatinius narius, kuriuos jungia bendri politiniai interesai, politiniai įsitikinimai (bendra ideologija). Politinės partijos veikia pagal savo įstatus, turi aiškiai apibrėžtą organizacinę struktūrą, atskirą turtą, gali savo vardu įgyti turtines bei asmenines neturtines teises ir turėti pareigas, būti ieškovai bei atsakovai teisme. Taigi politinės partijos, lyginant su kitais viešaisiais juridiniais asmenimis, pagal savo teisinę padėtį ir funkcijas yra specifiniai subjektai.

Nagrinėjamos bylos kontekste pažymėtina, kad (duomenys neskelbtini), įregistruotos 2003 m. lapkričio 25 d., statute išsamiai įvardinti ne tik partijos veiklos nuostatai, tikslai, uždaviniai, bet ir aptarta narystė, centrinės būstinės bei skyrių veiklos organizavimas, kolegialių valdymo ir kontrolės organų sudarymo tvarka, funkcijos ir atsakomybės pagrindai (124 t., 5–13 b. l.). Šiuo atveju svarbu ir tai, jog (duomenys neskelbtini) save laiko nuosaikios centro krypties politine organizacija, kuri įsteigta ir veikianti pagal Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių organizacijų įstatymą bei vienijanti dorus, aktyvius Lietuvos Respublikos piliečius, savo darbu ir veikla tarnaujančius Lietuvos žmonių gerovei. Toks statute įtvirtintas (duomenys neskelbtini) veiklos principas ją atskiria nuo kitų Lietuvos Respublikoje veikiančių politinių partijų, o jos ideologinį vadovą ir pirmininką (dabar jau buvusį) V. U. – nuo kitų politinių veikėjų.

2013 m. gegužės 14 d. įregistruotos naujos politinės partijos (duomenys neskelbtini) pirmininku buvo išrinktas V. G., o 2013 m. lapkričio 15 d. įregistruotos (duomenys neskelbtini) pirmininke – L. G..

Pirmuoju atveju po reorganizavimo naujai įregistruotas juridinis asmuo, be (duomenys neskelbtini) (juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini)) teisių ir pareigų, perėmė politinės partijos (duomenys neskelbtini) teises ir pareigas, o antruoju – ir (duomenys neskelbtini), (duomenys neskelbtini) teises ir pareigas (184 t., 32–36, 52–60, 149–155 b. l.).

Partijų reorganizavimo metu abu kartus buvo patvirtinti tiek pirmo, tiek antro susijungimo metu partijos veiklą reglamentuojantis statutas, partijos programa, nustatytos veiklos ribos, patvirtinti nariai ir t. t. (183 t., 122–136, 140–150 b. l.; 184 t., 119–138, 139–148 b. l.). Vadinasi, šiuo atveju naujai įregistruota politinė partija, net ir būdama kitos politinės partijos teisių perėmėja, įgyja savo autentiškumą.

Pirmosios instancijos teismas skundžiamame nuosprendyje teisingai nurodė, kad BK 2 straipsnis, apibrėžiantis pagrindines baudžiamosios atsakomybės nuostatas, numato, jog asmuo atsako pagal šį kodeksą tik tuo atveju, jeigu *jo padaryta veika* buvo uždrausta baudžiamojo įstatymo, galiojusio nusikalstamos veikos padarymo metu; asmuo atsako pagal baudžiamąjį įstatymą tik tuo atveju, jeigu *jis yra kaltas padaręs nusikalstamą veiką*.

Būtina atkreipti dėmesį ir į tai, jog BPK 1 straipsnyje, reglamentuojančiame baudžiamojo proceso paskirtį, keliamas uždavinys – „tinkamai pritaikyti įstatymą, kad *nusikalstamą veiką padaręs asmuo* būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas“.

Iš šių įstatymų nuostatų akivaizdu, kad tik nusikalstamą veiką padaręs asmuo gali būti teismo pripažintas kaltu ir niekas negali atsakyti už kito asmens padarytą nusikaltimą.

Atsižvelgdama į išdėstytas aplinkybes, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju nusikalstamos veikos padarymu kaltintas juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) (juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini)) pasibaigė, jį reorganizavus 2013 m. gegužės 14 d. ir išregistravus iš Juridinių asmenų registro, o dėl savo specifikos naujai įsteigtas (įregistruotas) reorganizuoto juridinio asmens – (duomenys neskelbtini) (juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini)) teises ir pareigas perėmęs kitas juridinis asmuo – (duomenys neskelbtini) (juridinio asmens kodas (duomenys neskelbtini), įregistruotas 2013 m. lapkričio 15 d.) nėra baudžiamosios atsakomybės pagal pareikštą kaltinimą subjektas.

Tokią išvadą teisėjų kolegija daro, remdamasi teisingumo ir lygybės prieš įstatymą principais, atkreipdama dėmesį į tai, jog po reorganizavimo įsteigta nauja politinė partija negali atsakyti už kitos politinės partijos (kurios teises ji perėmė) neteisėtus veiksmus, jeigu tokie buvo padaryti.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas nutraukti dalį baudžiamosios bylos dėl juridinio asmens pasibaigimo yra pagrįstas ir teisingas. Teismo pritaikyta įstatymo analogija nekritikuojama, nes reikia pripažinti, kad teisės norma, reglamentuojanti aplinkybes, dėl kurių baudžiamasis procesas negalimas, yra netobula.

Beje, atkreipiamas dėmesys ir į tai, kad prokuroras apeliaciniame skunde prašė pripažinti kaltu juridinį asmenį (duomenys neskelbtini), kurio irgi nebėra, o apeliacinės instancijos teisme išsakė prašymą nuteisti jau trečią sujungimo būdu susikūrusią partiją – (duomenys neskelbtini).

Prokuroro apeliaciniame skunde nurodytos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-355/2010 ir 2K-7-84/2012 negali būti laikomos precedentais šioje byloje, nes minėtų bylų aplinkybės nėra tapačios ar labai panašios į nagrinėjamos bylos aplinkybes.

Pirmoje byloje naujo juridinio asmens atsiradimas buvo susijęs su juridinio asmens teisinio statuso pasikeitimu, t. y. individuali įmonė pertvarkyta į uždarąją akcinę bendrovę, todėl Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad toks juridinio asmens pertvarkymas nėra pagrindas atleisti nuo atsakomybės pertvarkytą naują juridinį asmenį. Šiuo atveju negalima pripažinti, kad naujas juridinis asmuo nėra tinkamas nusikaltimo subjektas.

Kitoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje buvo sprendžiami juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės klausimai tuo atveju, kai pasikeitė ne juridinio asmens statusas, bet juridinio asmens savininkas (savininkai), vadovybė. Teismas nurodė, kad tokiu atveju svarbu įvertinti, ar naujieji juridinio asmens savininkai, naujoji vadovybė žinojo ar bent turėjo ir galėjo žinoti apie anksčiau padarytas fizinio asmens nusikalstamas veikas juridinio asmens naudai, pripažino šių veikų nusikalstamus rezultatus, ar, priešingai, to nežinojo ir negalėjo suvokti arba perėmę juridinio asmens valdymą, juridinio asmens politiką, organizacinę struktūrą, pakeitė taip, kad nebūtų sudarytos prielaidos juridiniam asmeniui veikti nusikalstamai. Toje byloje teismas, vertindamas galimybę juridinį asmenį atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės veikai praradus pavojingumą, atsižvelgė į tokias aplinkybes, jog naujieji juridinio asmens savininkai nežinojo ir negalėjo žinoti apie juridinio asmens naudai padarytas fizinių asmenų veikas, nežinojo apie juridiniam asmeniui gresiančią baudžiamąją atsakomybę, įvertino tai, kad buvo suformuota nauja bendrovės vadovybė, nėra duomenų, kad naujieji savininkai žinojo ir pripažino nusikalstamų veikų rezultatus. Teismas konstatavo, kad šių aplinkybių visuma (nauji savininkai, pakeista vadovybė, juridinio asmens veiklos pobūdis ir pan.) rodo, jog veika prarado pavojingumą.

Taigi nurodyta teismų praktika nėra tinkama, kad ja būtų galima remtis, priimant sprendimą nagrinėjamoje byloje, ir naujai susikūrusį juridinį asmenį pripažinti kaltu.

Nesant subjekto, kuris gali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini) pareikšti konkretūs kaltinimai neanalizuojami ir nevertinami.

Dėl bausmių

Skundžiamame nuosprendyje pirmosios instancijos teismas nurodė, į ką atsižvelgė, skirdamas bausmes visiems kaltininkams, ir V. U., V. G. bei M. L. už apgaulingą apskaitos tvarkymą paskyrė baudas, kurios yra adekvačios padarytai veikai.

Nuteistasis V. G. apeliaciniame skunde dėl bausmės savo nuomonės neišsakė, todėl teisėjų kolegija neturi pagrindo išsamiau jos komentuoti.

Prokuroras dėl V. G. paskirtos bausmės apeliaciniame skunde ginčijo tik teismo sprendimą už nusikalstamą veiką, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje, taikyti BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatas ir paskirti su laisvės atėmimu nesusijusią bausmę, pateikęs savo nesutikimo motyvus.

Šiame nuosprendyje jau aptarta BK 182 straipsnio taikymo galimybė, nuosprendis keičiamas, nuteistieji išteisintini, todėl teisėjų kolegija nurodo, kad dėl tokio prokuroro argumento netikslinga pasisakyti.

Nuteistasis V. U. ir nuteistosios M. L. gynėjas savo apeliaciniuose skunduose nurodė nesutikimo su bausme motyvus, todėl dėl jų pasisakoma išsamiausiai.

Bausmė yra valstybės prievartos priemonė, skiriama teismo apkaltinamuoju nuosprendžiu asmeniui, padariusiam nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, apribojant nuteistojo teises ir laisves. Bausmės paskirtis – galutinis rezultatas, kurio nustatydama ir taikydama bausmes siekia valstybė. BK 41 straipsnyje įtvirtinti bausmės skyrimo tikslai sudaro vieningą bausmės paskirtį. Minėtas straipsnis numato, kad bausmės paskirtis yra sulaikyti asmenis nuo nusikalstamų veikų darymo, nubausti nusikalstamą veiką padariusį asmenį, atimti ir apriboti asmeniui galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad jie laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą.

Teisingumo principo realizavimas pirmiausia suponuoja tai, kad bausmė būtų adekvati (proporcinga) padarytai nusikalstamai veikai. Bendrieji bausmės skyrimo pagrindai, kurie yra viena iš svarbiausių teisėto, pagrįsto ir teisingo nubaudimo garantijų, įtvirtinti BK 54 straipsnyje. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad skirdamas bausmę teismas atsižvelgia į: padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo laipsnį, kaltės formą ir rūšį, nusikalstamos veikos motyvus, tikslus, nusikalstamos veikos stadiją, kaltininko asmenybę, atsakomybę lengvinančias bei sunkinančias aplinkybes. Teismas, įvertinęs atsakomybę lengvinančias ir (ar) atsakomybę sunkinančias aplinkybes, jų kiekį, pobūdį ir tarpusavio santykį, taip pat kitas minėtas aplinkybes, motyvuotai parenka švelnesnę ar griežtesnę bausmės rūšį, taip pat skiriamos bausmės dydį, skaičiuodamas nuo jos vidurkio (BK 61 straipsnio 1, 2 dalys). Kiekvienas nusikaltęs asmuo turi teisę į teisingą bausmę, todėl, vertinant konkrečios bylos aplinkybes, teismui privalu atsižvelgti ne tik į tai, kad skiriama bausmė formaliai atitiktų įstatymo reikalavimus, bet jis turi atsižvelgti ir į nuostatas, skirtas bausmei individualizuoti, taip pat į nuostatas, įtvirtinančias teisingumo principo viršenybę.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegijos vertinimu, Vilniaus apygardos teismas, skirdamas bausmes nuteistiesiems, šių baudžiamojo įstatymo reikalavimų nepažeidė ir už apgaulingą apskaitos tvarkymą paskyrė teisingas, baudžiamojo įstatymo, numatančio atsakomybę už padarytą nusikalstamą veiką, sankcijoje numatytas bausmes, kurios savo dydžiu nėra aiškiai per griežtos.

V. U. ir M. L. padarė BK 222 straipsnio 1 dalyje numatytą baigtą nusikaltimą finansų sistemai, kuris priskiriamas apysunkių nusikaltimų kategorijai (BK 11 straipsnio 4 dalis). Nuteistųjų padarytas nusikaltimas tęsėsi ilgą laiką, jis nebuvo atsitiktinis, buvo gerai suplanuotas, vykdomas sistemingai. Darydami nusikaltimą, ir V. U., ir M. L. veikė tiesiogine tyčia.

Iš skundžiamo nuosprendžio matyti, kad, nuteistiesiems parinkdamas bausmės rūšį, apygardos teismas atsižvelgė į nusikaltimo mechanizmą, nuteistųjų vaidmenį darant nusikaltimą, atliktų nusikalstamų veiksmų pobūdį ir tikslus.

Apeliacinės instancijos teismo nuosprendyje jau konstatuota, kad nuteistieji padarė nusikalstamą veiką, veikdami organizuota grupe, o ne bendrininkų grupe, ir tai sunkina jų atsakomybę (BK 60 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Nors ši nustatyta aplinkybė leidžia spręsti apie didesnį bendrininkų pavojingumą, tačiau tai nesuteikia pagrindo sunkinti nuteistiesiems (taip pat ir V. G.) pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu paskirtų bausmių už apgaulingą apskaitos tvarkymą. Teisėjų kolegijos nuomone, pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino kiekvieno

kaltininko vaidmenį ir atliktus veiksmus darant nusikaltimą, už analogišką nusikalstamą veiką V. G. ir M. L. paskyrė mažesnes nei bendrininkui V. U. bausmes, todėl bausmės buvo individualizuojamos ir nėra aiškiai per griežtos, jos laikytinos atitinkančiomis bausmės paskirtį.

Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde pagrįstai nurodė teismą atsižvelgus į tai, kad jis buvo nusikalstamos veikos padarymo organizatorius. Byloje nustatyta, kad V. U., būdamas politinės partijos vadovas, jos pirmininkas, buvo pagrindinis nusikalstamų veikų organizatorius. V. U., organizuodamas nusikaltimų darymą, pats kontroliavo ir koordinavo grupėje nusikalstamai veikiančių asmenų veiklą, ne tik toleravo (duomenys neskelbtini) veiksmingos finansinės apskaitos kontrolės nebuvimą, bet savo veiksmais skatino ją tęsti.

Teisėjų kolegija sutinka su pirmosios instancijos teismo išvada, jog V. G. vaidmuo nebuvo pirmaeilis. Byloje nustatyta, kad jis savo veiksmais prisidėjo prie partijos apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkymo, duodamas nurodymus (kuriuos duoti, kaip nustatyta nuosprendyje, turėjo įgalinimus) dėl atskirų partijos veiklos sričių finansavimo iš neoficialių piniginių lėšų, ir taip padėjo apgaulingai tvarkyti apskaitą, be to, žinodamas, kad partijos deklaracijose ir ataskaitose pateikiami žinomai neteisingi duomenys, neatspindintys tikrosios partijos finansinės veiklos, jas pasirašė. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad, sprendžiant iš V. G. veiksmų apimties, jo vaidmuo, lyginant su V. U., buvo žymiai mažesnis.

Skirdamas bausmę M. L., pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į tai, kad ji buvo pagrindinė nusikalstamų veikų vykdytoja 2005–2006 metų laikotarpiu, jos, kaip ir kitų nuteistųjų, nusikalstamus veiksmus nutraukė tik prasidėjęs ikiteisminis tyrimas. Pripažindamas, jog M. L. pati aktyviai įsitraukė į nusikalstamą veiką, ne tik sutikdama gauti neoficialų darbo užmokestį, vadinamą „vokelį“, bet ir derinti savo oficialias ataskaitas bei deklaracijas su N. S. vedama neoficialia partijos buhalterine apskaita, pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad M. L. vaidmuo nebuvo antraeilis. Šios išvados nepaneigė nuteistosios teiginiai, kad ji buvo susidariusios situacijos įkaitė ir negalėjo atsisakyti nuo tokių nusikalstamų veikų. Teisėjų kolegijos nuomone, teismas šia M. L. versija pagrįstai nepatikėjo ir įvertino kaip siekį sušvelninti savo teisinę padėtį.

Nuteistasis V. U. apeliaciniame skunde nurodė teismą atsižvelgus į tai, kad dėl veikos padaryta itin didelė turtinė žala valstybei, kuri neatlyginta.

Toks bausmės parinkimo motyvas reikšmingas, skiriant bausmę pagal BK 182 straipsnio 2 dalį. V. U. veiksmuose nesant šio nusikaltimo sudėties, nurodyta aplinkybė nėra esminė, tačiau apgaulingas apskaitos tvarkymas neabejotinai sudarė sąlygas turtinei žalai atsirasti.

Teismas atsižvelgė, kad nustatyta viena nuteistųjų atsakomybę sunkinanti aplinkybė, o atsakomybę lengvinančių aplinkybių nenustatyta.

Nors nuteistosios M. L. gynėjas apeliaciniame skunde teigė, kad ginamoji pripažino savo kaltę apgaulingai tvarkiusi buhalterinę apskaitą ir gailisi dėl padaryto nusikaltimo, tokie teiginiai vertintini kaip deklaratyvūs.

Atkreipiamas dėmesys į tai, jog baudžiamajame įstatyme nustatyta, kad viena iš aplinkybių, lengvinančių kaltininko baudžiamąją atsakomybę, yra jo prisipažinimas padarius baudžiamojo įstatymo numatytą veiką bei nuoširdus gailėjimasis dėl to (BK 59 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Tam, kad būtų konstatuota ši kaltininko atsakomybę lengvinanti aplinkybė, ji turi būti nustatyta. Pagal susiformavusią teismų praktiką kaltininko *prisipažinimas* padarius nusikalstamą veiką nustatomas tada, kai asmuo savanoriškai prisipažįsta ją padaręs, o, jei nusikalstama veika padaryta kartu su bendrininkais – kai atskleidžia ir bendrininkų padarytas veikas. Kaltininko *nuoširdus gailėjimasis* dėl padaryto nusikaltimo yra tada, kai jis laisva valia prisipažįsta padaręs nusikalstamą veiką, kritiškai vertina savo elgesį, išgyvena dėl padarytų veiksmų ir stengiasi sušvelninti nusikalstamos veikos padarinius. Nuoširdus gailėjimasis nėra nustatomas vien pagal bendrus pareiškimus dėl kaltės pripažinimo – jis turi būti objektyviai įvertinamas pagal bylos aplinkybių visumą (duotus parodymus, teisėsaugos institucijoms suteiktą pagalbą ir pan.). Pažymėtina, kad kaltininko nuoširdus gailėjimasis dėl padarytos nusikalstamos veikos gali būti teismo pripažįstamas aplinkybe, lengvinančia baudžiamąją atsakomybę, kai kaltininkas ikiteisminio tyrimo metu ar bylą nagrinėjant teisme iki nuosprendžio priėmimo prisipažįsta ir gailisi padaręs nusikalstamą veiką

(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-38/2009, 2K-259/2009 ir kt.).

Iš baudžiamosios bylos medžiagos matyti, kad nuteistoji M. L. prisipažino tik iš dalies, t. y. pripažino pirmosios instancijos teismo nustatytas aplinkybės dėl neoficialaus darbo užmokesčio gavimo ir neapskaitymo oficialioje partijos buhalterinėje apskaitoje, tačiau neigė žinojusi apie vedamą dvigubą buhalteriją, nors to nežinoti ji negalėjo.

Teisėjų kolegija pažymi, kad, vertinant kaltininko parodymus, svarbu nustatyti, ar jie prisideda prie tinkamo bylos išnagrinėjimo ir teisingo sprendimo priėmimo byloje. Tais atvejais, kai kaltininkas teisme pakeičia ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus arba duoda tik iš dalies teisingus parodymus, arba prisipažinimas daromas tik dėl ikiteisminio tyrimo metu įstatymo nustatyta tvarka surinktų įrodymų, patvirtinančių jo dalyvavimą padarant nusikalstamą veiką, toks prisipažinimas negali būti laikomas jo atsakomybę lengvinančia aplinkybe pagal BK 59 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatas.

Apeliacinio teismo teisėjų kolegijos nuomone, nuteistoji M. L. apklausų metu nebuvo visiškai nuoširdi. Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad ji nebuvo nuosekli, ne kartą savo parodymus keitė ir nepripažino esminių baudžiamojoje byloje nustatytų bei įrodytų aplinkybių, menkino savo kaltę teigdama, kad neturėjo galimybės nevykdyti jai duodamų nurodymų ir negalėjo atsisakyti daryti nusikalstamas veikas. Atsižvelgusi į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nėra teisinio pagrindo M. L. nustatyti jos atsakomybę lengvinančią aplinkybę, numatytą BK 59 straipsnio 1 dalies 2 punkte, t. y. prisipažinimą padarius baudžiamojo įstatymo numatytą veiką ir nuoširdų gailėjimąsi.

Nuteistosios M. L. gynėjas prašymą ginamajai taikyti BK 59 straipsnio 2 dalies nuostatas motyvuoja tuo, jog M. L. atsakomybę lengvinančia aplinkybe šioje byloje turi būti pripažinta ilga baudžiamojo proceso trukmė – procesas vyksta daugiau nei 8 metus.

Šiuo konkrečiu atveju nėra jokio pagrindo M. L. taikyti BK 59 straipsnio 2 dalies nuostatas.

Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus ir formuojamą Lietuvos teismų praktiką galimybė švelninti bausmę dėl baudžiamojo proceso trukmės siejama ne su proceso ilgumu apskritai, bet su nepagrįsta pernelyg ilga jo trukme, dėl kurios pažeidžiamos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies, BPK 2 straipsnio, 44 straipsnio 5 dalies nuostatos, kuriose įtvirtinta kaltinamojo teisė į įmanomai trumpiausią bylos procesą. Kriterijai, kuriais remdamasis EŽTT vertina, ar proceso trukmė atitinka Konvencijos reikalavimus, suformuoti daugelyje šio Teismo bylų. Tokie kriterijai yra bylos sudėtingumas, kaltininko elgesys, teisėsaugos institucijų veiksmai organizuojant procesą. Ar konkrečioje byloje baudžiamasis procesas (ne)atitinka Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies reikalavimus, sprendžiama atsižvelgus ne į vieną atskirą kriterijų, bet įvertinus jų visumą.

Iš baudžiamosios bylos medžiagos matyti, kad ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas 2006 m. gegužės 17 d. Ikiteisminis tyrimas baigtas ir baudžiamoji byla perduota teismui 2008 m. balandžio 14 d. Vadinasi, ikiteisminis tyrimas šioje byloje vyko beveik dvejus metus. Iš nagrinėjamos bylos matyti, jog ji yra didelės apimties (su kaltinamuoju aktu ją sudaro 155 tomai, bylą baigiant nagrinėti apeliacinės instancijos teisme, yra 192 tomai), todėl vertinama kaip sudėtinga, tai pripažino ir apeliantai. Kaip matyti iš bylos duomenų, visos proceso eigos, jos trukmę iš esmės lėmė kreipimosi į Lietuvos Respublikos Seimą ir Europos Parlamentą dėl imuniteto panaikinimo ir leidimo traukti kaltinamuosius baudžiamojon atsakomybėn suteikimo išnagrinėjimo trukmė, (duomenys neskelbtini) ūkinės finansinės veiklos tyrimai bei pačių kaltinamųjų ligos.

Baudžiamoji byla pirmosios instancijos teisme buvo nagrinėjama nuo 2008 m. balandžio 14 d. iki 2013 m. liepos 12 d., t. y. daugiau kaip penkerius metus. Per tą laikotarpį buvo paskirti 83 teisiamieji posėdžiai, iš kurių įvyko 52. Teisiamieji posėdžiai neįvyko dėl tokių priežasčių: šešis kartus sirgo (arba dėl kitų objektyvių priežasčių neatvyko) M. L. ar jos gynėjas, dvylika kartų sirgo (arba dėl kitų objektyvių priežasčių neatvyko) V. V. ar jos gynėjas, keturis kartus sirgo (arba dėl kitų objektyvių priežasčių neatvyko) V. U. ar jo gynėjas, keturis kartus sirgo (arba dėl kitų objektyvių priežasčių neatvyko) V. G. ar jo gynėjas, du kartus posėdžiai neįvyko, neturint įgaliotos valdžios institucijos leidimo traukti kaltinamuosius baudžiamojon atsakomybėn, vienas – susirgus

teisėjų kolegijos nariui. Pagal bylos duomenis, įtariant kaltinamuosius tyčia vilkinant baudžiamosios bylos nagrinėjimą, teismas ėmėsi griežtų priemonių ir kaltinamajai V. V. paskyrė ambulatorinę kompleksinę psichologijos ir psichiatrijos ekspertizę, o dėl V. U. bei M. L. nedalyvavimo – dėl jų baudžiamąją bylą buvo išskyręs į atskirą.

Įvertinusi šiuos duomenis, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nėra pagrindo pripažinti, jog bylos proceso trukmė buvo nepateisinamai ilga ir ši byla buvo tiriama bei nagrinėjama teisme darant tokius procesinius delsimus, dėl kurių buvo pažeista M. L. teisė į bylos ištyrimą ir išnagrinėjimą per kuo trumpiausią laiką.

Kita vertus, visiškai neatsižvelgti į bendrą proceso trukmę taip pat negalima.

Teismas įvertino tai, kad V. U. neteistas ir nebaustas administracine tvarka, yra vedęs, turi vieną mažametį vaiką, gimusį 2002 metais, nusikalstamos veikos padarymo metu ir iki šiol dirba, yra (duomenys neskelbtini), nusikaltimų padarymo metu taip pat buvo (duomenys neskelbtini). Buvo atsižvelgta ir į tai, kad byloje nėra duomenų apie V. U. priešingus teisei veiksmus po šioje byloje inkriminuotų nusikaltimų padarymo. Taigi nenustatyta, kad V. U. asmenybė būtų blogai charakterizuojama.

Teismas įvertino M. L. asmenybę: ji neteista, nors ir buvo bausta administracine tvarka, administracinės nuobaudos galiojimo terminas pasibaigęs. Ji ištekėjusi, nusikalstamos veikos padarymo metu ir iki šiol dirba, byloje nėra duomenų apie M. L. priešingus teisei veiksmus po šioje byloje inkriminuotų nusikaltimų padarymo. Taigi taip pat nenustatyta, kad M. L. asmenybė būtų blogai charakterizuojama.

Įvertinęs visas bausmės skyrimui reikšmingas aplinkybes, pirmosios instancijos teismas už nusikaltimo, numatyto BK 222 straipsnio 1 dalyje, padarymą nuteistiesiems pagrįstai paskyrė baudas, kurios leis pasiekti BK 41 straipsnyje numatytus bausmės tikslus.

Įvertinusi aptartas aplinkybes ir tai, jog nuteistųjų apeliacinių skundų nemaža dalis argumentų susiję su prašymais neskirti laisvės atėmimo bausmių (nors, apeliacinės instancijos teismui paliekant nuteisimą tik pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, šiuo aspektu tapo nebeaktualus BK 55 straipsnio, 54 straipsnio 3 dalies taikymas), teisėjų kolegija konstatuoja, kad nuteistiesiems už apgaulingą apskaitos tvarkymą parinkta su laisvės atėmimu nesusijusi bausmės rūšis – bauda, kurios dydis paskirtas, laikantis BK 47 straipsnio ribų (pagal nusikalstamos veikos padarymo metu galiojusį įstatymą maksimali bauda buvo 200 MGL dydžio bauda), yra proporcinga nuteistųjų padaryto nusikaltimo pavojingumo laipsniui, nėra aiškiai neteisinga ar per griežta, jos dar labiau švelninti nėra pagrindo, ji užtikrina teisingumo principo įgyvendinimą ir BK 41 straipsnyje nurodytų bausmės tikslų pasiekimą.

Dėl civilinių ieškinių

Prokuroras apeliaciniame skunde prašė pakeisti skundžiamo nuosprendžio dalį dėl VMI bei *Sodros* civilinių ieškinių patenkinimo: pripažinus kaltu juridinį asmenį (duomenys neskelbtini), nesumokėtus mokesčius ir įmokas valstybei išieškoti solidariai ir iš juridinio asmens, be to, tenkinti prokuroro civilinį ieškinį ir iš V. U. bei juridinio asmens (duomenys neskelbtini) solidariai išieškoti 6 050 475,05 Lt valstybei padarytai žalai atlyginti.

Apeliacinės instancijos teisme prokuroras patikslino prašomų išieškoti nesumokėtų mokesčių ir įmokų dydžius, atsižvelgęs į teismo paskirtos kompleksinės teismo buhalterijos ir finansų ekspertizės rezultatus, taip pat prašė solidariai išieškoti civilinius ieškinius iš naujai įregistruotos (duomenys neskelbtini).

Šią nuosprendžio dalį skundė ir nuteistieji V. U., V. G. bei M. L. gynėjas teigdami, kad nuosprendyje lakoniškai nurodyta, jog žala atlyginama iš kaltų asmenų, tačiau neįvertintos aplinkybės dėl nuteistiesiems inkriminuotų ir specialisto išvadoje tirtų skirtingų laikotarpių, neatsižvelgta į kiekvieno asmens atliktų veiksmų pobūdį, jų apimtį.

Juridinio asmens (duomenys neskelbtini) pirmininkas ir naujai įregistruoto juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atstovė identiškuose apeliaciniuose skunduose nurodė, kad teismas netinkamai išsprendė prokuroro civilinį ieškinį dėl 6 050 475,05 Lt. Juridiniam asmeniui (duomenys

neskelbtini) pasibaigus po reorganizavimo, jo turėtos piniginės lėšos, iš jų ir gautos dotacijų bei kompensacijos pavidalu, priklauso naujam juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini), ir nėra jokio teisėto pagrindo dotacijas sudarančią piniginių lėšų sumą grąžinti į valstybės biudžetą.

Visų apeliacinių skundų argumentai dėl civilinių ieškinių yra nepagrįsti.

Apeliacinės instancijos teismas, išklausęs specialisčių N. G. ir B. M. paaiškinimus, nustatė, kad specialisto išvadose Nr. 5-1/132 ir Nr. 5-1/157 yra nemažai netikslumų. Siekdamas pašalinti abejones dėl pirmosios instancijos teismo išvadų, iš dalies pagrįstų šiomis specialisto išvadomis, teisingumo, patikrinti nuteistųjų bei jų gynėjų argumentus, teismas paskyrė kompleksinę teismo buhalterijos ir finansų ekspertizę. Pagal 2015 m. balandžio 20 d. ekspertizės akto Nr. 11-1747 (14) duomenis (duomenys neskelbtini) 2004–2006 m. neįrašė į oficialią buhalterinę apskaitą daugiau kaip 24 mln. Lt pajamų ir daugiau kaip 14 mln. Lt išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio bei struktūros pasikeitimu, ir, tokius duomenis pateikusi VMI bei *Sodrai*, nesumokėjo į valstybės biudžetą privalomų mokesčių bei įmokų, kurių bendra suma, priklausomai nuo teismo nustatinėtinų aplinkybių, svyruoja nuo 766 607,68 Eur (2 646 943 Lt) iki 264 876,62 Eur (914 566 Lt).

Apeliacinės instancijos teismas, atlikęs įrodymų tyrimą ir ištyręs byloje surinktus įrodymus, konstatuoja, kad V. U., V. G. bei M. L. nepadarė veikos, turinčios BK 182 straipsnio 2 dalies požymių (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo), ir juos išteisina.

Baudžiamojoje byloje reiškiamo civilinio ieškinio pagrindas yra nusikalstamos veikos padarymas, o ieškinio dalykas – reikalaujamos atlyginti turtinės ar (ir) neturtinės žalos dydis. Civilinio ieškinio klausimas baudžiamojoje byloje išsprendžiamas, priimant nuosprendį.

BPK 115 straipsnio 3 dalies 2 punkte nustatyta, kad priimdamas išteisinamąjį nuosprendį teismas palieka civilinį ieškinį nenagrinėtą, jeigu kaltinamasis išteisinamas, nes nėra nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčios veikos. Šiuo atveju civilinis ieškovas turi teisę pareikšti ieškinį civilinio proceso tvarka.

Atsižvelgiant į įstatymo nuostatas, civilinių ieškovų VMI ir *Sodros* atstovų pareikšti civiliniai ieškiniai dėl žalos atlyginimo paliktini nenagrinėti.

Ieškinius palikdama nenagrinėtus, teisėjų kolegija nepasisako dėl nuteistųjų apeliacinių skundų argumentų, susijusių su solidarios atsakomybės taikymo ribomis kiekvienam nuteistajam, nagrinėjant civilinius ieškinius, ir atskirai neaptaria prokuroro prašymo civilinius ieškinius priteisti solidariai su prašomu nuteisti juridiniu asmeniu, juo labiau kad apeliacinės instancijos teismas pripažįsta, jog skundžiamo nuosprendžio dalis, kuria juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini)i baudžiamoji byla dėl pateiktų kaltinimų pagal BK 222 straipsnio 1 dalį ir 182 straipsnio 2 dalį nutraukta, juridiniam asmeniui pasibaigus po reorganizavimo, yra pagrįsta.

Baudžiamojo proceso kodekso normos nereglamentuoja, kaip turi būti išsprendžiamas civilinis ieškinys, kai baudžiamoji byla ar jos dalis nutraukiama. Atsižvelgiant į tai, kad civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje yra baudžiamojo proceso teisinių santykių dalis, šiems santykiams pasibaigus, civilinis ieškinys negali būti tenkinamas, todėl, nutraukus baudžiamosios bylos dalį, juridiniam asmeniui pasibaigus po reorganizavimo, civilinis ieškinys, prašant priteisti iš juridinio asmens, taip pat paliktinas nenagrinėtas.

Nuteistasis V. U., juridinio asmens (duomenys neskelbtini) pirmininkas ir naujai registruoto juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atstovė apeliaciniuose skunduose taip pat ginčijo VRK skirtų dotacijų grąžinimą valstybei teigdami, kad valstybė neturi jokių teisių į šias dotacijas, nes reorganizuoto juridinio asmens (duomenys neskelbtini) teisės perėjo jo teisių perėmėjui juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini), be to, nutraukdamas juridiniam asmeniui baudžiamąją bylą ir remdamasis Baudžiamojo proceso kodekso nuostatomis, reglamentuojančiomis kaltinamojo išteisinimą, priimdamas sprendimą prokuroro pareikštą 6 050 475,05 Lt ieškinį palikti nenagrinėtą, teismas pats sau paprieštaravo ir netinkamai pritaikė įstatymą. Toks sprendimo formulavimas suteikia teisę civiliniam ieškovui pareikšti ieškinį civilinio proceso tvarka. Pagal minėtą įstatymo normą civilinis ieškinys paliekamas nenagrinėtas, jeigu kaltinamasis išteisinamas, o šiuo atveju baudžiamosios bylos dalis dėl (duomenys neskelbtini) pateiktų kaltinimų pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, 182 straipsnio 2 dalį nutraukta, juridiniam asmeniui pasibaigus po reorganizavimo. Taigi, apeliantų nuomone, teismas, nutraukęs baudžiamosios bylos dalį dėl (duomenys neskelbtini),

remdamasis Baudžiamojo proceso kodekso nuostatomis, reglamentuojančiomis kaltinamojo išteisinimą, priėmė nepagrįstą sprendimą dotacijas grąžinti valstybei.

Tokie apeliantų teiginiai yra nepagrįsti ir atmetami.

Apeliacinės instancijos teismas atkreipia dėmesį į tai, kad Vilniaus apygardos teismas, priimdamas sprendimą juridiniam asmeniui (duomenys neskelbtini)i paskirtas dotacijas, kurioms taikytas laikinas nuosavybės teisės apribojimas, grąžinti į valstybės biudžetą, rėmėsi faktu, kad juridinis asmuo (duomenys neskelbtini) pasibaigė po jo reorganizavimo, tuo pripažindamas, kad reorganizavimo būdu įkurta nauja partija – (duomenys neskelbtini) neturi teisės į šių dotacijų lėšas. Tokia pirmosios instancijos teismo išvada neprieštarauja šiame nuosprendyje nustatytoms aplinkybėms, kurios buvo nurodytos, aptariant juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės klausimą. Atsižvelgiant į tai, kad reorganizuotas juridinis asmuo baudžiamosios atsakomybės prasme nėra sietinas su prieš tai veikusiu juridiniu asmeniu (tam pritaria ir apeliantai), sutiktina su pirmosios instancijos teismo išvada, jog valstybės dotacijos negali būti grąžintos po partijų reorganizavimo naujai įsteigtam juridiniam asmeniui. Tai lemia ne tik partijos, kaip viešo juridinio asmens, savitumas, bet ir kitos objektyvios aplinkybės. Kadangi (duomenys neskelbtini) iš VRK gautos dotacijos buvo skirtos specifinio juridinio asmens – politinės partijos – veiklai, šiuo atveju jos negali būti perleidžiamos kitiems juridiniams asmenims pagal Civilinio kodekso nuostatas, reglamentuojančias reorganizuojamo asmens teisių ir pareigų perėmimą.

Būtina atkreipti dėmesį į jau minėtas Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo nuostatas ir VRK 2007 m. lapkričio 23 d. raštą, kuriame nurodyta, kad, jeigu neteisingų (apgaulingų) duomenų pateikimo politinės partijos finansinės veiklos deklaracijoje faktą patvirtintų teismas, vertinant pažeidimo mastą ir aplinkybes, VRK atsirastų pagrindas spręsti klausimą dėl valstybei padarytos žalos, paskyrus dotaciją, atsižvelgiant į pateiktus apgaulingus duomenis, atlyginimo (58 t., 2–4 b. l.). Tokia valstybinės institucijos pozicija reiškia, jog VRK turi teisę savarankiškai spręsti klausimą dėl padarytos žalos valstybei atlyginimo, taip pat ir nepagrįstai paskirtų dotacijų perskirstymo kitoms kaltinime nurodytu laiku veikusioms politinėms partijoms, turinčioms teisėtą pagrindą jas gauti.

Taigi darytina išvada, kad pirmosios instancijos teismas, spręsdamas civilinio ieškinio pagrįstumo klausimą, baudžiamojo proceso įstatymo reikalavimų nepažeidė, nurodė išsamius tokio sprendimo motyvus, todėl nėra pagrindo šią procesinio sprendimo dalį keisti ar naikinti.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, prokuroro prašymas panaikinti nuosprendžio dalį, kuria paliktas nenagrinėtas prokuroro ieškinys dėl žalos, padarytos (duomenys neskelbtini)i gavus dotacijas, atlyginimo, ir ieškinį patenkinti, išieškant solidariai iš V. U. bei juridinio asmens (duomenys neskelbtini) 1 752 338,70 Eur (6 050 475,05 Lt) valstybės naudai padarytai žalai atlyginti, atmetamas kaip nepagrįstas.

Dėl BK 72 straipsnio 5 dalies taikymo

Apeliaciniame skunde prokuroras prašė ištaisyti pirmosios instancijos teismo nuosprendžio trūkumus, susijusius su BK 72 straipsnio nuostatų taikymu, ir išieškoti iš (duomenys neskelbtini) suvartoto konfiskuotino turto vertę atitinkančią pinigų sumą – 7 264 750,95 Eur (25 083 732,07 Lt). Atsižvelgęs į apeliacinės instancijos teismo paskirtos kompleksinės buhalterijos ir finansų ekspertizės rezultatus, prokuroras išieškotiną sumą sumažino iki 6 980 865,69 Eur (24 103 533,07 Lt).

Apeliantas nurodė, kad Vilniaus apygardos teismas, vadovaudamasis BK 72 straipsnio 1 ir 2 dalimis, skundžiamu nuosprendžiu nutarė konfiskuoti 2006 m. gegužės 17 d. kratos metu automobilyje ,,VW Passat“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) rastus 8 684,08 Eur (29 984,40 Lt) ir 906,63 Eur kaip nusikalstamos veikos rezultatą, t. y. nutarė konfiskuoti (duomenys neskelbtini) neoficialioje „kasoje“ ikiteisminio tyrimo metu buvusius grynuosius pinigus, kurie nebuvo apskaityti (duomenys neskelbtini) oficialioje apskaitoje.

Dėl šios nuosprendžio dalies apeliantai nesiskundė, todėl teisėjų kolegija neturi pagrindo dėl jos pasisakyti.

Prokuroras apeliaciniame skunde teigė, kad Vilniaus apygardos teismo nuosprendžiu nustatyta, jog dėl nuteistųjų veiksmų 2004–2006 metais į oficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą nebuvo įrašyta 25 116 846,88 Lt pajamų ir 23 724 317,88 Lt išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu.

Lietuvos apeliaciniam teismui paskyrus kompleksinę buhalterijos ir finansų ekspertizę, 2015 m. balandžio 20 d. ekspertizės akte Nr. 11-1747 (14) pakartotinai išanalizavus baudžiamosios bylos medžiagą, teisminio nagrinėjimo metu surinktus papildomus duomenis, atsižvelgus į apeliaciniuose skunduose nurodytas aplinkybes, teismo posėdyje patikslintas 2004–2006 metais į oficialią (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą neįrašytų pajamų ir išlaidų sumas, nustatyta, kad į oficialią apskaitą nebuvo įrašyta 6 990 456,41 Eur (24 136 647,88 Lt) pajamų bei 4 045 603,83 Eur (13 968 660,89 Lt) išlaidų, tačiau ekspertas pateikė išlygų, kurias įvertinti paliko teismui.

Prokuroras apeliaciniame skunde nurodė, kad šios teisės aktų nustatyta tvarka į (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktos pajamos, kurių suma tikslinta apeliacinės instancijos teisme, neatitiko Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo reikalavimų, todėl jos teisėtai niekada nebūtų priimtos ir panaudotos partijos veikloje, taigi šios lėšos ir jų panaudojimas dėl nurodytos priežasties jokiomis aplinkybėmis negalėjo būti įtrauktos į (duomenys neskelbtini) oficialią buhalterinę apskaitą ir atitinkamai deklaruotos įgaliotoms valstybės institucijoms. Visos šios į oficialią (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktos pajamos laikytinos nusikalstamos veikos – apgaulingos buhalterinės apskaitos rezultatu ir turėtų būti konfiskuotos, vadovaujantis BK 72 straipsnio 1 ir 2 dalimis. To padaryti neįmanoma, nes didžioji dalis šių lėšų jau panaudotos (duomenys neskelbtini) veiklai finansuoti ar išleistos kitiems tyrimo metu nenustatytiems tikslams, galbūt paslėptos, nes pradėjus ikiteisminį tyrimą rasta tik maža dalis lėšų (minėti 29 984,40 Lt ir 906,63 Eur, kurie konfiskuoti pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu). Tais atvejais, kai konfiskuotinas turtas yra paslėptas, suvartotas, priklausantis tretiesiems asmenims ar jo negalima paimti dėl kitų priežasčių, teismas iš kaltininko ar kitų BK 72 straipsnyje nurodytų asmenų išieško konfiskuotino turto vertę atitinkančią pinigų sumą. Prokuroras tą ir prašo padaryti, išnagrinėjus bylą apeliacine tvarka.

Teisėjų kolegija nesutinka su prokuroro vertinimu, kad ekspertizės akte nurodytos neapskaitytos pajamos ir išlaidos yra apgaulingos buhalterinės apskaitos rezultatas.

Aptariamos veikos padarymo metu galiojusio BK 72 straipsnio 1 dalyje (2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymo Nr. VIII-1968 redakcija) nustatyta, kad turto konfiskavimas yra priverstinis neatlygintinas bet kokio pavidalo turto, esančio pas kaltininką, jo bendrininkus ar kitus asmenis, paėmimas valstybės nuosavybėn. Pagal šio straipsnio 2 dalį konfiskuotinas tik tas turtas, kuris buvo nusikaltimo įrankis, priemonė ar nusikalstamos veikos rezultatas. Be kito nurodyto konfiskuotino turto, teismas privalo konfiskuoti iš nusikalstamos veikos gautus pinigus ir kitą materialią vertę turinčius daiktus.

BK 72 straipsnio 5 dalyje (2004 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-2314 redakcija) nurodyta, kad, kai konfiskuotinas turtas yra paslėptas, suvartotas, priklauso tretiesiems asmenims ar jo negalima paimti dėl kitų priežasčių, teismas iš kaltininko, jo bendrininkų ar kitų šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nurodytų asmenų išieško konfiskuotino turto vertę atitinkančią pinigų sumą. Taigi, remiantis šiomis BK 72 straipsnio nuostatomis, turi būti konfiskuojami kaltininko iš nusikalstamos veikos gauti pinigai ir (ar) kiti materialią vertę turintys daiktai.

Teismų praktikoje pripažįstama, kad tokiu būdu gauti pinigai ir (ar) kitą materialią vertę turintys daiktai konfiskuojami, jeigu kaltininkas iš nusikalstamos veikos neteisėtai praturtėjo, o byloje nereiškiamas civilinis ieškinys ar nėra duomenų, jog neteisėtai užvaldytas turtas buvo grąžintas nukentėjusiajam (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-511/2010, 2K-329/2011, 2K-7-84/2012). Tais atvejais, kai nusikalstamu būdu užvaldytas turtas grąžinamas nukentėjusiam asmeniui arba pareiškiami civiliniai ieškiniai, arba kitokiu būdu susitariama dėl padarytos žalos atlyginimo, turto konfiskavimas gali būti taikomas tik tada, kai asmuo neteisėtai įgytą turtą ar jo dalį yra pardavęs ar kitokiu būdu gavęs iš jo turtinės naudos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-368/2011, 2K-138/2014).

Nagrinėjamoje byloje 2004–2006 m. oficialioje partijos buhalterinėje apskaitoje neapskaitytos pajamos nėra BK 222 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo rezultatas, dėl to pirmosios instancijos teismas pagrįstai netaikė baudžiamojo poveikio priemonės – turto konfiskavimo (BK 72 straipsnio 2 dalis) ir nekonfiskavo į oficialią (duomenys neskelbtini) apskaitą neįtrauktų pajamų (kaip teisingai nurodė prokuroras, suma apeliacinės instancijos teisme patikslinta, atlikus teismo kompleksinę buhalterijos ir finansų ekspertizę). Tokia išvada daroma dėl toliau nurodytų priežasčių.

Byloje nėra duomenų, kad oficialioje partijos buhalterinėje apskaitoje neapskaitytos piniginės lėšos, panaudotos partijos reikmėms, buvo gautos iš nusikalstamos veikos. Nors prokuroras apeliaciniame skunde nurodė priešingai, teigdamas, kad jų panaudojimas prieštaravo Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo reikalavimams, nes jos teisėtai niekada nebūtų priimtos ir panaudotos partijos veikloje, tačiau tokie teiginiai tik įrodo, jog, tvarkydama buhalterinę apskaitą, partija nesilaikė minėto įstatymo reikalavimų, dėl to ir kilo Baudžiamojo kodekso specialios dalies atitinkamame straipsnyje numatytos pasekmės, tačiau tai nebuvo nusikalstamos veikos – apgaulingo apskaitos tvarkymo – rezultatas.

Byloje nustatyta, to neginčija ir prokuroras, jog didelė dalis neapskaitytų piniginių lėšų panaudota partijos veiklai vystyti, jos žinomumui skatinti ir finansuoti rinkimų kampaniją. Tam reikėjo oficialiai nefiksuoti 2004–2006 metais gautų ir partijos veikloje naudojamų piniginių lėšų, kas ir nulėmė įstatymo pažeidimą. Aplinkybė, jog partijos neoficialios pajamos gautos, sudarius fiktyvius sandorius ar iš kitos neteisėtos veiklos, byloje neįrodyta. Vien faktas, kad partijoje buvo apgaulingai tvarkoma buhalterinė apskaita, neleidžia spręsti apie visų ar dalies oficialioje buhalterinėje apskaitoje neapskaitytų pajamų 2004–2006 m. nusikalstamą kilmę.

Taigi formalus įstatymo pažeidinėjimas, nors ir trukęs ilgą laiką, neįrodo, kad neteisėtai, t. y. neapskaitant partijos oficialioje buhalterinėje apskaitoje, gauti ir partijos poreikiams panaudoti pinigai turi būti konfiskuojami, o šiuo atveju – išieškoma jų vertė.

Kita vertus, būtina atkreipti dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo naujai formuojamą praktiką dėl BK 72 straipsnio taikymo.

Ypatingas dėmesys atkreiptinas į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2015 m. balandžio 28 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-130-699/2015.

Šioje nutartyje nurodyta, kad pagal BK 67 straipsnį turto konfiskavimas yra baudžiamojo poveikio priemonė, kuri gali būti skiriama kartu su bausme.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo, kad pareiga konfiskuoti nusikalstamos veikos priemones bei iš nusikalstamos veikos gautas pajamas įtvirtinta daugelyje Europos Sąjungos teisės aktų ir Lietuvos Respublikos ratifikuotų tarptautinių sutarčių: 1988 m. Jungtinių Tautų konvencijoje dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta, 1990 m. Europos Tarybos konvencijoje dėl pinigų plovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo, 2000 m. Jungtinių Tautų konvencijoje prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą, Europos Sąjungos Tarybos 2005 m. vasario 24 d. pamatiniame sprendime 2005/212/TVR dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo ir kt.

Kita vertus, konfiskuojant asmens turtą, radikaliai apribojama asmens teisė į nuosavybės apsaugą, įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnyje. Todėl taikant turto konfiskavimą būtina, be kita ko, vadovautis Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio nuostatomis ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika dėl jų aiškinimo.

Demokratinės teisinės visuomenės vertybės ir principai, įtvirtinti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, kelia tam tikrus reikalavimus nusikaltimų kontrolės mechanizmams, taip pat ir tokiems, kuriuos taikant gali būti paimamas turtas iš nusikalstamas veikas padariusių asmenų. Efektyvios žmogaus teisių apsaugos kriterijumi ne kartą buvo remtasi Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika vertinant turto konfiskavimo teisinių mechanizmų suderinamumą su Konvencija. Vertinant buvo atsižvelgiama į nusikaltimų, su kuriais kovojama,

mastus, pavojingumą, išaiškinimo sunkumus ir iš jų gaunamo pelno kilmės nustatymo problemas. Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio 1 dalyje reglamentuojant nuosavybės teisių ribojimus nustatyta, kad iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytomis sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais. Pagal šio straipsnio 2 dalį ankstesnės nuostatos jokiu būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą. Aiškindamas ir taikydamas šias nuostatas, EŽTT vertina teisinius mechanizmus, kuriuos pasitelkus siekiama paimti turtą iš nusikaltimus darančių asmenų bei kitų neteisėtai praturtėjusių asmenų, ir ieško tinkamo balanso (pusiausvyros) tarp tokių mechanizmų efektyvumo ir jų sukeliamų nuosavybės teisės ribojimų, kitaip tariant, sprendžia tokių mechanizmų sukeliamų ribojimų proporcingumo jais siekiamiems tikslams klausimą. Proporcingumo principas EŽTT bylose iš esmės yra aiškinamas kaip sąžiningas balansas (pusiausvyra) tarp visuomenės intereso poreikio tenkinimo ir asmens teisių apsaugos.

Proporcingumo principo reikalavimų įgyvendinimo problema kyla ir iš Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje suformuluotos nuostatos, kad konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai suponuoja ir tai, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti; tarp siekiamo tikslo nubausti teisės pažeidėjus bei užtikrinti teisės pažeidimų prevenciją ir pasirinktų priemonių šiam tikslui pasiekti turi būti teisinga pusiausvyra (proporcingumas) (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d., 2001 m. spalio 2 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. lapkričio 3 d., 2005 m. lapkričio 10 d., 2008 m. sausio 21 d., 2008 m. kovo 15 d., 2008 m. rugsėjo 17 d., 2009 m. balandžio 10 d. nutarimai).

EŽTT praktikoje iš esmės neginčijama, kad turto, susijusio su nusikalstama veika, konfiskavimas yra būtina ir veiksminga kovos su nusikalstamumu priemonė. Tačiau pagal Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio reikalavimus tokia priemonė turi atitikti teisingą pusiausvyrą, t. y. turi būti išlaikytas pagrįstas proporcingumas tarp viešojo intereso poreikių ir asmens teisės netrukdomai naudotis savo turtu apsaugos reikalavimų, kad asmeniui nebūtų užkrauta individuali ir pernelyg didelė našta.

EŽTT turto konfiskavimo neproporcingumą yra konstatavęs ne vienoje byloje, kurioje svarstytas neįvykdžius deklaravimo pareigos per sieną gabentų teisėtos kilmės pinigų konfiskavimas iš už nurodytą nusikalstamą veiką nuteistų asmenų. Vertindamas konfiskavimo proporcingumą tokio pobūdžio bylose, EŽTT atsižvelgia į daugelį veiksnių, tokių kaip nusikalstamos veikos pobūdis, jos sunkumas; konfiskuojamo turto (šiuo atveju pinigų) statusas nusikalstamoje veikoje; konfiskuojamo turto kilmės ir paskirties teisėtumas; nuteistojo asmens, iš kurio konfiskuojamas turtas, asmenybė ir elgesys, konfiskuojamo turto reikšmė pareiškėjui; dėl nusikalstamos veikos padaryta arba potencialiai sukelta turtinė žala valstybei; asmeniui greta turto konfiskavimo paskirtos kitos bausmės, jų griežtumas ir pakankamumas nubaudimo tikslų įgyvendinimo konkrečios bylos aplinkybėmis požiūriu.

Taigi svarbus momentas, ryškėjantis iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos, yra tai, kad turto konfiskavimas kaip toks (ne tik procesiniai asmens teisės į nuosavybę apsaugos aspektai) gali būti vertinamas proporcingumo aspektu, o toks vertinimas savo ruožtu gali nulemti nacionalinės teisės taikymo neatitikties Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsniui konstatavimą. Pavyzdžiui, EŽTT byloje I prieš Rusiją nustatė Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimą dėl to, kad muitinės deklaracijoje nenurodytos pinigų sumos konfiskavimas iš pareiškėjo, nuteisto už pinigų kontrabandą, bylos aplinkybėmis buvo neproporcingas; pareiškėjui užkrauta individuali ir pernelyg didelė našta. Nedeklaruoti pinigai paimti ir konfiskuoti vadovaujantis Rusijos baudžiamojo proceso kodeksu ir teismų praktika kaip nusikalstamos veikos padarymo instrumentas. Teismas pripažino, kad apskritai tokia konfiskavimo priemonė atitinka bendrąjį visuomenės interesą kovoti su sunkiomis nusikalstamomis veikomis, kurios gali būti susijusios su pinigų srautų judėjimu per sienas. Tačiau vienintelis nusikalstamas

elgesys, už kurį atsakingas pareiškėjas, buvo deklaracijos nepateikimas muitinės pareigūnams. Jis neturėjo teistumo ir nebuvo įtariamas ar kaltinamas padaręs kokių nors nusikalstamų veikų prieš tai. Tuo tarpu užsienio valiutos įvežimas į Rusiją kaip toks yra teisėtas neribojant sumos; konfiskuoti pinigai buvo teisėtos kilmės. Nebuvo jokių duomenų, kad konfiskavimu siekta užkirsti kelią kokiai nors kitai neteisėtai veiklai. Konfiskuota suma neabejotinai buvo reikšminga pareiškėjui. Kita vertus, pareiškėjui nedeklaravus pinigų, valstybė nepatyrė jokios turtinės žalos. Nebuvo įtikinamai įrodyta ar įrodinėjama, kad jam už kontrabandą paskirtas laisvės atėmimas, kurio vykdymas atidėtas, savaime nepakankamas atgrasomajam ir baudžiamajam poveikiui pasiekti (*I v. Russia*, no. 30352/03, judgment of 6 November 2008). Byloje *S prieš Rusiją* svarstytas iš esmės analogiškas pareiškėjo teisės netrukdomai naudotis savo turtu apribojimas, tačiau šiuo atveju nedeklaruoti pinigai konfiskuoti kaip gauti nusikalstamu būdu. Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimas byloje nustatytas konstatavus tokio apribojimo neteisėtumą. Teismas iš esmės nusprendė, kad nacionalinių teismų išvada, jog pinigai, kurių teisėta kilmė vienareikšmiškai nustatyta, pareiškėjui kirtus muitinės sieną nepranešant apie juos muitinės deklaracijoje, tapo gauti nusikalstamu būdu, buvo nenumatoma. Teismo nuomone, toks aiškinimas neatitinka įprastos sąvokos „gauti nusikalstamu būdu“ reikšmės. Ši sąvoka suponuoja, kad nusikaltėlis užvaldė turtą per nusikalstamą veiklą, tuo tarpu pareiškėjas neįgijo pinigų kaip kontrabandos nusikalstamos veikos padarymo rezultato; jis juos teisėtai uždirbo (*S v. Russia*, no. 31004/02, judgment of 5 February 2009). Byloje *G prieš Prancūziją* Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimas nustatytas konstatavus, kad pareiškėjui už privalomų deklaruoti pinigų nedeklaravimą paskirta sankcija, apimanti visos gabentos sumos konfiskavimą ir baudą, buvo neproporcinga jo padarytam pažeidimui. Nors byloje buvo tam tikros informacijos apie tariamą pareiškėjo ryšį su nusikalstama veikla, tačiau nebuvo duomenų apie jo baudžiamąjį persekiojimą arba nuteisimą; paimta pinigų suma galėjo būti jo asmeninis turtas, nebuvo teigiama, kad ji būtų gauta iš neteisėtos veiklos ar jai skirta. Teismas taip pat atsižvelgė į pareiškėjui už nedeklaravimą paskirtos sankcijos griežtumą (privalomas visos gabentos sumos konfiskavimas ir pusės jos dydžio bauda) (G c. France, no 28336/02, arrêt du 26 février 2009). Analogiškas sprendimas priimtas ir byloje *M prieš Prancūziją* (M c. France, no 39973/03, arrêt du 9 juillet 2009). Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimas nustatytas ir byloje *G prieš Kroatiją* (G v. Croatia, no. 9702/04, judgment of 5 February 2009), kurioje iš pareiškėjos, nubaustos už administracinį teisės pažeidimą – įstatyme nustatytą sumą viršijančios pinigų sumos nedeklaravimą – buvo konfiskuota 20 000 Vokietijos markių (iš viso ji gabeno 30 500 Vokietijos markių, tačiau 10 500 markių buvo galima gabenti jų nedeklaruojant). Vertindamas pareiškėjos nuosavybės teisių apribojimo proporcingumą EŽTT vadovavosi iš esmės analogiškais motyvais, kaip ir pirmiau nurodytuose sprendimuose. Be kita ko, pabrėžė, kad tam, jog nuosavybės teisių apribojimas (konfiskuojant turtą) būtų proporcingas, jis turi atitikti padaryto pažeidimo sunkumą; sankcija turi atitikti veikos, už kurią yra numatyta ir skiriama, sunkumą (G – deklaravimo reikalavimo neįvykdymą), o ne tam tikros preziumuojamos, tačiau nenustatytos veikos (pavyzdžiui, pinigų plovimo ar mokesčių vengimo) sunkumą. EŽTT pažymėjo, kad už pinigų nedeklaravimą pareiškėja buvo nubausta 6 000 Kroatijos kunų bauda, ir nėra įtikinamai įrodyta, jog šios sankcijos nepakako pasiekti atgrasymo, nubaudimo bei prevencijos tikslų. Tokiomis aplinkybėmis visos deklaruotinos pinigų sumos konfiskavimas, taikomas kaip papildoma sankcija kartu su bauda, buvo neproporcingas, nes sukėlė pareiškėjai per didelę naštą.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo, kad, konfiskuojant asmens turtą, radikaliai apribojama konstitucinė ir konvencinė asmens teisė į nuosavybės neliečiamumą, todėl, įgyvendinant BK 72 straipsnio nuostatas dėl turto konfiskavimo, būtina, be kita ko, vadovautis Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio nuostatomis ir EŽTT praktika dėl jų aiškinimo.

Pirmiau nurodyti EŽTT sprendimai ir juose pateikti Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio reikalavimų išaiškinimai yra aktualūs, sprendžiant BK 72 straipsnio nuostatų aiškinimo ir taikymo klausimą nagrinėjamoje byloje. Kasaciniame skunde teisingai nurodoma, kad apeliacinės instancijos teismas ne tik neatsižvelgė į nurodytą EŽTT praktiką, bet ir iš viso nepasisakė dėl jos reikšmės bylai, nors atitinkami argumentai buvo tiesiogiai nurodyti apeliaciniame skunde. Išplėstinė septynių teisėjų kolegija pabrėžė, kad tokia šio teismo pozicija prieštarauja tiek Lietuvos

Respublikos įsipareigojimams pagal Konvenciją, tiek Baudžiamojo proceso kodekse įtvirtintiems reikalavimams apeliacinės instancijos teismo sprendimui (BPK 332 straipsnio 3, 5 dalys).

Šia kasacine nutartimi apygardos teismo nuosprendis ir paskesnė Lietuvos apeliacinio teismo nutartis buvo pakeisti – panaikinta jų dalis dėl turto konfiskavimo, vadovaujantis BK 72 straipsnio 2 dalimi.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija konstatavo, kad nuteistajai, kuri nuteista pagal BK 199 straipsnio 1 dalį už neteisėtą per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabentų pinigų nedeklaravimą, taikyta baudžiamojo poveikio priemonė – visų jos gabentų pinigų konfiskavimas – pagal byloje nustatytas aplinkybes yra neproporcinga (neadekvati) jos padarytam teisės pažeidimui, paskirta neatsižvelgiant į EŽTT formuojamą praktiką tokios kategorijos bylose ir nenurodant aiškių argumentų, kurie pateisintų tokių griežtų turtinio pobūdžio priemonių paskyrimą. Nuosavybės teisių apribojimas, atsižvelgiant į byloje nustatytas aplinkybes, turi atitikti padaryto pažeidimo, t. y. deklaravimo reikalavimo nesilaikymo, sunkumą, o ne kokio nors pažeidimo, kuris yra preziumuojamas (pvz., toks, kaip pinigų plovimas, mokesčių vengimas), tačiau realiai nebuvo nustatytas, sunkumą.

Galima sutikti, kad ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis priimta ne analogiškoje, bet byloje dėl kitos nusikalstamos veikos – pinigų kontrabandos (BK 199 straipsnio 1 dalis). Tačiau vienu iš šios nutarties argumentų buvo tai, kad byloje nebuvo duomenų, jog neteisėtai per valstybės sieną gabenti pinigai buvo gauti nusikalstamu būdu. Toje pačioje kasacinėje nutartyje išdėstyti ir bendrieji principai bei aplinkybės, į kurias privaloma atsižvelgti, taikant BK 72 straipsnį ir kitose baudžiamosiose bylose. Nurodytos kasacinės nutarties esmė yra ta, jog svarbus momentas, ryškėjantis iš EŽTT praktikos, yra tai, kad turto konfiskavimas gali būti vertinamas proporcingumo principo aspektu, o toks vertinimas savo ruožtu gali nulemti nacionalinės teisės taikymo neatitikties Konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnio konstatavimą.

Nagrinėjamoje byloje už apgaulingą apskaitos tvarkymą nuteisti partijos vadovas, jo pavaduotoja, iždininkė ir atsakingasis sekretorius, kuriems paskirta straipsnio sankcijoje numatyta švelniausia bausmės rūšis – bauda, jos dydį nustatant nuo 100 iki 190 MGL. Pati partija baudžiamojon atsakomybėn nepatraukta, nes baudžiamoji byla prieš ją nutraukta, jai pasibaigus po reorganizavimo. Šiame nuosprendyje išdėstyti išsamūs motyvai dėl minėtos pirmosios instancijos teismo išvados pagrįstumo ir galimybės naujam juridiniam asmeniui, perėmusiam susijungusių partijų teises ir pareigas, atsakyti už pastarosios padarytus nusikaltimus, todėl teisėjų kolegija dėl jų nesikartoja. Pažymėtina, jog visos šios aplinkybė būtų reikšmingos, sprendžiant klausimą, ar būtų teisinga ir proporcinga naujai susikūrusiai partijai, kurios nemažą dalį sudaro nariai, niekaip nesusiję su iki reorganizavimo buvusios partijos vadovų ir kitų atsakingų asmenų aptariama nusikalstama veika, skirti tokią griežtą baudžiamojo poveikio priemonę – pažeidžiant Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymą gautų partijos veiklai 24 136 647,88 litų pajamų vertę atitinkančių lėšų konfiskavimą, jeigu būtų nustatyta turėtų lėšų nusikalstama kilmė. Šios aplinkybės apeliacinės instancijos teismas nenustatė.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 326 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 punktais, 2 dalies 2 punktu, 4 dalimi, 328 straipsnio 1, 2, 3, 4 punktais, 329 straipsnio 1 punktu,

n u s p r e n d ž i a :

Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. liepos 12 d. nuosprendį pakeisti:

Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. liepos 12 d. nuosprendžio dalį, kuria V. U. pripažintas kaltu pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo) ir nuteistas laisvės atėmimu 4 (ketveriems) metams, V. G. pripažintas kaltu pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo) ir, pritaikius BK 54 straipsnio 3 dalį, nuteistas 275 MGL dydžio (9 955,69 Eur) bauda, M. L. pripažinta kalta pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo)

ir nuteista laisvės atėmimu 1 (vieneriems) metams, panaikinti ir šioje dalyje priimti naują nuosprendį:

V. U. pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo) išteisinti, nes nepadaryta veika, turinti šio nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių.

V. G. pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo) išteisinti, nes nepadaryta veika, turinti šio nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių.

M. L. pagal BK 182 straipsnio 2 dalį (dėl didelės vertės mokestinių prievolių išvengimo) išteisinti, nes nepadaryta veika, turinti šio nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių.

V. U. baudžiamąją bylą pagal BK 220 straipsnio 1 dalį nutraukti, suėjus baudžiamosios atsakomybės pagal šį Baudžiamojo kodekso straipsnį senaties terminui.

V. U. panaikinti bausmių subendrinimą pagal BK 63 straipsnio 1, 2 dalis ir 5 dalies 1 punktą.

Panaikinti nuosprendžio dalį, kuria *V. U.* atsakomybę sunkinančia aplinkybe pripažinta tai, kad veiką padarė bendrininkų grupe, ir pripažinti jo atsakomybę sunkinančia aplinkybe tai, kad nusikalstamą veiką padarė, veikdamas organizuota grupe.

V. U., nuteistam pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, paskirti bausmę 190 MGL dydžio (6 878,48 Eur) baudą.

V. G. baudžiamąją bylą pagal BK 220 straipsnio 1 dalį nutraukti, suėjus baudžiamosios atsakomybės pagal šį Baudžiamojo kodekso straipsnį senaties terminui.

V. G. panaikinti bausmių subendrinimą pagal BK 63 straipsnio 1, 2 dalis ir 5 dalies 1 punktą.

Panaikinti nuosprendžio dalį, kuria *V. G.* atsakomybę sunkinančia aplinkybe pripažinta tai, kad veiką padarė bendrininkų grupe, ir pripažinti jo atsakomybę sunkinančia aplinkybe tai, kad nusikalstamą veiką padarė, veikdamas organizuota grupe.

V. G., nuteistam pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, paskirti bausmę 100 MGL dydžio (3 620,25 Eur) baudą.

M. L. baudžiamąją bylą pagal BK 220 straipsnio 1 dalį nutraukti, suėjus baudžiamosios atsakomybės pagal šį Baudžiamojo kodekso straipsnį senaties terminui.

M. L. panaikinti bausmių subendrinimą pagal BK 63 straipsnio 1, 2 dalis ir 5 dalies 1 punktą.

Panaikinti nuosprendžio dalį, kuria *M. L.* atsakomybę sunkinančia aplinkybe pripažinta tai, kad veiką padarė bendrininkų grupe, ir pripažinti jos atsakomybę sunkinančia aplinkybe tai, kad nusikalstamą veiką padarė, veikdama organizuota grupe.

M. L., nuteistai pagal BK 222 straipsnio 1 dalį, paskirti bausmę 160 MGL dydžio (5 792,40 Eur) baudą.

Pakeisti nuosprendžio dalį, kurioje nustatyta, kad 2004–2006 m. į juridinio asmens (duomenys neskelbtini) oficialią buhalterinę apskaitą įrašytos ne visos gautos ir partijos veikloje panaudotos piniginės lėšos, ir nustatyti, kad 2004–2006 metais į juridinio asmens (duomenys neskelbtini) oficialią buhalterinę apskaitą neįrašyta 24 297 626,06 Lt (7 037 078,91 Eur) pajamų ir 14 727 063,21 Lt (4 265 252,32 Eur) išlaidų, susijusių su turto, įsipareigojimų dydžio ir struktūros pasikeitimu, iš jų: 2004 metais – 12 498 024,02 Lt (3 619 677,95 Eur) pajamų ir 4 736 723,29 Lt (1 371 849,89 Eur) išlaidų; 2005 metais – 7 441 842,04 Lt (2 155 306,43 Eur) pajamų ir 6 274 288,96 Lt (1 817 159,68 Eur) išlaidų; 2006 metais – 4 357 760 Lt (1 262 094,53 Eur) pajamų ir 3 716 050,96 Lt (1 076 242,75 Eur) išlaidų.

Iš nuosprendžio aprašomosios dalies pašalinti teiginius, kad į juridinio asmens (duomenys neskelbtini) oficialią buhalterinę apskaitą neįrašyta: 2006 metais 53 275,35 Lt (duomenys neskelbtini) filialų gautų pajamų ir 53 275,35 Lt (duomenys neskelbtini) filialų turėtų išlaidų; 2004–

2006 metais 21 220,42 Lt turėtų pajamų ir 80 362,73 Lt turėtų išlaidų, apskaitytų kitų ūkio subjektų buhalterinėje apskaitoje pagal jų pateiktus buhalterinės apskaitos dokumentus.

Palikti nenagrinėtą civilinį ieškinį, priteistą solidariai iš V. U. ir asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, valstybei padarytai žalai atlyginti dėl 3 009 043 Lt (duomenys neskelbtini) nesumokėtų mokesčių ir įmokų 2004–2006 metais, iš tos sumos solidariai su V. G. ir M. L. dėl 2005–2006 metais (duomenys neskelbtini) nesumokėtų 2 751 140 Lt gyventojų pajamų mokesčio, 11 559 Lt gyventojų pajamų mokesčio nuo autorinių atlyginimų ir 5 032 Lt įmokų į garantinį fondą. Palikti nenagrinėtą

Palikti nenagrinėtą civilinį ieškinį, priteistą solidariai iš V. U., M. L. ir asmens, dėl kurio baudžiamoji byla apeliacinės instancijos teisme išskirta, valstybei padarytai žalai atlyginti dėl 855 347 Lt (duomenys neskelbtini) 2005–2006 metais nesumokėtų socialinio draudimo įmokų, iš tos sumos solidariai su V. G. dėl 2006 metais (duomenys neskelbtini) nesumokėtų 580 056 Lt socialinio draudimo įmokų.

Kitos nuosprendžio dalies nekeisti.

Juridinio asmens (duomenys neskelbtini) pirmininko ir juridinio asmens (duomenys neskelbtini) atstovės apeliacinius skundus atmesti.

Kolegijos pirmininkė Violeta Ražinskaitė

Teisėjai Albinas Bielskis

Svajūnas Knizleris